

**UNIVERSITATEA DE STAT
DIN MOLDOVA**

**ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA**

Seria „Lucrări studențești”

Ediția 2022

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA

Seria „Lucrări studentești”

Științe umanistice

Științe ale educației

Chișinău, 2022

CEP USM

082:378.4(478-25)=00
U 56

**Colegiul de redacție al culegerii „Analele științifice ale USM”
Seria „Lucrări studențești”, ediția 2022
Științe umanistice
Științe ale educației**

Redactor-șef	Aurelia HANGANU, dr. hab., conf. univ., prorector pentru activitatea științifică și relații internaționale
Redactor coordonator	Raisa CREȚU, Șef Secție Managementul activității de cercetare și protecția elaborărilor științifice
Coordonator	Ghenadie SÎRBU, dr., Director CEP / Editura USM
Tehnoredactare, machetare computerizată	Tatiana CAPLIUC
Redactori	Antonina DEMBIȚCHI Ariadna STRUNGARU Ecaterina CORPANIUC Svetlana CALARAȘ
Atribuire indice CZU	Lilia DOGOTER, Șeful Bibliotecii Centrale USM Alexandra COJUHARI, Șef Secție, Biblioteca Centrală USM

Membri

Secția Managementul activității de cercetare și protecția elaborărilor științifice	Marianna SAVVA, specialist principal
Facultatea de Istorie și Filosofie	Sergiu MATVEEV, dr., conf. univ., Decan Alexandru BEJENARU, lector univ.
Facultatea de Litere	Ludmila USATĂI, dr., conf. univ., Decan Laura MÎRZAC, dr., lector univ.
Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării	Victoria BULICANU, dr., conf. univ., Decan Inga CERNAT, lector
Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială	Vladimir GUȚU, dr. hab., prof. univ., Decan Raisa CERLAT, dr., lector univ..

**Responsabil de ediție: Marianna SAVVA, specialist principal,
Secția Managementul activității de cercetare și protecția elaborărilor științifice**

Culegerea „Analele științifice ale USM” include rezumatele tezelor de licență și de master, susținute de studenții și masteranzii care au manifestat pe parcursul anilor de studii capacități deosebite și sunt recomandați să-și continue studiile la doctorat.

**Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine
în exclusivitate autorilor și conducătorilor științifici**

© USM, 2022

ISBN 978-9975-62-492-3 (PDF)

ISTORIE ȘI FILOSOFIE

TOLERANȚA CA ATITUDINE PERSONALĂ ȘI FENOMEN CULTURAL

Elena BUZINSCHI

CZU: 172:316.647.5

nutel@list.ru

The identification of the philosophical and religious foundations of tolerance as a personal attitude and cultural phenomenon is interpreted through the concepts of loving one's neighbour, mercy, compassion, generosity, patience, endurance, kindness. Analysed through the prism of interdisciplinary approaches, tolerance is presented as an individual spiritual quality. It is part of interpersonal relations in the form of dialogue, confession, socio-cultural relations, such as moral, religious, political, legal and pedagogical relations.

Societatea contemporană se caracterizează prin procese și tendințe sociale de confruntare și dezintegrare ce se produc pe fondul crizei spirituale a societății. Confruntările ce iau amploare constituie o amenințare universală pentru orice persoană sau regiune. De aceea, astăzi, toleranța este mai necesară ca oricând.

Conceptul de *toleranță* este analizat și utilizat în cadrul științelor exacte, științelor naturale și cele umanitare. Analiza conținutului conceptului de toleranță ne-a condus spre ideea că acesta are mai multe semnificații. El caracterizează o calitate a unei persoane, o regulă morală, un principiu de activitate și un principiu al relațiilor dintre indivizi. Toleranța, drept calitate a personalității, exprimă capacitatea individului de a fi de acord cu Ceilalți, o dispoziție spre bunăvoință, bunătate, respect pentru pluralitatea opiniilor etc. În calitate de regulă morală, prin toleranță, se înțelege cerința de a îndeplini o lege morală universală care tratează individul nu în calitate de mijloc, ci drept scop și se prezintă drept cea mai înaltă valoare. În calitate de principiu de activitate și comportament, toleranța indică recunoașterea pluralității pozițiilor egale și a egalității drepturilor celorlalți, armonizarea și reconcilierea intereselor. Toleranța, drept principiu al relațiilor dintre indivizi, caracterizează dorința de păstrare a păcii, de cooperare a indivizilor între ei, de dialog și de compromis. Toate acestea ne permit să constatăm că *toleranța* înseamnă a nu fi egoist și a înțelege că ceva ce pentru tine, poate, este lipsit de importanță pentru altul este foarte important.

Printre multiplele probleme analizate în cadrul filosofiei contemporane, un loc aparte revine studierii problemei toleranței. Caracterul complex al toleranței drept atitudine personală și fenomen cultural, dar și diversitatea manifestărilor sale ne permit să identificăm unele orientări de interpretare a toleranței, cum ar fi cea naturalistă, psihanalitică, comunicativă și etică.

Conform orientării naturaliste, toleranța se prezintă drept calitate imanentă și inerentă a omului, ca ființă naturală ce există împreună cu alții încă de la naștere. În viziunea lui M.Montaigne, toleranța este o calitate naturală a omului care se manifestă atât de profund în prietenie, încât nu contrazice natura umană, ci, dimpotrivă, este înrădăcinată în ea, reprezentând cea mai înaltă expresie a ei: „*în prietenie simți o căldură generală și universală, domoală, totuși egală sieși, o căldură constantă și așezată, numai dulceață și netezime, în care nu găsești nimic aspru sau zguduitor*” [1, p. 202]

L.Feuerbach este de părerea că omul învață să fie tolerant începând cu vârsta fragedă datorită dependenței sale de Celălalt „*omul este o ființă naturală înzestrată cu conștiință, voință și sentimente, capabilă să dezvăluie și să se dezvolte numai în comunicarea cu alte persoane*” [2, p. 601]. Grație acestei dependențe, omul învață nu doar să îi accepte și să îi tolereze pe Celălți, ci învață și să-i iubească. Iubirea este o condiție prealabilă în crearea unei vieți mai bune.

Adepții orientării psihanalitice a toleranței (S.Freud, E.Fromm) sunt de părerea că toleranța acționează în calitate de regulă morală învățată de către individ în procesul de educație și este înrădăcinată în structura psihică a acestuia drept parte a supraeului. Totodată, capacitatea de iubire și toleranța poate fi dezvoltată la individ prin psihanaliză sau prin formarea unei orientări fructuoase a individului.

N.A. Berdiaev și M.Buber, reprezentanții orientării comunicative a toleranței, susțin că viața spirituală a indivizilor este posibilă prin faptul că oamenii trăiesc, în mare parte, în grupuri instituțional determinate, unde relațiile sociale sunt inerente relației dintre „Eu” și „Celălalt”: „*Absoluta izolare a «Eu-lui» de Celălți, nu este altceva decât autodistrugere. «Eu» încetează să mai existe, atunci când în cadrul existenței sale el este lipsit de existența «Celuilalt»*” [3, p. 267].

Prin orientarea etică, toleranța este prezentată drept una dintre cele mai înalte valori morale ale individului. Locke și I.Kant susțin că, în interacțiunile sale cu persoane ce au viziuni diferite, inclusiv religioase, oamenii trebuie să se comporte conform valorilor morale.

Toleranța în calitate de atitudine personală și fenomen cultural, analizată și interpretată din perspectiva religioasă, ne permite să constatăm că acestea sacralizează toleranța, abordând relațiile dintre oameni prin intermediul categoriilor de „*răbdare*”, „*îndelungă răbdare*”, „*iertare*”, „*generozitate*”, „*milă*”, „*compasiune*”, „*empatie*” și „*iubire*”. Creștinismul recunoaște actul de moștenire a toleranței drept un dar de la Dumnezeu către credincios. Islamul prezintă toleranța drept rezultat al conștientizării de către credincios a prezenței lui Allah în viața lui. În Budism, toleranța nu este altceva decât rezultatul eforturilor spirituale personale.

În calitate de formă spirituală a individului, toleranța este condiționată de nevoile spirituale ale acestuia și vizează crearea lumii sale spirituale. Ea exprimă natura necesităților spirituale, recunoaște necesitățile și valorile altor persoane, conducând spre stabilirea unor relații pozitive și binevoitoare între oameni. Toleranța permite să vedem semnificația Celuilalt, valoarea conținutului interior al acestuia și impune o anumită responsabilitate asupra individului de a înțelege și a accepta valorile aces-

tuia. Recunoscând importanța Celuilalt, omul gândește dincolo de propriile interese personale, depășind egoismul personal, ceea ce indică dezvoltarea spiritualității și a calităților sale spirituale. A fi tolerant înseamnă a recunoaște drepturile universale și libertățile fundamentale ale ființei umane; a manifesta respectul pentru demnitatea umană, părerea, opinia și alegerea Celuilalt; compasiunea, căutarea egalității, deschidere în comunicare, milă. Cu toate acestea, ea nu presupune tolerarea nedreptății sociale, renunțarea la propriile convingeri sau a face concesii în această privință.

În calitate de forme universale de comunicare și stabilire a relațiilor tolerante dintre Eu și Celălalt se prezintă dialogul și confesiunea/destăinuirea. Toleranța în dialog apare în calitate de indicator al nivelului de dezvoltare a calităților raționale și spirituale ale personalității: „în dialog sunt implicate anumite procese psihice: percepția, gândirea, memoria, atenția, afectivitatea, motivația, flexibilitatea, reactivitatea” [4, p. 34]; al metodelor și mijloacelor de interacțiune și de stabilire a relațiilor de consimțământ și unitate, precum și al scopului pentru care se realizează un dialog: „un dialog este autentic dacă fiecare personalitate se angajează în întregime, se manifestă exprimându-și cu sinceritate emoțiile, ideile și experiențele” [5, p. 9]. În unele cazuri, toleranța întărește dialogul în sine, în altele toleranța se dezvoltă și se intensifică sub influența dialogului, astfel încât are loc o intertransformare a acestora.

Confesiunea/destăinuirea este una dintre cele mai eficiente modalități de autocunoaștere, de descoperire a „Eu-lui pentru mine” pe fundalul relației „Eu pentru Celălalt”. Prin confesiune, individul se verifică pe sine, își cercetează și descoperă capacitatea sau incapacitatea de a-i accepta pe Celălți, de a fi tolerant cu ei. Orice confesiune presupune o autoanaliză, o înțelegere a sinelui, care nu permite nici cea mai mică nesinceritate.

Nici dialogul, nici confesiunea nu permit dominația unui individ asupra Celuilalt, ci, dimpotrivă, ambele forme de comunicare presupun egalitatea părților în calitate de parteneri, prieteni, tovarăși, interlocutori.

În calitate de fenomen social și cultural, toleranța se realizează în diverse tipuri de relații socioculturale, cum ar fi cele morale, religioase, politice, juridice și pedagogice. Astfel, toleranța politică se realizează în sfera relațiilor interpersonale; toleranța religioasă îmbină două idei contradictorii: pe de o parte, iubirea față de Dumnezeu și de aproape, pe de altă parte, recunoașterea autorității absolute în cadrul unei anumite doctrine religioase; toleranța politică se realizează în cadrul relațiilor politice, unde ia forma acordului, a compromisului și a înțelegerii stabilite între părți; toleranța juridică se bazează pe legile juridice, care asigură drepturi și libertăți egale pentru toți cetățenii; toleranța pedagogică pune accent pe cunoașterea și înțelegerea copilului în calitate de personalitate în dezvoltare și asigură egalitatea dintre pedagogi și elevi.

Formarea unei societăți cu adevărat tolerante reprezintă idealul educațional internațional. Întregul sistem de învățământ, cu toate componentele sale, prezintă locul unde poate fi conștientizată, învățată și aplicată în practică toleranța, deoarece aceasta nu se moștenește prin naștere, ci se capătă prin educație. Educația pentru toleranță implică învățarea valorilor toleranței, acceptarea diversității naționale, rasiale,

etnice, culturale, etnografice, religioase etc.: „*Mediul privilegiat, în care toleranța își găsește locul, e unul al diferențelor greu conciliabile, al inegalității politice și sociale, al tensiunii dintre bine și rău*” [6, p. 14]. Toate acestea impun necesitatea formării unei noi mentalități, și anume, a mentalității tolerante, care ar schimba radical societatea în ansamblu.

Referințe:

1. MICHEL DE MONTAIGNE. *Eseuri*. Cartea întâi. Trad. din franceză, cronol. și note de Vlad RUSSU – cu o pref. de Michel ONFRAY. București: Humanitas, 2000. 472 p.
2. ФЕЙЕРБАХ, Л. Эвдемонизм. В: *Избр. филос. произв.*: В 2-х т. Т. 1. Москва: Изд-во политической литературы, 1955, сс. 578-641.
3. БЕРДЯЕВ, Н.А. Я и мир объектов. В: БЕРДЯЕВ, Н.А. *Философия свободного духа*. Москва: Республика, 1994. 479 с.
4. DUȚU, O. *Nevoia de dialog*. Constanța: Europolis, 1998. 124 p.
5. LEROY, G. *Dialogul în educație*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1974. 158 p.
6. PLEȘU, A. *Toleranța și intolerabilul. Criza unui concept*. Editura LiterNet, 2005. 51 p.

Recomandat

Dumitru DODUL, dr., conf. univ.

METAMORFOZE ALE CONDIȚIEI UMANE ÎN FILOSOFIILE CONTEMPORANE

Vasile MICLEUȘAN

CZU: 141.319.8

micleusanuvasile@gmail.com

This article attempts to identify the constants that characterise the human condition at the beginning of the 21st century. Analysing the evolution of the contemporary world, we try to identify which are the interpretations of the concept of the human condition in contemporary philosophies under the impact of metamorphosis and to make an radiography of the character of contemporary people living in an information society, with all the consequences that derive from the state of this society.

Condiția umană reprezintă o temă fundamentală în gândirea filosofică. Evenimentele secolului XX provoacă o criză existențială a omului modern. Conceptul de *rațiune*, moștenit de la grecii antici, care reprezenta un element definitoriu al dezvoltării umanității, capătă noi valențe în gândirea postmodernă și este pus sub semnul interogației.

Condiția umană nu este nimic altceva decât mediul în care omul trăiește. Dintotdeauna, individul s-a aflat în preajma unei lumi care l-a condiționat. Rămâne un mister fenomenul ce a declanșat în om ceea ce numim rațiune. Cert este că felul în care a ajuns să se vadă pe sine i-a dat avantajul de a stăpâni lumea. Oare realitatea pune presiune pe conștiință încât doar prin cunoaștere putem găsi alinare? Omul conștient a apărut pe lume sub semnul curiozității, iată o constantă a condiției umane. Individul modern, rupt de un trecut întunecat, a fost pus în postura de a depăși propria condiție naturală. Revoluția științifică a suscitât progresul uman, transformându-l într-o valoare a lumii occidentale și a pus bazele lumii moderne în care omul este *măsura tuturor lucrurilor*.

Lumea modernă este un proiect bazat pe conceptul de *Umanism*. Înlăturând un Dumnezeu immanent și transcendent din centrul universului, omul, în vocația sa modernă, a simțit nevoia să umple acel gol. Iată de ce, *umanismul* este mai degrabă un set de coordonate care condiționează omului modern. Fiind lansat de mintea filosofului sau a omului de știință, *umanismul* se schimbă de la o epocă la alta în funcție de ideea de libertate și natura omului. Din perspectivă istorică, umanismul poate fi înțeles ca un studiu al conceptului de „uman” care mereu revine la ceea ce grecii numeau *Paideea*, adică cultivarea spiritului prin filosofie și știință. De unde și axioma umanismului că omul poate fi educat.

Două caracteristici definitorii ale *faptului-de-a-fi-modern* sunt îndepărtarea de sine și revolta împotriva existenței umane. Din aceste două reiese fuga omului modern de la sine și de sine. Omul modern are un caracter schizoid. El tinde spre unitate, dar

acest lucru îl macină neconținut, el nu-și poate accepta starea de a fi în lume. Postmodernitatea a încercat să rezolve această criză ontologică a omului modern, contestând metodic supremația rațiunii și a marilor narațiuni explicative ale lumii. Pliat pe un progres tehnologic, demersul postmodern, a schimbat percepția omului. Pornind din spre artă, gândirea postmodernă a zdruncinat realitățile transmise. Odată cu apariția tehnologiilor de reproducere a artei, percepția suferă modificări esențiale, ea nu mai este activată de un mediu natural, ci și de unul tehnologic care-l depășește pe cel natural printr-o experiență senzorială mai intensă. Filmul este un exemplu în acest sens.

Mediul condiționează felul de a fi al omului și-l supune unor transformări aproape inconștiente. De la cuvântul tipărit până la imaginile în mișcare răspândite în medii ca: televiziunea, internetul, jocurile virtuale etc., omul a fost supus unor schimbări inconștiente a felului în care înțelege realitatea. McLuhan menționa într-un mod profetic că devenim ceea ce posedăm. Așadar, omul contemporan este o extensie a tehnologiilor sale, și nu invers. Îndoiala postmodernă a coincis cu trecerea lumii de la o epocă industrială la una a informațiilor simultane, unde totul se întâmplă rapid. Într-o astfel de lume, el trebuie să învețe să se adapteze rapid la schimbările produse. Fragmentat de științe precum biologia, psihologia sau sociologia, omul contemporan caută cu disperare un reper într-o lume lipsită de sens. Individul s-a transformat dintr-o ființă unicelulară într-una pluricelulară, fără a avea conștiința riscurilor. Tot ce rămâne omului este să devină fluid ca să poată să țină pasul cu progresul tehnologic.

Succesivitatea a dispărut. Totul se întâmplă acum. Simultaneitatea este noua caracteristică a lumii. Iată de ce putem spune că spațiul a dispărut și timpul s-a sfârșit. Totuși teama produsă de scurgerea timpului nu a dispărut, se pare că s-a metamorfozat în frica de a nu fi conectat la comunicarea care se întâmplă simultan. Faptul că trăiește într-o lume simultană, în care nu mai există cauză-efect a schimbat doar felul în care se raportează la timp, fricile însă au rămas aceleași. Să trăiești cu senzația că nu ai timp, înseamnă să nu-ți accepți finitudinea și să fugi de ceea ce ești tu.

Omul trăiește deja de două decenii într-o realitate digitală, o realitate stratificată, fiind situat la intersecția unor moduri de realitate care îi stimulează percepția și creează un model complex a ceea ce el numește lume. Trecerea spre o astfel de realitate e aceeași schimbare pe care a făcut-o Alice, atunci când a trecut în Țara Minunilor. Acest mediu în care s-a pomenit individul ar trebui să-i preocupe felul în care îl condiționează, așa cum apariția alfabetului a transformat omul culturilor orale. Realitatea digitală este o lume a informațiilor simultane, o lume fără cauze și efecte, o lume în care totul este la vedere și în care totul se întâmplă acum. Într-o astfel de realitate omul nu trebuie să raționalizeze pentru a putea înțelege, nu există timp pentru asta într-o lume în care informația circulă cu o viteză accelerată. Pentru a te adapta într-o asemenea realitate este recomandat să înveți să *imersezi* în fluxul informațional. Omul contemporan este virtual. Atenția îi este suscitată din toate direcțiile în același timp. Nu contează dacă ascultă sau nu, cert este că primește acest model digital de realitate și acționează într-un fel sau altul după un scenariu setat de un algoritm. Într-o astfel de lume nu mai există mistere, de unde și iluzia că toți dețin adevărul, o lume

transparentă total. Omenirea ar fi bine să învețe să trăiască ca un organism difuz și să se obișnuiască cu contingența.

Frica față de ceilalți, frica înconștientă față de sine, nesiguranța care rezidă din sistemele ce dau rateuri, presiunea socială, manipularea, propaganda, interesele economice obscure ale marilor corporații, vidul existențial sunt noile constante ce caracterizează condiția umană în epoca contemporană. Societatea instabilă în care a pășit omenirea, unde nimeni nu are încredere în nimic, unde fake news-urile se răspândesc cu o viteză de șase ori mai mare decât cele reale a activat isteria în masă. E de la sine înțeles că lumea se schimbă cu o viteză fulminantă. Este capabilă oare omenirea să conștientizeze schimbările și să identifice efectele, căutând mai în profunzime și cu mai multă responsabilitate?

Bibliografie:

1. ARENDT, H. *Condiția umană*. Cluj: Idea, 2007.
2. BAUMAN, Z. *Etica postmodernă*. Timișoara: AMARCORD, 2000.
3. BRAGA, C. *De la arhetip la anarhetip*. Iași: Polirom, 2006.
4. FOUCAULT, M. *Cuvintele și lucrurile*. București: Univers, 1996.
5. HEIDEGGER, M. *Der Begriff der Zeit / Conceptul de timp*. București: Humanitas, 2000.
6. HEIDEGGER, M. *Ființă și timp*. București: Humanitas, 2003.
7. HEIDEGGER, M. *Repere pe drumul gândirii*. București: Politica, 1988.
8. KAKU, M. *Viitorul minții umane: o investigație științifică pentru înțelegerea și îmbunătățirea minții umane*. București: Trei, 2016.
9. LIPOVETSKY, G., SERROY, J. *Ecranul global. Cultura, mass-media și cinema în epoca hipermoderna*. Iași: Polirom, 2008.
10. MARGA, A. *Societatea Nesigură*. București: Niculescu, 2016.
11. MCLUHAN, M. *Galaxia Gutenberg*. București: Politica, 1975.
12. MCLUHAN, M. *Să înțelegem media. Extensiile omului*. București: Curtea Veche, 2011.

Recomandat

Eudochia SAHARNEANU, dr. hab., prof. univ.

ПРОБЛЕМА ОТНОШЕНИЯ К СМЕРТИ В СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ АНТРОПОЛОГИИ И ПСИХОЛОГИИ

Нелли ШВЕЦ

CZU: 128 + 159.9:393

nellysvetnelly@gmail.com

The paper examines the ideas of the problem of a person's attitude to death, the role of rituals and beliefs, rites of passage, the functions of funeral rituals, the main strategies of coping with stress, were analyzed the basic concepts of socio-cultural anthropology (E. Durkheim, R. Hertz, A. van Gennep, B. Malinovsky, A. Radcliffe-Brown) and basic psychological theories (Z. Freud, K. Jung, etc.) and a study was conducted on attitudes to death among various age groups (young people from 20 and older people from 50).

Проблема отношения к смерти была актуальна во всех эпохах, свидетельства озабоченности и страхом перед смертью можно обнаружить в мифологии, религиях, фольклоре и т.д. Исследователи считают, что современному европейскому человеку характерна формула «смерть перевернутая», что означает избегание мыслей о смерти или её игнорирование. «Смерть становится несчастьем и препятствием, ее стараются не только удалить от взоров общества, но и от самого умирающего, дабы не делать его несчастным» [1, с. 297].

Так, Э. Дюркгейм в своей работе *Самоубийство*, развивает идею, что самоубийства совершаются по социальным, а не психологическим причинам. Аномия в обществе прямым образом влияет на уровень самоубийств. Религия выступает как сдерживающая сила – через исполнение религиозных обрядов индивиды чувствуют на себе тяжесть и ответственность перед группой. Одной из главных функций религии, по Дюркгейму, является укрепление чувства принадлежности к обществу. Согласно Р. Герцу, «Смерть не является индивидуальным актом, она всегда включает в себя других субъектов» [4, стр. 177]. Он был одним из первых антропологов, обративших внимание на символический контекст похоронных ритуалов. А. ван Геннеп считал, что в любом обществе, на любой стадии развития существуют обряды перехода, исполнение которых помогает стабилизировать общество и конкретного индивида, так как посредством четко определенных действий подготавливают к переходу на новый социальный уровень. По мнению Б.Малиновского, смерть разрушает связи между индивидами в обществе, создаёт напряженность в группе – как индивидуальную, так и социальную. Близкие умершего испытывают стресс и не могут нормально функционировать какое-то время. Религия как раз помогает решить проблему смерти с помощью веры и ритуалов. С точки зрения Б. Малиновского, участие в ритуалах учит человека действовать в соответствии с нормами общества и также инфор-

мирует его об ответственности, которую он перед ним несёт. А.Рэдклифф-Браун указывал на значимость эмоционального выражения во время обрядов. Плач и выражение скорби во время похоронных ритуалов являются важными их частями, которые регламентируются обществом. Похоронные ритуалы выполняют важную социальную и терапевтическую функцию, задавая эмоциональный тон и служа ограничителем, давая определённые рамки для выражения эмоционального состояния.

Проблематика смерти рассматривалась и психологами. Так, по Фрейдю, отрицание смерти является некой психологической защитой, которая присутствует у многих культур и во многих религиях. Юнг считал, что страх смерти является основным и образующим страхом, влияющим на психическую, физиологическую, социальную жизнь людей. Согласно Юнгу, психика «не воспринимает конец телесной жизни в качестве финальной цели» [3]. Смерть близкого «не уничтожает значение его образа для души» [3], а лишь трансформируется в символического Другого, продолжая жить для нас и внутри нас.

Мысли о смерти неизбежно вызывают тревогу, а у особо впечатлительных она может перейти в стресс – состояние человека, находящегося под экстремальным внешним или внутренним воздействием. Со стрессом помогают справляться копинг-стратегии – осознанное приложение психических и физических усилий для решения ситуации и выхода из неё. Согласно исследованиям, предпочтение активных стратегий: поиск эмоциональной поддержки, обращение за помощью, принятие ситуации, попытки решить проблему и т.д. – лучший способ разрешения стрессовых ситуаций. К неконструктивным стратегиям относят пассивность, избегание (в том числе путем употребления алкоголя, наркотиков), импульсивное и агрессивное поведение, отрицание и т.д. Их применение приводит лишь к уменьшению эмоционального и психического напряжения, но не к решению проблемы.

Мы провели исследование отношения к смерти среди различных возрастных групп (среди молодых людей от 20 и пожилых от 50). Всего было опрошено 30 человек. Количество респондентов, участвовавших в опросе: 18 чел. – молодые 12 чел. – пожилые.

Рассматривались такие компоненты как страх потери близких, последствия для тела, для личности, факторы, повышающие или понижающие вероятность возникновения тревоги и т.п. На основании полученных данных можно сделать вывод, что людей страшит не сколько сама смерть, а процесс умирания и влияние его смерти на родных. Пожилые люди более беспокоятся о возможных болях при умирании – 58%, молодые – о жизни «в состоянии овоща», то есть, заболевании тяжелыми психическими расстройствами, деменции, например – 43%. Самая «удовлетворительная смерть» для двух указанных возрастов была «быстрая, безболезненная смерть» – 63%, «смерть во сне» – 12%, «смерть от инсульта» – 8% [2]. Обе группы респондентов со страхом относятся к мысли о долгой и мучительной смерти (93% у людей старшего возраста и 90% у молодого).

На вопрос, что означает смерть для Вас, 48% респондента указали, что это «естественный процесс завершения жизни», 23% – начало новой жизни, 29% – не определились. На вопрос «Как Вы думаете, в переживании факта своей смертности есть положительные аспекты?» обе категории респондентов ответили, в основном, положительно – 55,56% для молодежи и 66,67% для людей пожилого возраста. На вопрос, что именно положительного в переживании такого чувства, 56,67% ответило «изменение отношения к жизни», 20% – «стимуляция творческой деятельности», 13,33% – «обогащает жизнь», 10% – не определились. Таким образом, обе возрастные группы в целом положительно оценивают влияние мыслей о смерти на их жизнь.

Можно сделать вывод, что в пожилом возрасте средняя выраженность страха смерти, у молодых – низкая. Главной причиной этого являются осознание и принятие неизбежности смерти, наличие связей с людьми (семейных, дружественных и т.д.) и др. Главным страхом при мыслях о смерти у старшего поколения являются сожаление о прожитой жизни и страх её быстротечности. У молодых людей такие показатели находятся на низком уровне. Однако, у людей начиная от 25 лет постепенно возрастает тревога по поводу скоротечности жизни. Война в Украине повысила уровень мыслей о смерти у обеих возрастных категорий – 100% как у респондентов молодого, так и старшего возраста.

Библиография

1. Fabian J. How Others Die: Reflections on the Anthropology of Death, in: Death, Mourning, and Burial: A Cross-cultural Reader. A.C.G.M. Robben (ed.) Malden: Blackwell, 2004:
2. Гроф С., Хэлифакс Д. – Человек перед лицом смерти – Издательство Трансперсонального Института – К. 1996.
3. Нартова-Бочавер, С.К. Психологическое пространство личности: Монография / С.К. Нартова-Бочавер. – М.: Прометей, 2005.
4. Психологическая помощь в острых кризисных ситуациях. – Научно-методическая конференция. – СПб., 1999.

*Научный руководитель
Светлана КОАНДЭ, доктор хабилитат*

ÎNDOIALA METODICĂ, TEMEI FUNDAMENTAL AL GÂNDIRII CRITICE

Marina SEREDOVSCHII

CZU: 141.1:159.955.2

marishka15.98@gmail.com

Cartesian thought and methodology is still to this day one of the fundamental philosophies of critical thinking and is attributed to the main methods of knowledge. Descartes develops the aspect of doubt as the factor by which all knowledge is qualitatively cultivated. Doubt is first of all the questioning towards something and the valuing of truth which is the primary instance towards what we call scientific truth.

Problematica carteziană în filosofia lui R. Descartes abordează tema îndoielii în procesul dezvoltării spectrului filosofic și, în particular, al gândirii critice. Aname ideile marelui filosof francez au fost primele care au fundamentat metoda epistemologică și care, în cele din urmă, a transfigurat înțelegerea clasică despre metafizicul gândirii ca fundament al criticismului clasic de înțelegere. Filosofia lui Descartes a fost mereu filosofia la care s-a apelat, cu care s-au comparat și care a dezvoltat, luând sub egida sa filosofia minții și teoria cunoașterii, care a dezvoltat în continuare filosofia modernă europeană, accelerând dorința multor filosofi de a se baza pe ideile lui Descartes, încercând fie să apeleze la ele, fie să contribuie la dezvoltarea acestor cunoștințe. În acest demers este prezent un temei de legătură a criticii și și de punere în valoare a reprezentării problemelor filosofice fundamentale. Situația caracterului sceptic sau al îndoielii într-o poziție predominantă în aria dezvoltării unui criticism prudent și obiectiv rămâne și până în prezent actual.

Mihai-Dragoș Vădana a formulat în articolul său „Despre sensul și rolul meditațiilor în filosofia lui Descartes” câteva ipoteze care conferă aparatului îndoielii o nouă luminozitate, el fiind deja nu doar o dorință egoistă de a nu accepta instant orice informație, ce vine dinafară, ci o sursă cu adevărat solidă de accelerare a criticismului gândirii. „Din acest motiv, cel care meditează trebuie să convertească aparatul ipotetic sceptic într-un exercițiu al îndoielii prin care conștiința sa se îndepărtează sau se distanțează tocmai de obiceiurile conștiinței simțului comun. Caracterul de exercițiu al îndoielii se manifestă prin această confruntare cu eficacitatea prejudecăților simțurilor. Dacă acestea înclină judecata într-o anumită parte, prin îndoială, conștiința se situează în partea opusă, luând distanță față de înclinația prejudecăților” [3, p.373].

Studiile din „Revista de Filosofie” ale lui C. Rădulescu Motru ne prezintă individualitatea lui Descartes în toate divertismentele lucrărilor sale. „În căutarea adevărului, Descartes începe să știe, prin a se îndoii de tot. Spre a evita nehotărârea în acțiuni,

consecință firească a îndoelii, și până la găsirea unor adevăruri indubitabile, apar necesare o serie de reguli morale provizorii.” [2 p. 431]. În procesul căutării a primului principiu metodologic corect, Descartes a formulat, în măsura filosofiei sale raționaliste ideea despre faptul că aflarea adevărului este în totalitate o acțiune dependentă de o metodă corectă. Doar în cazul dacă se aplică o metodă corectă, care poate permite să înceapă procesul de cunoaștere în sistemul metodologic, este posibilă obținerea acelei idei absolute de a cunoaște totul, de a se debarasa de prejudecăți, care joacă rolul unor impedimente către atingerea adevărului deplin. Cu alte cuvinte, pentru Descartes doar metoda rămâne arma de bază către adevăr. În una dintre lucrările sale *Discurs asupra metodei*, Descartes a încercat să găsească o astfel de metodă, lipsită de imperfecțiuni și care ar putea contribui la atingerea cunoașterii absolute, logică și în totalitate autentică. În urma contemplațiilor asupra metodelor, Descartes a enunțat patru legi, care ar putea ajuta în procesul dezvoltării unei gândiri pure, capabile să acapareze și să analizeze orice informație:

- „Prima era de a nu accepta niciodată vreun lucru ca adevărat, dacă nu l-am cunoscut în mod evident că este; adică de a evita cu grijă graba și prejudecata, și de a nu cuprinde în judecățile mele nimic mai mult decât ceea ce s-ar înfățișa minții mele atât de clar și de distinct, încât să nu am nici un prilej de a mă îndoii” [1, p.48].
- „A doua de a împărți fiecare dintre dificultățile pe care le cercetez în atâtea părți în câte s-ar putea și de câte ar fi nevoie, pentru a le rezolva mai bine” [1, p.48].
- „A treia, de a-mi conduce în ordine gândurile, începând cu obiectele cele mai simple și mai ușor de cunoscut, pentru a mă ridica, puțin câte puțin, ca pe niște trepte, până la cunoașterea celor mai complexe și, presupunând că există ordine chiar între cele care nu se succed în mod natural unele după altele” [1, p. 49].
- „Și ultima, de a face peste tot enumerări atât de complete și revizuirii atât de generale, încât să fiu sigur că nu am omis nimic” [1, p. 49].

Deci, punând în epicentrul filosofiei sale căutarea adevărului, cunoașterea căreia în totalitate va trebui să fie autentică și sigură, și care, datorită acestei calități, se face să fie posibilă bazarea pe sisteme filosofice. El a presupus că o astfel de cunoaștere, în măsura adevărului care nu poate fi pusă la îndoială și cu condiția construcției metodologice, s-ar putea garanta o integritate sigură a întregului spectru al cunoașterii și al consistenței inteligenței umane. El accentuează că orice factor cognitiv ar trebui să reprezinte în sine o sistematizare concretă de idei sublimă și acceptate ca pur adevărate. Descartes vedea în integritatea caracterului gândirii umane, care slujește drept caracter universal al instrumentelor lui de bază, și de asemenea al științelor care ne sunt date pentru cercetare, un soi de prudență și sursă primă de conturare a celor mai importante metode de autodezvoltare și dezvoltare în general.

Criteriul critic al fundamentului metodologic de cunoaștere al lui Descartes se centralizează în totalitate pe capacitatea noastră de a diferenția adevărul de nona-

devăr, verticalitatea unei poziții de incongruență altele care ar face posibil și firesc sistemul de cunoaștere și ar transforma incertitudinea în dogmă. Reproducerea unor idei este întotdeauna un proces care nu poate fi lipsit de probleme. Calea unei idei ce trece de la un centru subiectiv la o considerare obiectivă este întotdeauna grea și subtilă, iar Descartes, în acest sens, a încercat mereu să transfigureze vechea idee despre cum ar trebui noi să cercetăm. În egală măsură filosoful a făcut determinări și în fenomenul filosofiei minții, a cărei esență era determinată de conștiința umană care răspunde de toate determinările care le are lumea. Aici rațiunea este afirmația existenței prin care se valorifică orice determinare: „Esența minții este conștiința sau, cum o denumea el gândirea; iar esența corpului este faptul de a fi extins în trei dimensiuni din spațiul fizic sau, după cum o numea el, extensie. Atunci când afirmi că esența minții este conștiința, Descartes susține că noi suntem genul de ființe care suntem deoarece suntem conștienți și că ne aflăm întotdeauna într-o anumită stare conștientă sau alta și că am înceta să mai existăm dacă am înceta să fim într-o anumită stare conștientă”.

Îndoiala metodică a lui Descartes a ajuns la un anumit punct în care viziunea despre un obiect trebuie mereu să fie coagulată și înțeleasă astfel, încât autenticitatea ideii despre obiect să nu poată fi pusă la îndoială, pentru că el în sine nu a văzut baza pe care s-ar putea sprijini în procesul acestei cunoașteri. În acest demers al gândirii, el a ajuns la concluzia: „...deoarece simțurile noastre ne înșală uneori, am considerat necesar să presupun că nimic nu este așa cum ne apare. Orice idee pe care o avem în stare de veghe ne poate apărea și în vis, fără a fi reală. Am îndrăznit să-mi imaginez că tot ceea ce mi se întâmpla vreodată nu era mai adevărat decât viziunile din visele mele. Dar am observat imediat că tocmai în acest moment, când eram înclinat să cred că totul în lume este iluzoriu, era necesar ca eu însumi, raționând astfel, să exist cu adevărat. Și observând că adevărul «gândesc, deci exist» este atât de ferm și de adevărat, încât nici cele mai frenetice presupuneri ale scepticilor nu-l pot zdruncina, am ajuns la concluzia că îl pot accepta fără nici o teamă ca fiind primul principiu al filozofiei pe care o căutam” [1, p. 269].

Ne întrebăm dacă îndoiala propagată nu ar putea distruge la un moment dat postulatele intelectuale, mereu supuse unei critici și dacă ar putea omenirea să rămână totuși cu ceva veridic, fără să se gândească la ideea că ceea ce el cunoaște și ceea ce el ar putea să cunoască nu ar putea cumva să fie fals. Descartes știa că singurul lucru în care ar putea să nu se îndoiască este faptul că el se îndoiește și dacă orice ne înconjoară poate fi supus acestui act, cum îl numesc mulți, de neîncredere, și lucrul care ar putea fi cert este că noi existăm și că actul nostru de gândire există cu adevărat. Critica noastră crește în măsură ce noi ne confruntăm cu necesitatea de a interoga ideile care ne însoțesc existența, iar dacă noi dorim să accelerăm în cunoaștere, să ne dezvoltăm ca ființe umane gânditoare, trebuie să întrebăm și să ne întrebăm chiar și unde se pare că este cert și să ținem minte că certitudinea este doar acolo de unde începem noi și unde se termină actul nostru de cunoaștere.

Referințe:

1. DESCARTES, René. *Începuturile filosofiei. Eseuri. Moștenirea filosofică*, 1989.
2. RĂDULESCU-MOTRU, Constantin. În: *Revista de filosofie*, vol. XXII, octombrie-decembrie, 1937, nr 4.
3. VĂDANA, Mihai. *Despre sensul și rolul meditațiilor în filosofia lui Descartes*. Filosofie universală. [Accesat 27.12.2011] Disponib. https://www.academia.edu/19762737/Despre_sensul_si_rolul_meditatiilor_in_filosofia_lui_Descartes_On_the_Meaning_and_the_Role_of_Descartes_Meditations_

Recomandat

Eugenia BOGATU, dr., conf. univ.

СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ МАТЕРИ ОДИНОЧКИ

Александра ОРЛОВА

CZU: 316.356.2-058.83

vip.orlowali@gmail.com

The article deals with the representation of a single mother and single motherhood. My work is based on research on the factors of divorce, divorce statistics. Also, my work is based on the psychological and social prerequisites for the emergence of such a number of single mothers. However, the main stage of the study was carried out in the practical part. I interviewed 8 single mothers and asked them questions about the difficulties they face and about stereotypes.

Семья является одним из важнейших социальных институтов. Это имеет большое значение как для общества в целом, так и для отдельного человека. Рост числа одиноких матерей является актуальной проблемой современного общества. В подавляющем большинстве случаев, ребенок/дети остаются с матерью, а не с отцом, часто отцы намного меньше вовлекаются в жизнь и воспитание ребенка, тогда, как мать берет на себя полную ответственность за детей даже находясь в браке. Как считает Л.Н. Шнайдер наиболее опасна ситуация, когда муж чрезмерно поглощен работой, а жена находится дома с малышом дошкольного возраста. «Сначала она чувствует себя очень одинокой, затем ужасно недовольной, и, наконец, все это приводит к депрессии.» [1, стр. 275].

А.В. Сысенко выявил, что на такое количество разводов влияет ревность. «Все, что «незаконно» внедряется в отношения супругов, способно стоять между супругами (например, ревность, заниженная самооценка и прочее». [2, Стр. 158].

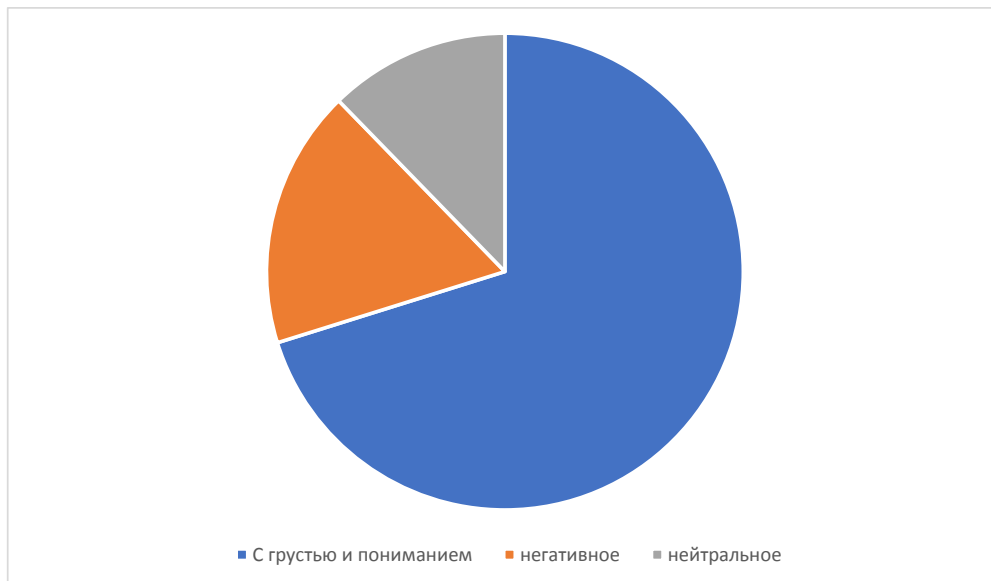
На почве ревности происходит много насильственных действий и даже убийств. В Молдове ежегодно происходит до тысячи убийств на почве ревности, из которых 99% – это убийство супруги мужем. Последние исследования С. Мамонтова показали, «что среди совершивших подобные преступления, алкоголики и сумасшедшие составляют всего 25%, а остальные – вполне нормальные люди.» [3, стр. 304].

Нами было проведено пилотажное эмпирическое исследование с целью изучения феноменологии переживания «одинокое» материнства и представлений внутри общества об «одиноких матерях» и о ресурсах для организации благополучной жизни для своей семьи.

Самой ощутимой сферой жизни, на которую оказывает влияние фактор одинокого материнства считается личное время матери. А также некоторые считают, что это сказывается на дальнейшем отношении матери к мужчинам. Также была упомянута сфера финансов и сфера воспитания ребенка (нехватка мужско-

го воспитания). Отношение к одиноким матерям изменилось со временем, мы провели опрос, ниже, в схеме представлены его результаты.

Отношение к одиноким матерям:

Воспитание ребенка считается сложной задачей. И интересно, что мужская часть опрошенных считает: ребенку в такой семье категорически не хватает отца в воспитании, когда только половина женщин ответила также.

Приятно осознавать, что многие отметили ослабевание стереотипов в сторону матерей, однако ответы мужчин в разных вопросах все еще руководствовались предубеждениями, тогда как более взрослые женщины, абсолютно нормально и спокойно относились к такому типу семьи.

Представление одинокого материнства претерпело определенные изменения в современном обществе. Мы наблюдаем за тем, как медленно снимаются табу с этой темы, а стереотипы потихоньку разрушаются (однако, общество, все еще находится на том этапе развития, когда выбор женщины осуждается и люди все еще считают, что могут высказываться о чьей-то жизни).

Практическое исследование показало, что мужчины больше стигматизируют одиноких матерей, чем женщины. Мужчины оценивают свой вклад в воспитание ребенка и важность мужского воспитания выше, чем женщины оценивают вклад и важность мужского воспитания. Женщины от 30 лет и выше, относятся позитивно к ситуации, когда женщина решает завести ребенка только для себя, без мужа. Таким образом, мы видим, что в зависимости от пола и возраста, отношение к этой ситуации разное. Но вызывает беспокойство как сами матери-одиночки относятся к их ситуации. Есть четкая параллель между ответами ма-

терей и их жизненной ситуацией. Те мамы, которые получают хорошую поддержку от отца ребенка, и он также вовлекается в жизнь ребенка, или поддержку от родственников, относят свою ситуацию и свой выбор к позитивным и правильным изменениям в жизни. А мамы, которые остались без какой-либо помощи от мужа или родственников вынуждены сами справляться со всеми трудностями, они негативно относятся к своему положению и понятию одинокое материнство. Также здесь играет роль развитость и место проживания мамы, те мамы, кто проживает в более крупных городах и имеют высшее образования более позитивно относятся к этой теме, чем те, кто живет в селах или имеют средний уровень образования.

Библиография

1. ШНАЙДЕР Л. Б. «Семейная психология». М.: Академический Проект; Деловая книга, Екатеринбург. 2006 г.
2. СЫСЕНКО А. В. «Супружеские конфликты». Мысль. Москва 1989 г.
3. МАМОНТОВА С.Н. «Прикладная юридическая психология». Кузбас. ин-т экон. и права, Кемерово. 2009 г.

*Научный руководитель
Анжела ПОПА, преподаватель*

ARMATA ROȘIE ȘI VIOLENȚELE ASUPRA CIVILILOR ÎN BASARABIA (1944-1945)

Cătălina PLINSCHI

CZU: 94(478):355(47+57)“1944/1945”

plinschi112@gmail.com

In this paper we managed to fight the myths of invincibility, boundless courage and morality of the Bolshevik soldier. Archival documents have shown that civilians in Bessarabia suffered from legal robberies, intentional damage and gang rape. The military considered themselves entitled to fully benefit from all the advantages offered by the households of civils, and their wives. Today, more than ever, it is necessary to challenge these myths in the context of the policy of the Russian Federation and the war in Ukraine.

Al Doilea Război Mondial este de departe conflictul cu cele mai multe victime din secolul al XX-lea. Ca regulă generală, atunci când după un conflict se numără victimele, câștigătorii se concentrează asupra atrocităților comise de inamic și ignoră cele comise de propria parte. Acesta a fost și cazul Uniunii Sovietice care a scris istoria din poziția de câștigătoare, armata acesteia fiind descrisă ca „eroi viteji și demni, adevărați eliberatori”.

În această lucrare, ne-am propus să combatem mitul invincibilității, curajului nemărginit și moralității soldatului bolșevic. Idealizării Armatei Roșii i-au fost dedicate sute și poate mii de volume, însă realitățile războiului ne vorbesc despre cu totul alte motivații de care era dictată această armată: jafuri armate, violuri, execuții ale civililor și alte atrocități în masă.

Actualitatea și importanța temei se încadrează în contextul reînnoirii scrierii istoriei războiului și mai ales în efortul de reinterpretare a celui de-al Doilea Război Mondial, dar și în contextul războiului actual dintre Rusia și Ucraina. De asemenea, trebuie să menționăm eforturile continue ale Federației Ruse de a proteja memoria Armatei Roșii prin legea din 2013 care stabilește pedeapsa cu privațiunea de libertate de până la 5 ani pentru critica la adresa Armatei Roșii și legea din aprilie 2021, care stabilește responsabilitatea administrativă pentru „identificarea publică” a scopurilor și acțiunilor URSS și ale Germaniei naziste, precum și negarea „rolului decisiv” și a „misiunii umanitare” a URSS în Războiul Doi Mondial. Astăzi, critica la adresa lui Stalin sau a Federației Ruse este egalată cu justificarea nazismului.

Până la destrămarea URSS nu se putea vorbi despre existența unor crime comise de „măreața și invincibila” Armată Roșie, când aceasta „eliberase Basarabia de sub jugul cotropitorilor români”. Colectivizarea este prezentată ca o transformare „revoluționară a țărănimii muncitoare”, ca o realizare „remarcabilă”, care a contribuit la „consolidarea și înflorirea nației socialiste moldovenești”. Iar lichidarea și deporta-

rea țăranilor înstării (culacii, chiaburii) erau socotite un „fenomen firesc al procesului de construcție socialistă în satul moldovenesc”.

Astăzi, când documentele de arhivă ne permit să desfășurăm cu adevărat o cercetare despre ororile prin care au fost nevoiți să treacă basarabienii în 1940 și din 1944, înțelegem că realitățile erau cu totul altele.

Primele documente ce relatează despre fărâdelegile Armatei datează deja din marte 1944. Așa, la 29 martie 1944, în satul Bujerovca, județul Soroca, un țăran pe nume Costin a fost jefuit de tot ce avea prin gospodărie [1, p. 60-62]. Tot la sfârșitul lunii martie, presupuși reprezentanți ai SMERȘ au spart lăcata unui depozit al Raipotreboiuz-ului și au extras de acolo mobilă în valoare de 9.030 ruble. Tot în această perioadă începe ocuparea samovolnică a apartamentelor. Locatarii erau pur și simplu aruncați în stradă, iar atunci când eșaloanele se deplasau mai departe pe front, apartamentele erau distruse și jefuite [2, p. 16-18].

Mai mult, unele cazuri de jaf erau însoțite și de omor, în caz că țăranii refuzau să îndeplinească cerințele soldaților. Un raport al Comisariatului de Interne al RSSM (NKVD) ne spune că adeseori militari sovietici începeau să împuște fără niciun motiv anume (rus.: безцельная стрельба). Ca urmare, erau răniți sau uciși cetățeni locali nevinovați. Un asemenea incident a avut loc pe 10 aprilie în satul Bolohani, județul Orhei, când militarii sovietici au rănit un cetățean pe nume Migu. Iar pe 16 aprilie în satul Drochia, raionul Târnova, județul Soroca, a fost ucisă o femeie pe nume Stati. Pe 27 aprilie în satul Susleni, r-nul Susleni, județul Orhei, în locuința cetățeanului Sergheev au dat buzna trei militari sovietici care au început să împuște fără avertizare.

Către sfârșitul lunii august 1944 teritoriul Basarabiei și Transnistriei se afla în întregime sub controlul Armatei Roșii. Cu cât se apropia mai mult sfârșitul războiului, cu atât mai mult se intensificau barbaritățile. Militarii se considerau în drept să beneficieze din plin de toate avantajele oferite de locuințele gospodarilor, exprimând un dispreț vădit, dar și invidie, față de bunurile de care se bucurau aceștia.

Uneori, drept un bun pe care îl puteau folosi, soldații le considerau și pe femei. Așa, în iunie 1945, procurorul militar al Căilor ferate din Chișinău, tov. Kriucikov, a anunțat CC al PC (b) despre un viol de grup al unei muncitoare a nodului basarabean. Grupul de 6 infractori a fost reținut în aceeași zi, însă partidul a hotărât să nu discute această problemă la ședință, pentru a nu-l face public. Dar la 15 mai, după implicarea brigădei CC al PC (b) șeful raional de partid a decis să pună subiectul pe ordinea de zi. Care a fost soluția? Crearea unui cămin separat pentru fete și organizarea unei lecții publice despre „Prietenie și tovărășie” [3, p. 18].

Astfel de cazuri ne vorbesc despre faptul că conducerea partidului dar și aparatului administrativ foarte bine cunoștea despre ocupațiile soldaților în satele din Basarabia, dar alegea să tacă. Cu mult înainte de victorie, în februarie 1945, a fost emis un ordin stalinist semnificativ nr. 229, conform căruia orice relații sexuale ale personalului militar sovietic cu femeile germane și reprezentante ale altor națiuni din teritoriile cucerite erau interzise. Se amenința cu tribunalul și execuția pentru viol. Potrivit datelor oficiale, doar pentru un an – din 1945 până în 1946 – tribunalele au

condamnat circa 4 mii de militari pentru astfel de acțiuni. Dar părerea subiectivă a lui Stalin privind aceste cazuri era: „sunt doar clipe de relaxare a unor băieți care au trecut prin iad” [4].

Violurile colective și repetitive ale Armatei Roșii rămân până astăzi un subiect puțin discutat, deoarece această temă intră în conflict cu imaginea eroică a celui care își eliberează țara și aduce pacea în Europa. „Marele Război Patriotic” fiind încă un eveniment aproape mitic în Rusia, subiectul rămâne sensibil și tabu.

Dar, toate documentele enumerate mai sus dezvăluie adevărata față a „eliberatorilor”. Documente care nu dau niciun drept moral de a onora armata, care s-a dezonorat complet prin violul femeilor, uciderea pentru vin și torturarea civililor nevinovați prin jaf – un jaf legal.

Astăzi, mai mult decât oricând, este necesar de contestat cele două mituri esențiale despre cel de-al Doilea Război Mondial și Armata Roșie – mitul eliberatorilor și mitul eroilor victorioși. Nu există eliberare pentru care trebuie să plătești cu viața ta sau a copiilor tăi și nu există victorie unilaterală, atunci când de partea forțelor aliate au luptat și Regatul Unit, SUA, Franța și China.

Referințe:

1. *AOSPRM*, F. 51, inv. 2, d. 47, ff. 60-62.
2. *AOSPRM*, F. 51, inv. 2, d. 25, ff. 16-18.
3. *AOSPRM*, F. 51, inv. 3, d. 46, f. 18.
4. „Как так, Вы не можете понять солдата, который прошагал тысячи километров через кровь, огонь и смерть и хочет развлечься с женщиной или взять себе какую-нибудь безделушку?” МИЛОВАН, Д., *Лицо тоталитаризма*, <http://web.archive.org/web/20020624085154/knigidz.nm.ru/jilas/index.htm> (accesat la 29.04.2022).

Recomandat

Anatol PETRENCU, dr. hab., prof. univ.

MORMINTELE GETICE DIN SEC. VI-III a. Chr. DIN SPAȚIUL EXTRACARPATIC PRIN PRISMA METODEI STATISTICE

Dumitru CONDREA

CZU: 903.5"652"

dumitru.condrea@outlook.com

This study sets its sights on gaining more knowledge about the funerary practices of the Getic culture in the outer Carpathian area during the 6th-3rd centuries BC by using statistical methods. As a result, a database of 80 relevant archaeological sites with 1014 graves was built, and the data used in multivariate and spatial statistical analyses.

În 2021 s-au împlinit 150 de ani de la descoperirea de către Cezar Bolliac a două urne cinerare „dacice” în „Câmpul Morților” de la Zimnicea, punând astfel bazele cercetării practicilor mortuare getice. De atunci cunoștințele noastre despre acestea s-au înmulțit semnificativ, ca urmare a extinderii suprafețelor cercetate și a publicării rezultatelor acestor investigații, în special în perioada postbelică socialistă. S-au descoperit și săpat situri-etalon, precum cele de la Murighiol, Bugeac II „Ghețarie”, Enisala „Valea Netului”, Canlia „Gura Canliei”, Onești „NV Cartierului Slobozia”, Cucuteni „Dealul Gosan”, Dănceni ș.a. Printre aspectele care au ajuns să fie cunoscute la un nivel satisfăcător se numără particularitățile de rit, inclusiv existența biritualismului, cu predominarea incinerăției, orientarea defuncțiilor, construcțiile și gropile sepulcrale, tipurile de recipiente pentru resturile cinerare, inventarul funerar, ofrandele alimentare și sacrificiile de animale. Puțină atenție s-a oferit stabilirii organizării interne a necropolelor și a relațiilor dintre morminte, fapt cauzat de starea lacunară în care sunt publicate necropolele getice cele mai mari din spațiul extracarpatic. Dintre acestea, doar cea de la Canlia „Gura Canliei”, cu 70 de morminte getice individuale sau colective, a beneficiat de un catalog complet al complexelor descoperite [1], însă situl nu a fost cercetat exhaustiv, limitele spațiului funerar nefiind determinate. În ciuda acestor deficiențe, analizele statistice pot contribui la cercetarea aspectelor respective, dar și a altora, cum ar fi problemele de cronologie și tipologie.

Din arealul geografic studiat fac parte teritoriile, care se întind de la marginile estice și sudice ale Subcarpaților până la Nistru, Marea Neagră și Dunăre, plus regiunea Dobrogei, așa cum este cunoscută ea între frontierele României de astăzi. Secolele VI-III a. Chr. reprezintă o perioadă de omogenizare a tradițiilor funerare în această regiune, înainte de instaurarea unei inexpressivități a acestora, începând cu sec. II a. Chr., manifestată printr-un număr mult mai mic de morminte getice descoperite.

O abordare statistică în cercetarea arheologică implică construirea unei baze de date cu materialul vizat, pe de o parte, selectarea celor mai potrivite metode statistice

și aplicarea lor cu ajutorul informațiilor stocate, pe de altă parte. În această direcție s-a creat o bază de date care conține 80 de situri arheologice funerare cu 1014 de morminte din sec. VI-III a. Chr. Anterior, într-o caracterizare a situației din sec. V-III a. Chr. se afirma că la Dunărea de Jos s-au depistat 1600 de morminte getice, în timp ce în spațiul de la est de Carpați acestea numărau doar 270 [2, p. 87]. O distribuție geografică disproporționată a necropolelor getice s-a confirmat în propria analiză numerică, care a constatat că 48 (60%) din cele 80 de situri luate în calcul se găsesc în Dobrogea și Câmpia Bărăganului. Din cele 1014 morminte înregistrate 653 erau intacte în momentul cercetării (64,4%), 138 deranjate (13,6%), 75 distruse (7,4%), iar 148 se aflau într-o condiție nedeterminată (14,6%). În același timp, doar 123 de morminte sunt tumulare (12,13%), spre deosebire de 891 plane (87,87%). În 94 de cazuri (9,3%) mormintele posedau o formă de marcaj, cel mai des aceasta fiind o aglomerație sau un ring de piatră, iar în ceea ce privește tipurile de construcții sepulcrale, predomină depunerile în gropi (804 morminte, 79,29% din total). S-a putut stabili forma gropilor în doar 188 de cazuri din 804 (23,4%), dintre care majoritatea provin din necropola de la Stelnica „Grădiștea Mare”. Anterior, tipul de morminte în groapă „simplă” se considera a fi cel mai frecvent, fără concretizarea vreunei forme [3, p. 68-76], însă în urma publicării descoperirilor de la Stelnica și alte situri, a coroborării lor cu săpăturile anterioare de la Onești „NV Cartierului Slobozia” și Dănceni, s-a încercat o reevaluare a importanței mormintelor în groapă dreptunghiulară și ovală alungită pe fondul unor practici funerare birituale neelucidate complet [4-5].

În domeniul arheologiei se utilizează un șir lung de metode statistice, numite și analize statistice. Pe de altă parte, puține dintre ele s-au răspândit mai departe de câteva studii de referință, problema principală fiind explicarea rezultatelor pe înțelesul tuturor. În ochii specialistului, tehnicile reductive, așa cum sunt diagramele, sunt pline de înțeles, însă pentru un privitor terț afișează o informație foarte abstractă și necesită explicații adăugătoare [6]. Datele afișate în formă numerică, procentuală și cartografică sunt printre cele mai lesne de înțeles, ceea ce ridică șansele adoptării acestora de către alți cercetători. Soluții foarte simple, de exemplu, indicarea distanței medii în cadrul unei analize spațiale, rămân întotdeauna valoroase, deoarece pot fi comunicate cu ușurință unei audiențe mai largi [7, p. 70]. Printre cele mai populare metode statistice folosite în arheologie sunt cele combinatorii/multivariate, care stabilesc tipare formând și analizând asocieri între diferite variabile, și cele spațiale, care studiază relațiile dintre diferite puncte în spațiu.

În cazul de față, s-au aplicat analiza corespondenței, testele statistice Shapiro-Wilk, Jarque-Bera ș.a., testul de corelație (*Pearson correlation coefficient*) și serierea asupra setului de date care conține doar mormintele din necropola de la Bugeac II „Ghețarie”, iar analizele spațiale de tip *point pattern* a celor mai apropiați vecini și *kernel density estimation* asupra planurilor generale ale cimitirelor de la Bugeac II „Ghețarie”, Canlia, Hansca „Lutărie”, Poieniști și Zimnicea. Serierea și analizele *point pattern* s-au realizat cu ajutorul programului *PAST* (ver. 4.08), iar restul în extensia *XLSTAT* pentru *Microsoft Excel*. În urma analizelor efectuate asupra necropolei de la Bugeac II „Ghețarie”, s-au

putut trage anumite concluzii: existența unei corelații sesizabile între adâncime și numărul de artefacte în mormânt (un coeficient de 0,296); trei grupaje tipologice de morminte care au în comun vasul tronconic/craterul, combinația borcane-ceramică la roată sau vas clopot-ceramică la roată; o divizare vizibilă în seriere între mormintele fără marcaj asociate cu ceramică la mână și cistă de piatră, pe de o parte, și morminte cu marcaj de piatră asociate cu ceramică la roată, pe de alta. Analizele spațiale au scos în evidență aranjarea mormintelor în interiorul celor cinci necropole getice, în special locurile unde acestea formau aglomerații, iar mai concret au demonstrat o supradispersare a mormintelor în poligoanele selectate din cimitirele de la Bugeac și Poienești.

Necropolă	Nr. morminte în poligon	Densitate medie	Distanță medie	Distanța așteptată	R	Z	p (aleatoriu)
Bugeac „II Ghețarie”, Nord-Vest	46	0,15038	1,5386	1,2894	1,1933	2,5076	0,012157
Canlia „Gura Canliei”	45	0,065809	1,91	1,9491	0,97994	-0,25746	0,79682
Hansca „Lutărie”	70	0,1877	1,2034	1,1541	1,0427	0,68373	0,49415
Poienești „Dealul Teilor-Măgura”	35	0,064541	2,3663	1,9681	1,2023	2,2895	0,022051
Zimnicea „Câmpul Morților”, C10+C2	29	0,10484	1,6232	1,5442	1,0511	0,52685	0,5983

Fig. Rezultatele analizei vecinilor cei mai apropiați: $R < 1$ – puncte grupate; $R \sim 1$ – distribuție Poisson; $R > 1$ – supradispersare puncte.

Studiul de față a condus la o înțelegere mai bună a mormintelor getice din sec. VI-III a. Chr., la identificarea principalelor probleme și lacune în cunoașterea acestora, dar și a direcțiilor în care îmbinarea dintre arheologie și metodele statistice poate fi dezvoltată.

Referințe:

1. BOROFFKA, R., TROHANI, G. Necropola getică de la Canlia, com. Lipnița, jud. Constanța. În: *Cercetări Arheologice*. 2003, vol. XII, pp. 139-198.
2. SÎRBU, V. *Les Thraces entre les Carpates, les Balkans et la Mer Noire (Ve s. av J.-C. – Ier s. apr. J.-C.): Quatre conférences données a la Sorbonne*. Synthèses archéologiques et historiques VI. Brăila: Istros, 2004. 210 p. ISBN 973-9469-48-5.
3. PROTASE, D. *Riturile funerare la daci și daco-romani*. Biblioteca de Arheologie XVI. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1971. 221 p.
4. BABEȘ, M., MIRIȚOIU, N. Practici funerare birituale prelungite în spațiul carpato-dunărean în secolele V-III a.Chr. În: *Arheologia Moldovei*. 2011, vol. XXXIV, pp. 103-149.
5. SÎRBU, V. Observații privitoare la un ritual funerar insolit la traccii nordici din sec. V-III a.Chr. În: *Istros*. 2009, vol. XV, pp. 47-80.
6. STERRY, M. Multivariate and spatial visualization of archaeological assemblages. În: *Internet Archaeology*. 2018, vol. 50. [Accesat 30.06.2022]. Disponibil: <https://doi.org/10.11141/ia.50.15>.
7. BEVAN, A. Spatial point patterns and processes. În: GILLINGS, M., HACIGÜZELLER, P., LOCK, G. (Eds.). *Archaeological spatial analysis: a methodological guide*. Abingdon: Routledge, 2020, pp. 60-76.

Recomandat
Aurel ZANOCI, dr., conf. univ.

LITERE

LA COMMUNICATION MULTIMODALE: APPROCHE SEMIOTIQUE ET EDUCATIVE

Luminița COLȚA

CZU: 801.7:[37.018:004]

luminita.colta.s@gmail.com

Le présent article est le résumé d'une étude qui porte sur la multimodalité, telle qu'exposée par le numérique et sur sa capacité de servir en situations éducatives (didactiques) dans le contexte de l'enseignement comodal. La nécessité du travail est dictée par le fait qu'aujourd'hui les nouvelles technologies sont omniprésentes dans la société contemporaine. Depuis 2020 les cours en ligne sont devenus une normalité, en déclenchant une métamorphose des pratiques culturelles et éducatives.

Dans ce monde connecté numériquement, on observe que notre façon de jouer, d'apprendre, de travailler et de communiquer les uns avec les autres se transforment constamment. Alors, nous nous sommes proposé le but de trouver des modalités d'intégration du texte multimodal dans le contexte éducatif. Pour réaliser ce but, nous considérons importante la réalisation d'une série d'objectifs tels que définir la multimodalité, décrire les aspects théoriques de l'intégration de la multimodalité en contexte éducatif, analyser les textes multimodaux, appliquer des stratégies didactiques sur des textes multimodaux concrets en cours comodal et évaluer l'impact du texte multimodal dans l'enseignement.

De nos jours, la multimodalité est convoquée dans plusieurs domaines de la société. On la rencontre dans le transport, à la banque, dans le domaine des technologies informationnelles, dans le marketing et aussi, dans le domaine de l'enseignement. La définition générale nous dit que c'est la contribution de plusieurs modalités pour appréhender un phénomène ou pour interagir avec un objet. Au cours du siècle dernier, le développement de la sémiotique et de la pragmatique a permis d'approfondir l'étude du langage comme un moyen de production du sens parmi plusieurs autres. Ainsi de nombreux chercheurs ont tenté de redéfinir la multimodalité. Le concept de *multimodalité*, en anglais *multimodality*, provient des travaux de G. KRESS [1, p.5] pour qui c'est la mise en œuvre, dans la production du sens, de divers modes d'expression. En français, le terme dans son sens sémiotique a été introduit avec l'ouvrage de M. LEBRUN, N. LACELLE et J.-F. BOUTIN [2, p.150]. Selon ces auteurs, la multimodalité désigne : l'usage, en contexte réel de communication médiatique, de plus d'un mode sémiotique pour concevoir un objet ou un événement sémiotique.

Pour comprendre quels sont les modes et médias entraînés dans la communication contemporaine, il est important de redéfinir les notions de *lecture*, de *texte* et de

littératie. Dans la suite nous allons présenter la définition de la littératie proposée par S. LIVINGSTONE, R. HOBBS et R. FROST [3] pour qui la littératie médiatique est un savoir-faire qui implique la compréhension des textes multimodaux, l'analyse ou la création de ceux-derniers à travers une variété de contextes.

Avec le passage du livre à l'écran et la place de plus en plus importante que prennent les images, surtout par le biais des applications comme Instagram, Tiktok, Facebook qui consistent à partager des photos et des vidéos, la production du sens ne fait plus seulement appel au langage mais implique aussi des images et des sons, de façon multimodale. Cela fait possible l'évocation du produit de la multimodalité et notamment le texte multimodal. Selon J.-F. BOUTIN [2], « le texte monomodal dans sa conception traditionnelle comprend un seul mode, celui textuel, le texte multimodal contient au moins deux modes sémiotiques parmi les suivants : le mode textuel, le mode visuel, le mode cinématique et le mode sonore ».

En ce qui concerne l'usage de la multimodalité textuelle en contexte éducatif, il est important de prêter attention à tous les signes produits par tous les modes constitués par et constituant les environnements d'apprentissage, que nous en soyons les concepteurs ou les apprenants, et à être conscient de l'engagement de l'apprenant avec cet environnement. Parler, écrire, dessiner ou jouer pour apprendre révèlent en effet des potentialités distinctes et des manières différentes de voir et d'agir sur le monde, car finalement tous ces modes offrent autant de visions différentes d'engagement avec le monde. Ainsi, apprendre, résulterait simultanément de la fabrique des signes et d'une interaction et/ou un engagement avec le monde social.

Imaginons une leçon ou la BD est impliquée. Elle a sans doute un très grand impact sur les apprenants, car l'image mobile est très parlante, éveille l'imaginaire et invite l'élève à s'exprimer. Ainsi, l'image choisie par un écrivain pour composer son texte littéraire multiplie les possibilités de lecture. En effet, dans ce cas le lecteur va construire le sens du texte écrit, le sens de l'image et le sens du texte multimodal comme un tout à partir de cette interaction. Cela peut représenter une excellente activité à proposer en classe de langue.

Les documents authentiques sont utilisés en classe de FLE pour répondre à une fonction de communication. Ces types de documents sont essentiels en classe de langue, parce qu'en les utilisant, les didacticiens répondent à un enseignement orienté vers la vie réelle et l'actualité, à un enseignement correspondant aux centres d'intérêt et aux besoins de l'apprenant et à un enseignement qui se préoccupe de ce que l'apprenant ait une attitude positive et plus créative.

Un autre changement important qui a entraîné une révision des pratiques enseignantes représente la crise sanitaire. En 2020, la distanciation physique force plusieurs enseignants à adopter des modèles d'enseignement qui sont nouveaux pour eux. Cette situation a mis en relief la formation comodale, qui Selon B. BEATTY [4] est « une approche pédagogique qui combine enseignement-apprentissage en présentiel et en classe virtuelle de façon simultanée, synchrone ». Voici quelques avantages de l'enseignement comodal. Tout d'abord, le contact humain avec et entre les étudiants

est maintenu périodiquement. Ensuite, les étudiants peuvent choisir leur mode de participation, ils apprécieront beaucoup la souplesse du modèle. En ce qui concerne les désavantages, nous pouvons mentionner les suivants. Il faut une grande concentration à l'enseignant pour être à la fois attentif à ce qui se passe auprès de lui et à distance. Dans ce cas-ci le co-enseignement pourrait être une solution. Des problèmes technologiques (connexion lente ou interrompue) peuvent survenir. Les étudiants n'ont pas tous accès aux contenus de la même façon. Vu qu'un dispositif comodal offre une plus grande flexibilité aux étudiants et aux facultés. Pour l'enseignant, cela représente plusieurs défis. Celui-ci doit digitaliser des contenus et transformer / adapter des activités habituellement proposées en présentiel.

En conclusion, il est important à mentionner qu'aujourd'hui, tout le monde parle du numérique : les médias, les réseaux sociaux. Depuis 2020, l'école devient « numérique » avec le développement de l'utilisation de tablettes en classe, et pour cause : ne pas en maîtriser les usages peut se révéler handicapant tant le numérique s'est répandu dans nos vies et dans tous les secteurs d'activité. La multimodalité est celle qui s'ajoute au numérique en formant de nouvelles possibilités. Étant donné que la multimodalité favorise le croisement des mots, des images, du mouvement et du son, la résultante est alors un message de plus en plus hétérogène, véritable amalgame complexe, sémantiquement parlant. Cette recherche nous a permis d'observer que le concept mis en avant est celui de compétence multimodale qui vise la capacité à lire et à communiquer en combinant efficacement l'écrit, l'image et l'audio sur des supports médiatiques divers. Donc le document multimodal s'avère un support didactique précieux en classe, surtout dans le contexte de l'enseignement comodal.

Références:

1. KRESS, G. *Literacy in the new media age*. Routledge, 2003, p.5.
2. LACELLE, N., BOUTIN J.-F., LEBRUN M. *La littératie médiatique multimodale appliquée en contexte numérique. Outils conceptuels et didactiques*. Montréal : Presses de l'Université du Québec, 2017, p.150.
3. *Manifeste. Groupe de recherche en littératie multimodale*. [Accesat : 19.11.2021] Disponible: <https://litmedmod.ca/litteratie-mediaticque-multimodale/manifeste>
4. BEATTY, B.J. *Hybrid-Flexible Course Design* (1st ed.). EdTech Books, 2019. [Accesat: 21.12.2021] Disponible: <https://edtechbooks.org/hyflex>

Recommandé

Silvia GUTU, docteur ès lettres, enseignante univ.

COLOR DESIGNATIONS AS AN ARTISTIC MODELING TOOL OF SOCIAL SELF-IDENTIFICATION: ON THE MATERIAL OF ENGLISH-LANGUAGE LITERATURE OF THE 20TH CENTURY

Anastasia GLAVATCHI

CZU: 811.111`373.4 + 821.111.09”19”

glavatski97@gmail.com

The given paper expands the analysis of color perception and its interpretation in psychology, culture and symbolism; it highlights color properties and the approaches to color studies in linguistics. The purpose of the study is to describe the structure and semantics of color terms as means of social self-identification.

A human being receives the information about the surrounding world using different channels: vision, touch, taste, smell and hearing. Vision is the main information-processing channel, due to which a person can identify such physical properties of objects as size, color, form, evaluate distance to them, etc. Color is a notoriously protean phenomenon, eluding every attempt to categorize it.

In linguistics, a clear distinction should be made between the acquisition of color vision and its verbalization. Color belongs to the universal semantic categories and can be found in many languages. Berlin and Kay have identified eleven basic color categories: *white, black, red, green, yellow, blue, brown, purple, pink, orange and grey*, which they call the focal terms [1, p.196].

There are several approaches to color terms. To compare a ‘macro-color name’ and a ‘radicalized color name’ is that the ‘radicalized’ can in some cases be the name of a color which is different from the actual hue of an object. General color terms, in fact, do not give the precise color of the objects: ‘white coffee’ is not white; to be more precise it is ‘brownish’ or ‘beige’, ‘white wine’ is of a ‘yellowish’ or ‘greenish’ color [2, p.203].

Colors may be considered as signals, symbols, codes and the terms denoting them have figurative meaning, and serve as means of creating specific images or atmosphere, especially when it concerns literary texts [3]. According to Lottman, the text can be reviewed as a secondary modeling system that implies all the processes of real world [4]. Colors may be considered as signals, bearing primary and secondary coding. Primary coding is represented by a set of morphemes, naming specific colors, their shades, saturation, etc. Secondary coding is culture-specific and may be ‘intended’ and ‘intuitive’.

Due to their emotionality and diversity, color terms are an effective linguistic means of social self-identification. Where, social self-identification is the process of identifying oneself with any social group or community, accepting its goals and val-

ues, perceiving oneself as a member of that group or community [5]. The result of social self-identification is social identity – a person's concentrated idea of his or her own belonging to various social groups: race, gender, nation, ethnicity, confession, property class, profession, family, age group, etc.

According to the review of linguistic studies of the social self-identification means in real communication, they can be divided into linguistic and non-linguistic means. Then, linguistic means can be subdivided into explicit and implicit [6].

1. Explicit linguistic social self-identification of the character. Characteristics of self-identification type: the character, according to the author's intention, directly identifies himself with a certain social group (directly nominates himself). The text fragment imitates the social reflection or direct speech of the main character.

Linguistic markers of self-identification: 1) socionym (social determinant, collective name, name of a social group used by character for group identification and stigmatization); 2) sentences that are formed according to the following model: 'I, we + linking verb + taxonomic (classifying) predicate expressed by socionym'.

2. Implicit linguistic social identity. Characteristics of self-identification type: the character constructs a social identity through speech, without directly naming the social category to which he or she belongs.

Linguistic markers of self-identification: 'linguistic means of identity' – graphic, lexical, grammatical, textual, and discursive language units in a character's speech indicating belonging to a social group.

3. Implicit nonlinguistic social self-identification of the character. Characteristics of self-identification type: the character constructs social identity by non-verbal means.

Linguistic markers of self-identification: 1) body parts, facial expressions, gestures, hairstyles, clothes, as well as psychological qualities, skills, peculiarities of behavior, etc.; 2) lexical units denoting place or space; adverbs and prepositions with spatial semantics; toponyms and geographical terms; verbs indicated location and movement in space.

Considering the research and the analysis of the excerpt presented above the following conclusions can be drawn:

1. Social self-identification as self-knowledge and self-determination in society is modeled in the fiction text by means of color terms;
2. Color terms' structure, semantics and graphics in the linguo-color model of self-identification reflect the features of real self-identification: its procedural nature, elements, diversity of types and classification;
3. The artistic model of social self-identification is based on the traditional sociocultural semantics of color terms which manifest the author's evaluative attitude to the modeled self-identification;
4. Color terms contrasted by tone, lightness or color saturation denote the extreme degrees of expression of socially significant attributes and form the value and semantic poles of social self-identification.

References:

1. BERLIN, B., KAY, P. *Basic color terms: their universality and evolution*. Stanford: Leland Stanford Junior University, 1969. 196 p.
2. WYLER, S. *Color and language: Color terms in English*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1992. 203 p.
3. PANASENKO, N., KORCOVÁ, Z. *DIERENT approaches to Color terms analysis // Typology of language meanings in diachronical and comparative aspects*, Iss. 23, 2011, p.124-134.
4. ЛОТМАН, Ю.М. *Структура художественного текста* / Ю.М. Лотман // Об искусстве. СПб.: Искусство, 1998, с. 14-285.
5. BURKE, P.J. Identities, events, and moods. In: J.H. Turner (Ed.). *Advances in group processes*, Vol.21. *Theory and research on human emotions* (p.25–49). Elsevier Science/JAI Press, 2004. [https://doi.org/10.1016/S0882-6145\(04\)21002-5](https://doi.org/10.1016/S0882-6145(04)21002-5) [Consulted: 21.10.2021]
6. ГУСАКОВА, Т.Г. Типология языковых средств моделирования социальной самоидентификации персонажа (на материале англоязычной прозы XX века). В: *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 2016, № 6(60). В 3-х ч. Ч. 1, с. 102–108.

Recomandat

Viorica LIFARI, dr., conf. univ.

LA DIMENSION CULTURELLE DU TEXTE PUBLICITAIRE : LE CAS DE LA PUBLICITÉ FRANCOPHONE

Cătălina GORGOS

CZU: 81'42:659.1=133.1

catalina.gorgos@gmail.com

Au XXIe siècle, la publicité est devenue une force économique et culturelle qui détermine en grande partie la qualité de nos vies et influence les valeurs que nous détenons. Avec ce rapprochement des distances et cet accès rapide à l'information, la publicité se trouve, de même, touchée par la mondialisation. Pour s'adapter et survivre aux contingences actuelles, elle doit trouver de nouvelles stratégies pour communiquer efficacement avec un public mondial, mais culturellement différent.

Comme les textes publicitaires affectent notre mode de vie et contribuent à la formation de nos représentations du monde, nous nous sommes proposé d'étudier les particularités culturelles du texte publicitaire et leur actualisation dans la publicité francophone. Dans notre recherche, nous avons constaté que la plupart des travaux sur la publicité internationale se concentrent sur l'étude des avantages et des inconvénients d'une standardisation ou d'une diversification de messages publicitaires, ou encore sur le degré d'adaptation (allant d'une adaptation totale à mineure). Toutefois, peu de recherches se sont penchées sur l'exécution du discours publicitaire véhiculé dans les publicités de campagnes internationales. Il n'y a rien de mieux que de fournir au public ciblé, grâce à la publicité, des exemples de la vie et de la culture des sociétés qui parlent la langue française. Dans ce cadre d'idées, nous avons analysé les particularités sémio-linguistiques du texte publicitaire afin d'identifier et de valoriser son utilisation quotidienne pour développer la compétence (pluri/inter)culturelle du public. Nous partons de l'idée que le texte publicitaire facilite la découverte d'une culture francophone dans toute sa diversité et contribue à la formation de la compétence (pluri/inter)culturelle du consommateur. Pour atteindre ce but, nous visons les objectifs suivants: (i) définir le texte publicitaire; (ii) apporter une base lexicale multilingue permettant de développer des compétences plurilingues et pluriculturelles; (iii) analyser des affiches publicitaires et un spot publicitaire, porteurs de valences (pluri/inter)culturelles. Pour réaliser les objectifs fixés, nous avons basé l'étude sur les acquisitions méthodologiques et terminologiques en sémiotique/linguistique du texte (ADAM J-M., BONHOMME M., MAINGUENEAU D., HOFSTEDÉ G., HALL Ed.T.), en théorie du texte publicitaire (CORJAN I., CAMPIEGNE M., GUIDÈRE M.). Nous avons appliqué les méthodes suivantes : la méthode inductive, la méthode déductive et celle comparative se combinent parfaitement avec l'exposition, l'exemple, l'analyse critique, la synthèse du cadre théorique.

La documentation scientifique et les recherches que nous avons menées nous ont permis d'identifier trois approches classiques du texte publicitaire, à savoir: la perspective économique, la perspective culturelle et la perspective sémiotique (grammaticale, sémantique et pragmatique).

Du point de vue semio-linguistique, le texte publicitaire se caractérise par des particularités spécifiques établies pour être reconnu comme tel par le lecteur. Il est le produit d'un contexte de production-interprétation culturellement marqué. Par ailleurs, outre l'attrait qu'il exerce et la possibilité d'introduire une langue variée, actuelle et en situation, le texte publicitaire facilite la compréhension des pratiques de communication à travers la présentation de l'environnement de communication et une vision du non-verbal. Pour CUQ, J., et GRUCA, I., le texte publicitaire offre également de nombreux atouts pour l'enseignement de la culture : il témoigne directement de la réalité sociale et culturelle en créant un sentiment de « *proximité du lointain* » et en favorisant la compréhension et l'acquisition d'une véritable compétence culturelle. Nous pouvons observer que c'est la création de l'homme ou d'un groupe sociale qui ont contribué à la formation des divers domaines culturels parmi lesquelles : la publicité. Nous retrouvons des aspects culturels dans le texte publicitaire qui contribue à accomplir le but de la publicité – la persuasion, parfois, seulement la manière de transmettre le message dans une publicité, peut changer influence un consommateur.

Voyant que la culture reflète des vérités relevant de la vie quotidienne, elle suit d'une manière ou d'une autre le développement de la société où elle existe. De ce fait, les représentations et les valeurs dont une culture dispose évolue, elles aussi, au fil des années.

Les recherches effectuées et notre expérience dans le domaine nous permettent d'affirmer que très souvent, s'intéresser à la culture exige de se pencher sur l'interaction des cultures. Nous notons de nombreux auteurs qui ont affirmé que s'il n'existait qu'une seule culture, nous ne penserions même pas à la culture. La diversité apparente concernant la façon dont les individus pensent, ressentent et agissent, nous fait précisément prendre conscience de la culture. Les chercheurs pensent qu'à l'heure actuelle, nous avons un équilibre entre le texte et l'image, qui varie selon le produit et le but de la publicité. L'intégration des technologies modernes est venue pour compléter les deux systèmes, qui remplissent des fonctions complémentaires: l'image séduit le consommateur, le texte l'informe.

Comme le mémoire vise aussi et les dimensions culturelles, l'étude de HOFSTEDE. G et de HALL, Ed., nous ont servi comme source principale. Pour prouver l'utilité des études nous avons analysé les textes des deux publicités qui d'un côté montre la distance hiérarchique et de l'autre côté le rapport à l'espace.

L'étude des particularités sémio-linguistiques du texte publicitaire nous menés à la compréhension et à l'évaluation des documents authentiques. Dans l'analyse de la dimension culturelle du texte publicitaire, nous avons analysé les images publicitaires à la lumière des concepts clés relatifs au domaine des études culturelles. C'est pourquoi nous avons examiné des affiches publicitaires dans les pays francophones

(France, Suisse, Belgique, Canada), et nous avons observé les néologismes et de même le style employé. Ensuite, nous nous sommes arrêtés à l'étude d'une série de textes publicitaires qui matérialisent l'identité culturelle francophone au niveau de la langue, des traditions, de la mentalité, des marques locales et/ou des marques célèbres, adapté aux spécificités de la culture locale, etc. Nous connaissons que pour qu'une campagne de publicité internationale soit efficace au niveau local, elle doit transmettre un message adapté, prenant en compte les codes culturels spécifiques de la cible visée.

Nous avons pu constater que la sémiotique, c'est-à-dire l'ensemble des signes et symboles et leur signification, offre des outils précieux pour décrypter les publicités, leurs forces et leurs faiblesses.

Dans la suite de notre recherche, nous avons opéré un travail de recherche d'un corpus de travail intéressant, puisé dans les revues sur le langage des publicités de divers pays, et notamment de France et de Belgique. Après avoir trouvé des équivalents en français, nous avons observé la transposition d'un texte publicitaire vers un autre des néologismes et nous avons identifié des sources originale d'enrichissement de la langue française.

Nous avons appliqué des activités qui ont conduit à la description, la comparaison, l'explication et l'évaluation des similitudes et des différences culturelles. Nous avons observé que le texte publicitaire véhicule des réalités culturelles spécifiques au pays, il contextualise des éléments culturels universels, d'où résulte la nécessité d'étudier la stratégie de marketing des pays. Dans ces circonstances, nous avons analysé deux spots publicitaire faites par Orange France et Orange Maroc qui ont employé des images qui réfléchissent la situation présente dans le monde.

En guise de conclusion, nous pouvons donc dire qu'il est intéressant de diffuser ce genre de publicités à la télé en différents pays, pour mieux apprendre la langue, tout en permettant aux consommateurs de publicité de voir le monde qui les entoure et de faire connaissance avec la culture francophone et la mentalité des francophones pour pouvoir s'orienter, agir, reconnaître, faire des comparaisons, s'impliquer, afin d'entrer dans un processus où communication et compréhension sont de rigueur.

Bibliographie sélective :

1. ABAD, V., CAMPIEGNE, I. *Langage et publicité*. Bréal, 1992, p.83.
2. GUIDÈRE, M. De la traduction publicitaire à la communication multilingue. In : *Erudit*, 2009, no 37, p.471-430.
3. HOFSTEDE, G. *Vivre dans un monde multiculturel: Comprendre nos programmations mentales*. Paris: Éditions d'organisation, 1994, pp.351-354.

Recommandé

Silvia GUTU, docteur ès lettres, enseignante univ.

LE PLURILINGUISME ET LE PLURICULTURALISME : ENJEUX COMMUNICATIFS, PRAGMATIQUES ET DIDACTIQUES

Victoria GUTU

CZU: 81`246.3

victoriagutu31@gmail.com

L'Europe est caractérisée par la diversité géographique mais aussi par la diversité culturelle et linguistique. La société d'aujourd'hui vit dans un monde plurilingue où les langues vivent et changent au contact des autres. Connaître plusieurs langues permet de comprendre la relativité des cultures, de se décentrer, soit de voir le monde au travers des yeux d'un autre. Cela permet aussi d'entrer en relation avec des personnes qui ne partagent pas la même langue et de servir d'interprète ou de traducteur, donc d'opérer une médiation linguistique et culturelle, un rapprochement entre les différentes langues-cultures et donc de mieux appréhender la diversité des modes de vie et de pensée ou encore d'être au mode.

Aussi est-il que ce sujet de recherche porte sur les enjeux communicatifs, pragmatiques et didactiques du plurilinguisme et du pluriculturalisme de la société européenne postmoderne.

L'hypothèse de notre étude est d'analyser ces concepts de plurilinguisme et de pluriculturalisme et les défis provoqués par leurs statuts au niveau européen et mondial et qui ont servi comme objet d'étude pour les chercheurs du domaine (J.C. Beacco, D.Coste, J.Tardif, J.Farchy, A.Touraine, G.Verbunt et d'autres).

En tant qu'objectifs de l'étude, nous nous sommes proposés d'examiner les aspects déterminants des notions de *plurilinguisme et pluriculturalisme* et de leurs spécificités; d'analyser les différences entre les termes *Inter-, Multi-, Trans- et Pluri-... culturel* ; de déterminer le statut du *plurilinguisme et du pluriculturalisme* en Europe et même au-delà; d'analyser les langues les plus parlées au sein des organisations européennes et dans le monde; d'argumenter l'importance de maîtriser plusieurs langues et de connaître leurs cultures et de relever les défis que le plurilinguisme et le pluriculturalisme provoquent aujourd'hui.

L'actualité de l'étude consiste en ce que les langues ne sont pas séparables de leurs cultures, l'identité du monde est faite de ses cultures et de ses langues, anciennes et modernes.

Le Cadre Commun Européen de Référence fait la distinction entre le multilinguisme (la coexistence des langues au niveau social) et le plurilinguisme (le répertoire linguistique dynamique et évolutif d'un apprenant). La pluriculturalité désigne la capacité de participer à des cultures différentes – notamment par le biais de l'acquisition de plusieurs langues [1].

Les auteurs du CECR ont introduit la notion d'« approche plurilingue » qui se base sur le fait que lorsque l'expérience langagière d'un individu s'élargit et s'étend à d'autres contextes culturels et à d'autres domaines, les langues apprises ne se trouvent pas rangées dans des compartiments différents, mais qu'elles commencent à bâtir une « *compétence communicative* », dans le but de « *développer un répertoire langagier dans lequel toutes les capacités linguistiques trouvent leur place* » [1].

La mise en place d'une éducation plurilingue nécessite une triple démarche. Tout d'abord, prendre conscience de la diversité linguistique aux niveaux régional, national et international. Ensuite, considérer le plurilinguisme comme une plus-value. Enfin, utiliser le plurilinguisme comme ressource éducative. Une telle démarche débouche sur des approches plurielles. Dans son ouvrage « *Approches plurielles, didactiques du plurilinguisme : le même et l'autre* », Michel Candelier soutient :

« Nous appelons approche plurielle une démarche pédagogique dans laquelle l'apprenant travaille simultanément sur plusieurs langues (ou plusieurs variétés culturelles). Une telle approche est nécessaire entre autres buts pour soutenir la construction d'une compétence plurilingue et pluriculturelle au sens donné ci-dessus, c'est-à-dire pour que l'apprenant puisse s'appuyer sur une aptitude qu'il possède dans une langue pour construire des aptitudes dans d'autres langues, pour que le résultat ne soit pas une juxtaposition artificielle de compétences, mais une articulation des compétences intégrées au sein d'une même compétence globale » [2].

L'Europe est riche de sa et de ses diversités : géographique, culturelle et linguistique.

L'Union européenne compte 28 États membres et 24 langues officielles pour 500 millions de citoyens européens. Parmi celles-ci, 5 font partie des dix langues les plus utilisées au monde (l'anglais, l'espagnol, l'allemand, le portugais, le français).

À travers le monde il existe d'un côté 54 États bilingues (27,6%), et de l'autre côté cela signifie que 141 pays sont officiellement unilingues (soit 72,3%).

En ce qui concerne l'Europe, alors il est à mentionner qu'elle compte dix pays officiellement bilingues : Belgique, Biélorussie, Bosnie-Herzégovine, Finlande, Irlande, Kosovo, Luxembourg, île de Malte, Norvège et Suisse. Parmi les états bilingues, 4 pays ont 3 langues officielles. Il s'agit de la Belgique, de la Bosnie-Herzégovine, du Luxembourg et de la Suisse.

La politique du multilinguisme, soutenue par l'Union européenne, vise à communiquer avec les citoyens dans leur propre langue ; à protéger la grande diversité linguistique de l'Europe et à promouvoir l'apprentissage des langues européennes.

Au niveau culturel, le multilinguisme facilite la découverte de différentes cultures, de leur littérature et de leurs traditions et même cela implique apprendre et apprécier les trésors de bonté littéraire, en termes d'histoire, le folklore, la musique, des films et de poésie.

La *culture* joue un rôle essentiel dans la vie humaine, elle fait partie de notre essence. C'est un terme qui implique des connotations qui ont été perçues différemment au fil du temps.

Le Petit Robert [4] nous apporte une définition au regard didactique : « La culture c'est l'ensemble des formes acquises de comportement dans les sociétés humaines ».

Et *L'Encyclopédie de la Culture Française* [5] nous offre une explication, en ce qui concerne le concept de la culture française, et notamment : « La culture française est l'ensemble du patrimoine dont disposent les français à un moment donné de leur histoire et qui constitue à ce moment le noyau dur de l'identité nationale ».

De telle façon nous pouvons constater que la culture est partout, elle est la force qui englobe le monde entier, et lui donne un sens, une raison d'exister et de former des liaisons.

À l'heure d'une mondialisation ambiguë, où la biodiversité devient une préoccupation majeure, la diversité linguistique et culturelle doit s'imposer comme une priorité. Les deux questions relèvent de la même problématique.

Il existe de multiples enjeux au fait de maîtriser plusieurs langues. Parler plusieurs langues facilite la communication interindividuelle. De nouvelles études ont montré que le cerveau d'un bilingue est plus rapide et agile que celui d'un monolingue et plus apte à faire face à des ambiguïtés et à résoudre des conflits.

En conclusion, nous pouvons affirmer que la culture symbolise la marque vivante qui décrit l'histoire d'une nation, son évolution et son point de départ. La maîtrise d'une ou plusieurs langues étrangères est une source d'accès à la connaissance de plusieurs trésors culturels et permet une acceptation de l'altérité linguistique, culturelle et nationale. L'apprentissage des langues étrangères est de plus en plus important pour trouver et garder un emploi dans un contexte de globalisation de l'économie et de développement de la mobilité. Le plurilinguisme et le pluriculturalisme sont des vecteurs qui engagent le locuteur dans un processus de communication entre cultures et vu le fait que nous vivons dans l'époque de la mondialisation, la connaissance d'une langue outre que celle maternelle est une exigence nécessaire.

Références:

1. *Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues, Volume Complémentaire avec des nouveaux descripteurs*. Conseil de l'Europe, 2018.
2. Candelier, M. Approches plurielles, didactiques du plurilinguisme : Le même et l'autre. In: *Recherches en didactique des langues et des cultures*, 5, 2008.
3. Coste, D. (s. d.). *Vers un Cadre Européen Commun de référence pour l'enseignement et l'apprentissage des langues vivantes* : 49, 2009.
4. *Éditions Le Robert : La référence en langues pour définir, traduire, corriger et certifier - Dictionnaire Le Robert*. (s. d.). Le Robert, 2016.
5. Larousse, É. (s. d.-b). *Encyclopédie Larousse en ligne-Accueil*.

Recommandé

Ion GUTU, docteur ès lettres, maître de conférences

HUMOR AS A SOCIOCULTURAL PHENOMENON IN THE ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGE

Serghei MARUȘCEAC

CZU: 81`25:398.23=111=161.1

onyxon0007@gmail.com

The suggested research studies and analyzes the terminology, various theories, typology and functions specific to humor, in particular the difficulties encountered in the translation of humorous material, both structurally and semantically. The purpose of the research is to establish the similarities and differences between the cultural features of English and Russian humor and to identify the main methods and strategies used in the process of their translation.

Humor and laughter are a universal aspect of human life, present in all cultures and characteristic of literally every person throughout the world [1, p.3]. Laughter is a distinctive, stereotypical vocalization pattern that is easily recognized and highly visible [2]. Although different cultures have their own norms regarding appropriate topics for humor and the types of situations in which laughter is considered appropriate, the sound of laughter is not distinguishable in all cultures.

There are many theories that attempt to explain what humor is, what social functions it performs, and what can be considered humorous. Among these are psychological theories, which state that humor is a healthy behavior; there are spiritual theories, which state that humor is an inexplicable mystery. Three fundamental theories of humor and laughter are generally accepted in the current academic literature: the theory of superiority, the theory of relief, and the theory of incongruity [3, p.147–167]. There is no consensus among current researchers as to which of these three theories of humor is the most viable. Proponents of each initially claimed that their theory could explain all instances of humor [3, p.147–167; 4, p.310–331]. However, they now acknowledge that while each theory usually covers its own area of focus, many instances of humor can be explained by more than one theory. The theories of incongruity and superiority, for example, seem to describe complementary mechanisms that together create humor [5, p. 221–249].

Being a cultural meaning, humor is defined by value characteristics, i.e. it is interconnected with the main human life orientations. Humor is one of the most expedient ways of human adaptation to changing situations, it is a reaction to unforeseen developments of events, to a certain extent it is reconciliation with reality, with the experience of positive emotions that serve to strengthen human health. Thus, humor is an inherent protective characteristics of the human psyche, a rather delicate and complex emotional phenomenon associated with the survival of man as a species, i.e. humor is associated with the life values of an individual [6, p.156].

The issues of adequate reflection on linguistic stylistic means in translation, as well as the preservation of style in translation, have always been the most difficult and debatable. Since style as a system encompasses all aspects of language, therefore transmitting all its features in translation requires great effort and is associated with a number of difficulties.

The paper focuses on the linguistic (syntactic, morphological, lexical) and stylistic means used in short stories and their translations. The genre of comic texts was not chosen by chance, since it is the short story as a small form, and especially the comic short story, due to its brevity, that abounds in a variety of stylistic, expressive means, in comparison with the lyrical works of the authors mentioned, which allowed to highlight the effect of the category of comic, and also clearly outline of the characteristic features of the short story in general. The category of the comic has various manifestations; it includes such notions as laughter, humor, irony, satire, joke, etc. Almost any text includes a variety of figures of speech and other means of giving expressiveness to a statement, which constitute a special function of pictorial units – stylistic [7, p.78].

Anecdote is one of the few productive genres of modern folklore, which reflects the national and cultural specificity of a particular linguistic and cultural environment. At the level of the text of an anecdote, norm of behavior, traditional worldview and socio-psychological attitudes and ethnic ideas are fixed.

A comparative analysis of English humor (in the form of limericks and jokes) and its Russian translation revealed that the main difficulties in translating such texts are: a) lack of background knowledge; b) identification of the specific nationally-cultural components, and, consequently, transforming them into an adequate verbal form; c) revealing the necessary background knowledge, reflecting national and culturally-historical exclusivity of the given unit; d) the absence of correspondence (equivalent, analogue) in the target language, due to the absence of the object (referent) denoted by the realia; e) the need, along with the subject meaning (semantics) of the realia, to convey “color” (connotation) – its national and historical coloring; f) English words, on average, are shorter than Russian words and contain fewer syllables, so that it is difficult to “squeeze” adequate content into a short, rigidly defined verse form.

Among the large number of possible solutions to the above difficulties, the study highlighted the following productive ways: 1) the analysis of the conceptual content of the original linguistic unit and all its possible variants in the target language in light of the context of a given cultural language pair (i.e. considering the linguistic and cultural communicative characteristics); 2) realia words require the introduction of means of comprehension, if this corresponds to the intention of the author of the translated anecdote; 3) it seems possible to reduce the methods of transferring realia in translation to two main ones: transcription and direct translation. Obviously, the methods of translation are not limited to this, as a descriptive translation, translation with commentary is also possible; the translator must adequately assess the situation in which he has to translate and choose the most appropriate way to convey the re-

alia; 4) sometimes it is necessary to sacrifice secondary details, or to replace them in order to preserve the essence; 5) when translating a limerick, the task of retaining its characteristic verse form is in the foreground, while the translation of the content does not require full correspondence; 6) the presence of word play in jokes, as well as the mismatch of plot and serial dominance of Russian and English jokes necessitates denotative transformations affecting the subject situations as a whole, while preserving the main semantic core; 7) when translating jokes/anecdotes, the transmission of the meta-linguistic function of the utterance comes to the fore, which in some cases leads to a change in the denotative function of the message.

To conclude, the adequacy of a joke is determined by the speech situation, namely the interaction of the translator with the author of the original text and the recipient of the text of translation, changing from the conditions of translation and the recipient's requests, from the translator's ability to decipher and transmit the communicative effect, from his ideas about a real or hypothetical recipient of the speech act.

References:

1. APTE, M.L. *Humor and Laughter: An Anthropological Approach*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1985. 320 p. ISBN 0801493072
2. ROD, A.M. & KUIPER, N.A. *Daily occurrence of laughter: Relationships with age, gender, and Type A personality*. *Humor - International Journal of Humor Research*. January 1999, pp.355-384.
3. BUIJZEN, M., VALKENBURG, P.M. *Developing a Typology of Humor in Audiovisual Media*. *Media Psychology*, 2004, pp.147-167.
4. NORRICK, N. *Issues in Conversational Joking*. *Journal of Pragmatics* 35(9), 2003, pp.1333-1359.
5. VANDAELE, J. *Humor Mechanisms in Film Comedy: Incongruity and Superiority*. *Poetics Today*, 2002, pp.221-249.
6. КАРЕЛ, Ч. *Английские письма*. Документальное произведение, 1924. 173 с.
7. ШМЕЛЕВА, Е.Я. *Фоновые знания в русском анекдоте*. Доклады международной конференции “Диалог”, Е.Я. Шмелева, А.Д. Шмелев. Москва, 2003. 220 с.

Recomandat

Viorica LIFARI, dr., conf. univ.

THE PECULIARITIES OF THE LINGVO-CULTURAL CONCEPT “SINCERITY” IN ENGLISH AND ROMANIAN

Elena VLASIUC

CZU: 81`373.72=111=135.1

vlasiusc.el@gmail.com

The paper is based on the verbalization of the conceptual component of the linguistic and cultural concept "sincerity" in English and Romanian, which is studied on the materials of dictionaries, proverbs, idiomatic expressions and phrases in both languages, this linguistic data being a typical cultural vocabulary of a language. The comparison of concepts cross-culturally is a modern trend in linguistics in the context of globalization and intercultural communication.

The study of the linguistic and cultural concepts, marked by linguistic and cultural specifics, represents a natural step in the formation of an anthropocentric paradigm of knowledge about language [1, p.352]. The concept acquires the status of a linguocultural concept with its cultural or national coloring, due to the presence of a pronounced value component in its structure. In this work, the definition of the linguocultural concept given by V.I. Karasik is taken as a basis. Karasik and G.G. Slyshkin consider the linguocultural concept a conditional mental unit aimed at a comprehensive study of language, consciousness and culture [1, p.352]. V.I. Karasik, speaking about the structure of the linguocultural concept, highlights its three-component nature. In addition to the named value element, conceptual and figurative elements are distinguished in its composition [2, p.477].

According to the remark of G.G. Slyshkin, the conceptual component of the concept includes information aggregates of three types:

- everyday knowledge embodied in languages;
- elements of scientific knowledge and general erudition;
- stereotypical and prototypical structures [3, p.128].

The linguocultural concept of “sincerity” in its content part is associated with the disclosure of the concept of sincerity in a number of humanities. As S.S. Avakimyan notes, in a general meaning “sincerity” is defined as the relation of correspondence between the thoughts and feelings of the speaker and his utterance. The phenomenon of “sincerity” can be considered in various fields of humanitarian knowledge in addition to linguistics, namely: in philosophy, psychology and sociology.

Thus, a review of works concerning “sincerity” in the humanitarian sphere allows us to draw the following conclusions:

- “sincerity” in the general philosophical understanding, which is also accepted by linguists – is the relation of correspondence between the utterance and the real feelings, thoughts of the speaker;

- “sincerity” in sociology and linguistics (sociolinguistics) is an important communication category that ensures the success of a speech act;
- psychologists and linguists distinguish between verbal and nonverbal ways of expressing sincerity; verbal linguistic descriptions, in turn, are divided into conventional and non - conventional;
- in pragmatic linguistics, there are several aspects in the consideration of “sincerity”: from the point of view of the speaker’s characteristics, as a property of the utterance and as a reaction of the listener;
- linguists recognize that the recognition of “sincerity” is complicated by the discrepancy between the linguistic expression of the utterance and its propositional content and requires taking into account many extralinguistic factors.

A sincere person is not rich, speaks simply, has a strong faith, has spiritual beauty. In combination with the requirements of English upbringing, traditions and etiquette, sincerity appears as something unreasonable in relations with unfamiliar people [4, p.378].

As part of the linguo-cultural concept, we distinguish conceptual, figurative and value components. The conceptual meaning of the concept under study represents an understanding of “sincerity” as a sincere expression of one’s opinion, sometimes unpleasant for others, honesty, hypocrisy, deception, truthfulness, directness, frankness, openness and spontaneity.

In a relationship, *sincerity* is highly valued by both sides, but when stylized it seems like a compliment. Nowadays, everything must be said subtly and somehow in a manipulative manner, so sincerity loses its primary value and acquires nuances, so as not to hurt the “soul mate”.

The conceptual part of the linguistic and cultural concept “sincerity” can be verbalized in English by the lexemes *frankness, truth, openness, candour/ candor; honesty, wholeheartedness, seriousness, earnestness, candidness, faith, probity, rectitude, genuineness, integrity, transparency, directness, truthfulness and trustworthiness*. The proposed list of lexemes was created based on the fact that the *sincerity* lexeme was chosen as the nuclear lexeme of the representation of the conceptual component of the studied component, which corresponds to its semantics to a greater extent the philosophical interpretation of *sincerity*.

Therefore, sincerity is understood in Romanian, first of all, as: *appropriation of being sincere; frankness; treachery; lack of pretense or cunning*.

Therefore, the national specificity of the lexico-semantic representation of the concept of “sincerity” in the Romanian language lies in the fact that the nuclear conceptual feature is the utterance of the truth, which may be unpleasant for others. Such conclusions once again prove the fact that the concept under study belongs to the category of linguistic and cultural concepts.

We distinguish conceptual, figurative and value components. The conceptual component of the concept under study represents, on the basis of data from explanatory, ideographic dictionaries and dictionaries of synonyms of the Romanian language,

an understanding of sincerity as *appropriation of being sincere, freedom from simulation, hypocrisy, truthfulness, frankness, openness, spontaneity, the ability to be honest; lack of pretense or cunning; frankness, loyalty.*

Enumerating the proverbs, expressions and phrases with the lexeme “sincerity” in Romanian, we came to the conclusion that most of all are used the words: *heart, man, truth, faith.* The word *truth*, is mostly used above. Also, we can see the antonym *lie* in the proverbs, expressions and phrases as being the opposite to the lexeme “sincerity”.

The proverbs, expressions and phrases with the lexeme “sincerity” have the following meanings: *honest, frankly, sincerely, to be open.*

Consequently, the linguistic and cultural concept of “sincerity” has a value component, where the open expression of opinions, the eye contact of interlocutors, the desire to show a kind attitude of the speaker to the people around him, which is associated with cordiality, are positively evaluated.

References:

1. KARASIK, V.I. *Разновидности лингвокультурных концептов. Концептуарий культуры как новый тип словаря.* Выводы. Москва: Гнозис, 2005. 352 с.
2. KARASIK, V.I. *Языковой круг: личность, концепты, дискурс.* Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
3. SLYSHKIN, G.G. Лингвокультурный концепт как системное образование. В: *Вестник ВГУ*, 2004, №1, с.29–34.
4. KUBRAKOVA, E.S. *Об установках когнитивной науки и актуальных проблемах когнитивной лингвистики.* Лексикон как компонент языковой способности человека / *Язык и знание.* Москва: Языки славянской культуры, 2004, с.378–390.

Recomandat

Viorica LIFARI, dr., conf. univ.

IMAGINEA PĂRINȚILOR ÎN PROZA LUI VLADIMIR BEȘLEAGĂ

Drăgălina BURDUJA

CZU: 821.135.1-3(478).09

burduja.dragalina@gmail.com

Vladimir Beșleagă (n. 25 iulie 1931) în majoritatea operelor, abordează viziunea istorică asupra timpului prin care a trecut. Or, aceasta oferă cititorilor să descopere profunzimea enormă a vieții protagoniștilor. Prezența acestei viziuni ne aruncă pradă criticii justificate asupra celor întâmplare, prin aceasta resimțindu-se interesul și durerea scriitorului față de istorie, față de chinul politic ce l-a dus în spate.

Scriitorul Vladimir Beșleagă este cel care își asumă istoria pe care a parcurs-o, care a simțit-o pe pielea proprie, o redescoperire și o reprezentare sacrificială: „El are necesitatea, ba chiar voluptatea dezvoltării, a comunicării sincere, a analizei radicale. Nevoia mărturisirilor se intensifică mai ales când contextul se dovedește nereceptiv sau nepregătit, interlocutorii dezinformați, neatenți, «neintroduși», într-o problemă sau o situație nouă” [3]. De aceea operele sale reprezintă un proces de căutare a rădăcinilor, a memoriilor, o căutare a istoriei furate de către alte popoare.

Alexandru Burlacu reușește să observe că Vladimir Beșleagă în operele sale exprimă omul în devenirea sa istorică și geografică, pentru că este vorba despre „ontologia complexă a unei drame cu valoare de simbol, a unui destin de înstrăinați, de coborâre într-un infern al existenței în contratimp, trăind intens în subteranele unui timp istoric” [2, p. 124]. Operele lui Vl. Beșleagă într-adevăr reprezintă niște răni deschise îmbibate de substratul ontologic al unui infern mereu deschis, unde personajele feminine, în special mama este pătrunsă de o viață grea, cumplită, dar caracterizată, totodată, prin unicitate în literatura română, pentru că își asumă viața complicată printr-o copilărie dominată de lipsa sprijinului.

Vladimir Beșleagă s-a axat pe memoriile desprinse din realitățile pierdute în timp, dar neuitate de fiul, care prindează orice faptă a părinților. Astfel, scriitorul afirmă: „Am făcut o mică investigație biografică și mi-am dat seama că anume spre această carte tind de mai mult timp” [1], ceea ce demonstrează că a apelat la destinul familiar istoric pentru a concepe o creație de succes.

Operele *Mama. Casa. Pământul și Tata Vasile* reprezintă spectacolul vieții mamei sale, a tatălui său și a propriei sale vieți, compusă din drame, minicomedii, dar și tragedii cutremurătoare și multe întâmplări ale vieții rurale, mălăieștene. Astfel, autorul creionează replici memorabile, dialoguri, emite concluzii despre judecăți la adresa familiei și a timpului. Spectacolul acestora extrem de amplu include și scrierea unor vise sau a unor stări emoționale: „Vreau la școală”, „Cum îți auzeam Glasul, Mamă, izbucneam într-un râs limpede de se umplea lumea de soare!” [4, p.23].

Nevoia unei permanente comunicări pe care autorul o simte îi transformă scri-sul într-o memorare a evenimentelor biografice legate de realități, sentimente, rădă-cinile familiei, concluzii grave, ironia îmbinată cu comicul, toate sunt reunite într-un spectacol de observații, amintiri, care formează tabloul complex al vieții lui Vladimir Beșleagă, a vieții trăite împreună cu cea mai scumpă ființă, mama.

În proza *Mama. Casa. Pământ* mama nu este un personaj de acțiune, dar o tra-iectorie, un centru universal unde se unesc și alte personaje prin intermediul mamei sale, prin care sunt redată acele cumplite vremuri, prin care a fost destinată să le treacă întreaga populație: foametea, sărăcia, deportările, războiul.

Reflectat în oglinzile gândirii personajelor mamă–fiu, observațiile despre casa părintească sunt relevante. Cu atât mai mult, prozatorul amplifică și face trimitire la cuibul ocrotit de către mama sa. Casa în opera lui Vladimir Beșleagă reprezintă ima-ginea primului univers, protecția și spiritualitatea maternă. Datorită mamei, prin grija ei, casa întinereste: „Asta a fost Darul Tău” [4, p.56].

Eugenia Beșleagă, o mamă care este nevoită să supraviețuiască și să marcheze o conseciță în urma sărăciei, care până la urmă se arată competentă să-și crească copilul, valorând pentru el „prima învățătoare”, cea care-l învață și-l educă ca pe urmă fiul săi spună: „Vei veni să mă iei și pe mine și vom fi iar împreună. Veșnic împreună, buna și scumpa mea Mamă!” [4, p.42].

În creația *Tata Vasile* aspectul patern s-a încadrat dintr-o perspectivă ce este ne-cesar să fie analizată: „Pentru că tatăl meu a fost unul dintre cei trei Vasile, care mi-au marcat și modelat viața: a fost tata, profesorul Vasile Coroban și colegul meu drag Vasile Vasilache” [1]. Aceste mărturisiri sunt făcute cu dragoste, deci observăm o atracție deosebită față de cel care i-a dat viață.

Poate nu întotdeauna la cel mai înalt nivel, dar totuși, tata Vasile și-a lăudat mereu feciorul: „Singurul lui copil, și acela fecior, tatei tare-i plăcea să se laudă cu mine, așa că mă lua adeseori cu el ca să se fâlească față de prieteni” [5, p.65].

În calitate de tată, Vasile Beșleagă era văzut ca un tată sever, atent și punctual, după cum mărturisește autorul: „Aveam o pătură sură cu care mă înveleam eu și țin minte că de multe ori el mă controla cum o pun deasupra mea...Și de se întâmpla să nu fie cum se cuvenea, o întorcea cu celălalt capăt. De ce? Avea acea pătură cusută la un capăt o bucată de cârpă neagră. Capătul respectiv trebuia să fie numai la picioare! Era o regulă adusă din armată, care mi se aplica mie cu strictete” [5, p.43], un moment rupt și departe de o realitate democratică, un moment cu tentă autoritară în care seve-ritatea și autoritatea ies în prim-plan.

Planurile unui tată care-și dorea ca fiul să fie „om mare” s-au relizat totuși, nefiind în concordanță cu dorințele lui. Încă până a apărerea pe lume fiul său, i-a fost ales și numele – Adolf: „Am citit într-un calendar, pe-o foaie, despre un matematician neamț și ți-am pus numele lui... În 1931 despre Hitler la noi nu se știa nimic... Am vrut să te faci și tu ca acel mare matematician” [4, p.51]. Din fericire sau din păcate, matemati-cian nu s-a făcut, în schimb își dorea de mic să zboare, să atingă literele în zbor și să ajungă cu ele spre sufletul cititorului: „Copil ca toți copiii de la țară, dar de mic am

simțit ceva în mine, care mă făcea să mă știu mai altfel decât ceilalți copii de seama mea...Iar păsările, păsările erau mereu în visele mele – de mic voiam să am și eu aripi și să zbor” [5, p. 44].

O amprentă dramatică, fiind asemea unei pete pe întregul popor basarabean, pentru că Vladimir Beșleagă oferă multe mărturii despre tatăl său, care a stat în penitenciarul comunist, acolo unde dictatura era la cel mai înalt nivel, unde umilința și anormalul erau acceptate, acolo unde familia lipsește și umanitatea dispare.

Autorul alege să prezinte cititorului 14 scrisori scrise de tatăl său, Vasile Beșleagă. Aceste scrisori completează universul patern ca un tot întreg. Vasile Beșleagă a fost judecat în anul 1950. Fiind contabil în sat, avea multe responsabilități: „A adormit cu geanta cu banii/salariile lucrătorilor cooperativei. Cineva a trecut pe acolo și a cules geanta. Contează că mama a aflat de pozna asta a lui, s-a dus la mai-marii de la raion și le-a zis cu tărie în glas...” [5, p.95]. Privind dintr-un spectru larg, această decizie nu poate fi condamnată, pentru că faptul dat simbolizează frica și găsirea unei uși de ieșire din dramatism.

Vladimir Beșleagă, fiind un observator al oamenilor, evenimentelor, a reușit în aceste opera să deschidă secretele și să scoată în evidență întâmplările din viața unui om. Și-a făcut o îndeletnicire din a căuta prin memorii, amintiri, viața mamei sale, chiar dacă prozatorul merge pe linia investigațiilor, și anume, a familiei, dar ținându-se, totodată, de realitățile timpului în care trecutul se întoarce împotriva omului pe fondul realităților, care au existat între anii 1920-1960 în societate.

Opera lui Vladimir Beșleagă în întregime este o construcție literară surprinzătoare, ce constituie un legitim document, o arhivă vie care trăiește în timp, din partea unei conștiințe, ce se află în amurgul vieții.

Referințe:

1. BORTĂ, V. *Vladimir Beșleagă, despre tatăl Vasile și „Zbor frânt”*. În: „Ziarul Național”. Chișinău, 2015.
2. BURLACU, Al. *Vladimir Beșleagă. Poetica romanului*. Chișinău: Gunivas, 2009.
3. GRATI, A. *Vladimir Beșleagă: „Să spun adevărul despre lumea care a fost și viața ce-am trăit”*. Contrafort, pp.4-5.
4. BEȘLEAGĂ, V. *Mama. Casa. Pământul*. Chișinău: Arc, 2019.
5. BEȘLEAGĂ, V. *Tata Vasile*. Chișinău: Cartier, 2015.

Recomandat

Victoria FONARI, dr., conf. univ.

HISTORY AND CLASSIFICATION OF THE EQUIVALENT-LACKING FORMS AND STRUCTURES

Julia ABBAS

CZU: 81`25

ladyjul01@gmail.com

The article is a study of controversial structures lacking equivalence in the target language. In our case, the English-Russian language pair differs greatly in terms of lexical, semantic, grammatical, historical and cultural structure. Moreover, the reflection of the author's individual view of the world requires a further analysis of the issues at hand.

Many scholars use the term “equivalent-lacking vocabulary” and each understand it differently. Some academics make use of this phrase as a synonym for “realia”, yet some use it more widely as terms that are missing from the culture and language of translation. Mona Baker defines an equivalent-lacking vocabulary as terms that are untranslatable into another language [1, p.48].

Nevertheless, scholars have attempted to categorize non-equivalence in this context. All linguists agree on the categorization shown below.

Proper Names: Proper names are a type of language that has a clear relationship with real-world phenomena. As a result, they are capable of describing a subject not just as linguistic phenomenon, but also as a unique, extraordinary, non-generalizable occurrence in the world.

Realia: All lexical units with strong national-cultural themes are related to reality. As linguistic phenomena, realias are of great relevance in establishing the relationship between language and culture. Many translators are becoming increasingly interested in the social aspects of language, reflecting its connection with the actions of those who speak it.

Linguists associate realias with the concept of equivalent-lacking vocabulary. According to, Susan Bassnett “a word might be real in relation to all or most languages, and the list of realias of a given language will generally be more or less consistent, while the vocabulary of the non-equivalent vocabulary will vary for various pair of languages” [2, p.43].

Some scholars investigate realities as connotations, or parts of objective reality that are mirrored in consciousness. Several linguists offer various forms of connotations. The reference typology of B. H. Комиссаров separates three major kinds of connotations [3, p.111]:

1. **Universal referents** – referents that are identical in all aspects of the cultures being compared. For example, the terms *sky*, *love*, *joy*, and *bird* all have Russian counterparts. It is worth noting that the degree of identity between tangible and abstract referents varies.

2. **Quasi-realia** – this group includes referents that are identical in essential features, but different in secondary ones. For example, *a house, a hut, a mansion, a palace*.
3. **Unique-realias** – this category comprises connotations that are not similar in any sense; such referents are culturally distinct. For instance, *“The Prancing pony” or “Golden Perch”* [4, p. 24].

Mona Baker defines non-equivalence at the word level as “the target language having no direct equivalent for a term that occurs in the source text”. Furthermore, while deciding which tactics to employ, the context and goal of the translation must be considered. Mona Baker’s research of equivalent-lacking forms and structures at the word level is significant and valuable since she provides a list of typical sorts of non-equivalence at the word level as well as some ways that translators may use to cope with them [1, p.25].

Nevertheless, there are several examples where different languages do not have word-for-word equivalency. Mona Baker mentions some more common non-equivalence difficulties in equivalent-lacking forms and structures:

1. **Culturally distinctive means.** The source language term can convey an idea that is completely foreign to the cultural context and the notion in issue might be conceptual or real, and it could refer to a religious belief, a social habit, or even a sort of cuisine. Such ideas are frequently referred to as “culture-specific”.

2. **The idea from the source language is not lexicalized in the target language.** The source language term may convey a topic that is well-known in the target culture but has not yet been lexicalized, that is, it has not been ‘assigned’ a target language word to describe it.” When you develop a language, you more or less catch it out of the air.” “When you say boo-hoo, it implies something that cannot be lexicalized in the target language and if we were to explain the meaning of this word in Russian it would be translated as “громко рыдать” [5, p.231].

3. **The source language term has a high level of semantic complexity.** The semantics of the source language term could be complicated. We can say that this is a rather typical translation issue.

4. **There is no particular term in the target language (hyponym).** Because each language develops only certain differences in meaning that seem important to its unique context, languages typically contain generic terms but lack specialized ones (hyponyms). As example, the English term ‘house’ contains certain hyponyms that do not have an equivalent in other languages: mansion, cottage, villa, and bungalow.

5. **The usage of borrowed (loan) terms in the original text.** Loan terms, which differ in their original meaning, are typically employed to demonstrate distinction. This issue is frequently limited in terms of translation because there are no similar words we can use for the target language.

6. **Distinctions in expressive meaning.** Expressive meaning refers to the speaker’s sentiments or attitude rather than the words themselves. Many words may have the same predicate meaning but have different emotive meanings.

7. **Differences in form.** Usually, there is no equivalent in the target language for a certain form in the source text. Most suffixes and prefixes in English that communicate propositional and other forms of meaning have no exact counterparts in other languages.

8. **There is no superordinate in the target language.** The target language may have specific words (hyponyms) but no general word (superordinate) to head the semantic field.

9. **Distinctions in physical or interpersonal perception.** Physical perspective is maybe more significant in English than in any other language. Physical perspective describes a situation in which objects or individuals are positioned in respect to one another or to a location, as indicated in pairs of words such as come-go, take-bring, arrive-depart, and so on.

10. **“Occasional Lacunas”.** Another categorization in the equivalent-lacking structures is the so-called “occasional lacunas,” which are lexical units from one language that have no correspondences in the lexical composition of the other. The term “lacuna” refers to a gap or omission.

To summarize what has been mentioned above, it is critical to assess the categorization and history in the equivalent-lacking structure in order to determine which strategies should be employed. Any language may express any idea: the absence of a particular designation for any concept in the form of a word or a set phrase in the language’s vocabulary does not imply that it is impossible to convey that conception notion using the means of the given language.

Bibliography:

1. BAKER M, *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 10, No. 8, London and New York: Routledge, Last edited: August 2020, 897 p.
2. BASSNETT S, *Translation-Studies-New-Accents*, London: Boydell and Brewer, 2000, 142 p.
3. КОМИССАРОВ В. Н., *Современное переводоведение*. – М.: Изд-во «ЭТС», 2002, 135 с.
4. TOLKIEN J.R.R., *The Lord of the Rings* (in 3 vol.), New York:Ballantine Books, 1975, 786p.
5. ТОЛКИЕН Дж.Р.Р., *Властелин колец* (в 3 томах), Пер. с англ. А.А.Грузберга. Нью-Йорк: Ballantine Books, 1975, 786p.

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

DIDACTICA ORALULUI LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ „LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ”

Cătălina ANDRONACHE

CZU: 37.02:[821.135.1 + 811.135.1]

andronachecatalina@gmail.com

The research lies in the study and capitalization of the most important aspects of oral communication skills, by analyzing teaching and assessment strategies in Romanian language and literature classes, as well as teaching materials (curriculum, textbooks) available to the teacher. Oral communication activities are autonomous activities with their own results, important for the formation of oral text production and oral text reception skills. Also, curriculum focuses on oral study.

Actualitatea temei și importanța problemei abordate rezidă în faptul că studiile și cercetările efectuate până în prezent au scos în evidență că cercetările didacticii moderne au luat avânt odată cu reformele în educație. Scopul cercetării rezidă în studiul și în valorificarea celor mai importante aspecte ale competenței de comunicare orală, prin analiza strategiilor de predare și evaluare la orele de limba și literatura română, precum și a materialelor didactice (curriculum, manuale) care stau la dispoziția profesorului.

Analiza este axată pe partea teoretică de analiză a studiilor legate de didactica oralului. Aici punem accentul pe definiții ale competenței de comunicare și pe raportarea acestei competențe la curriculumul 2019 și la alte documente ce reglementază orele de limba și literatura română în școală. Curriculumul este un sistem complex de procese decizionale, manageriale sau de monitorizare, dar noi considerăm că acesta trebuie înțeles ca *o activitate de cercetare și dezvoltare a educației prin perspectiva documentelor și aspectelor activității educative*. „Folosirea termenului de curriculum s-a extins, în prezent, și asupra procesului educațional în întreaga lui complexitate, în stabilirea atât a finalităților, care se află la temelia conținutului învățământului, cât și a metodologiei instruirii, devenind astfel un termen de referință pentru toate componentele procesului de învățământ” [2, p. 42]. Alte două aspecte la care ne-am referit în Capitolul I sunt „Teoria curriculumului și pedagogia competențelor” și considerăm că acestea au un efect favorabil pentru predare-învățare în Republica Moldova, deoarece oferă competențele-cheie esențiale elevului care asimilează o multitudine de cunoștințe, deprinderi (abilități) și atitudini de care au nevoie toți elevii pentru dezvoltarea personală, pentru incluziune socială și inserție profesională.

Al doilea capitol pune accent pe partea practică a lucrării, oferind modele de metode/tehnici/jocuri/activități didactice ce pot fi utilizate pentru diverse categorii de vârste și clase pentru a favoriza și dobândi competența de comunicare orală în cadrul

orelor de limba și literatura română. Noi am realizat și un model de proiect didactic ce integrează aceste componente.

Proiectul didactic prezentat în Anexa 7 a fost realizat pentru clasa a IX-a, ținând cont că au unitatea de conținut „Proiectul. Dezbateră. Polemica” ce face referire la o activitate orală bazată pe învățarea prin comunicare.

Proiect al activității educaționale

I Date generale

- **Denumirea instituției de învățământ:** Instituția Publică Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, or. Chișinău
- **Clasa:** a IX-a
- **Data:** 04.03.2022
- **Profesor:** Andronache Cătălina
- **Unitate de conținut:** Proiectul. Dezbateră. Polemica
- **Timp alocat:** 45 de minute
- **Competența specifică:** Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă;

Anexa 7

Proiect didactic

În acest proiect, am reușit să depistăm cele mai importante metode și activități specifice temei abordate. De asemenea, am realizat un exemplu de abordare a temei realizate la lecție. În același timp, am observat punctele forte și slabe ale proiectului. Am reușit să demonstrăm că orele de comunicare orală pot fi la fel de interactive ca și cele de scriere/argumentare în scris/realizare de texte etc.

Observăm în acest capitol că studiul limbii și literaturii române își propune dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă ale elevilor. În locul vechii compartimentări a disciplinei în limba română (gramatică) și literatura română (lecturi literare), curriculumul actual propune un nou model, acela comunicativ-funcțional, adecvat modalității de structurare a competenței de comunicare. În funcție de clase, competență și unități de competență, am realizat o structurare a celor mai importante metode ce pot fi aplicate la orele didacticei oralului. Am realizat o structurare a acestora, pentru clasele a V-a – a XII-a, conform competențelor specifice, a unităților de competență și la nivel de clasă. Metodele utilizate pentru aceste unități sunt: *metoda Philips*, *Intrusul*, *Interviul în trei trepte*, *Brainstorming* etc. Metodele-tip utilizate pentru dezvoltarea abilității de receptare a mesajului oral sunt: Jocul numit „Detector de ficțiune”, Jocul de rol.

Într-un alt paragraf, analizând manualele de limba și literatura română, clasa a V-a – clasa a IX-a, am descoperit anumite aspecte pozitive și negative, dar și oportunitățile, și riscurile acestora datorită și/sau din cauza exercițiilor, aspectului, calității manualului. Astfel, am oferit o analiză SWOT a manualelor la „Limba și literatura” română din perspectiva formării competenței de comunicare orală. Manualele

promovează o abordare didactică interactivă, pun accent pe învățarea eficientă, pe utilizarea unor strategii participative, creează situații de învățare stimulative pentru elevi, oferă cadru pentru discuții și dezbateri, pentru susținerea opiniilor personale printr-o temeinică argumentare; se stimulează, astfel, gândirea critică și creativă” [1, p. 17]. Pentru a evalua progresul în dezvoltarea competenței de comunicare orală, am utilizat metoda anchetei prin chestionar. Pe care am aplicat-o la elevii clasei a IX-a din instituția publică Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din orașul Chișinău. Eșantionul supus chestionării a fost constituit din 34 de elevi. Chestionarul a cuprins 7 întrebări. Analiza răspunsurilor a scos la iveală că profesorul nu a reușit deocamdată să-i facă pe elevi să conștientizeze în ce constă responsabilitatea lor și care e responsabilitatea școlii în dezvoltarea competenței de comunicare orală (folosind mai ales metode care pot fi aplicate în mediul online – Kahootul, de exemplu). Prin urmare, modul de desfășurare a orelor necesită revizuire, iar numărul de ore de comunicare orală trebuie majorat pentru a oferi elevilor acele competențe de comunicare pe care curriculumul le cere să le dobândească.

Concluzii: Modernizarea procesului de predare-învățare-evaluare a presupus studiul documentelor de politici educaționale și studiul experimental bazat pe identificarea problemelor și analiza situației existente în Republica Moldova. Activitățile de comunicare orală sunt activități importante pentru formarea capacităților de producere de text oral și de receptare de text oral.

Referințe:

1. MAXIM, I. *Didactica specialității. Limba și literatura română (curs)*. Suceava: Universitatea „Ștefan cel Mare”, 2014. 119 p.
2. ȘERDEAN, I., GORAN BĂZĂREA, L. *Didactica specialității – cu ilustrări din toate ariile curriculare cu ilustrări din toate ariile curriculare*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. București: Editura Fundației „România de Mâine”, 2007. 120 p.

Recomandat

Elena VARZARI, dr., conf. univ.

DIFFICULTIES OF TRANSLATING CHARACTER NAMES IN ANIMATED MOVIES FROM ENGLISH INTO ROMANIAN AND RUSSIAN

Nichifor BUJOR

CZU: 81`25:791.43=030.111=00

nichiforbujor@gmail.com)

This article explores the phenomenon of anthroponymy, which can be useful for the people interested in the analysis of the existing classifications of proper names and the translation techniques used while rendering these names into another language. The points studied are provided with the proper names selected from the animated films that make the understanding of the topic more comprehensible.

Anthroponymy involves complex theoretical approaches and classifications on the structural and semantic level. In his book “*Linguistic and Historical Ethnographic Analysis*”, T. S. Zhanuzakov states that “Linguistically, anthroponymy studies the naming of persons. The term anthroponymy is derived from two ancient Greek words: a *Anthropos* – “man” and *onoma* – “name”. Accordingly, anthroponym is the collection of personal names in any language or a particular region. Various types of anthroponyms can be found in society: personal names, patronymics, surnames, pseudonyms, nicknames.” [5, p. 10] Similarly, Ladislav Zgusta, a linguistic expert from the well-known linguistic centre of britannica.com, offers the explanation to the anthroponymics in his article about names and says that onomastics is the science which studies names in all their aspects. He claims that “A set of personal names is called anthroponymy and their study is called anthroponomastics” [4].

The present research is specifically based on Dilbar Tulakova’s classification regarding the origin of the proper names presented in “*Features of The Formation of Anthroponyms*” [3, p. 2]. The first group in the classification represents names that denote *physical factors and characteristics*, which are reflected in 59% of the examples selected for the present research. Some examples are *Sleepy* from “Snow White and the Seven Dwarfs”, *Belle* from “Beauty and the Beast”, *Elastigirl* from “Incredibles” and *Anger* from “Inside Out”.

Next group contains *personal names* that are represented by 24% of the selected names from the animated movies. Examples of such characters are *Rango* from “Rango” and *Shrek* from Shrek.

Another group from this classification contains *names of professions or occupations* that make up 9% of the character names. In this category, we can find such examples as *Prince* and *Huntsman* from “Snow White and the Seven Dwarfs” and *Prospector* from “Toy Story”.

The following group deals with *animal names* that form 7% of the selected examples, from which are *Donkey* from “Shrek”, *Beast* from “Beauty and the Beast” and *Tigress* from “Kung Fu Panda”.

The last group is represented by *colour designation names* that represent only 1% from the selected names. Some examples are *Snow White* from “Snow White and the Seven Dwarfs” and *Smokey* from “Cars”.

The examples that can be included in the last two categories of *Biblical names* and *nationality and residing in a specific location* have not been identified in the selected animated films.

In order to analyse the translation techniques used in rendering the character names from the selected animated films into Romanian and Russian, we have turned to I.N. Demyanyuk and E.M. Bozhko, who describe their approach to translating character names in their article “*Rendering Anthroponyms in Fiction*” [1, pp. 4-5]. Also, we have completed the list of the techniques selected from Lincoln Fernandes’ book “*Translation of Names in Children’s Fantasy Literature*” [2, pp. 7-12].

The most common technique applied to the process of rendering character names in another language is *rendition*, which means that the name is literally translated into the target language. (e.g. Sheriff – Șerif(ro) – Шериф(ru), Crane – Cocor(ro) – Журавль(ru)).

Next comes *substitution*, which implies replacing the name from the source language with a new name that is not related to the original but is contextually related to the other text elements. For example, Cogsworth from “Beauty and the Beast” is rendered into Romanian as Ceasornic, whereas in Russian we can observe transcription as the way to present this name to the viewers – Когсворт. Chuckles is rendered in Russian as Клоун.

Another technique is *recreation*, which represents replacing the name from the original text with a new name that has a similar effect in the target cultural situation (e.g. Ниссур – Иккинг, Jangles – Zăngănilă(ro) – Лысик(ru)).

A common technique used in Romanian translation is *copying* that involves reproducing the names in the translated text exactly as they appear in the source text, with no orthographic adjustments (e.g. Frozone – Frozone, Lumière – Lumière).

Further, there is *transcription*, in which the name’s sound form is expressed using letters from the target language’s alphabet (e.g. Fillmore – Филмор, Stretch – Стретч).

Next translation technique is *conventionality*, which implies replacing the name from the source language with its widely accepted equivalent(s) in the target language (e.g. Puss in Boots - Motanul încălțat(ro) – Кот в сапогах(ru), Cinderella – Cenușăreasa(ro) – Золушка(ru)).

Furthermore, *transposition* is a translation technique when a part of speech is substituted for another one without altering the original message’s meaning (e.g. Sneezy – Нарциу, Rusty – Clink(ro) – Звяк(ru)).

Another technique is *transliteration* that implies representing the spelling of the name using the closest comparable letters of the target language (e.g. Drago Bludvist – Драго Блудвист (ru), Lotso – Лотсо (ru)).

Next comes *phonological replacement*, which is similar to transcription and represents expressing the name's sound but with small changes in the final rendition (e.g. Mater – Мэтр (ru), Li Shan – Ли Шань (ru)).

The following technique is *addition*, which involves adding new information to the original name in order to make it more comprehensible or appealing to the target audience (e.g. Bad Bill - Бандит Билл (ru), Spirit of the West - Дух Дикого Запада (ru)).

The last technique is *deletion* that represents removing the character name since it is unimportant to the story (e.g. Van – drag (ro), Minny – dragă (ro)).

Of all the techniques that have been applied to the translation of the characters' names from English animated films into Romanian and Russian, rendition (27%) was the most common one. Other techniques that were used in translating character names include Substitution (17%), Recreation (16%), Copy (14%), Transcription (7%), Conventionality (5%), Transposition (5%), Phonological Replacement (4%), Transliteration (4%), Addition (0.5%) and Deletion (0.5%).

Finally, we have concluded that translators have to deal with the whole story, historical and cultural environments and emotional factors and they also have to consider the origin and the formation of the character name in order to render the best character names in animated films in another language.

Bibliography

1. DEMYANYUK, I.N., BOZHKO, E.M. Rendering Anthroponyms in Fiction. Yekaterinburg, Russia, pp. 2-5.
2. FERNANDES, L. Translation of Names in Children's Fantasy Literature. IATIS, 2006, pp. 7-12. <http://www.iatis.org/images/stories/publications/new-voices/Issue2-2006/fernandes-paper-2006.pdf>
3. TULAKOVA, D. Features of The Formation of Anthroponyms. Sheffield, UK, 2019, pp. 1-2.
4. ZGUSTA, L. Name [online]. Encyclopedia Britannica. Available: <https://www.britannica.com/topic/name/The-science-of-onomastics> ZHANUZAKOV, T. S. Linguistic and Historical Ethnographic Analysis. Almaty: Science, 1971, p. 10.

Recomandat

A. LEGCOBIT, *lector univ.*

PRAGMATIC APPROACH ON TRANSLATING TOURISTIC TEXTS

Parascovia CAZACU

CZU: 81`255`276.6:338.48

parascoviacazacu@gmail.com

Dezvoltarea turismului a influențat în mare măsură necesitatea de a reda în diferite limbi informațiile oferite pe site-urile turistice locale, pe paginile web de promovare regională sau pe site-urile organizațiilor turistice comerciale internaționale. Așadar, această lucrare încearcă să analizeze dificultățile de traducere ale textelor turistice ca mijloc de îmbunătățire a traducerii textelor și a site-urilor web din domeniul turismului pentru a face o distincție între „a traduce o cultură” și „traducere culturală”.

Considering the fact that tourism has become one of the central phenomena of a postmodern society greatly owing to its liaison with language. Especially prominent is the link between tourism and English language, which, being the global lingua franca, not only monopolies all negotiations/transactions that take place in a tourist destination, but also functions as a creator of a destination's many realities, indeed as the very embodiment of processes in tourism.

Consequently, this situation requires high quality tourist texts, especially translations, so as to guarantee effective and clear communication between local people and culture and real or potential tourists. Tourist texts present several difficulties that are based on the features that we have seen before. Nevertheless, the major problem in translating tourist discourse is due to its cultural content.

Tourism discourse has a socio-institutional character. Various organisations linked with this industry may be assigned to the institutes of tourism discourse: tour operators; travel firms and agencies; air and railway ticket offices; PR and advertising agencies. The destination of the expansive tourist universe may be national tourism organisations, the Travel Agency of the Republic of Moldova, travel agencies and companies, tour operators, guides, hotel workers, restaurants, museums, animators and many others. They come with a lot of offers, services and ideas to the audience. Both the target audience and the viewpoint can represent the receiver. Tourist discourse is a special mass information and status-oriented institutional discourse. In pragmatic orientation, referring to selling tourist products and high information richness, tourist discourse is closer to advertising discourse [3, p.150-152].

In tourist texts/ advertisements, the lexical and semantic approach has a very important status, in order to create a brand-new world full of special effects on the reader to persuade them to operate with goods provided by those who sell them via tourist texts/ advertisements.

Neologisms are usually used in tourist texts/ advertisements to define invented or real things. There were many expressions derived from the word “vacation”. Speakers defined their vacation as their *mancation* (taking vacation only in group of other men), *greycation* (taking vacation together with older generations of your family). A term to *sofalize* was also used for staying at home and communicating only electronically.

Polysemic is the English term “*host*.” This word originally had the meaning “*a person who has invested guests*” [1, p. 152], then it was terminology with the meaning “*the landlord of a hotel or inn, also sometimes of a restaurant*” [1, p. 152]. Later, with the development of the tourism sector, this meaning was clarified, as a result of which in English the term “*host*” has the following meanings: *a representative of the group (organiser) that may array optional excursions and answer questions but does not have escort authority* [2, p. 201 - 222], i.e. your local host can suggest optional tours or ideas for independent exploring and dining.

Stylistic devices, also known as figures of speech or rhetorical devices, have an important impact on the reader because they affect the meaning of the message received by them.

Pun is a literary device that is also known as a “play on words”. For example, the word “connections” will have different meanings in different contexts. “*To be a successful frequent flyer you need a lot of connections*” (Pun of the Day), where “*connections*” can mean both “*number of connections in a flight*” and “*connections with people*”, but in this context the former is correct [4].

In tourism, text translating process refers to the techniques that help the translators to convey a certain cultural message, which is actively helping the readers to recognize the translated texts.

Cultural Borrowing is the process to transfer a ST expression verbatim into the TT. This is the case in the following example:

Tradițional, ornamental (rombul) era brodat pe ia de nuntă și pe prosoapele din Casa Mare.

Traditionally, the ornament was embroidered on the wedding IA (the IA is a traditional embroidered blouse on white cotton, flax or silk) and on the towels in Casa Mare (the traditional guest house).

Calque refers to the rendering of each element of the source-text word or phrase into the target language literally.

Vatra medievală cu biserica „Nașterea Maicii Domnului” din 1882.

The medieval village area with the church “Birth of the Virgin Mary” from 1882.

Cultural Adaptation refers to the replacing of the unfamiliar with familiar.

Pentru iubitorii de carne, o mâncare moldovenească grozavă de care vă veți bucura este frigăruicul. Acest frigărui moldovenesc îmbină carne fragedă la grătar și legume.

*For meat lovers, a great Moldovan food you’ll enjoy is the **grilled kebab**. This **Moldovan kebab skewers** tender grilled meat and vegetables together.*

Conclusions

Over and done with this article, we wanted to subsidise to the creation of a contrastive study of the terminology in the field of tourism from Romanian to English. In accordance to this, when we discuss the translation of tourist texts from Romanian to English or vice versa, it is very important to make a distinction between the two terms ‘translating culture’ and ‘cultural translation’. Translating culture, in a narrow sense, refers to the act of transferring meaning from one specific culture-bearing language to another. Cultural translation refers to a dynamic process where everyone and everything that are a part of the interaction in translation undergo change, where notions are constructed about other cultures and about oneself. That is to say, translating culture is an act only in translation and cultural translation is the understanding and rendering of cultural concepts. Translating tourist texts is not simply translating culture, but also involves cultural translation. In a sense, translating tourist texts means translating the source culture to the reader. It seems necessary for an acceptable translation to produce the same (or at least similar) effects on the TT readers, as those created by the original work on its readers.

Referințe bibliografice:

1. Dictionary of Leisure, Travel and Tourism. Third edition. London: A&C Black Publishers Ltd, 2006. – 378
2. SIMMONS J. Railways, Hotels, and Tourism in Great Britain (1839-1914) // Journal of Contemporary History. 1984. Vol. 19., 960p.
3. Tourism Discourse And Its Terminology, Vakhidova Fotima Saidovna, Novateur Publications, Journalnx- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal, Volume 7, ISSUE 3, Mar.-2021, p.485
4. <https://hostelgeeks.com/travel-puns-jokes-captions-tiktok-instagram/> [Accesat 29.03.22]

Recomandat

Gabriela ȘAGANEAN, dr., conf. univ.

ETYMOLOGY AND HISTORY OF LITERARY TEXTS TITLES

Anastasia CIOBANICA

CZU: 801.82:82.09=030

nasteaciobanika@mail.ru

This article addresses the issue of semantic difficulties that may be encountered in the process of translating the titles of literary texts. The purpose of this article is to identify the semantic difficulties of translating the titles of literary texts, to analyze them and to present methods by which the translator can cope with these difficulties.

Old English *titul*, reinforced by Old French *title*, both from Latin *titulus* means ‘inscription, label, title, ticket, heading’. The word originally denoted a placard or inscription placed on an object, giving information about it, hence a descriptive heading in a book [1].

The history of the study of literary texts titles goes far into the past. The first books, which were scriptures, did not have a title. They were named after the first word of the text itself. The works of Ancient Greek Literature had titles that consisted of a single word that was not the first word of the text: *The Iliad* is the story of Ilion (Troy), the Trojan War; *the Odysseia (Odyssey)* that of Odysseus (Ulysses). Before the invention of printing, the significance of the title for a literary work was not great, it was purely functional. To make the content of the book easy to recognize, it was customary to print on the top page the title, which consisted of several words written in large letters so that they could be read from a greater distance. The invention of printing changed society’s attitude to the book and allowed the author of a work to earn money by selling printed copies. The concept of authorship has become much more important. Now the author’s name is also indicated on the title page. Over time, more and more information appeared on the title page: place of printing, printing house, publisher and date.

The first serious researcher of the poetics of literary texts titles was Krzhizh-anovsky. He defined the concept of a title and compiled its classification. Later, the English philologist Levin first used the term **titology** in the field of studying the title of a literary text. After some time, the French theorist Genette introduced the concept of *paratext*. According to Genette, **paratext** represents those important elements in a book that are an integral part of it (author’s name, title, introduction, preface, illustrations). Paratext can be compared to the frame text, but paratext is a deeper concept. It is “a zone between text and off-text, a zone not only of transition but also of transaction: a privileged place of pragmatics and a strategy, of an influence on the public, an influence that [...] is at the service of a better reception for the text and a more perti-

ment reading of it” [2, p. 2]. These added elements form a frame for the main text, and can change the reception of a text or its interpretation by the audience. Genette first considered the title as an independent, paratextual element that affects the perception and interpretation of the entire literary work. As Genette mentions, “the title raises problems of definition and requires careful analysis” [2, p. 55]. Regardless of whether the literary title is part of the text or an independent element, it performs important functions of the text and expands its meaning for readers. The title is not just a key element on the book cover and on the title page, but a key element for understanding the entire literary work, through which the intentions and strategies of the author are conveyed.

In the early era of the development of fiction, titles did not yet exist. In the history of England, many outstanding works did not have a title, as they were passed down orally from generation to generation. The appearance of the title is caused by the need to name individual literary works and distinguish them from each other. It was only after the introduction of Christianity literate monks wrote down various myths and legends. In the 16th century, works with distinctive titles were those of Shakespeare. He titled chronicle plays from the history of England by the names of the heroes-monarchs, and he gave titles to tragedies by the names of the main characters. In the 18th century, titles were detailed phrases and even sentences and literally conveyed the entire content of the literary text itself. Such titles occupied almost the entire title page and touched upon even the smallest details of the plot. Readers were interested in fascinating journeys to distant countries and people of amazing fate, about which there were the 18th century books.

The famous English writer and literary scholar Lodge notes in his research that in the 19th century the earliest English novels were named after the main characters of the literary work (e. g. *Tom Jones* by H. Fielding). The use of the name suggests that this particular character is distinct or worthy of note in some way. Works in the titles of which there was a female name acquired particular dissonance and popularity. At the same time, in addition to the names of the main characters, the names of geographical areas were also used in the title. Later, small additional descriptions began to appear in the title next to the character’s name, which draw the reader’s attention to the style of narration. In the 20th centuries writers realized that the title could indicate the text theme, contain its idea, intrigue the reader or promise a particular atmosphere (e. g. *Sense and Sensibility* by J. Austen). Titles of the 20th century are distinguished by their expressiveness, emotionality and figurativeness. These titles say a lot more about a literary work than just the name of the main character. In their titles, authors contrast the key concepts that appear in the work in order to interest the audience. Later poets and writers used in their titles the allusion, metonymy, synecdoche and quotation to the works of other authors (e. g. *For Whom The Bell Tolls* by E. Hemingway). Using a literary device as a title gives the author leeway to develop the plot broadly. The great modernists put a symbol and metaphor in the title, and later novelists often “favored whimsical, riddling, off-beat titles” [3, p. 193]. Among the modern trends of book

titles, there is also a tendency to reduce to a letter or number. Such titles attract the attention of the reader and, due to their unusual form, are better remembered.

For centuries, the writers used different means of expressing their ideas to the readers using the title as the linking unit between the author and the reader and the whole literary text as well. Titologists argue that there are popular formulas and archetypes for texts titles that have been used by various authors over the years and capture the literary imagination of readers. According to their researches, catchy titles are often grouped around specific words (e. g. “all”, “last”). Nevertheless, several key factors influence the author’s choice when creating the literary text title. It must necessarily reflect the substance of the literary work: it must be associated either with the theme of the work or with its idea. It is also important to take into account the time and place of creation of the work, the genre of literature and the fashion of the current era. Finally, the choice of literary texts titles reveals the individuality of the author, his/her personal sympathies and preferences.

The process of literary texts titles rendering is a “creative transposition”, so it is very important for a translator not only to translate the title from one language to another, but to reflect the source culture, author’s idea and intentions in the target title. The literary text title should be organic and comprehensive to the target readers so that they get the impression they are reading the source title.

Vinokur emphasizes that the main task of the title “is not just to point out its [text’s] events and name, but also to solve the problem of external amusement, to captivate the reader with an attractive plot” [4, p. 89]. Being an integral part of a literary text as a cultural product, the title creates a contact between the author and the reader. After reading, new horizons are opened to the reader, and the title becomes a vivid symbol that expands these horizons even more.

Bibliography:

1. *Etymology Online Dictionary* [DIGITAL RESOURCE], URL: <https://www.etymonline.com/word/title>
2. GENETTE, G., *Paratexts. Thresholds of interpretation*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997, 427 p.
3. LODGE, D., *The Art of Fiction: The Title*, Middlesex, Penguin, 1992, 256 p.
4. ВИНОКУР, Г., *Русская речь: Глагол или имя?: Опыт стилистической интерпретации*, Новая серия, Высшая школа, Москва, 1928, 112 с.

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

CAUSES AND WAYS OF BORROWINGS FORMATION

Olga CÎVÎRJIC

CZU: 811.111`373.613

olya.kvr_27@mail.ru

The fact that English is considered one of the richest languages in the world, with an incalculable number of foreign words, is certain. Therefore, the loan process is continuous. Currently, more and more questions are being raised about language borrowings, which affects different areas of activity and is one of the issues addressed in this article.

English is one of the world's most prominent languages. Its history is fascinating for many reasons, including its flexibility in borrowing from other languages, a flexibility that has enriched its vocabulary over the centuries, and it keeps evolving even in the present days. Throughout the entire history of humanity, human communication has led to situations where different languages establish interaction and exchange between each other, and accordingly their mutual influence becomes inevitable causing certain changes in the vocabulary, grammar syntax and phonetics of those languages. A good illustration of this phenomenon is the important role played by Greek and Latin languages in Europe, the Old Slavonic language in the Slavic world, and the Arabic language in the Muslim East.

In the Middle English period, there was an influx of loans. It is often contended, that since the Norman conquest borrowing has been the main source to the enrichment of the English vocabulary and as a result there was a sharp decline in the productivity and role of word-formation. Historical evidence, however, testifies to the fact that throughout its entire history, even in the periods of the mightiest influxes of borrowings, other processes no less intense, were in operation such as word – formation and semantic development, which involved both native and borrowed elements. Over the history, the English language came in a long and close contact with several other languages, mainly Latin, French and Old Norse (or Scandinavian). The great influx of borrowings from these sources was caused by a number of historical causes. The first cause is due to the great influence of the Roman civilization, thus making Latin the basic language in England for a long period of time. Old Norse was the language of the conquerors who were on the same level of social and cultural development and who connected easily with the local population in the 9th, 10th and the first half of the 11th century [1].

The words were borrowed in different periods and for different purposes: for science, medicine, art, technology, etc. In the course of time, loan-words have undergone several changes that were common for English language itself. The loan-words were influenced and changed their semantic, structural or more or less morphological meaning, even their phonetic appearance. Afterward, they were assimilated with the native English words looking as pure English ones losing their origin or etymology.

There may be words for objects, social, political, and cultural institutions and events or abstract concepts which are not found in the culture of the other language. We can take some examples from the English language throughout the ages. English has borrowed words for types of houses (e.g. *castle, mansion, teepee, wigwam, igloo, bungalow*). It has borrowed words for cultural institutions (e.g. *opera, ballet*). It has borrowed words for political concepts (e.g. *perestroika, glasnost, apartheid*). It often happens that one culture borrows from the language of another culture words or phrases to express technological, social or cultural innovations [2].

The main reason for borrowing is to provide a word from the source language variety when there is no suitable existing word in the target language. A loanword or a borrowing refers to the process of speakers adopting words from a source language into their native language. “Loan” and “borrowing” are of course metaphors. In times of need, speakers purposely adopt the new word from the borrowing language as it is thought that the word most exactly fits the idea they are trying to express. For example, the Japanese word, *tsunami*, came into light and more widespread – especially after the disaster that devastated Indonesia in 2004. It is most appropriate to the natural disaster as this word is used by the Japanese people [3, p. 3].

Borrowed words enter the language as a result of influence of two main causes: linguistic and extra-linguistic. Extra-linguistic factors are economic, cultural, industrial, political relations, historical. For example, due to the great influence of the Roman civilization Latin was for a long time used in England as the language of learning and religion. Old Norse of the Scandinavian tribes was the language of the conquerors. French (Norman dialect) was the language of the other conquerors who brought with them a lot of new notions of a higher social system, developed feudalism. It was the language of upper classes, of official documents and school. These factors are extra-linguistic ones [4].

The absence of equivalent words in the language to express new subjects or a phenomena determined people to borrow words. Borrowings enter the language in two ways: through oral speech (by immediate contact between the people) and through written speech (by indirect contact, through books) [4].

Oral borrowing took place in the early periods of history, whereas in recent times written borrowings have gained more importance. Words borrowed orally are usually short and they undergo more changes in the process of adoption, such as phonetic, grammatical and semantic changes, e.g. Latin – *inch, mill, street*. Written borrowings preserve their spelling and some peculiarities of their sound form as their assimilation is a long process, e.g. French – *communiqué, belles-lettres, naïveté*. Written borrowings are often rather long and they are unknown to many people. Borrowings are also formed through the process of affixation, some of the derivational affixes of Latin and French origin are [2]:

Latin affixes: -ion, -tion, -ate, -ute, -ct, -dprotégé, dis-, -able, -ant, -ent, -or, -al, -ar in the words like session, relation, create, attribute, conduct, applaud, disable, curable, accurate, constant, absent, major, cordial, solar, etc. [2].

French affixes: -ance, -ence, -ment, -age, -ess, -ous, en- in the words like endurance, patience, government, village, actress, serious, enable, etc. [2].

In spite of the numerous outside linguistic influences and the etymological heterogeneity of its vocabulary, the English language is still, in essential characteristics, a Germanic language. It has retained a ground work of Germanic words and grammar. Word-formation and semantic development were throughout the entire history of the English language much more productive than borrowing. Besides, most native words are marked by a higher frequency value. On the other hand, under the influence of the borrowed elements, words already existing in English changed to some extent their semantic structure, collectability, frequency and word forming ability. Borrowing also enlarged the English vocabulary and brought about some changes in the distribution of the English vocabulary through sphere of application and in the lexical divergence between the two variants of the literary national language and its dialects [5].

The great number of borrowings in English left some imprint upon the language. The first effect of foreign influence is observed in the volume of its vocabulary. As a result the number of synonymic groups in English greatly increased. Furthermore, the changes that take place in certain languages reflect the historical, cultural and moral values of the nation.

Bibliography:

1. https://borrowings.io.ua/s109779/types_of_borrowings._reasons_for_borrowings
2. https://studopedia.net/3_5306_Borrowings-Causes-and-ways-of-borrowings-Latin-Scandinavian-and-French-borrowings.html
3. RAO CHANDRA SEKHAR V., *The Significance of the Words Borrowed Into English Language* //Journal for Research Scholars and Professionals, Vol. 2, No. 6, 2018, 9 p.
4. <https://www.sic-journal.org/ArticleView.aspx?aid=173>
5. <https://doclecture.net/1-56135.html>

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

INTERTEXT EMINESCIAN ÎN OPERA LUI MIRCEA CĂRTĂRESCU

Patricia COTLĂU

CZU: 821.135.1.09

cotlaupatricia@gmail.com

In this research, the poetic relationship between Cărtărescu and Eminescu is treated from the intertextual point of view. So, Cărtărescu's critical essay is a good premise for linking this two authors, due to their common fascinations and obsessions. Also, connections can be observed in Levantul and Poema chiuvetei, By using the intertext, Cărtărescu tend to show that Eminescu is still an actual author and reading him is a must.

Lucrarea repune în discuție statutul original al creației lui Mircea Cărtărescu și relația intrapoetică instituită cu Mihai Eminescu, prin prisma conceptului de intertext, examinându-se resorturile experimentării acestei strategii livrești în opera postmodernistă. Dialogul cărtărescian cu precursorul este ilustrativ pentru practica postmodernistă a livrescului prin reiterarea ludică a tradiției literare, deconstrucția clișeului, subvertirea modelului, mixarea vocilor etc. Se impune însă și o altă motivație a relației poetice cu opera eminesciană, care vizează existența unui „fond comun al obsesiilor și fascinațiilor”, ceea ce antrenează apelul la intertext nu doar ca la un artificiu lipsit de semnificații, ci ca la un element creator al textului postmodern.

Premisa acestui dialog este eseul critic *Visul chimeric*, prin prisma căruia Mircea Cărtărescu proiectează, într-o manieră personală și subiectivă, un traseu spre subteranele poeziei eminesciene, menit să descopere profunzimile imaginii interioare a creatorului. Apărut prima dată în 1992, studiul marchează intenția de a coborî în centrul poeziei, prozei și ființei eminesciene. În accepția lui Cărtărescu, viața și opera lui Eminescu se explică prin intermediul imaginii unui labirint în centrul căruia se află o oglindă, în care personajul se regăsește pe sine însuși. Proiectat ca un „desen geometric de tip mandalic”, labirintul și complexul mitic aferent acestuia, după cum susținea Paolo Santarcageli, „face parte dintr-un fond originar al reprezentărilor umane” [2, p. 86].

Ulterior, în opera lui Mircea Cărtărescu, poate fi observată amprenta eminesciană în calitate de prototip al unui mod de a gândi poetic lumea. Este evidentă aceeași preocupare pentru scindarea eului, căutarea dublului (în termeni eminescieni, a jumătății sau gemenelui). Rigorile vremii îi impun posmodernistului totuși o manieră ludică, or, cum susține Dorina Rotari, „mișcările revizioniste prin care creatorii contemporani, în speță cei postmoderni, încearcă să metamorfozeze precursorii sunt variate, majoritatea mizând pe „trunchiere”, parodie, ludic, ironie etc. [3, p. 159]. Totodată, corespondențele vizionare din creația celor doi autori nu exclud divergențele la nivelul scriiturii. „Noutatea discursului cărtărescian rezidă în modalitatea individuală de soluționare a crizei ontologice și poetice, astfel încât conștiința rupturii, asumată de

poetul romantic la modul tragic, este, la Cărtărescu, temeiul unui discurs ludic, ironic, realizat prin textualizare și resemantizare, ca manifestări ale jocului postmodern cu literatura” [3, p. 162].

Relevantă, în această ordine de idei, este *Poema chiuvelei* (din ciclul *Idile*, apărut în volumul de maturitate al poetului *Totul*, 1985), care se prezintă ca o replică hipertextuală la *Luceafărul* eminescian. Intenția cărtăresciană este de a reactualiza un mit romantic, prin desolemnizare, desacralizare, mizând pe prezentarea dragostei celor doi eroi cu ironie și parodie, păstrând dimensiunea ontologică, distanța incomensurabilă, dialogul îndrăgostiților, abstractizând însă sublimul și absolutul romantic, prin utilizarea unui limbaj din registrul casnic, al culinarului. Astfel, drama nepotrivirii ontologice din *Luceafărul*, devine la Cărtărescu un prilej de creare a unui text în care lucrurile sunt privite prin lentila ironiei și a parodiei, trama simbolică și alegorică fiind transpuse într-un univers al banalității, prin imagini desacralizante, tonalitate ludică și fantezistă.

Dialogul cărtărescian cu opera lui Mihai Eminescu este atestat și în epopeea *Levantul*, care ilustrează un vast repertoriu de forme ale intertextualității, subordonate construcției sensului poetic: tehnica citării (citarea directă și indirectă), tehnica aluziei, practica parodică și practica imitativă a pastişei etc. Mircea Cărtărescu operează o rescriere în spiritul postmodernismului atât a epopeii eroice, cât și a întregului parcurs al literaturii române, oferind un spectacol erudit și ludic, unde se intersectează și interferează multiple texte. Cărtărescu însuși mărturisește într-un interviu că „*Levantul* este o piatră funerară peste poezia românească” [4], probabil în sensul unui punct final, din perspectivă diacronică, de reactualizare sintetică a creației anterioare, într-o epocă în care creația primă, inocentă, nu mai este posibilă. Aserțiunea lui Borges, „*Totul este Scris*“, devine la Cărtărescu un enunț cu discurs repetat și resemantizat, întrucât traduce impotența creativă a postmodernității: „nu se mai poate face literatură cu ingenuitate, nu se mai poate produce nimic nou” [4]. Totuși resemnarea este exclusă: creația este posibilă la nivelul valorificării trecutului literar, cu maximă sinceritate a mimetismului și cu revendicarea originalității în organizarea colajelor și în resemantizarea intertextelor: „*Ars poetica* devine în contemporaneitate *ars combinatoria*, compromis asumat și afirmat fără regrete, atâta timp cât este prolific și nu conduce la tăcere absolută în fața abisului, ca în cazul modernilor” [1, p. 162].

Intertextul eminescian este dominant în poem, atât la nivelul structurii discursive, cât și sub aspect paratextual, metatextual și hipotextual. Un prim popas intertextual în *Levantul* constituie versurile lui Eminescu din *Criticilor mei* („*Multe flori sînt, dar puține/ Rod în lume o să poarte*”), care își relevă finalitatea în plan semantic, sugerând raportul dintre aparență și esență – la Eminescu cu referire la creatorul autentic, iar la Cărtărescu privind imaginea femeii ideale, *rumânca din Carpați*.

Cântul al șaptelea actualizează obsesia oricărui creator: „*Spune-mi ce e poezia și-ncotro o să se-ndrepte?*”. Răspunsul este oferit de popasul în *Halucinaria*, care constituie un pretext pentru dezvăluirea artei poetice postmoderne: „*ars combinatoria*“, artefact, dialog intertextual etc., obținând suplimentar și alură de profetism literar.

Cărtărescu restructurează celebrul răspuns eminescian („voluptos joc cu icoane și cu șoapte tremurate”), atribuindu-l amurgului: „Naintează-apoi Manoil și-n amurgul care zbate/ Volutos joc cu icoane și cu șoapte tremurate”. Astfel, ceea ce la Eminescu era o definiție a poeziei, este *tăiat și lipit* de Cărtărescu peste imaginea unui colț de natură.

În *Cântul al optulea*, Cărtărescu își explicitează încă o dată arta poetică, circumscrisă în linii mari paradigmei postmoderniste. Concluzia autorului este realizată prin rescrierea modelului din *Glossa* eminesciană („Toate-s vechi și nouă toate”), în consens cu estetica reevaluării trecutului („Totul este scriitură”). Vocile celor doi autori consună însă în a afirma unicitatea poetului: „Lumea-i toată trecătoare,/ Oamenii se trec și mor/.../ Numai poetul,/ Ca paseri ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste nemărginirea timpului“ (*Numai poetul* de Mihai Eminescu), respectiv, „Doar poet și poezie, / Conștiinșă și destin, / Existența o învie/ Și-o fixează pe deplin/.../ El doar s-a salvat din spume,/ Din iluzie, eclips”.

Levantul este un spectacol regizat de un profund cunoscător al literaturii, care manifestă nostalgie și distanțare ironică față de trecut. Este expresia propriului concept de poeticitate cărtărescian și o demonstrație a faptului că *inovația e posibilă privind nu numai înainte, ci spre trecut*. Valorificând modelul eminescian, Cărtărescu legitimează universalitatea poetului, lectura operei lui fiind necesară și actuală și în epoca postmodernă. Apelul la intertextul eminescian nu se prezintă doar ca un exercițiu ludic, manifestat la nivelul de suprafață al discursului cărtărescian, ci este expresia dorinței de a descoperi coerența și „imaginea interioară” a operei eminesciene.

Referințe:

1. BOLDEA, I. Livresc și parodic în poezia lui Mircea Cărtărescu. În: *Limba Română*, 2007, nr. 4-6, pp. 156-162.
2. CĂRTĂRESCU, M. *Eminescu. Visul chimeric*. București: Litera, 1992.
3. ROTARI, D. *Eminescianismul: spirit tradițional și modern în poezia română contemporană*. Chișinău: CEP USM, 2021.
4. CĂRTĂRESCU, M. *Producția literară nu e o grămadă de cărți, ci un sistem*. Interviu realizat de Doina Ioanide Disponibil: http://www.observatorcultural.ro/Productia-literara-nu-e-o-gramada-de-carti-ci-un-sistem*articleID_24247-articles_details.html

Recomandat

Dorina ROTARI, dr., lector univ.

PECULIARITIES OF RENDERING CULTURE-SPECIFIC ITEMS FROM ENGLISH INTO RUSSIAN IN THE “PEAKY BLINDERS” SERIES

Ivan CURCUBET

CZU: 81`25:791.43=030.111=161.1

kurkubetivan@gmail.com

The present article presents the analysis of definitions and classifications of culture-specific items, which are culture-bound phenomena that are common in the studied culture while being alien in other cultures/languages. The article contains the analysis of culture-specific items used in the Peaky Blinders series (2013) and their subsequent translation into the Russian language with the view of analysing the most efficient translation techniques that help to overcome obstacles in cross-cultural communication.

We live in an era of globalization, where wide spread of languages is common, therefore, a translator is obliged to consider the appropriateness of using those or other methods of transferring the text of the original by means of another language. Thus, it might be challenging sometimes to overcome the barriers in cross-cultural communication created by the Culture-Specific Items (CSIs) that deal not only with proper nouns, but also references to social and cultural phenomena.

Based on various definitions given by famous scholars, culture is a set of customs and beliefs, language, art, way of life and social organization of a particular country or group. In Humboldt's interpretation, language, which is a part of culture, is not a direct reflection of the world, it is an act of human interpretation of the world. Different languages, according to Humboldt, are different visions of the world [5]. Thus, the main difficulty highlighted by researchers is the mismatch of “*world pictures*”.

Since different cultures have different perceptions of the world, it is necessary to consider how culture affects language, the process which is reflected in CSIs. Many scholars in the field have provided a series of definitions for CSIs. M. Baker defines them as an abstract or concrete idea which is associated with religious belief, social customs, and kind of food [1]. According to S. Vlahov and S. Florin, CSIs are words and phrases that name objects characteristic of the life (everyday life, culture, social and historical development) of one society and alien to another [4].

The CSIs identified in the *Peaky Blinders* series were grouped according to Peter Newmark's classification of CSIs [3, p. 96-103]. According to P. Newmark, the most common group of CSIs is **ecology** as it represents names of animals, plants, local winds, mountains, plains, ice, towns, etc. Thus, in the series under analysis, one can come across such CSIs as *St Andrews*, *Small Heat*. Next group consists of **material culture** such as food, clothes, transport and houses, for example *pub*, *Bentley*, *whis-*

key. To illustrate the group of **social culture** – economy, occupations, social welfare, health and education – we can bring such examples as *football, barmaid, bookmaker*. The fourth group defined by P. Newmark is **organizations, customs, ideas** that encompasses political, social, legal, religious and artistic terms, for example *vicar, Fenians, BSA factory*. The last group is **gestures, habits and idioms**: *have snow on one's boots, make hay, in the parliament of one*.

Based on the peculiarities of translating CSIs in movies, which are the dubbing factor (the process in filmmaking of adding new dialogue or other sounds to the sound track of a motion picture that has already been shot) and conveying the national colour and atmosphere, six Davies' translation strategies have been applied to the selected CSIs.

The first translation strategy that has been analyzed is **preservation**, it is used to keep the exotic essence of the source text. For example, the word *pub* is translated as *наб*. In some countries, pubs are not the predominant drinking establishments and are perceived mainly as an element of the “exotic” British national flavor.

The second translation strategy is **addition**, which implies the introduction of additional words due to the differences in the structure of the sentence or absence of a corresponding word. For example, in the following dialogue, we come across such expression as *to have snow on one's boots*.

- *Stanley Chapman is a bigger fish than Freddie Thorne.*

- *He's currently holding 200 in cash given to The Communist Party by the Russian government.*

- *That's right, Chapman **has snow on his boots**.*

- *Стэнли Чапмен - рыба покрупнее, чем Фредди Торн.*

- *Сейчас у него на руках 200 фунтов наличными, переданными Коммунистической партии российским правительством.*

- *Верно, за Чапменом **прослеживается русский след**.*

This expression implies that a person has either recently been to Russia or is, in fact, Russian. In the opening months of the First World War, a rumour spread across the United Kingdom that Russian soldiers – identified by the *snow on their boots* – had landed in Scotland en route to the Western Front. The translator in this case adds the explanation of the expression, since providing a direct translation – *у него снег на ботинках* is likely to confuse Russian viewers as they would not understand the relationship to the context that has been set by main characters.

Globalization means that CSIs are replaced with a more neutral or general reference. For example, in ‘*Two pints of dark mild, please*’ the word *pint* is translated as *порция* ‘*Две порции темного Майлда, пожалуйста.*’ This word has an equivalent in Russian – *пинта*, however, the translator refers to *порция* since *pint* is not commonly used in Russian or because the volume of pints can be different depending on the country. A similar approach is observed while translating ‘*Just trying to make a few extra pennies...*’ as ‘*Просто пытаюсь заработать пару лишних монет...*’.

Another translation strategy is **omission**, which means that words that are semantically redundant, in terms of their semantic content, are most often deleted. A trans-

lator may consider that a CSI is not obligatory for the target reader's understanding. For example, *'They will see us from a mile away'*. is translated into Russian as *'Они сразу нас заметят'*. The translator omits the measurement unit, as it is practically unnecessary for understanding the meaning behind the sentence.

Localization is a translation and cultural adaptation of a product to the characteristics of a particular country, region or population group. *'Hold all the aces.'* is rendered into Russian as *'Держать туз в рукаве'* as the English phrase means to have a strong advantage over others in a contest, competition, etc. The origin of this idiom comes from card games, in which the ace is the highest card in each suit. So, if a player holds all the aces, he or she has a distinct advantage over all the other players. In comparison to the more neutral English equivalent, in Russian the idiom has a more negative color, since mostly cheaters hide the Ace in the sleeve, in order to win.

As a result of the study, we observe that world perception creates culture, thus, it becomes difficult for groups of people with different worldviews to have a clear understanding of culture-specific items. Therefore, the success of the translator as an intermediary between two cultures depends largely on understanding the content of the original text, the meaning put into the text by the author, the cultural values; and, also, on the ability to choose the correct linguistic means to convey the message in order to achieve the impact of translation, equal to the impact of the original text.

Bibliography:

1. BAKER, M. *In Other Words, A Coursebook on Translation*. London: ROUTLEDGE, 1992. 304 p.
2. DAVIES, E. E. *A goblin or a dirty nose? The treatment of culture-specific references in translations of the Harry Potter book*. THE TRANSLATOR [online], 2003. pp. 65-100. [cited 05.04.2022]. Available at: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13556509.2003.10799146>
3. NEWMARK, P. *A Textbook of Translation*. Tokyo: PRENTICE HALL, 1988. 292 p.
4. ВЛАХОВ, С., ФЛЮРИН, С., *Непереводимое в переводе. Реалии и Мастерство перевода*. Москва: СОВЕТСКИЙ ПИСАТЕЛЬ, 1970. 456 с.
5. ГУМБОЛЬДТ, В. *О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества*. Пер. с нем. РАМИШВИЛИ, Г.В. Москва: ПРОГРЕСС, 1984. 297 с.

Recomandat

A. LEGCOBIT, *lector univ.*

INTERLINGUAL AND INTERSEMIOTIC TRANSLATION: ADAPTING LITERATURE TO FILM

Daniela DUCA

CZU: 81`25:791.43=030.111=135.1

ducadaniela15@gmail.com

The purpose of the study is to analyze the process of interlinguistic and intersemiotic translation in relation to the film adaptation of the detective novel entitled "Murder on the Orient Express" by Agatha Christie. It deals with particularities of intersemiotic translation and adaptation techniques, as well as with the interlinguistic translation (from English into Romanian) of a literary work and of an audiovisual material – film.

In translation studies there are several main types and levels we can work with, and Roman Jakobson mentions them in his "*On Linguistic Aspects of Translation*": "1) *Intralingual translation* or rewording is an interpretation of verbal signs by means of other signs of the same language; 2) *Interlingual translation* or translation proper is an interpretation of verbal signs by means of some other language; 3) *Intersemiotic translation* or transmutation is an interpretation of verbal signs by means of signs of nonverbal sign systems" [1].

The study deals with the difficulties of the translation at the interlinguistic level, making reference both to the linguistic and extralinguistic knowledge involved in the process, while in the theoretical part we analyse the difficulties and translation techniques that might appear, respectively, might be used during the process of the different types of translation. As reported by Peter Newmark in his *Textbook of Translation*, the grammatical ambiguities "are rather more common in English than in, say, the Romance languages, since English has fewer grammatical inflections (accidence). Note also the tendency of all languages to use many present and past participles independently as adjectives with a slightly different stative meaning and so to give rise to ambiguities", [2] e.g. "*the evidence ... would clear the accused person*" and "*he was afraid of being accused of the crime*" – in the first case "*accused*" being an adjective while in the second example – the past form of the verb "*accuse*". Another aspect researched and analysed in the present study deals with the peculiarities of the intersemiotic translation, more specific those of transforming a literary text into a filmic text.

Among the major problems and difficulties encountered in the process of translation of a literary work is its specific peculiarities that have to be taken into consideration when delivering the message from the ST (Source Text) into the TT (Target Text). Literature has more stylistically coloured elements, enriched with stylistic devices that have to be rendered in order to preserve the expressiveness of a text according to

the functional style it pertains to. In such manner, the combination of both language means and stylistic devices determine the *FS* (*Functional Style*), that respectively influence the translation techniques and strategies, the approach one would have toward the translation not only as a process but also as a result. In some cases, there is no equivalent for a given figure of speech, in such cases, it might be translated by neutralization or omission, but it might be added some stylistic effects or devices in other instances, in order to keep the style of the translation on the whole. For example, in translation of the detective novel entitled “Murder on the Orient Express” by Agatha Christie.

- 1) **EN**: “You can take it from me that she’s all right. She’s a *pukka sahib*.”

From textual extralinguistic knowledge, Monsieur Poirot explains “that Miss Debenham’s father and brothers were at the same kind of school as Colonel Arbuthnot was.” The translator opted for style preservation and fidelity in translation by using foreignisation and keeping the concept unchanged. In this case, the term remains the same, it is borrowed, **RO**: “Vă asigur că nu are niciun amestec. E o *pukka sahib*”, while in the following example the translator did some changes on the stylistic level.

- 2) **EN**: “He *put up a proposition to me*. I was to travel by the same train as he did to Paris and see that *nobody got him*. Well, gentlemen, I did travel by the same train, and in spite of me, *somebody did get him*.”

In this case, “to get someone” has more meanings, but, due to the small context it was presented in the text, the most stylistically appropriate and culturally colored option was translated into Romanian. Not only slang expressions were used in TL to show the specifics of the character – Mr. Hardman – that brought more stylistic color, but also the same expression was translated differently despite being used to represent the same meaning in the original. “A face de petrecanie” and “cineva l-a rezolvat”, having the meaning of being killed by someone. Furthermore, some changes are performed at the syntax level, the first two clauses from the original were merged into the TT, that also included some omissions. **RO**: “*Mi-a făcut o propunere: să călătoresc în același tren cu el, până la Paris, și să am grijă să nu-i facă cineva de petrecanie. Ei bine, domnilor, am călătorit cu același tren și, cu toate acestea, cineva l-a rezolvat.*”

When considering the adaptation as an intersemiotic type of translation, the possibilities for a translation to have many more ways of delivering the same information are endless. Most of all, this is due to the multitude of the variables. Among them there are: the translator/ person that adapts the text to the screen; the time and social-related context the translation was delivered to; the purpose; the rich and various imagination of each individual involved in the translation process, etc.; and also due to the different channels used to represent the same meaning. For instance, one phrase from the ST might be delivered onto the screen through non-verbal signs: facial expressions, gestures, eye gaze, paralinguistics (tonality, power and speed of the voice) and even up to the point where verbal signs might be adapted to the movie through appearance,

proxemics (how much space one uses), haptics (communicating through touch), for instance, the pats on the shoulder, and artifacts such as uniforms, rings, a handkerchief embroidered with initials (as in the case of the novel *Murder on the Orient Express*). For this exact reason, according to John Dryden, there are three major categories of film adaptations: **Metaphrase** – translating a literary masterpiece word by word; **Paraphrase** – where the author is not literally translated, but his/her ideas are retained and amplified; **Imitation** – where the translator assumes the liberty not only to vary from the words and sense, but to forsake them both as he sees occasion; and taking only some general hints from the original” [3]. Thus, in accordance with the type of the adaptation, given adaptation techniques are to be followed, from which: *transcription of the original, omission or addition, expansion, compensation, updating, situational or cultural adequacy, domestication, recreation, modulation*. Despite the fact that the process might be called a translation, among the major differences are that: the one that transforms a text into a film is considered the author of the product – of the translation – of the movie; and also that the translation might not be so faithful to the original.

In conclusion, the process of translation is a composite process that involves many aspects and peculiarities (linguistic: lexical, grammatical, semantic aspects; or extra-linguistic) to be taken into consideration, no matter if we speak about interlinguistic or intersemiotic translation, or about adaptations. Thus, the translator is the culture mediator that has to manipulate all the aspects correctly, for them to get a well-designed, qualitative, faithful product.

Bibliography:

1. Jakobson, R. *Language in Literature*. The Belknap Press of Harvard University Press Cambridge, Massachusetts, London, England, 1987. 548 p.
2. Newmark, P. *A Textbook of Translation*. United States: Prentice-Hall International, 1988. 402 p.
3. Zaini, Ahmad, *Theories of Adaptation: Novel to Film*. pg. 110 [online]. [quoted on: 29.03.2022]. available at: https://www.academia.edu/30568663/THEORIES_OF_ADAPTATION_NOVEL_TO_FILM_

Scientific coordinator
Ina SÎTNIC, PhD, university lecturer

“SEXISM AND RACISM IN THE DRAMA FILM ‘HIDDEN FIGURES’ FROM A TRANSLATION PERSPECTIVE”

Andrea GABURA

CZU: 81`253:791.43=030.111=135.1

andrea.gabura1300@gmail.com

This study was conducted in the field of audiovisual translation. We analysed societal issues such as racism, sexism and gender discrimination in the Romanian subtitles of the American drama film “Hidden Figures”. The Sociolinguistic Theory of Translation and the Skopos Theory were applied in order to examine the corpus of examples extracted from the film.

1. Theoretical approach to audiovisual translation

A film is primarily a product which communicates about particular social phenomena, that is why we have focused on the Sociolinguistic Theory of Translation – proposed by the linguist E. Nida – which perceives translation “as an act of communication” [4, p. 104]. It analyses four important elements which are part of the translation process – “the message, the audience, the circumstances in which translation takes place, the circumstances in which the message is received” [4, p. 101]. Another theoretical approach included is the Skopos Theory assessed by linguists K. Reiss and H. Vermeer. They state that translation is “governed by its purpose” [5, p. 85], which might be established only according to target audience needs. We identified that the purpose of the film is to communicate about the way racism and sexism has affected Black women in the United States in early 1960s. Whereas the translation of this film aims to transmit further this information via creating the same linguistic effect in TL as in the original.

The notions of sexism and racism were defined and approached from the sociolinguistic perspective. They both denote discriminatory language practices that aim to humiliate a particular social group. We also identified the definition of subtitling given by J. D. Cintas and A. Remael which is “a translation practice that consists in presenting a written text, generally on the lower part of the screen, that aims to recount the original dialogue exchanged among the various speakers, as well as all the other verbal information that is transmitted visually [...] and aurally [...]” [1, p. 9]. Subtitling is a constrained type of translation and particular linguistic and extralinguistic features have to be respected. For instance, subtitling is a “diagonal translation” [3, p. 104], according to H. Gottlieb, because there is a shift in codes – from oral to written. This shift increases viewers’ cognitive effort, that is why it is important for subtitling to create a coherent linguistic-visual whole. From technical perspectives, there have to be between 37 and 40 characters per subtitle and the line should ideally last 6 to 7 seconds on the screen. H. Gottlieb proposes the following a set of subtitling strate-

gies: expansion, paraphrase, transfer, imitation, transcription, dislocation, condensation, decimation, deletion, resignation [2, p. 166]. J. D. Cintas and A. Remael suggest partial and total reduction, condensation and reformulation as subtitling strategies [1].

2. Analysis of Selected Examples Representing Elements of Sexism and racism in the Film

A corpus of 50 examples from the film “Hidden Figures” were analysed from the linguistic and translation perspective. We have identified 30 examples of racial discrimination, 11 examples of gender discrimination and 9 sexist acts. As follows, we shall examine several selected examples from our paper.

EN: “**COLORED COMPUTERS**”

RO: „**GRUP DE CALCUL PERSOANE DE CULOARE**”

The label was translated via transposition and explicitation combined, as there is a grammatical change, namely the adjective “colored” was rendered as a noun phrase in TL, and the SL noun “computers” was explained in TL.

EN: “*Virginia acts like **Brown versus Board of Education** never happened. **They are never gonna allow a colored woman to just take classes at an all-white school***” [Mary].

RO: „*De parcă **n-ar ști că școlile segregate au fost declarate neconstituționale. Nu vor permite unei femei de culoare să urmeze cursuri la o școală de albi.***”

Brown versus Board of Education was a case in which the Supreme Court decided to desegregate educational institutions. The statement was translated via paraphrasing, as there is a change at the semantic level and a shift in the perspective. “Gonna” is a contracted form of “going to”, which is not possible to transfer in the Romanian subtitling. In our opinion, the original message was preserved with the help of paraphrasing and transposition techniques, however, the omission of the adverb “never” slightly changes the meaning of the last sentence.

EN: “***NASA doesn’t commission females for the Engineer Trainin’ Program***”. [Vivian Mitchell]

RO: „***NASA nu numește femei pentru Programul de Inginerie.***”

In this statement, the SL message is preserved and the TL version also contains the negation and Present tense as in the original form. The sentence was translated literally, while the name of the programme was translated via condensation, namely the noun “training” was deleted.

EN: “*I just don’t understand. I just... I don’t understand it*”. [Levi Jackson]

“*I don’t wanna talk about this again, okay?*” [Mary]

“***But a female engineer? A female engineer?***” [Levi Jackson]

RO: „*Nu înțeleg. Nu înțeleg deloc.*”

„*Nu vreau să discutăm iar despre asta.*”

„***O ingineră?***”

The question in bold is sexist as Levi believes that a woman would not be able to succeed as an engineer. The noun phrase “female engineer” was condensed as a single word noun in TL. The repetition is used to emphasize the issue of sexism, however

in subtitling the question was not repeated twice. The graphical representation of the corpus of examples is presented below (Fig. 1).

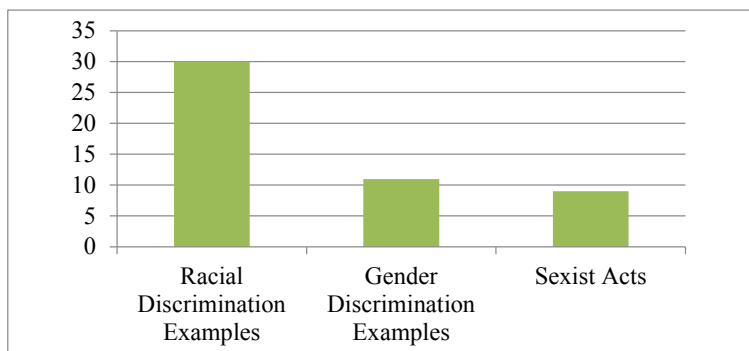

Fig. 1. The quantification of examples of racial discrimination, gender discrimination and sexist acts in the film “Hidden Figures”

3. Conclusions

It is important to bring awareness upon social issues such as racism, gender discrimination and sexism and the film “Hidden Figures” has successfully communicated about them. After carrying out the research, we have concluded that from the sociolinguistic perspective sexism and racism both can be defined as language discriminatory practices which aim to degrade a particular social group. We have also determined the contribution of the Sociolinguistic Theory of Translation and Skopos Theory in the process of AVT. Overall, the racist and sexist nature of the selected examples was successfully rendered in subtitling. Due to its constraints, specific strategies and techniques have to be employed when subtitling a film. The most appropriate translation techniques employed were omission, condensation, reduction, transposition, borrowing and literal translation.

Bibliography

1. DIAZ CINTAS J., REMAEL A., Subtitling: Concepts and Practices. London/New York: ROUTLEDGE, 2021. 273 p.
2. GOTTLIEB H. Subtitling – a New University Discipline. In: DOLLERUP C., LODDEGAARD A., eds. Teaching Translation and Interpreting. Amsterdam/ Philadelphia: JOHN BENJAMINS PUBLISHING COMPANY, 1992. pp. 161-170.
3. GOTTLIEB H. Subtitling: Diagonal Translation. In: Perspectives: Studies in Translatology. 1994, vol. 2, no. 1, pp. 101-121.
4. NIDA E. Translating Means Communicating: A Sociolinguistic Theory of Translation. In: ELLINGWORTH P., ed. The Bible Translator. 1979, Vol. 30, No. 1, pp. 101-107.
5. REISS K., VERMEER H. J. Towards a General Theory of Translational Action: Skopos Theory Explained. New York: ROUTLEDGE, 2014. 221 p.

Research Adviser

Ina SÎTNIC, Ph.D., university lecturer

SUBTITLES: DEFINITION, TYPES, PECULIARITIES

Liubov GARACIUC

CZU: 81'255:791.44.024

liuba.gar2000@gmail.com

It is a well-known fact that the film translation industry is extremely large. This sphere of translations involves many translators who use a variety of methods to deliver a viable result. One of the main techniques used in translating movies is subtitling them. Although it may seem like a simple process, subtitling still requires compliance with a number of rules and standards touched in this article.

Subtitling is one of the oldest methods of *film translation*, as for a long time it was the only type of audiovisual translation available due to technological progress. Subtitling as a way to translate videos and movies appeared in the 1930s. It is believed that this method of translation was invented by the American film translator Herman G. Weinberg. An early form of subtitles briefly conveyed the meaning of the dialogue of one or more scenes.

Despite the obvious advantages of dubbing, *European countries prefer subtitling* as the main form of film translation. There are several *reasons* for this: 1. Most of the European countries have a small population and therefore the fees from the rental of foreign films are too low; 2. Subtitling is much cheaper than dubbing; 3. The tradition of “preserving the spirit of the original”; 4. A country has several official languages, and each language needs a separate line of subtitles (for example, in Belgium or Switzerland). Subtitling is most common in the UK, the USA, Greece, Holland, Portugal, Israel, Thailand, Scandinavian countries, small European and multilingual countries, e.g. Luxembourg, Denmark, Switzerland [1]. We cannot omit the *exception*, in the form of the UK: the inhabitants of this country have never had problems understanding films from the US, and for this reason, did not need any translation. At the same time, in the US and UK, European cinema is more likely to be considered “*author’s cinema*”, it has a smaller number of viewers, and therefore subtitling is a more appropriate and economical type of translation.

Subtitles are *textual accompaniment* to a video that duplicates or supplements the sound of a film or program. Usually the subtitles reflect the speech of the characters. The term “*subtitle*” consists of two morphemes: the prefix “*sub*” that means in Latin ‘*located below something, or near something*’, and the root “*title*” that means in Latin ‘*inscription, heading, or label*’ [2]. *The concept of subtitle* arose along with cinema. It denoted text or inscription on the screen, explaining the content of the film and reproducing the dialogue of the characters, since the cinema at that time was silent.

According to the German researcher Gottlieb, subtitles are an *intersemiotic translation* and against this background he gives the following definition: “subtitling con-

sists in rendering in a different language of verbal messages in filmic media in the shape of one or more lines of written text presented on the screen in sync with the original message”. He also defines it as “*prepared communication* using written language acting as an additive and synchronous semiotic channel, as part of a transient and polysemiotic text” [3, p.15].

Subtitles belong to the field of *multi-dimensional translation* without changing the sign system, but with the transition from spoken to written language. Subtitling is also defined as a *form of audiovisual translation*, which also includes dubbing, audio description and subtitling for people with hearing impairments.

The *crucial differences* between subtitles and traditional interlingual translation are that subtitling involves the interaction of *language, image and sound*, so a *triple transmission* occurs: firstly, the transfer of one language to another language; secondly, the translation of oral dialogue into written text and; thirdly, the translation of an unabridged text into an abbreviated version.

In this context, Gottlieb speaks of *four communication channels*: picture, sound, dialogue, and subtitles [3, p.18]. Each of the channels carries a certain *semantic load* and has a certain *impact* on the perception of the entire audiovisual work as a whole. Like these four channels, Delabastita defines four types of *film signs* that are broadcast in subtitles: “verbal signs transmitted acoustically (dialogue), non-verbal signs transmitted acoustically (background noise, music), verbal signs transmitted visually (credits, letters, documents shown on the screen), non-verbal signs transmitted visually” [4, p.101].

Speaking about the types of subtitles, there are *intralingual* and *interlingual* subtitles [5].

With *intralingual subtitling*, the oral text is accompanied by the written text in the original language. In this case, as a rule, a text is reduced and simplified, and not transmitted verbatim. Intralingual subtitles are also called *vertical subtitles* because they change the perceptual modality: the oral text is converted to written without any change in content. This type of subtitling is used when adapting a film for people with hearing impairments, as well as for a foreign-language audience that is not fluent enough in the source language to perceive the content of audiovisual materials by ear. Films with intralingual subtitles are often used in teaching and learning foreign languages as one of the multimedia didactic tools.

Interlingual subtitles, also called *diagonal subtitles*, change both perceptual modality and language. Interlingual subtitling is “a reduced translation of an audiovisual work that reflects its main content and accompanies the visual series of the original work in the form of written text located at the bottom of the screen” [6].

A *particular problem* for subtitles is the *spatial* and *temporal constraints* that exist due to the medium, which force the text to be constantly shortened or paraphrased. Spatial restrictions result from the general rule that a subtitle consists of a maximum of *two lines* with a total of *60-70 characters*. This small size is due to the fact that subtitles should occupy no more than *20% of the image* on the screen and should not

overlap information that the viewer reads from the image on the screen. Subtitles are also most often located at *the bottom of the screen*, since the more important part of the image, such as the speakers' faces, is displayed at the top of the screen, and the action is more likely to take place in the middle of the picture [7, p.53].

The *time limit* for subtitles is due to the fact that reading written text takes more time than listening to oral text. However, an important rule for subtitles is that the optimal subtitle gradually appears at the beginning of the utterance and disappears again at the end of the dialogue. This is one of the reasons why it is necessary to shorten the text.

In addition, the viewer not only reads the subtitles, but also receives relevant information from the image. It turns out that the translator may have some freedom in the choice of translation strategies, as long as the relevance of the message is retained in the translation.

Bibliography:

1. CHIARO, D., *Issues in Audiovisual Translation*. In J. Munday (Ed.), London, England: Routledge, 2009, 141-165 p.
2. Online Etymology Dictionary: <https://www.etymonline.com/word/subtitle>
3. GOTTLIEB, H., *Texts, Translation and Subtitling- in Theory and in Denmark*. In: Screen translation. Six studies in subtitling, dubbing and voice-over. Center for Translation Studies, Department of English, University of Copenhagen., 2001, 1- 40 p.
4. DELABASTITA, D., *Translation and the Mass Media*, In: Bassnett, Susan/ Lefever, André (Hrsg.): Translation, History and Culture. Pinter, 1990, 97-109 p.
5. MATKIVSKA N., *Audiovisual Translation: Conception, Types, Characters' Speech and Translation Strategies Applied*. – Kalbų Studijos, № 25, 2014, 38-44 p.
6. ГОРШКОВА В., *Особенности перевода фильмов с субтитрами*, Вестник Сибирского гос. Аэрокосм. университета им. академика М.Ф. Решетнева, Вып. 3(10), 2006, 141-144 с.
7. IVARSSON, J., CARROLL M., *Subtitling*, Simrishamm: TransEdit., 1998, 185 p.

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

FEATURES OF THE US VERSUS UK PRESS

Aliona GHERMEC

CZU: 811.111`28

kimalyonarv@gmail.com

The purpose of this article is to highlight the main differences that exist between the two variants of English. Based on the words of Noah Webster, who was sure that the British dialect would soon be very different from the American one, today, some scholars accept and promote his idea, but there are others who deny all the differences between these two dialects, which has become the main focus of the present article.

Back in the 60s, Great Britain ranked first in the West in the distribution of newspapers: the British bought twice as many newspapers as Americans. However, today, no matter how others try to surpass them, the United States occupies a leading position in the world in the information sphere. They write in the international language and do not censor their articles. The freedom of pressmen is reinforced by the first Amendment to the US Constitution, which states: „Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech or of the press <...>” Perhaps nowhere else are publishers allowed such openness and absolute freedom [1, p. 116].

Interestingly, the American media, both print and electronic, are exclusively commercial in nature. This is a big business. There is no state-owned media in the country, so all newspapers and magazines are owned by private entrepreneurs. The exceptions are state television and radio, but they are not very popular. Thus, making a profit is the primary goal of any American publishing house. If the printing does not pay off or the income is constantly falling, the newspaper is usually closed or sold.

It is noteworthy that in order to open a newspaper in USA, it is not required to obtain a license from any government agency. It is enough to have the desire and money for this.

The American press is traditionally aimed at the local reader. This is due to the fact that the first newspapers appeared on the territory of the United States even before its proclamation as an independent state. Then each of the 13 colonies had its own publishing houses and newspapers. Another reason is the high cost of delivering newspapers over long distances. Also, the American reader is more interested in local news [1, p. 119].

But the most important reason is the dependence of the newspaper and its income on local advertising. Advertising pays the newspaper's bills. The annual revenue from advertising is more than twice the profit from sales and subscriptions. There are also free newspapers that exist only thanks to advertising – they are, by the way, very popular [1, p. 122].

It is distinctive that the British Isles are dominated by national newspapers that are published in London. However, this does not exclude the existence of provincial newspapers and magazines that focus on local news.

Given the regional or local nature of the American newspaper, its small circulation is not surprising. The average circulation of an American newspaper is 35 thousand copies, and there are 282 copies per thousand inhabitants.

Paper printing has been generally losing popularity lately. Almost every publisher has acquired an electronic version in order to attract a new audience. It worked, but gradually almost the entire audience switched to the electronic version. Some publishing houses have now completely switched to electronic format, but require a paid subscription [1, p. 119].

By the way, American publishing houses are not always limited to the USA. For example, the largest newspaper monopoly, the 'Gannett Company', established in 1906, owns 82 daily newspapers published in the United States and other 17 newspapers published in the UK.

Another feature of the American press is Sunday editions. They are very reverently treated, and they are usually much bigger than weekday editions. The Sunday edition of the Washington Post reaches 800 pages – and that is for a weekly issue only. It can be assumed that the text is being written very carelessly in a hurry, and the content may seem scattered since a large group of people usually takes part in the creation of Sunday editions.

Speaking of UK, Sunday newspapers and electronic publications are loved there as much as in the USA. Sunday newspapers even exceed the circulation of daily newspapers, as there is more demand for them.

It is noteworthy that the evaluation factor tends to be limited in newspapers. In higher educational institutions, journalists are taught that the editorial board's opinion should not go beyond the boundaries of the editorial page, that is, news and commentary should be separated. The American reader prefers a publication that does not impose its point of view [1, p.123].

The UK press is divided into high-quality and mass (or popular) kinds. The first is characterised by an objective narrative, a high level of analysis and processing of information, reliability of facts, relevance of headlines, etc. The second one, surprisingly enough, is gradually losing popularity, although it has a more entertaining character: tabloids chase a sensation, do not disdain distorting facts and use simple vocabulary and constructions [2, p. 192].

But if Americans prefer photography and analysis to opinion, then the British press has not yet abandoned the trend of commenting. Which does not mean that this is inherent in all British publications, but only states that in most publicist genres [3, p.110].

We shall observe the high-quality press now. Obviously, it is bulkier and more expensive than the popular one. Quality newspapers are interested in both national and international news; they cover social and cultural issues. Separate pages are reserved for sports-related news or those from the financial world [4, p. 163].

As a rule, information about the main character of the article is displayed in the first paragraph, and then, referring to him, the author uses a proper name or a personal pronoun. This feature also expresses the desire of a high-quality press for an objective presentation of events.

The high-quality press is preferred by educated people who have economic or political power. An unbiased presentation of the news is preferable for them since they analyse it themselves in order to make decisions later that are favourable to their business or political interests.

These newspapers often use colloquial vocabulary and slang. Journalists, as it were, try to get closer to the reader in advance and establish familiar relations due to such a casual address. An abundance of expressive means and words with a bright emotional colouring will certainly be used here. The evaluation factor is also strongly expressed, although the assessment is not based on a deep analysis and is often very superficial and hasty [5, p. 9].

However, the reader will be satisfied if the author's opinion coincides with his opinion. And if the journalist was not convincing enough, it is still better than indifference on the part of the reader. He will continue reading anyway because people like to feel right. Nothing will emphasise the rightness of one so much as a lousy written article with poor argumentation.

Bibliography:

1. GORDIENKO, E., *Evaluation in Modern British and American Media Discourse*. In: *Studia Germanica, Romanica et Comparatistica*. 2019, No 3(45), 91-151 p.
2. ПЕРЦЕВА, А., *Использование Дисфемизмов в Современных Британских и Американских СМИ*. In: *Научно-практические исследования*. 2019, No 3-2 (18), 50-52 с.
3. СОКОЛОВ, В., ВИНОГРАДОВА, С., *Периодическая Печать Великобритании*. СПб.: Изд - во С.-Петербур. ун-та, 2000, 250 с.
4. BROMHEAD, P., *Life in Modern Britain*. New Edition. Harlow: Longman Group UK Limited, 1991, 198 p.
5. DARRAGH, G., *A to Zed, A to Zee. A Guide to The Differences Between British and American English*. Irun (Spain): Editorial Stanley, 2000, 116 p.

Recomandat

Svetlana CORCODEL, *lector univ., master în Studii Europene*

ЭКСЛИБРИС КАК ОСОБЫЙ ВИД САМОРЕКЛАМЫ

Мария ГРАБОВСКАЯ

CZU: 097(091)

marriam@bk.ru

Cette étude retrace l'histoire de l'émergence et du développement des ex-libris et des logos, depuis l'Antiquité, époque de la naissance de la «proto-publicité», jusqu'à nos jours. Les signets et les marques sont considérés comme faisant partie de la publicité et de l'autopromotion, ainsi comme des formes d'art indépendantes. Il s'agit de techniques artistiques, d'artistes de premier plan travaillant à la création de graphiques des livres et des publicités.

*Человек сделан из книг, которые он читает.
Ральф Уолдо Эмерсон*

История экслибриса начинается с истории книги.

Экслибрис – это тот важный элемент, способный точнее указать на исторический и временной отрезок создания и появления текста, раскрыть информацию о владельцах, о библиотеках, то есть, составить своеобразный исторический портрет рукописи, книги, библиотеки. Экслибрис, несмотря на всю свою символичность, лаконичность и знаковость, эта та самая подсказка, которая помогает разгадать временные и культурологические загадки, которые оставила исследователям история.

Exlibris (в переводе с латинского языка – «из книг») – книжный знак, этикетка, небольшой бумажный ярлык, листок, или оттиск – помещенный на внутренней стороне переплета книги, на котором указаны сведения о владельце. Экслибрис обыкновенно снабжен рисунком, который отражает характер библиотеки, или ее специфического раздела, а также интересы или сферу деятельности владельца.

Существует четыре способа нанесения владельческого знака на книгу: оттиск на твердом материале (суперэклибрисы); оттиск на бумаге (штампы, штемпели, конгревное (рельефное) тиснение; наклеивание печатных бумажных ярлыков (эклибрисы); письмо (рисованные от руки или по трафарету экслибрисы).

По содержанию экслибрисы принято подразделять на 5 видов: гербовые, вензелевые, сюжетные, шрифтовые, универсальные.

Экслибрисы различаются также разнообразной техникой исполнения. Это – гравюра на дереве и линолеуме, офорт, резцовая гравюра на металле, техника сухой иглы, литография, цинкографское клише.

И хоть возникновение книжного знака уходит корнями в глубокое прошлое, широкое распространение экслибриса начинается с изобретения кни-

гопечатания. В 1445 году, в Германии, Иоганном Гуттенбергом был изобретен первый печатный станок, на котором можно было изготовить 100 оттисков листа за час.

В Германии с древних времен существовал обычай помечать ценные вещи знаком принадлежности их определенному лицу, этот обычай признавался и судом. Книги представляли значительную ценность и владелец библиотеки, отмечая ее своим знаком, тем самым получали юридическое право собственности.

Одними из первых гравированных экслибрисов в Западной Европе считается книжный знак, выполненный около 1480 в технике обреза гравюры на дереве, принадлежит Гансу Иглеру. Его можно смело отнести к первому юмористическому знаку, на котором изображен ежик с розой во рту, над которой полоса с надписью, информирующая, что если книгу не вернуть, ежик уколется нечестного читателя. И гравированный на дереве экслибрис Гильдебрандта фон Бибераха 1485 года, изображающий ангела, несущего герб владельца (рис.1).

рис.1 («Изображение Гильдебранда Бранденбургского из Бибераха для Монастыря в Буксгайме», 1485)

Эти книжные знаки открывают целый ряд подобных экслибрисов XVI века – самой блестящей эпохи искусства книжного знака. В истории немецкого искусства мастеров, занимавшихся созданием экслибрисов, называли Kleinmaster (малыми мастерами), их работы являются уникальными и по технике исполнения, и по художественному решению, и по замыслу. В XVI веке над экслибрисами работали выдающиеся художники: А. Дюрер (автор более 20 экслибрисов), Лука Кранах Старший и Ганс Гольбейн Младший.

На Руси книжный знак появился гораздо позднее. Печатный бумажный экслибрис появляется в России в первой четверти XVIII века во времена правления Петра I. Это время характеризуется небывалым размахом книгоиздательства в России, а также ростом книжной торговли с границей. Знакомство с достижениями книгопечатания в Западной Европе, собирательство книг способствова-

ли развитию книжного знака. У трех самых просвещенных деятелей того времени создаются прекрасные библиотеки и почти одновременно появляются в книгах три первых известных экслибриса: князя Дмитрия Голицына, фельдмаршала Якова Брюса и лейб-медика Петра Первого – Роберта Арескина.

Сильное влияние технология печати оказала и на товарные владельческие знаки. Если раньше их выдавливали на глине, выжигали на дереве, процарапывали на металле и т. д., то теперь появилась возможность печатать знаки производителя и использовать их в печатной же рекламе. Первыми новинку освоили все те же типографы. Они стали печатать на титульных листах книг не только имя издателя, но и свой типографский знак, позволяющий легко идентифицировать производителя. Фактически это были логотипы, получившие впоследствии широкое распространение. Типографский знак (издательская марка) впервые был поставлен в 1462 г. на Библии, изданной в г. Майнце (Германия) И. Фаустом (кредитором Гуттенберга) и П. Шефером (бывшим учеником Гуттенберга).

Прежде чем возникли первые литературные произведения, письменность служила экономическим целям: составлению списков товаров, оценке, стоимости, торговым соглашениям, подписи.

Подпись торговца здесь, не просто имя, а уже своеобразный знак доверия, качества, а значит, узнаваемость, престиж. Отсюда берет свое начало бренд, логотип, торговая марка, торговый знак.

Экслибрис и торговый знак – это также знаки персонализации владельца. Помимо информационной составляющей, они служат созданию определенного впечатления, образа, то есть формирует имидж владельца в целях популяризации и саморекламы. Самореклама является одним из наиболее распространенных и наиболее древних видов рекламной деятельности.

Имидж (англ. image – от лат. imago – образ, вид) – совокупность свойств, направленно формируемый внешний образ, создаваемый субъектом, с целью вызвать определенное впечатление, мнение, отношение у объекта.

Имидж, или рекламный образ, тесно связан с какой-либо потребностью целевой аудитории. Эта потребность передается составляющими фирменного стиля (фирменные цвета, графика, логотип, товарный знак, фирменный блок, фирменный шрифт, дизайн в виде особой верстки рекламных обращений фирмы, фирменная символика, слоган). Имидж – это образ потребности, создаваемый художественными средствами, искусство быть собственным портретом.

Приемы имиджмейкинга были известны еще со времен Древней Греции. А первым историческим лицом, участвовавший в пиар-компании оказался тот же Эхнатон, который используя приемы современного пиара, пытался совершить масштабный религиозный и государственный переворот.

И экслибрис, и товарный знак – имиджевые элементы. Визуально-знаковая культура, выработанная на протяжении истории человечества, используется в том числе и для логотипа, фирменного стиля, рекламных образов, имиджа. Имидж – суть саморекламы.

Логотип и экслибрис – разные явления по своей сути, но у них невероятно много точек пересечения, главная из которых – принадлежность к рекламе и искусству.

На протяжении столетий значение книжного знака значительно трансформируется – экслибрис перестает быть только принадлежностью библиотечных собраний и по праву становится самостоятельным объектом изобразительного искусства. Экслибрис активно развивается как миниатюрная афористическая графика, обогащается новой символикой, переживая взлеты и падения, вновь обретает небывалую популярность, переживает настоящий «ренессанс», во многом благодаря выдающимся художникам своего времени, которые обращались и обращаются к этому жанру. На сегодняшний день экслибрис становится самостоятельным объектом для коллекционирования, а сам этот вид собирательства стал называться экслибристикой.

Библиографические источники:

1. АДАРИЮКОВ, В. Я. Русский книжный знак. Москва, 1922, 92 с.
2. ФРЕЙМАН, Р. „EXLIBRIS”. Краткий исторический очерк книжного знака. Петербург, 1922, 56 с.
3. ГЕТМАНСКИЙ, Э. Книжный знак российской империи. Публицистика. https://www.simvolika.org/mars_154.htm

Recomandat
Vsevolod CERNELEOV, dr., conf. univ.

ПАФОС, ГРОТЕСК И ИРОНИЯ В ПРОЗЕ Н. В. ГОГОЛЯ И М. А. БУЛГАКОВА. СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Galina LUNGU

CZU: 821.161.1.09

galya.lungu@gmail.com

The limits of reading Russian classics are immense. In the literature of the XX century, the artistic heritage of N.V. Gogol is undergoing active development. This is evidenced by the creative dialogue with the Gogol tradition in the works of M.A. Bulgakov. The fundamental feature of both writers is satirical pathos. The creations of the classics are of particular interest from the standpoint of the originality of the satirical image. Humor, statics, dynamics through words acquire a synthesis that we call art.

В литературе XX столетия интенсивное освоение испытывало художественное достояние Н. В. Гоголя, на что указывал творческий диалог с гоголевской традицией в произведениях М. А. Булгакова – писателя, который чувствовал мистическую близость со своим учителем. Личности двух классиков русской литературы по многим параметрам похожи: интеллектуально одарены и талантливы, уязвимы и меланхоличны и, вместе с тем, саркастические и потрясающие рассказчики.

В литературе одной из разновидностей комического приема является гротеск. Как форма комического гротеск отличается от юмора и иронии тем, что в нем «смешное» неотделимо от «страшного и зловещего». Как художественный образ, гротеск отличается своей двусмысленностью и контрастом. Причинами возникновения гротеска в работах, как Гоголя, так и Булгакова, являются трудности внутреннего устройства, «душевные потребности» – уныние, стремление вырваться из ограничивающей нетерпимой реальности.

Употребление выражения в смысле, обратном прямому значению, придаёт ситуации комизм или добавляет высказыванию назидательную нотку. В литературе этот приём известен как ирония и широко используется различными авторами с самых ранних времён. Ироническое описание героев играет ведущую роль в произведениях Гоголя, так как каждый из них олицетворяет специфический облик, через который очерчиваются проблемные вопросы запечатленного периода. Ирония ориентирована, в первую очередь, на критику поступков и образа жизни героев и, в меньшей степени, их внешних несовершенств.

Пафос – это главный эмоциональный настрой произведения, его эмоциональная наполненность. Лишь пафос, а не абстрактные идеи, способен породить у читателя ответный опыт, побуждает его живо проникнуться эмоциональным и идейным зарядом всего сочинения, судьбами отдельных героев, лирическими высказываниями писателя.

Взаимодействие пафоса, иронии и гротеска возможно рассмотреть на конкретных примерах, а именно в произведениях «Вий» и «Мастер и Маргарита».

Итак, мистическая повесть Николая Васильевича Гоголя – «Вий». В произведении сразу видно, что романтизм неразрывно смешан с реализмом: картины чередуются с фантастическими образами: рядом с самыми обычными людьми стоит какой-то мистический зверь, вызванный испуганным воображением людей и самим автором. Картины идиллической мирной природы смешиваются здесь с пейзажами, полными мистического ужаса и тревоги.

Романтический элемент пафоса истории наиболее заметен в развитии народных верований в существование некоего таинственного Вия, в существование ведьм и возможность их общения с обычными людьми. Тем не менее, повесть Н. В. Гоголя не производит на читателя мрачного впечатления за счёт юмористических моментов. Сюжет повести насыщен реальными картинками, и именно в бытовых сценах чувствуется народный юмор, жизненная убедительность образов, что создает общий эмоциональный тон повествования.

Таким образом, в повести сочетается романтический, таинственный колорит с ярким описанием жизни и нравов людей, с утверждением лучших человеческих качеств, и в этом важную роль играет юмор.

Роман «Мастер и Маргарита», ставший итоговым произведением Булгакова, вобрал в себя все идеи и помыслы писателя. Здесь есть миф и реальность, комическое и трагическое. Именно поэтому Булгаков использует в разных ситуациях то юмор, то иронию, то гротеск и сатиру.

Ирония как часть общего понимания мира автором. Парадокс разрушает обычное представление о мире. Типичная ситуация в произведениях романтического гротеска – это столкновение реального и фантастического с целью исследования морально-этического потенциала человека и общества. В романе «Мастер и Маргарита» в необыкновенном приоткрывается общечеловеческое и понятное, тогда как в обычном, житейском иронический взгляд автора находит немало загадочного и странного.

Комизм в романе «Мастер и Маргарита» связан, прежде всего, с созданием гротескной ситуации. В фантастическую ситуацию персонажа вводит Воланд и его креатура, выполняющие, по существу, роль плута-трикстера. Козни их, как и козни всякого плута, сознательны и целенаправленны. Сцены, где обнаруживается сущность того или иного героя, срежиссированы ими. Гротескная ситуация в романе «Мастер и Маргарита» моралистична и дидактична. Автор не только обнажает социальный порок, но тут же изобретает и наказание. Булгаков выносит наказание фантастикой, исключительностью, чудом, трезвой обыденностью. Желтеет от ужаса буфетчик Соков, кубарем летит с лестницы Поплавский, превращается в пустой костюм Прохор Петрович и т.д. Приговор ирреальной силы справедлив и незамедлителен. Булгаков указывает своим героям путь душевного обновления, преображения. Роман с его мистицизмом, фантастиче-

скими эпизодами бросает вызов рационализму, мещанству, пошлости и подлости, а также гордыне и душевной глухоте.

Проблематика произведений Н. В. Гоголя и А. Булгакова сложна и разнообразна. Каждый читатель по-своему проникает в глубину авторского замысла, открывая для себя новые грани таланта каждого из писателей. Именно поэтому талант этих двух классиков русской литературы завоевал столько искренних поклонников во всем мире.

Библиография:

1. *Антология сатиры и юмора России XX века. Михаил Булгаков.* Т. 10. - М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. - 736 с.
2. ЕГОРОВ, Б.Ф., *Булгаков М.А. - переводчик Гоголя.* - Л., 1978. - 270с.
3. ЗУНДЕЛОВИЧ, Я.О., *Поэтика гротеска (к вопросу о характере гоголевского творчества)// Русская литература XX в.* Вып. 2.- Екатеринбург, 1995. - С.135-143.
4. ПАЛИЕВСКИЙ, П.В. *Пути реализма.* - М.: Современник, 1974. - 197с.
5. ПРОПП, В.Я. *Проблемы комизма и смеха.* - М.: Лабиринт, 1999. - 285с
6. СТЕПАНОВ, Н. С. *Сатира Михаила Булгакова в контексте русской сатиры XIX - I половины XX века.* Винница: Универсум, 1999.
7. ЧЕБОТАРЕВА, В.А. *О гоголевских традициях в прозе М. Булгакова //Русская литература.* 1984.№ -1. - С.167-179.
8. ЧУДАКОВА, М.О. *Булгаков и Гоголь //Русская речь.* 1999. - №2. - С.38-48. № 3. - С.55-59.

Recomandat
Irina REMIZOVA, *lector univ.*

BIOGRAFISM ȘI PSIHOLOGISM ÎN OPERA GABRIELEI ADAMEȘTEANU

Elena MALANICI

CZU: 821.135.1.09

malanici.elena@gmail.com

The thesis „Biography and psychology in the work of Gabriela Adameșteanu” is researching Gabriela Adameșteanu’s work from a biographical and psychological perspective. The biography is described by the background of Romania from the 20th century, with historical layers, where we notice intersection points with her biography. The psychology is observed by the focus on the way in which the environment and history influence the characters, capitalizing on their inner states.

Gabriela Adameșteanu, prozatoare cu un profil epic bine conturat, cunoscută în spațiul literar pentru viziunea modernă, dar și pentru notele de ironie, autoironie, pasișă, fragmentarism, care prefigurează postmodernismul, reprezintă una dintre cele mai marcante figuri din literatura română postbelică. În pofida talentului indiscutabil și a unei mari capacități de absorbție (a timpului, a istoriei, a unui fond umanitar), opera Gabrielei Adameșteanu pare să fie insuficient explorată. Este uneori simplificată și expedită facil, fiind percepută și etichetată, de cele mai multe ori, doar ca autoare a *Dimineții pierdute*. Literatura Gabrielei Adameșteanu e una a profunzimilor, a dispozițiilor imanente, a crizelor eului, care investighează omul, cu toate traumele sale și explorează problematica identitară.

Proza Gabrielei Adameșteanu evoluează prin acumulare, adică pe o orizontală care se mărește din ce în ce mai mult și cuprinde în ea teme dezvoltate în narațiunile ca atare. Neliniștea, frica, angoasa difuză, exilul interior, înstrăinarea, drumul închis (*Vară-primăvară*), oglindirea, anxietatea intrusului, anxietatea egoistului, autismul social (*Drumul egal al fiecărei zile*), autenticitatea, jocul aparențelor, mărturisirea controlată (*Dimineață pierdută*), coșmarul, captivitatea în trecut, memoria, uitarea, pierderea identității (*Întâlnirea*), căderea, luciditatea, dialogul, solilocviul, recitarea trecutului (*Provizorat*) sunt teme care, fie sunt dispartate în scrierile amintite, fie provoacă prin ele însele anumite strategii de construcție.

Un element comun al tuturor cărților Gabrielei Adameșteanu este frica, spaima indusă de Securitate, organism malefic care controlează viețile personajelor. Dacă din *Provizorat* aflăm că „prietenul cel mai bun te toarnă la Securitate” [1, p.111], din discursul lui Petru (care „suferă de mal du pays” [2]) reiese că nu există o lume fără dosare, România fiind prezentată, așadar, ca țara „suspiciunii generalizate” [3, p.20]. Una dintre teme recurente este teama de viitor, incertitudinea, este identificabilă o anxietate care se află întipărită în fiecare țesătură a textului. Această angoasă (stare de

alertă) iterativă face ca personajele să aibă multe întrebări, multe necunoscute. De aici derivă și hipervigilența lor.

Între toate scrierile Gabrielei Adameșteanu există, fie că vorbim de romane, fie că vorbim de nuvele, o legătură indisolubilă. Privită în ansamblu, întreaga literatură a prozatoarei este compusă din tot felul de anticipări și reveniri care au funcția de a reliefa caracterul deschis al operei. Dar, așa după observă Paul Cernat, importanță nu e deschiderea în sine a operei, ci „drumul ei spre închidere” [4, p.20], spre rotunjire și împlinire.

Din întreaga operă a Gabrielei Adameșteanu se poate deduce un sens profund al istoriei. Romanele comunică între ele și conduc toate către această idee de istorie în mișcare, de reflectare prismatică și polifonică a realității în sens clasic/modern. Istoria simultană presupune perioada de timp reactualizată, re trăită, rescrisă. Cel care alege să privească în urmă o face din perspectiva celui care lasă întredeschise în sine două uși. Pe una pătrunde realitatea, pe cealaltă ficțiunea, între acestea există un raport dinamic și încearcă să se domine reciproc.

Romanul *Dimineață pierdută* rămâne una dintre cele mai importante realizări ale genului din perioada comunistă și postcomunistă. Ne apare ca fiind romanul mai multor epoci, corespunzătoare perioadelor de timp evocate, la care se adaugă și vremurile de astăzi, pentru că din această scriere amplă se desprinde un anumit sens al istoriei care nu-și poate pierde valabilitatea, indiferent de tipul de societate care caracterizează la un moment dat o națiune.

Din perspectiva filiațiilor epice, proza Gabrielei Adameșteanu se situează în s-aajul romanului psihologic interbelic (Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu), existând numeroase corespondențe tematice, atitudinale, stilistice cu Proust sau Joyce. Gabriela Adameșteanu nu folosește însă în mod exclusiv procedeele specifice romanului de analiză psihologică, adică monologul interior sau fluxul conștiinței, ci și stilul indirect liber, sau, uneori, perspectiva unui narator obiectivat. Toate aceste modalități narrative, proprii fie prozei de tip obiectiv-realist, fie aceleia modernist-psihologice, se regăsesc în cuprinsul literaturii Gabrielei Adameșteanu, în diverse proporții, nuanțe sau configurări, iar prezentul capitol și-a propus să exploreze o parte a acestui univers epic de mare complexitate și revelatorie prestanță narativă și estetică.

Romanul *Provizorat* este recunoscut și el pentru predilecția spre sentiment, trăiri interioare ample, psihologism. Sanda Cordoș este de părerea că autoarea reușește să creeze „biografia unui sentiment” [5, p. 182] în acest roman, fiindcă ideatica acestuia se cristalizează în jurul construcției unui singur sentiment. Nu despre iubirea inepuizabilă este vorba, ci despre iubirea care erodează nu doar din cauza contextului nefavorabil, ci din cauza faptului că partenerii nu se pot armoniza, nu sunt capabili să își exprime sentimentele, sunt labili din punct de vedere emoțional.

Fontana di Trevi radiografiază, în registrul grav cu care ne-a obișnuit deja Gabriela Adameșteanu, o istorie instabilă, supusă schimbării, grefată pe dispoziția schimbătoare a unei femei pătimașe, prizonieră benevolă a propriei afectivități. O existență plină de încercări, de derizoriu, pe plan personal, o perioadă plină de greutate, pe plan

istoric, astfel s-ar putea rezuma acest roman. Cartea prezintă o Românie în declin dublată de câteva destine tragice, aflate ele însele în colaps (cel mai dramatic fiind cel al Claudiei Felicia Morar). Eșecul țării poate fi detronat doar de psihologia eșecului (aflată în structura fiecărui personaj). Realitatea este abordată diferit, fiecare personaj având o percepție și, implicit, o atitudine în legătură cu evenimentele petrecute: „Înainte de a fi perceput ca un roman realist, ca document al unei epoci, volumul Gabrielei Adameșteanu își cere dreptul de a conta ca o elevată și rafinată transcriere a realității. De altfel, realitatea României din timpul evenimentelor din decembrie 1989 este prezentată din unghiuri diferite” [6].

Psihologismul în acest roman, al treilea în trilogia care o prezintă pe Letiția, se manifestă prin așteptările și revelațiile protagonistei. Situându-se la confluența dintre individ și realitate, romanul stenografiază o perioadă dezorientantă, derutantă, plină de angoase, dar explorează, în același timp, și dimensiunea umană. Boala, bătrânețea, singurătatea, lipsa toleranței (resimțită atât la nivelul cuplului, cât și la nivel social, intoleranța dintre cei aflați în țară și cei din diaspora) rămân temele în jurul cărora pivotează romanul, bătrânețea însăși fiind percepută ca o „boală de care nu te mai vindeci” [1, p. 90].

Opera Gabrielei Adameșteanu se individualizează prin această permanentă divizare a discursului narativ, împletirea dintre textura istorică și textura umană reprezentând notele primordiale ale acestui tip de scriitură. Tabloul realității se împarte, așadar, între dimensiunea interioară și cea exterioară. Autoarea *Dimineții* sondează universul crizic al personajelor și trasează, în același timp, un cerc al singurătăților, o coregrafie a alienării, a neantului, narațiunea fiind populată de o serie de personaje aflate într-o vervă a decepției, într-un instrumental al eșecului. Toate aceste inserturi psihologice (îndoiala, tensiunea insurmontabilă, inerția, monotonia, boala, golul ontic, ratarea ca laitmotiv a nuvelor și romanelor, personajele angoasate, devorate de plictiseală, zdrobite, acaparate de propriul eșec, cu gândurile lor limitative, eșecul, incapacitatea de a realiza ceva pe plan personal sau profesional, personaje cu nevoia lor de comunicare majoră, care rămâne, în toate cazurile, neîmplinită) dau forță ficțiunii și susțin gravitatea textelor Gabrielei Adameșteanu.

Referințe:

1. ADAMEȘTEANU, G. *Provizorat*. Iași: Polirom, 2017.
2. GHEORGHIȘOR, G. Fântâna iluziilor. În: *Ramuri*, ianuarie 2019.
3. GOLDIȘ, A. Țara biografiilor falsificate. În: *Vatra*, mai 2019, nr.5.
4. CERNAT, P. *Rezistența la timp II. Gabriela Adameșteanu între proza scurtă și roman, prefață la Gabriela Adameșteanu. Opere II*. Iași: Polirom, 2008.
5. CORDOȘ, S. *Lumi din cuvinte, Reprezentări și identități în literatura română postbelică*. București: Editura Cartea românească, 2012.
6. MOȚ, M. Realitatea și textul. În: *Apostrof*, mai 2019, nr. 5 (348).

Recomandat
Adriana CAZACU, dr., conf. univ.

ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ И СВЕРХЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ В РОМАНАХ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: ЖЕНСКИЕ И ДЕТСКИЕ ОБРАЗЫ

Наталья МЕЛЬНИЦКАЯ

CZU: 821.161.1.09

natalie.melnitchi@gmail.com

The article is devoted to the study of human and superhuman nature in female and child characters of the artistic world of F.M. Dostoevsky's prose. Many of the most critical aspects of the considered typology of the characters are taken from the author's biography. The work aims to identify the classification, modification, and transformation of the heroes of F.M. Dostoevsky's novels.

Изучение творчества Ф.М. Достоевского имеет свое совершенно особенное место в истории литературоведения. Подтверждением этому могут служить все новые и новые статьи, посвященные различным проблемам и аспектам творчества автора. В данной статье мы выделим один весьма значимый аспект – типологию женских и детских образов в контексте человеческого и сверхчеловеческого, которая интерпретируется как важнейшая часть художественной системы писателя.

Достоевский относится к тем мыслителям, квинтэссенцией творчества которых было исследование смысла человеческого существования и особенностей человеческой природы. Все творчество писателя наполнено эмоциональной диалектикой отношений между богочеловеческим и человекобожьим. Идеи Ф.М. Достоевского о сущности человека, его двойственности, столкновении противоположностей души, которые выступают как причина противоречивости людей, составляют глубокий пласт его творчества, ибо человек во всем триедин. Триединство это заключается в том, что в душе людской живут человеческое, божественное и демоническое (сверхчеловеческое). Само существование человеческого духа есть надрыв и невозможность, поскольку между церковью, с одной стороны, дремотным прозябанием и бесовскими игрищами, с другой, ничего нет.

Человек у Достоевского перерождается во множество образов – это Раскольников, Свидригайлов, Карамазовы, Рогожин, Мышкин, Валковский, Ставрогин и многие другие, но разве лишь мужские образы достойны того, чтобы о них говорили в контексте человеческого и сверхчеловеческого? Есть образы не менее таинственные, завораживающие своей божественной красотой и демонической энергетикой – женские образы.

Говоря о женских образах у Ф.М. Достоевского, стоит упомянуть об антиномии, выведенной В.В. Зеньковским, который рассматривает творчество великого писателя в ключе христианского мировоззрения: «красота как спасение и красота как разрушительная сила». Исследователь творчества автора Т.А. Касап-

кина также говорит о двойственной трактовке красоты у Достоевского: «Женская красота может быть силой, угрозой, в ней таятся муки и горе, но носительницы скорее есть мученицы, пленницы этой власти. Они – заключенные ада» [2. стр. 90–92]. И хотя все женские персонажи у Достоевского непрестанно страдают, есть между ними различия, которые можно вывести в следующую типологию образов:

1) Инфернальницы. Инфернальность – это сверхчеловеческое качество, которое несет само ядро женщины. В словаре иностранных слов значение термина объясняется так: “находящийся в аду, происходящий в аду, адский; одержимый бурными страстями, демонический.” [1, с.137]. В инфернальной женщине нет здоровой светлой энергии, но столько в ней демонизма и непредсказуемости. Это разрушительная сила, которая уничтожает и ее саму. Яркими примерами являются: Грушенька, Настасья Филипповна, Катерина Ивановна Верховцева.

2) Юродивые. “Юродство” этимологически восходит к сущности понятий “прекрасного” и “безобразного” одновременно. Существует принципиальная разница между естественным юродством (“во Христе”) и добровольным юродством (“ради Христа”). Юродивые “во Христе” имеют умственное или физическое убожество от рождения, а юродивые “ради Христа” сознательно берут на себя подвиг юродства. Итак, на основе данного тезиса выделим типологии юродивых героинь в романах Ф.М. Достоевского:

а) Природные юродивые (безумные от рождения): Лизавета Ивановна («Преступление и наказание»), Мари («Идиот»), Мария Лебядкина («Бесы»), Елизавета Блаженная («Бесы»), Елизавета Смердящая («Братья Карамазовы»), Софья Ивановна («Братья Карамазовы»).

б) Добровольные юродивые, сознательно выбравшие путь страдания и искупления греха: Соня Мармеладова («Преступление и наказание»), Софья Долгорукова («Подросток»). В художественном мире Достоевского именно они исполняют роль духовников-спасителей, воплощают в себе нравственно-эстетический идеал Достоевского.

Есть еще более неприметный, на первый взгляд, пласт образов, который отражает всю суть человеческой двойственности – детские образы.

Для Достоевского ребенок – это образ Христа на Земле. Поэтому у Достоевского, по сравнению с Л. Толстым, Чеховым или Короленко, точка зрения ребенка абсолютна, а не конкретна, и ее не с чем соотносить. Идея о том, что человек приходит в мир с возможностями идеального существа, неизменна для Ф. М. Достоевского. Метафизическая сила ребенка заключается в его нравственной чистоте и целостности, что возносится над качествами человека взрослого, приближая ребенка к состоянию сверхчеловека.

Детские персонажи в произведениях Достоевского могут быть распределены по типологическим рядам:

1) страдальцы (дети из коллекции Ивана, герой рассказа «Мальчик у Христа на елке», Лиза Трусоцкая из «Вечного мужа»);

- 2) гордые (Неточка Незванова, Нелли, Коля Иволгин, Илюша Снегирев);
- 3) готовые и на подвиг, и на преступление, не знающие границы между добром и злом (персонажи «Маленького героя», Коля Красоткин, Лиза Хохлакова);
- 4) идеологи (Аркадий Долгорукий, Алеша Карамазов).

Глядя на данную классификацию детских персонажей, мы убеждаемся, что немало из них ориентировано на образы Христа-ребенка и святых детей-страдальцев в неканонических апокрифических текстах, как например, Евангелие детства от Фомы.

Таким образом, мы выделили основные типы женских и детских образов в творчестве Ф.М. Достоевского, что может быть полезным базисом для изучения его творчества и последующих научных исследований и работ. Женский образ в творчестве Ф.М. Достоевского – это динамика, так как именно способность к эволюции отражает сущность женского идеала в художественной аксиологии писателя. Художественная символика, используемая автором в создании женского образа, задаёт вектор его развития в сторону Богородичного идеала. Детские образы у автора – это близость ребенка к божественному, высшему, сверхчеловеческому. Так выражается проблема соотношения в людской душе человеческого и сверхчеловеческого. И сегодня глубинные рассуждения Достоевского о сущности этой души продолжают тревожить сердца тех, кто бродит в поисках истины.

Библиография:

1. МОСКВИН, А. Большой словарь иностранных слов. 2007. Издательство «ИДДК». стр.137. ISBN: 5-9524-1479-6
2. КАСАТКИНА, Т. О философском языке Ф. М. Достоевского. Ф. М. Достоевский. Писатель, мыслитель, провидец. Сб. статей. М.: Изд-во ПСТГУ, 2012. стр. 90–92.
3. БАРЫШНИКОВА, О. Женский идеал в системе аксиологических представлений Ф.М. Достоевского. ФГБОУ ВПО «Курский государственный университет». Орел, 2013, стр. 35-37.

Recomandat
Irina REMIZOVA, *lector univ.*

EXPRIMAREA CROMATICII APROXIMATIVE: ASPECTE LEXICO-GRAMATICALE

Natalia MIHALACHI

CZU: 811.135.1'36'373:159.937.51

ro19mihalachi.natalia@gmail.com

Cromatică este un domeniu intens cercetat, dar în ceea ce privește cromatică aproximativă, am sesizat că e necesară o cercetare mai minuțioasă, deoarece ortografia și acordul cu substantivul determinat al adjectivelor, care redau cromatică aproximativă, generează unele dificultăți în scriere și în exprimarea orală. Denumirile culorilor alcătuiesc în fiecare limbă un sistem complex, având un câmp semantic bine conturat, dar atestând deosebiri esențiale. Aceste divergențe există sau apar în funcție de accentuarea culorii, a nuanței, dar și a mijloacelor de exprimare. Toți oamenii văd culorile la fel, dar însă în comunicare apare necesitatea delimitării unor culori văzute diferit de către oameni și, indiscutabil, necesitatea denumirii unor nuanțe aparte. În acest caz, culoarea se redă „metaforic”, fiind comparată cu un obiect existent în lumea reală care, la fel, posedă aceeași sau aproximativ aceeași nuanță [1, p. 45].

Actualitatea temei de investigație este determinată de faptul că, într-o societate în continuă schimbare, sistemul de culori se transformă și se îmbogățește cu noi nuanțe. Industria modei și a textilelor, industria cosmeticelor și a produselor de machiaj și alte arte moderne au favorizat apariția de noi culori și nuanțe, necesitând crearea unui bogat inventar de termeni pentru denumirea lor adecvată și implicând activizarea unor variate procedee și modalități de formare a acestora. Prin urmare, conceptul de „cromatică aproximativă” înglobează toate aceste unități și poate fi caracterizat ca fiind un ansamblu de termeni care exprimă nuanțe cromatice, raportându-se din punct de vedere semantic la cele șase culori considerate termeni fundamentali.

Vorbitorul de limbă română are preferință atât pentru mijloacele sintetice, cât și pentru cele analitice de exprimare a cromaticii aproximative [4, p. 31]. Mijloacele de îmbogățire a terminologiei cromatice aproximative sunt împrumuturile și procedeele interne de îmbogățire a vocabularului – derivarea, compunerea și conversiunea [6, p. 136-137]. Ținând cont de varietatea termenilor care redau cromatică aproximativă și modalitățile lor de formare, am realizat o clasificare a unităților inventariate și am identificat următoarele categorii: *termeni formați prin derivare*; *termeni formați prin compunere*; *termeni formați prin conversiune*; *termeni împrumutați*.

Termenii formați prin derivare i-am clasificat în adjective *formate prin sufixarea unui radical adjectival* și adjective *derivate prin sufixarea de la un nume*. Adjectivele cromatice formate de la rădăcinile altor adjective cromatice prezintă structurile: adjectiv cromatic + sufixele „-at” (*roșcat, azurat*), „-ior” (*albior, gălbior*), „-ișor” (*albișor*), „-ui” (*albăstrui, gălbui*), „-iu” (*verziu, negriu, albiu*), „-uț” (*negruț, gălbenuț*), „-icios”

(*albicios, negricios*), „-el” (*rumenel, gălbenel*), iar adjectivele formate prin sufixarea de la un nume prezintă structurile: nume + sufixele „-iu” (*zmeuriu, cenușiu*), „-os” (*lutos*), „-an” (*lupan*), „-ovan” (*roșcovan*).

Termenii formați prin compunere au fost clasificați din punct de vedere structural în următoarele categorii: adjectiv cromatic + adjectiv cromatic (*galben-verde, verde-negru*), adjectiv cromatic + adjectiv participial (*verde-închis, roșu-aprins, galben-închis*), adjectiv cromatic propriu-zis + adjectiv cromatic derivat prin sufixare (*gri-albăstrui, verde-verzișor*), adjectiv cromatic + un adjectiv care precizează nuanța suplimentară (*albastru-pal, verde-șters, alb-murdar*) [1, p. 48], adjectiv cromatic + nume (*bleu-petrol, roșu-rubin*).

Prin termenii formați prin conversiune se au în vedere termenii care trec din clasa substantivelor în clasa adjectivelor, devenind termeni care redau cromatica aproximativă: *coniac, fistic, tabac, muștar* [3, p. 8-10].

Clasificarea termenilor împrumutați am realizat-o pornind de la originea lor și am identificat: termeni împrumutați din limba turcă (*naramziu, ciucudiu*), termeni împrumutați din limba franceză (*turcoaz, bej, bordo*), termeni împrumutați din limba engleză (*nude, lime*) [5, p. 132].

Adjectivele compuse, în special, provoacă neclarități în privința ortografierii lor și în privința acordului, iar din perspectiva flexiunii adjectivelor cromatice compuse, lucrările de gramatică și dicționarele normative românești actuale nu converg către aceeași concluzie și sporesc incertitudinii [2, p. 200], de aceea am clasificat termenii cromatici compuși din punct de vedere structural și am propus, în calitate de recomandare, câte o regulă de acord pentru fiecare categorie. Intenția noastră a fost de a enunța o regulă unică de acord a acestor adjective cromatice compuse cu substantivul, dar varietatea structurilor identificate nu ne-a permis acest lucru. De aceea, am considerat mai judicios să clasificăm termenii și să propunem câte o regulă pentru fiecare categorie în parte. Cu toate acestea, ținem să menționăm că este destul de dificil pentru vorbitorul de rând să stabilească mai întâi structura adjectivului compus, iar apoi să realizeze acordul, deoarece lexicul cromatic este complex, caracterizându-se printr-o varietate mare de termeni, susținem să fie acceptată și regula conform căreia acordul să fie realizat din perspectiva simțului limbii, în funcție de termenul și contextul de utilizare.

a) Termenii formați dintr-un *adjectiv cromatic* și un *adjectiv participial* sunt variabili, fiind preferată flexiunea doar a primului termen, deoarece al doilea termen are un comportament adverbial și nu necesită flexiune: *pantofi verzi-aprins*.

b) În cazul termenilor care au structura *adjectiv cromatic + adjectiv cromatic*, este preferată flexiunea celui de-al doilea component: *frunze galben-verzui, nori alb-albăstrui, bluză alb-aurie*, excepție fiind doar unele adjective compuse invariabile: *televizoare alb-negru*.

c) Compusele formate din *adjectiv cromatic + adjectiv care precizează nuanța* sunt mai pretențioase. Prin urmare, am considerat judicioasă poziția potrivit căreia adjectivele de felul *verde-crud* sunt invariabile, iar cele de felul *alb-imaculat* favorizează flexiunea celui de-al doilea termen.

d) În cazul termenilor compuși dintr-un *adjectiv cromatic* și un *substantiv*, susținem ideea variabilității adjectivelor și propunem flexiunea primului termen: *geantă neagră-petrol*.

Prin studierea particularităților de utilizare a cromaticii aproximative în limbajul istoric actual, am demonstrat că adjectivele care redau cromatica aproximativă nu sunt compatibile cu gradele de intensitate. Clasificându-le din punctul de vedere al variabilității, am sesizat că majoritatea adjectivelor sunt variabile și că istoricii preferă procedeul de *compunere* pentru exprimarea cromaticii aproximative. Acordul compuselor cu substantivul constituie o problemă și pentru acest limbaj, deoarece în exemplele selectate am remarcat atât flexiunea primului sau celui de-al doilea termen, cât și flexiunea ambilor sau a niciunui termen. În studiul de caz privind utilizarea cromaticii aproximative în limbajul istoric actual, am selectat un inventar format din 33 de termeni utilizați în 75 de contexte diferite. Am remarcat, de asemenea, și diversitatea termenilor cromatici în limbajul istoric și, în același timp, frecvența acestora, unii dintre ei repetându-se de multe ori în diferite contexte. Acest studiu de caz ne-a demonstrat că numărul de termeni cromatici este considerabil și că utilizarea lor în limbajul istoric este indispensabilă, iar problemele privind acordul acestui tip de termeni rămân actuale și aici.

Referințe:

1. BÎRSANU, A. Unele mijloace lingvistice de exprimare aproximativă a cromaticii. În: *Filologia modernă: realizări și perspective în context european*. Ediția a IV-a. Chișinău, 2010, pp. 45-50.
2. CĂPĂLNĂȘAN, E., POPESCU, R. Dificultăți privind acordul adjectivelor cromatice compuse în limba română. În: *Quaestiones Romanicae*, V. Secțiunea Limba și literatura română. Timișoara: Editura UVT, 2016, pp.200-228.
3. CIOBANU, F. Observații asupra unor termeni cromatici românești. În: *Limba română*. București, 1979, NR. 1, pp. 3-12.
4. CODREANU, A., STANȚIERU, S. Nume de culori – nume de plante. În: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*. Ediția 6. Vol.I. Chișinău, 2017, pp. 25-36.
5. DIMITRESCU, F. Denumiri cromatice recente de origine străină. În: *Din dragoste de dascăl și de voroavă. Omagiu doamnei profesor Elena Dragoș, la aniversare*, Secțiunea Studii. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2019, pp. 127-137.
6. RADU-GOLEA, C. Gramatica termenilor cromatici românești. În: *Studia Universitatis Petru Maior. Philologia*. Târgu-Mureș, 2011, pp. 126-138.

Recomandat

Claudia CEMĂRTAN, dr., conf. univ.

PHRASAL VERBS VERSUS IDIOMS

Ecaterina ORIOL

CZU: 811.111`255`367.332.3

ecaterina.oriol@gmail.com

Although there are numerous guides and research materials on translation difficulties in general, so far little attention has been paid to the difficulties of translating verbal phrases.

These are characteristic of the English language, but as translation plays a major role today, there is a great need to translate verbal phrases into other languages. So this article is based on the study of verbal phrases from both linguistic and translation perspectives.

English phrasal verbs can be highly idiomatic due to their meanings that can be sometimes difficult to infer based on the sum of their constituents' meanings (e.g., "take in" - to deceive, "lay down" - to build, "let on" - to tell a secret). In those cases, when neither the context nor professional experience help to reveal the meaning of a phrasal verb, a good explanatory or bilingual dictionary is of great help to the translator. For example, for someone, who is not a native speaker of English, in the sentence "He liked to *break in* his assistants slowly" neither the context, nor the adverbial element of the phrasal verb hint at the real meaning of the combination *break in*. According to the "Longman Dictionary of Phrasal Verbs", the phrasal verb "*break in*" has the following "unexpected" meaning: (4) to help (somebody) to become accustomed (to work, etc.). The Russian edition of this very dictionary treats this meaning in the same way: (4) вводит (кого-либо) в курс (новой работы и т.п.) [1]. Based on the examples provided above, we consider that a thorough study and consequent understanding of semantic correspondences of the English and Russian verbal systems can be an extremely powerful tool in the translator's arsenal.

Besides paying attention to translation itself, translators have to be careful with some other aspects in communicating the translated language, and namely to grammar and vocabulary. Focusing on translation, one should bear in mind that grammar is the basic foundation of a language and is worth learning. Another element worth remembering is that the vocabulary of the English language has a huge variety of forms, which implies idioms as well. Idioms are present in all languages; they play an important role in vocabulary and can be used both in formal and informal language styles. Idioms are mostly used to differentiate the shape of a language than the common features, sometimes phrasal verbs are regarded as idioms [2, p. 94].

Translators should be concerned with idioms that are all present in any other language. The English language, for instance, has developed so many interesting forms of word to analyse that it makes it challenging to understand instantly how meanings change as words are translated from English into Russian [3].

Forms of idioms, or idiomatic expressions, such as phrasal verbs, are particularly made to be used as a unit of words, and they cannot be translated literally, neither can word for word translation be applied. Hence, phrasal verbs have characteristics that make them distinct among English words. This is explained in “Dictionary of English Phrasal Verbs and their Idioms” which states that an idiom is succession of words whose meaning is learnt as a whole [2, p. 487].

Mona Baker, in her book “In Other Words. A Coursebook on Translation”, proposed the most useful practical approaches to translate phrasal verbs, along with idioms and fixed expressions; these approaches are: *using similar meaning and form*, *using similar meaning and dissimilar form*, *applying paraphrase*, and *omission* [4].

The translation approach *using an idiom of similar meaning and form* is suggested, since Baker insists that by this kind of translation strategy the translator makes use of a fixed expression or idiom in the target language so that it has the intended meaning which is the same meaning conveyed in source-language idiom, pertaining the presence of equivalent lexical items [4, p. 76]: “Harry *got slowly out of bed* and started looking for socks” [5] – “Гарри медленно *выбрался из* постели и огляделся в поисках носков” [6]. The phrasal verb “*get out of bed*” was rendered by the idiom “*выбрался из постели*” with the same meaning and form.

Another widely used translation approach in handling English phrasal verbs is to *use an idiom of similar meaning but dissimilar form*. Baker remarks that this strategy helps finding an idiom or fixed expression in the target language which has a meaning similar to that of the source idiom or expression, but with the presence of different lexical items [4, p. 78]. In this case, the translator uses an idiom in the TL which has the similar meaning as the SL idiom although the form can be totally different. For example:

“Dudley began to cry loudly. In fact, he wasn’t really crying—it had been years since he’d really cried—but he knew that if he *screwed up* his face and wailed, his mother would give him anything he wanted” [5] – “Дадли громко разрыдался. То есть на самом деле он вовсе не плакал, последний раз настоящие слезы лились из него много лет назад, но он знал, что стоит ему *состроить жалобную физиономию* и завывать, как мать делает для него все, что он пожелает” [6]. In this example, “*screwed up his face*” was translated using a dissimilar form idiom “*состроить жалобную физиономию*”, which also helped render the informal style of the original sentence.

The use of *omission or linguistic compression* is commonly met while dealing with phrasal verbs and/or idioms. In relation to idiomatic translation, the strategy called *omission* may be used to synthesize the existing linguistic elements to make them simpler to understand, which can be also regarded as *linguistic compression* [7, p. 509]. This can be illustrated by the example: “Harry *sat up* and gasped; the glass front of the boa constrictor’s tank had vanished” [5], translated as “Гарри *сел* и открыл от удивления рот — стекло, за которым сидел удав, исчезло.” [6]. In this case “*sat up*” was rendered by a simple verb “*сел*”, rather than using the prefixed verb “*присел*”, since the sentence preserved its original meaning.

Translation by paraphrase is another useful translation method. Paraphrasing, as Mona Baker emphasizes, is the most possible way to translate idioms in the absence of an equivalent in the target language, especially when dealing with stylistic preferences of the two languages. By doing this, the translator is able to remake the translation into a more understandable context to the target language readers [4, p. 80]. This can be exemplified by the sentence: “The traffic *moved on* and a few minutes later, Mr. Dursley arrived in the Grunnings parking lot” [5] – “Стоявшие в пробке машины наконец *тронулись с места*, и несколько минут спустя мистер Дурсль въехал на парковку фирмы «Граннингс»” [6]. The phrasal verb was successfully paraphrased by the idiom “*тронулись с места*”, keeping both the semantics and stylistics of the original.

In conclusion, having revised the translation strategies used to deal with phrasal verbs regarded as idiomatic expressions, we can state that these approaches are mostly used by translators when they have to render the meaning of phrasal verbs into Russian, choosing the best translation method to preserve both the lexical and the stylistic load of the text translated.

Bibliography:

1. КОРТНИ Р., *Английские фразовые глаголы. Англо-русский словарь*, Moscow: Rus-skiy Yazyk Publishers, 2001, 768 p.
2. McARTHUR, T., ATKINS B., *Dictionary of English Phrasal Verbs and Their Idioms*. London & Glasgow: Collins, 1974, 498 p.
3. ESPINAL M. T., MATEU J., *Idioms and Phraseology*. Published online on 23 May 2019, <https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-51>
4. BAKER M., *In Other Words. A Coursebook on Translation. 2nd Edition*. Routledge, 2011, 390 p.
5. ROWLING J. K., *Harry Potter and the Sorcerer's Stone*. USA, Scholastic Inc. 1999, 309 p.
6. РОЛИНГ Дж. К., *Гарри Поттер и философский камень*. Росмэн-Пресс, 2005, 399 p.
7. MOLINA, L., HURTADO ALBIR, A., *Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach*. Meta: Translators' Journal, vol. 47, no. 4, 2002, 498-512 p.

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

DIFFICULTIES OF TRANSLATING TOURISM RELATED TERMINOLOGY (BASED ON EU DOCUMENTS)

Laura PALADI

CZU: 81`255:338.48=030.111=135.1

laura.paladi3@gmail.com

Comme le tourisme est l'une des industries les plus développées au monde, notre objectif dans cette recherche est d'étudier la terminologie utilisée dans les documents de l'Union européenne dans ce domaine. On a aussi pour objectif d'identifier les difficultés de traduction et les moyens de les résoudre, en analysant les techniques appliquées pour rendre les termes de l'anglais en roumain.

According to the Spanish linguist Maria Teresa Cabré, terminology is the discipline concerned with the study and compilation of specialised terms, of which social and political importance has been recognized on both the national and international scale [2, p.1]. The author named three different concepts related to the word “terminology”: a) the principles and conceptual bases that govern the study of terms; b) the guidelines used in terminographic work; c) the set of terms of a particular special subject [2, p.32].

Thus, terminology is the foundation of a specialised translation. As M.-T. Cabré mentioned, “translation is a process aimed at facilitating communication between speakers of different languages” [2, p.47]. Technical translation requires multilingual terminological activity due to the fact that the understanding of the source text requires knowledge of the specific terms of both the source and the target language. Pamela Faber and Silvia Montero-Martínez highlighted that terminology is crucial for the translator because it activates the knowledge structure conveyed by a specialised text and represents a means to achieve the interlinguistic transfer of terminological units and the knowledge that they encode [3, p.5].

As concerns the language of tourism, it has been defined as a specialised kind of discourse, being especially evident in the context of cross-cultural communication. Mirella Agorni notes that this type of discourse is characterised by a large variety in terms of fields of professional application, ranging from tourist and information agencies, accommodation providers, tour operators, to restaurants and to the publishing sector, which creates guidebooks and specialised literature [1, p.13]. Noa Talaván Zanón remarks that tourism can be considered an open field due to the fact that this area of specialisation includes a whole range of activities that can be involved in a tourist process at a certain point. Thus, the major challenge of translating tourist texts is the wide number of field/ sub-fields that the translator needs to be familiar with: hotel management, sports, culture, art, entertainment, marketing, law, weather, games, geography, landscape, history, insurance, gastronomy, catering, transport, etc. [5, p.58].

Peter Newmark, who was an English professor of translation at the University of Surrey, explained that technical translation is primarily distinguished from other forms of translation by terminology, which usually only makes up about 5-10% of a text. According to him, twelve main procedures should be used in the process of translation [4, p.103]: transference; cultural equivalent; neutralisation (i.e. functional or descriptive equivalent); literal translation; label; naturalisation; componential analysis; deletion; couplet; accepted standard translation; paraphrase, gloss, notes and classifier.

Based on the corpus of examples (287 terms) selected from 10 EU documents, we found that calque (loan translation) was the most frequently used in the translation of tourism terms into Romanian (183 terms). As stated by P. Newmark, calque or “through-translation” is sometimes used to fill useful gaps. At the same time, through-translations are frequently used in tourism related documents because they are already recognised terms [4, p.84]. Some examples are the following: *destination market* – *piață de destinație*; *Single European Sky* – *cerul unic european*; *tourism attraction* – *atracție turistică*, etc.

The second most used technique in our corpus is modulation (54 terms): e.g. *spa tourism* – *turism termal*; *wine and food tourism* – *turism enologic și gastronomic*; *package tour* – *circuit turistic*, etc.

Fifteen terms were rendered using the TL equivalent: e.g. *accommodation* – *cazare*; *tourism* – *turism*; *visitor* – *vizitator*; *tourist* – *turist*, etc.

We also discovered that ten terms were translated using couplet, which means different combinations of two techniques were applied. By way of example, there were used literal translation + borrowing: *all-in arrangement* – *servicii all-in*; *wellness tourism* – *turism de wellness*. Another example is the paraphrase + calque combination: *transnational and intermodal door-to-door ticket* – *bilet internațional și intermodal valabil pentru întreaga rută („de la ușă la ușă”)*.

The procedure of paraphrase (explanation or amplification) was used in the case of 9 terms, e.g. *cycling package* – *pachet de excursii cu bicicleta*; *winter tourism* – *flux turistic în sezonul de iarnă*; *package travel gift box* – *bon-cadou constând într-un pachet de servicii de călătorie*, etc.

Seven terms had recognised translations as the majority of them were names of international organisations: e.g. *World Tourism Organisation (WTO)* – *Organizația Mondială a Turismului (OMT)*; *European Agency for Tourism* – *Agenția Europeană pentru Turism*, etc.

Reduction was applied for three terms: *package holiday* – *vacanță*; *package travel* – *călătorie*; *supply of tourism services* – *ofertă turistică*. One term was translated using naturalisation, which implies the adaptation of the SL word first to the pronunciation and to the morphology of the TL: *agri-tourism* – *agroturism*. There was also a case of borrowing: *Schengen acquis* – *acquis Schengen*.

In addition, we noticed that different techniques were applied for the translation of four terms within the same document. *Traveller* was translated through paraphrase

as *persoană care călătorește*, and then, it was translated through TL equivalent as *călător*. The same situation was in the case of the term *tourism demand* (paraphrase – *cerere din sectorul turismului*, calque – *cerere turistică*) and *tour operator* (calque – *operator de turism*, modulation – *agenție de turism operatoare*).

We also encountered some terms that had different translations in different documents. For example, *tour operator* was translated in one source as *operator turistic* and in another source it had two versions of translation: *operator de turism* and *agenție de turism operatoare*. *Spa tourism* was translated as *turism balnear* and *turism termal*. A similar situation occurred with the terms *package holiday*, *package tour* and *package travel*, which were rendered in Romanian as follows: *vacanță/pachet de vacanță*, *circuit turistic/pachet de circuit*, *călătorie/pachet de servicii de călătorie*.

To conclude, judging from the corpus of examples, we determined that various techniques/procedures are used in translating tourism related terminology. However, the most common one is the calque due to the fact that there are a lot of recognised terms, but also because this technique is helpful in preventing lexical gaps. Some difficulties may arise in the process of selecting the appropriate version of translation. In such situations, translators may combine two translation techniques, following the suggestion of P. Newmark. Very often, it is necessary to add some extra elements and to change the structure in the target language. That is why, in such cases future translators should not hesitate to apply the paraphrase technique or explanation translation.

Resources:

1. AGORNI, M. Tourism Across Languages and Cultures: Accessibility Through Translation. In: *Cultus*. 2016, vol. 2, nr. 9, pp. 13-27.
2. CABRÉ, M. T. *Terminology. Theory, Methods and Applications*. vol. 1, Amsterdam & Philadelphia, John Benjamins Publishing, 1999. 263 p.
3. FABER, P., MONTERO-MARTÍNEZ, S. Terminology (Chapter 14). In: *Routledge Handbook of Spanish Translation Studies* [online]. 2019, Routledge [visited on 05.04.2022]. Available at: https://www.researchgate.net/publication/334112813_Terminology.
4. NEWMARK, P. *A Textbook of Translation*. Prentice-Hall International, 1988. 304 p.
5. TALAVÁN, N. Z. *A University Handbook on Terminology and Specialized Translation*. Madrid: Editorial UNED, 2016. 122 p.

Recomandat
Rodica CARAGIA, lector univ.

MODALITĂȚI DE FORMARE A TERMENILOR DIN MINERALOGIE

Viorelia PEREBINOS

CZU: 811.111`373.611:549

vioreliaperebinos@gmail.com

Dans notre recherche nous avons cherché à suivre la constitution des termes dans le domaine de la minéralogie, leur comportement sémantique, mais aussi l'intégration et le fonctionnement des termes dans différents contextes. Nous avons constaté que les processus de formation des termes minéralogiques sont la dérivation et la composition affixes. Le suffixe est plus productif que le préfixe; aussi le suffixe le plus productif est -it (minéral). Il était utilisé par les Grecs et les Romains pour former des termes minéralogiques reflétant la couleur, les propriétés, la composition ou l'emplacement du minéral (argentite, leucite, barytine, kaïnite etc.).

Primele dovezi ale formării mineralogiei ca știință independentă sunt lucrările lui G. Bauer sau Agricola (1494-1555), medic, metalurgist și naturalist german: *Despre natura fosilelor; Despre minierit și metalurgie; Despre originea mineralelor*. El este considerat părintele mineralogiei. În scrierile lui *Agricola*, pentru prima dată, mineralele și rocile sunt clar separate. Printre primele sunt evidențiate noțiuni ca *oxizi, săruri, pietre prețioase, metale* etc; o atenție deosebită în caracterizarea mineralelor este acordată formei și caracteristicilor, precum: culoare, strălucire, clivaj, duritate etc.

Termenul *mineral* provine de la cuvântul latin *minera* „bucată de minereu”; termenul *mineralogie* a fost folosit pentru prima dată în 1636 de către omul de știință italian B. Cesium (Caesius), în legătură cu știința mineralelor. Începând cu sec al XIX-lea, își fac apariția un șir de studii privind denumirile și originea mineralelor.

În cercetarea noastră, ne-am propus să urmărim constituirea termenilor, comportamentul semantic al acestora, dar și integrarea și funcționarea termenilor în diferite contexte. Am constatat că procedeele de formare a termenilor mineralogici sunt *derivarea afixală* și *compunerea*. *Suffixarea* este mai productivă decât *prefixarea*, iar sufixul cel mai productiv este *-it* (minereu). A fost folosit de greci și de romani la formarea termenilor mineralogici care reflectau culoarea, proprietățile, compoziția sau locația mineralului (*argentit, leucit, barit, kainit, calcedonit* etc.).

Este necesar să remarcăm faptul că același sufix în diferite domenii ale științei are semnificații diferite. Dacă în domeniul mineralogiei sufixul *-it(ă)* semnifică „minereu” (*aragonită, bauxită, pirită*), atunci în medicină semnaleză o boală cronică (*hepatită, laringită, conjunctivită*).

Este interesant a menționa printre termenii mineralogici lexemele formate cu ajutorul sufixului *-it* atașat la *nume proprii*: *adamit* (Gilbert Joseph Adam, 1795-1881, mineralog francez, a descris multe minerale noi), *agricolit* (Georgius Agri-

cola, 1494-1555, considerat părintele mineralogiei), *alexandrit* (Alexandru al II-lea, 1818-1881, țarul Imperiului Rus) ș.a.

Identificăm, de asemenea, termeni formați prin atașarea sufixului **-it** unor substantive proprii, denumiri geografice: *altait*, *andezit*, *antarctit*, *aragonit* ș.a.

O altă modalitate de formare a termenilor din mineralogie este atașarea sufixului **-it** unor cuvinte din lexicul comun al limbilor grecești și latine. Acești termeni reliefează unele proprietăți ale mineralului: *acantit* (<ἀκανθα „ghimpe”), *acmit* (<ακμή „ascuțiș”), *eritrin* (<έρυθρος „roșu”), *grafit* (<γράφω „a scrie”), *hematit* (<αίμα „sânge”) ș.a. Se atestă și termeni formați din lexicul comun din limba latină: *albit* (<*albus* „alb”), *ceruzit* (<*cerussa* „alb de plumb”), *corvusit* (<*corvus* „corb”) etc.

Multiple sunt cazurile când termenii mineralogici se formează prin atașarea sufixului **-it** unor elemente chimice: *aluminit* (<aluminium), *argentit* (<argint), *boracit* (<borax) ș.a.

De asemenea, prezintă interes termenii mineralogici care au în calitate de elemente componente ale termenului simbolurile chimice din tabelul periodic, derivate cu sufixul **-it**, de exemplu: *asbecasit* (As, Be, Ca, Si), *babefphit* (Ba, Be, F, P, H), *banalsit* (Ba, Na, Al, Si) ș.a.

Derivarea prin sufixare se realizează și cu ajutorul altor elemente derivate precum: **-in** „asemănător cu”: *acvamarin*, *aventurin*, *celestin*, *citrin*, *olivin*, *sapfirin*, *turmalin*...; **-oid** „aparține la ..., ține de...” sau „similar” (acest element este considerat de unii cercetători sufixoid: *azoproid*, *cloritoid*, *feldspatoid*, *piroxenoid*); **-an** „referitor la”: *carnelian*, *celsian*, *lavendulan*; terminația latinească **-um** este folosită deseori pentru a forma termeni noi de la elementele chimice, de exemplu: *indium*, *iridium*, *platinum*, *selenium*, *tellurium* etc.

Mai puțin productivă este derivarea cu ajutorul prefixelor. În corpusul cercetat, am identificat prefixul negativ **a-/an-** în exemplele: *anortoclaz* (<ανορθόκλάσις „clivaj nereglat”), *azbest* (<α + σβένουμι „care nu se stinge”).

Nomenclatura mineralogică conține termeni formați prin derivarea parasintetică, cu ajutorul prefixului **a-/an-** și sufixului **-it**: *anauxit* (<αν + αυξής „nu se dilatează”), *anhidrit* (<αν + υδὴρ „fără apă”), *ahroit* (<α + χρώμα „fără culoare”), *anortit* (<αν + ορθός „care nu este drept”), *atelestit* (<α + τελετός „incomplet”).

O altă modalitate de formare a termenilor mineralogici este compunerea tematică. În cercetarea noastră, am analizat termenii mineralogici formați prin compunere tematică, ținând cont de două criterii: criteriul semantic și numărul elementelor de compunere. Pornind de la *criteriul semantic*, identificăm termeni mineralogici formați prin compunere tematică de la prefixoide și sufixoide greco-latine: **al-/alo-** „altul”: *aloclazit*, *alofan*; **clino-** „pantă, înclinare”: *clinobisvanit*, *clinoclaz*, *clinoclor*; **cripto-** „ascuns”: *criptohalit*, *criptomelan*; **epi-** „aproape”: *epididimit*, *epidot*, *epigenit*; **eu-/ev-** „bun, bine”: *eucairit* „la momentul potrivit”, *euclorin* „de o culoare verde deschisă, bună”, *eucriptit* „ascuns bine” ș.a.

Un alt criteriu pentru clasificarea termenilor mineralogici este numărul elementelor de compunere. Ținând cont de acest criteriu, distingem termeni:

- a) monoradiculari: *acantit, acmit, alexandrit, aluminit*;
- b) pluriradiculari binari: *actinolit, alvanit*(aluminiu + vanadiu);
- c) pluriradiculari ternari: *alumohidrocalcit* (aluminiu + hidrit + calcit), *cavansit* (calciu + vanadiu + silicat), *hexahidroborit* (hexa + hidrit + borit);
- d) pluriradiculari cuaternari: *arcubisite* (argint + cupru + bismut + sulf), *calcurmolit* (calciu + uraniu + molibden + litos), *kafehidrociyanit* (kaliu + fer + hidrit + cianid).

Începând cu anul 1959, IMA a stabilit reguli stricte în ceea ce privește înregistrarea unui nou termen mineralogic. Conform acestor prevederi, termenii noi trebuie să se ortografieze într-un singur cuvânt, să folosească sufixele și sufixoidele specifice mineralogiei (**-it, -lit, -oid** ș.a), elementele de compunere greco-latine fiind preferate altor limbi [1, p.3-16]. Actualmente, un termen pătrunde în nomenclatura mineralogică doar dacă este aprobat de Organizația Internațională a Mineralogilor.

Referințe:

1. NICKEL, E. H. The IMA commission on new minerals and minerals names: procedures and guidelines on mineral nomenclature. În: *The Canadian Mineralogist*. 1998, vol. 36, pp.3-16.
2. МИТЧЕЛЛ, Р С. *Названия минералов*. Москва: Мир, 1982.

Recomandat
Adela MANOLII, dr., conf. univ.

PECULIARITIES OF TRANSLATING LEXICAL ITEMS RELATED TO US CULTURE AND HISTORY IN MICHELLE OBAMA’S AUTOBIOGRAPHICAL NOVEL “BECOMING” FROM ENGLISH INTO ROMANIAN

Sandrinia ROTARU

CZU: 81`255:821.111(73)=030.111=135.1

sandriniarotaru@gmail.com

The given article illustrates the process of translating Culture Specific Items (CSIs) and the difficulties encountered during the process of translation. The article also presents the results of the analysis of the existing definitions and classifications given by linguists and translators. At the same time, the applicability of the research is reflected in the examples of Culture Specific Items selected from the novel under analysis and their translation into Romanian.

There is a large group of scientists who provide their definitions of Culture Specific Items (CSIs) relating to their own vision of the given concept. Yet, some of the most popular definitions is the one given by Javier Aixélâ, who considers that CSIs are “*elements of the text that are connected to certain concepts in the foreign culture (history, art, literature) which might be unknown to the readers of the TT*” [1]. Also, Mona Baker claims that CSIs represent “*source-language words [that] express concepts totally unknown in the target culture*”. [2] Vlahov and Florin, Aixélâ, Gudavičius, Espindola and Vasconcellos provide their classifications of CSIs paying attention to the most obvious features of a culture.

In this research, the taxonomy of CSIs provided by Peter Newmark is applied to the examples selected from *Becoming*, Michelle Obama’s autobiographical novel. He groups CSIs into 6 subcategories:

1. **Ecology** refers to Geological and Geographical environment descriptions of the homeland representing a certain culture or nation. In the sentence “*Sometimes we’d end up in a neighborhood to the south, an area known as **Pill Hill** due to an apparently large number of African American doctors living there*”, **Pill Hill** represents a neighbourhood which is located in the South Side of Chicago, Illinois and is translated as **Pill Hill** („*Colina Pastilelor*”). In this case, the translator keeps the original name of the neighbourhood and appeals to the use of literal translation of the proper name in order to help the reader understand the meaning and the etymology of the name of the neighbourhood.
2. **Public life** involves expressions related to politics, law or governmental patterns such as political parties, names of politicians and others. For Americans, **Pledge of Allegiance** is a patriotic recited verse that promises allegiance to the flag of

- the United States “*Crazy rumors swirled about Barack: [...] That he refused to recite the **Pledge of Allegiance**.*” In this situation, the translator uses preservation technique and gives the reader its literal translation “*Jurământul de credință*”.
3. **Social life** includes aspects of economy, people’s occupations, social welfare, health and education. After the *American Civil War*, a new occupation for men called **Pullman porter** appeared in the US, and men were hired to work on the railroads as porters on sleeping cars. They were overworked, underpaid and demeaned, but generations of porters on the Pullman Palace Car Company helped promote the rights and future of African Americans. So, this information is absolutely necessary to know about US history and culture. “*Terry, meanwhile, had once been a **Pullman porter** on one of the overnight passenger rail lines running in and out of Chicago.*” Normally, only Americans could easily recognize the significance of this expression and its cultural attribution, which is why the translator refers to some additional information and informs the reader of “*însoțitor de vagon la compania Pullman*” stressing that Pullman is a company where porters work.
 4. **Personal life** refers to aspects related to food, clothing, transport and housing patterns of the culture. To illustrate, one of the most popular grocery retailers *Walmart* is mentioned in the sentence “***Walmart**, which was then the nation’s largest grocery retailer...*”. As it is a proper name, the translator refers to the preservation technique. In the sentence “*Everything that mattered was within a five-block radius - [...] and **the liquor store**, which also sold **Wonder bread**, **penny candy**, and **gallons of milk**. (p.23)*”, the translator also refers to globalization to render specific food and drink items so that the reader understands what was available to the main character: „*Tot ceea ce conta pentru mine se afla pe o rază de cinci cvartale – [...] și **magazinul de băuturi**, unde se vindea și **pâine feliată**, **bomboane ieftine** și **lapte**.*” (p.21). as for the measurement unit typical of the US culture ‘gallon’, the translator omits it sticking to a simple variant of ‘lapte’ in Romanian.
 5. **Customs and pursuits** category includes expressions and words which represent aspects of Body language, hobbies, sports and national idioms. In the sentence “*Every year for the **Air and Water Show**, we packed a picnic and drove north along Lake Michigan...*” we encounter a popular American custom named **Air and Water Show**, which takes place annually on the shore of Lake Michigan in Chicago, Illinois. For Americans this is an important cultural holiday, but for those who are not close to American culture, this is an unknown event, so this is why the translator helps the reader become familiar with it by translating it as “*sărbătoarea **Foțelor Aeriene și Navale***”.
 6. **Private passions** category refers to religion, music, poetry, social organisations and churches. Using this expression “***Hot Cross Buns***”, which is a staple for Easter mornings, the author relates to a song for children “*From my room, I’d listen to them attempting, note by uncertain note, to win her approval, graduat-*

ing from “*Hot Cross Buns*” to “*Brahms’s Lullaby*,” but only after many tries.” To translate this song name, the translator applies the technique of globalisation, “*melodioară pentru copii*” in order to convey the essence of this song and the age group it refers to.

A group of translators, such as: Fedorov, Harvey, Newmark, have come up with their classifications of the translation techniques used for CSIs. However, the taxonomy presented by Davies is the most suitable for this research.

After having analysed 206 examples extracted from Michelle Obama’s autobiographical novel *Becoming*, there has been carried out a quantitative analysis of the results received, which shows the distribution of each CSIs category and translation techniques used. Thus, the most popular category of CSIs is Personal Life, which represents 35% with 72 examples out of the total number of examples. Public Life represents 19% with 40 examples, Private Passions and Social Life contain 13% with 26 and 28 examples respectively. The least numerous categories are Ecology and Customs and Pursuits which give 10% with 20 examples each.

In terms of the use of translation techniques, the most commonly used technique is Preservation, which represents 65% with 139 translated examples out of 206. Additionally, it is the second most popular technique that makes up 13% with 28 examples. The following one is Localisation, represented by 23 examples that make up 11%, which is followed by the group of Transformation with 15 examples, that is 7% of the total number of examples. Globalisation is represented by 9 examples, that is 4%. The cases that are rendered with the help of Creation translation technique has not been identified.

In conclusion, it is important to bear in mind that the translation of culture specific items depends not only on the linguistic knowledge of the translators, but also on the general culture knowledge, as well as the knowledge of the target culture.

Bibliography

1. ROMÁN, A. M., VIDAL, C.-Á., Translation, Power, Subversion, Aixela, 1996, pp. 52-78. [vizitat 07.04.2022]. Disponibil: <https://www.scribd.com/document/335377902/Aixela-J-F-1996-Culture-specific-items-in-translation-pdf>
2. BLAŽYTĚ, D., Culture-Specific Items (CSI) and their Translation Strategies in Martin Lindstrom’s Brand Sense, 2016. [vizitat 06.04.2022]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/315895949_Culture-specific_items_CSI_and_their_translation_strategies_in_Martin_Lindstrom’s_Brand_Sense
3. NEWMARK, P., “Translation and Culture”. Meaning in Translation. Ed. B. Lewandowska-Tomaszczyk. Frankfurt: Peter Long GmbH, 2010, p. 173-177.

Recomandat

Alina LEGCOBIT, lector univ.

РУССКИЕ И АМЕРИКАНСКИЕ ПАРЕМИИ В СРАВНИТЕЛЬНОМ АСПЕКТЕ

Кристина СИБИРЁВА (Сибирёв) (ГЕРАСИМЧУК)

CZU: 82-36:398.09[(47+57)+73]

rue18sibiriov.cristina@gmail.com

Theme: Russian and American proverbs in a comparative aspect

Objectives: Comparative analysis of Russian and American proverbs; their characteristics and attitude to the culture of a particular people; find common and different in American and Russian proverbs.

Conclusions: Proverbs are special linguistic units that have structure, functions and meaning, as well as reflecting the centuries-old experience and mentality of the people. Proverbs are aphorisms of folk origin, but their origins may be different.

До возникновения письменности и литературы, языки развиваются в их устно-разговорной форме. Именно в этой форме и зародились паремии – пословицы и поговорки разных народов. Даже при поверхностном анализе паремий различных народов, немалое количество изречений имеют полное лексико-сематическое сходство. Это вполне обоснованно, так как различные народы имеют, обычно, схожие моральные идеалы и ценности, что, следовательно, способствует их лучшему взаимопониманию и сближению.

Паремии – это афоризмы народного происхождения, характеризующиеся лаконичностью, краткостью и ритмичностью. Они имеют свою структуру, содержание, функции и, как правило, назидательный смысл.

Возникновение первых паремий непременно относится к истории человечества. Паремии возникали среди различных классов и социальных групп, у людей различных родов занятий и профессий. Большинство из них связано с сельскохозяйственным трудом, например: “*Good seed makes a good crop*” (“*Доброе семя – добрый и всход*”). В крестьянской среде также большое внимание уделялось вере в Бога и тому, что все явления природы зависят от Бога: “*God comes with leaden feet, but strikes with iron hands*” (“*Бог долго ждет, да больно бьет*”). Также большое количество паремий было создано в среде ремесленников: “*The cobbler always wears the worst shoes*” (“*Сапожник без сапог*”). Основными источниками происхождения американских и русских паремий являются пословицы и поговорки, пришедшие из жизни народа, заимствования, паремии, пришедшие из Библии и высказывания знаменитых людей.

В поисках верного перевода, паремии условно можно поделить на три категории:

- Паремии, американский вариант которых полностью соответствует русскому, то есть американские пословицы переводятся дословно и полно-

стью соответствуют русским пословицам: *“Honesty is the best policy”* – *“Честность лучшая политика”*.

- Паремии, американский вариант которых только частично одинаково переводится на русский язык, то есть русский вариант немного отличается от американского, например: *“Tastes differ”* – *“Вкусы различны”*. Русский эквивалент звучит так: *“О вкусах не спорят”*.
- Паремии, американский вариант которых совершенно не соответствует русскому, то есть дословный перевод пословиц и поговорок полностью отличается от русских аналогов. При этом сохраняется только общий смысл высказывания. Например: *“As you make your bed, so you must lie on it”* – *“Как заправил кровать, так и спи на ней”*. Русский эквивалент звучит так: *“Что посеешь, то и пожнешь”*.

Главной задачей для их перевода является то, что прежде чем подобрать адекватный способ перевода необходимо понять, проанализировать и переосмыслить данные паремии. От этого зависит, насколько правильно воспримут и как оценят слушатели переведенное высказывание.

- Идентичные американские и русские паремии

Паремии библейского происхождения и высказывания известных авторов оказали огромное влияние на развитие как американско-английского, так и русского языка. Большинство таких паремий имеют схожий смысл, функции и имеют синонимичные аналоги в обоих языках. Многие из библейских выражений стали частью общественного сознания до такой степени, что лишь немногие сейчас догадываются об их истинном происхождении. Однако библеизмы распространены в большей степени в американско-английском языке, нежели в русском. Например: *“the outer darkness”* или *“тьма кромешная”* (Матф. 22:13); *“to rise from the dead”* или на русском *“восстать из мертвых”* (Исаия 26:19); *“Cain’s curse”* (*Cain’s mark*) или *“Каинова печать”*.

- Эквивалентные американские и русские паремии

Эквивалентные паремии – это паремии, американский вариант которых полностью соответствует русскому. Сюда также относятся паремии, американский вариант которых только частично одинаково переводится на русский язык, то есть русский вариант немного отличается от американского. Такие паремии могут быть как сходны, так и различны по образности, лексико-грамматическому строю, стилистической окраске. Однако их смысл, функции и значение обычно совпадают. Например: *“To be as brave as a lion – быть храбрым как лев”*; *“To look a gift horse in the mouth”* – *“даренному коню в зубы не смотрят”*; *“Appetite comes with the eating”* – *“Аппетит приходит во время еды”*.

- Безэквивалентные американские и русские паремии

К ним относятся такие паремии, которым не находится семантически соответствующих фразеологических единиц в другом языке. Причина их безэквивалентности заключается в том, что реальная действительность отражается по-разному в образах, лежащих в их основе, природно-климатические, терри-

ториальные, общественно-исторические и культурные особенности жизни по-разному видятся в сознании того или иного народа. Различны системы языков, а также многие процессы, закономерности и так далее. Все эти факторы приводят к безэквивалентности паремий русского и американско-английского языка. Например: “*As drunk as a lord*” – “*пьян как лорд*” (буквальный перевод) – “*пьяный в стельку*” (русская паремия); “*Money makes the world go round*” – (означает, что с деньгами все пути открыты) – “*Деньги правят миром*”.

Проведенные нами исследования показали, что паремии играют очень важную роль в жизни человека. В паремиях любого языка отражаются менталитет народа, его представления, связанные с бытом и культурой, а так же богатый исторический опыт.

Для достижения главной цели мы обработали 14 словарей и сборников паремий, провели сопоставительный анализ русских и американских паремий, выявили их характеристики и определили их отношение к культуре того или иного народа. Закончить хотелось бы высказыванием Фрэнсиса Бэкона о пословицах: “*The genius, wit, and spirit of a nation are discovered in its proverbs*” – “*Гений, остроумие и дух нации обнаруживаются в ее пословицах*”.

Литература:

1. КУЗЬМИН С. С. Русско-английский фразеологический словарь. Словарь переводчика. – М.: Изд-во Флинта, 2001. С. 526-532.
2. МОДЕСТОВ В. С. Английские пословицы и поговорки и их русские соответствия. – М.: Русский язык, 2004. С. 215-221.
3. СМИТ Л. П. Фразеология английского языка. – М., 1998. – 208 с.
4. ЧЕРНЕЛЕВ В. Д. Русские поговорки – 7777: Сб. старинных и новых ПС, ПГ, ЗГ, велеризмов и проч. – Кишинев: Paragon, 1998. – 388 с.
5. COWIE A.P., MACKIN R., McCAIG I.R. Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. – Vol. 2: Phrase, Clause and Sentence Idioms. – Oxford: Oxford University Press, 2000. – 685 p.

Рекомендовано

В. Д. ЧЕРНЕЛЕВ, доктор-конференциар, научный руководитель

СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЯЗЫКА ОРИГИНАЛА И ПЕРЕВОДОВ НА РУМЫНСКИЙ ЯЗЫК СТИХОТВОРЕНИЙ С. ЕСЕНИНА, ИЗУЧАЕМЫХ В ШКОЛЕ

Татьяна СТРУТИНСКАЯ

CZU: 81`42:821.161.1=030.161=135.1

The goal of our studying was the translations of Sergei Yesenin's poems into Romanian. It was important for us to determine how the translators managed to translate Yesenin's language. In the study, we used the method of comparison, analysis, classification. So, we came to the conclusion that the translators managed to convey the language and style of Yesenin, to convey to the Romanian reader the beauty of Yesenin's verse.

Актуальность выбранной темы заключается в том, что связь между народами с каждым днём становится всё теснее. Работы, связанные с переводом, очень важны для установления и постоянного поддержания этой связи. Тем более это касается переводов Есенина, так как его творчество очень прочно вошло в нашу культуру.

В нашей работе мы поставили перед собой следующие цели: оценить качества переводов и показать разницу в выборе авторами лексических образных средств. Для выполнения данных целей перед нами стояли следующие задачи: систематизировать материалы изученных источников; изучить переводы стихотворений по отдельности; подробно показать на примерах разницу в выборе авторами лексических образных средств; определить качество переводов стихотворений Сергея Есенина на румынский язык.

Сергей Есенин - великий поэт, чьё творчество привлекло внимание многих поэтов и переводчиков. Ещё при жизни поэта его стихотворения переводили на разные языки. Но принято считать, что Есенин относится к трудно переводимым поэтам. Это обусловлено его народностью и самобытностью. Исследователь Зулумян писал: «Одной из основных отличительных черт поэзии Есенина считается живописность его поэтического языка, метафорическая ёмкость и многослойность образа, картинно воспроизводящая окружающий мир во всей его красоте, расцвеченной яркой и богатой палитрой художника».

Основными проблемами, с которыми сталкивается переводчик в своей работе являются: трудности передачи образов Есенина; перевод национального колорита; перевод устаревших слов.

Рассмотрим, некоторые переводы стихотворений Сергея Есенина на румынский язык. В первую очередь, стоит уделить внимание стихотворениям, посвящённым теме родины, так как данная тема занимает одно из важнейших мест в

творчестве поэта. Стихотворение «Гой ты, Русь, моя родная» было переведено на румынский И. Олтяну. В стихотворении мы встречаем религиозную лексику. Есенин сравнивает деревенские хаты с образами в ризах, в переводе это *izbe-n strai de aur pur* (избы в одеянии чистого золота), тут переводчик подразумевает иконы, религиозный мотив сохранён.

Стихотворение «Край ты мой заброшенный» было переведено тоже Олтяну. Мы встречаем метафору «избы забоченились». Слово забоченились мы не находим ни в одном словаре, что говорит об уникальности языка Есенина. Олтяну переводит эту метафору *izbele s-au proptit de gard* (избы прислонились). Метафору под соломой-ризою удаётся передать дословно и сохранить её смысл. В МАС риза- верхнее облачение священника при богослужении. Олтяну использует термин *stiharul*, в переводе на русский стихарь с пометой церк. Перевод полностью совпадает с оригиналом.

Стихотворение «Разбуди меня завтра рано» перевели Г. Лесня и И. Крецу. В стихотворении мы встречаем много эпитетов. Эпитет «терпеливая маь» Крецу переводит как *tamă bună*, Лесня - *O, tu tamă, care mă ogoi*. В обоих случаях смысл не совпадает с оригиналом. Лучше бы подошло слово *găbdătoare* терпеливая.

По-разному в переводах воплощён и образ краснохвостой кобылицы. Лесня переводит эпитет дословно «*coada ei cea roşie*» (красный хвост). У Есенина, по видимому, речь идет о хвосте, окрашенном зарей, – очень точный образ. Крецу упускает прилагательное, а вместо него использует существительное «*roaiba*», что в переводе на русский обозначает *кобылица рыжеватоого цвета*, и это превращает эпитет в просто логическое определение. В стихотворении мы встречаем устаревшую лексику - горница. В МАС горница- комната в верхнем этаже с пометой *устар.* Лесня использует слово нейтральное *odaie*, стилистическая окраска полностью утрачена. Второй же переводчик и вовсе упускает данное слово и заменяет его на слово *geatul*, что означает «окно».

Стихотворение «Письмо матери» перевели Лесня и Попов. В стихотворении необычно поэтично выражается пожелание матери: *пусть струится над тобой избушкой тот вечерний несказанный свет*. Свет в данном случае является символом мира, тепла, покоя, которого так искал лирический герой. Есенин использует эпитет «*несказанный свет*», что подчёркивает его важность для героя, его необыкновенность. Лесня данный эпитет заменяет выражением «*lumeneze-o raşnic şi senin*», в переводе на русский освещай его мирно и спокойно. У Попова «*lumina din poveşti*» – сказочный свет. В обоих случаях переводчики близки к оригиналу, но всё же ближе оказался перевод Попова, который так же использовал эпитет. Образ матери в стихотворении дополняет «*старомодный ветхий шушун*». Есенин использует диалектное слово *шушун* – *старинная женская верхняя одежда вроде кофты, телогрейки*. Лесня переводит эту фразу *paltonul vechi şi demodat*. Он заменяет слово *шушун* на пальто, что уже говорит об утере диалектной окраски. Попов же заменяет слово *шушун* диалектным *burnuz*, что пе-

реводится как кацавейка. В Малом академическом словаре *кацавейка* – русская женская народная одежда, род распашной верхней кофты на вате, меху или на подкладке. Попов очень близок к оригиналу, он передаёт не только смысл выражения, но и его диалектную окраску.

При анализе переводов мы пришли к выводу, что многие эпитеты были переведены дословно, некоторые были упущены. Это же касается и метафор. Трудными для перевода оказались диалектная и просторечная лексика. Слова с диалектной окраской игнорируются переводчиками или же заменяются словами без стилистической окраски. Наиболее точными оказались переводы Г. Попова. Он постарался сохранить образные средства, использованные Есениным. Переводчику удаётся передать и диалектную окраску некоторых слов. Лесня в своих переводах попытался не только перевести стихотворения, но и передать их глубинный смысл.

Таким образом, основные отличия в переводах стихотворений на румынский язык заключаются в выборе их авторами лексических образных средств. Это обусловлено спецификой языка и стиля Есенина, спецификой языковой системы румынского языка.

Но важно отметить тот факт, что есенинская лирика открывает громадные возможности для переводчиков разных национальностей, а через их переложения связывает всех с жизнью и культурой русского народа. Й. Теодоряну писал: *«Если бы Есенин мог слышать собственные стихи в переводе на румынский язык, он улыбнулся бы своими голубыми глазами румынскому языку, как родному селу, где песня родила другого Есенина.»*

Библиография:

1. ЗУЛУМЯН, Б.С. «Живопись словом» в поэзии Есенина// Сергей Есенин. Личность. Творчество. Эпоха. Ч. II: Сб. Науч. трудов/ИМЛИ РАН, 2017.– С. 467-468.
2. ОЖЕГОВ, С. И., ШВЕДОВА Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. — 4-е изд., - М., 1997. — 944 с.
3. ЕСЕНИН, С. - Избранное: Ed. Bilingvă/ Selecție de P. Darie; Trad. De Z. Stancu, N. Costenco, I. Crețu.- Ch.: Hyperion, 1990. — 616 с.
4. ЕВГЕНЬЕВА, А. П. Словарь русского языка: В 4-х т. / АН СССР, Ин-т рус. яз.; – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Русский язык, 1981–1984.
5. МИРОВАЯ ЕСЕНИАНА // <http://press-libfl.tilda.ws/esenin> (дата обращения 15 мая 2022 года).

Рекомендовано

Н. Ф. ДОНЦУ, доктор-конференциар, научный руководитель

MEDICAL INSTRUCTIONS: TYPES AND STYLE

Luiza VALICOV

CZU: 81`276.5:61

sweetcherry404@gmail.com

The research was designed to draw attention to the importance, first and foremost, of correct and accurate translations in the medical field. Secondly, to demonstrate how complex is the task of correctly translating medical instructions, which requires concentration, responsibility, enormous attention and professionalism. Third and finally, yet importantly, in addition to knowledge of the language, a wealth of medical knowledge is required, as any error or inaccuracy can endanger not only human health but also human life.

Pharmacy as a science originated in ancient times and has followed a long path of historical development. The origins of pharmacy are closely linked to the history of pharmacology, medicine, chemistry and philosophy. The term 'pharmacy' has remained unchanged in the language systems of almost every country in the world up to the present day.

Some scholars define pharmaceutical discourse as a subset of medical discourse, while others distinguish it as a separate type of discourse.

According to Nosova L. N., characteristic features of pharmaceutical discourse include:

1. The tendency to interpret pharmaceutical terms unambiguously and to rely on a rational-critical understanding of the world;
2. The predominance of the informative function, which task is to adequately convey the full information about the proposed medicine for its use in treatment;
3. A social focus on the participants in pharmaceutical communication [1, p. 10].

The most relevant written genres for pharmaceutical discourse are, namely, instructions for the use of a medicinal product or an instruction article (containing a list of quality indicators and methods of quality control of a medicinal product for medical use).

S. I. Ozhegov defines an instruction as a set of rules establishing the order and method of doing something. The main purpose of an instruction is to convey necessary information and to regulate the user's actions. In order to fulfil this objective, a specific system of language tools has been developed to formulate the text of instructions. The instructions are characterised by a standardised structure that allows no ambiguity [2, p. 586]. There are many classifications of instructions in modern linguistics. For example, I. S. Alekseeva distinguishes the following varieties:

1. Consumer instructions for goods (instructions for a refrigerator, for a lawnmower, for food products);
2. Instructions for the use of a medicinal product;

3. Departmental instructions (rules for filling in documents and rules for customer behaviour: customs declaration, fire regulations);
4. Job description (document that defines duties and rules of conduct) [3, p. 176].

Thus, there are many types of instructions, which vary widely in their purpose and content. Nevertheless, it is important to note that traditionally instructions are referred to the official business style, which means that they have the following characteristics of this style: logical, terminological, unemotional, impersonal, precise and clear language, lack of imagery and expressiveness and a large number of imperative structures. However, instructions have their own characteristics that set them apart from other texts in formal business style. For example, reading an instruction manual does not require any special training, as it is intended for the average adult who has no special knowledge of medicine. But there are some exceptions, such as the instructions for the use of a medicinal product, which are characterised by an abundance of terms. It should be noted that, in this case, the text is not only intended for the ordinary consumer, but also for the physician. Normally, an instruction does not contain an author's name, but it always identifies the manufacturer of the product, the ministry or the institution that actually drafts the instructions according to strictly regulated standards [4, p. 13].

The texts of medical instructions operate simultaneously within the framework of two areas of special communication – pharmacy and medicine, that is, on the one hand, they contain information about the composition, pharmacological properties, features of storage and release of drugs, which is typical for the field of pharmacy; on the other hand, they may contain a description of pathological conditions of the human body, characteristic symptoms when certain diseases, recommendations for the use of medication to eliminate these symptoms, a warning about possible consequences after its use, which relates to the field of medicine. The existence of patient information leaflet is very important for the consumer because it provides useful information about the medicines that will be used by patients. The instructions do not only include the actions a user has to undertake, but also the conditions for an action and the consequences of an action. The information in the instructions should be as clear and concise as possible for the user, who has no medical education or profound knowledge in this area. Consequently, the instructions should not only state the pharmacological effect, method of administration and dosage, but also the possible side effects and the particularities of interactions with other medicinal products, contraindications and other interactions. A specific feature of medical and pharmaceutical terminology is the constant expansion of the medical and pharmaceutical vocabulary with new concepts. Burova G. has proposed the following classification of pharmaceutical terms in her dissertation:

1. Terms containing areas and fields of medicine, pharmacy and pharmacology;
2. Terms that name drug active ingredients;
3. Terms that determine the methods of using medicines;
4. Terms naming diseases and ailments;

5. Terms naming treatment and diagnostic methods;
6. Terms denoting pharmaceutical and medical instruments;
7. Terms that refer to dosage forms [5, p. 37].

There are many lexical, grammatical and stylistic features of medical instructions that should be taken into account during the translation process, in order to achieve a high-quality and free-error translation as a result, which has to be the key priority for any medical translator. The rendering of information from package inserts from one language to another requires the use of different translation techniques that help minimise any misconceptions, ambiguity, differences in message and facilitate the preservation of the standard form and style of instruction by using grammatical and lexical structures that are common to the target language audience.

Bibliography:

1. НОСОВА Л. Н., *Коммуникативно-прагматический потенциал инструкции по применению лекарственных средств в фармацевтическом дискурсе* // Москва, 2013. — 23 с. — URL: <https://www.dissercat.com/content/kommunikativno-pragmaticheskii-potentsial-instruktsii-po-primeneniylekarstvennykh-sredstv-/read/pdf> (accessed: 10.05.2022)
2. ОЖЕГОВ С. И., *Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений* // 4-е изд, М.: Высшая школа, 1993. — 874 с.
3. АЛЕКСЕЕВА И. С., *Профессиональный тренинг переводчика: Учебное пособие по устному и письменному переводу* // СПб: Издательство «Союз», 2004. — 288 с.
4. DZUGANOVA B., *Medical language — a unique linguistic phenomenon* // Comenius University Bratislava, JAHR, 2019 — p. 129-145. — URL: https://www.researchgate.net/publication/334101480_Medical_language_-_a_unique_linguistic_phenomenon-Medicinski_jezik_-_jedinstveni_lingvisticki_fenomen (accessed: 14.05.2022)
5. БУРОВА Г. П., *Фармацевтический дискурс как культурный код: семиотические, прагматические и концептуальные основания* // Ставрополь, МГПУ, 2008. — 44 с. — URL: — https://new-disserru/_avtoreferats/01004391477.pdf (accessed: 27.03.2022)

Recomandat

Svetlana CORCODEL, lector univ., master în Studii Europene

MODERNITATE ȘI AVANGARDĂ ÎN LITERATURA ROMÂNĂ DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

Viorica ATAMAN

CZU: 821.135.1.02 "19"

ataman.viorica@gmail.com

Modernity and the avant-garde, in the sense we attribute to it today, has been a long historical process, due to an accumulation of political, social, economic and religious factors. „Modern” means break of the past, refreshment, deviation from the axis of existing values, the desire to amaze, to manifest. The modernity goes hand in hand with science, with the new, with technique and technology.

Secolul XXI ne aduce mari tulburări sociale, economice, politice, dar, în special, geopolitice. Confruntările ideologice sunt la ordinea zilei, iar oamenii par niște ființe debusolate, care nu pot decide pe ce scară a valorilor să urce sau să coboare. Criza identitară și cea a valorilor se fac mai mult decât resimțite, fiind trăite în plin conflict militar și ideologic. Ne aflăm pe părți diferite ale baricadei, când democrația, autocrația, tradiționalismul, metamodernismul, ordinea și anarhismul, religia și secularismul se confruntă atât în mass-media, cât și în viața de zi cu zi. Modernitatea este perioada pe care o trăim inclusiv acum, în secolul XXI, deși sub o denumire diferită, de metamodernitate sau post-postmodernitate. Cert este că ideologiile modernității (democrație, coeziune și diversitate culturală, acceptare reciprocă, tendința spre inovație, progres tehnic și științific) sunt deocamdată perfect valabile, deși, uneori, se ciocnesc cu arhaismul și imperialismul altor popoare. Modernitatea, în sensul pe care i-l atribuim astăzi, a fost un lung proces istoric, datorat unui cumul de factori de ordin politic, social, economic și religios. Modernitatea a apărut și ca rezultat al unor schimbări la nivel geografic. După căderea Imperiului Roman, latinitatea s-a confruntat cu năvălirile barbare ale triburilor germanice. Este important de amintit acest factor, deoarece criza latinitate-germanitate se va menține încă secole de-a rândul. Un alt factor declanșator a fost ruptura dintre Biserica Catolică și Biserica Răsăriteană. Această ruptură va pune bazele unor căi de dezvoltare diferite: apusene și răsăritene. Mai târziu, redescoperirea Antichității în perioada Renașterii va reconsidera cultura, arta și credința în general. Formarea statelor în secolul XIX vor înăspri și mai mult confruntările la nivel de ideologii și de orânduire socială și politică. Toate aceste manifestări de-a lungul istoriei au creat cadrul benefic pentru o nouă reconsiderare a lumii, a valorilor, a artelor și a culturii.

Modernitatea a îmbrăcat înțelesuri diferite, pe de o parte, erau moderni cei din Evul Mediu față de Antichitate, apoi cei post-Renaștere se considerau moderni față de Evul Mediu. Totuși, dacă e să căutăm cea mai simplă definiție, aflăm că moderni-

tate înseamnă „caracterul a ceea ce este modern sau calitate a unui autor sau a unei opere de a fi modernă, ansamblul trăsăturilor care definesc epoca sau spiritul său modern” [2]. Termenul de modern ne duce cu gândul la idei inovative, situații noi, concepte noi, ceea ce este și se întâmplă acum, imediat, proaspăt [3]. Prin urmare, acest termen de „modern” este un concept foarte larg și se aplică în toate științele, tocmai pentru a sublinia noutatea. Modernul împropătează precedentul, sec. XIX e modern în raport cu sec. XVII sau sec. XVIII. Sec. XX e modern în raport cu secolul precedent etc. Premisele apariției modernului se datorează marilor descoperiri tehnice și tehnologice. *Epoca Luminilor*, urmată apoi de toate descoperirile în știință, a dus la marea ruptură de biserică și ideile clasice. Omul având conștiința propriei persoane, având conștiința propriului destin l-a făcut să se revolte, să-și pună întrebări existențiale, să-și dorească să cunoască mai mult, să se rupă de dogma bisericească.

Noțiunea de viață după moarte se transformă mai degrabă într-o metaforă, omul dorește să-și trăiască viața aici și acum, trăiește cu prezentul. O altă premisă importantă în acceptarea noului, invențiile tehnice, apariția companiilor comerciale, fluxului de capital. Apariția claselor de mijloc, care aveau acces la educație, școlarizare propriuzisă, presupune că s-a mărit masa de oameni alfabetizați, dornici de reînnoiri, de a asimila tot ce este nou și de a rupe cu trecutul. Spiritul modern s-a manifestat în toate artele, în special, pictură și literatură. Pictura datorată faptului că existau comercianții care investeau în artă pentru a epata, literatura datorată faptului că exista presa, spațiu de creație și de expresie, crearea unui nou gust estetic. Revoluțiile intelectuale și tehnice mențin acest spirit inovativ până în zilele noastre, or, mereu se găsesc noi și noi resurse de a hrăni omul modern, care în fond este mult mai derutat și mai orientat spre prezent. În măsura în care ideea de modernitate presupune, după Matei Călinescu [1, p. 115], o critică radicală a trecutului și un angajament clar în favoarea schimbării și a valorilor viitorului, este ușor de înțeles de ce, mai cu seamă în ultimele două secole, modernii au încurajat aplicarea unei metafore antagonice, avangarda, în diferite domenii, inclusiv în literatură, în arte și în politică. Implicațiile militare evidente ale conceptului indică, pe bună dreptate, atitudini și orientări pe care avangarda le datorează direct conștiinței mai largi a modernității – un simț acut al militantismului, elogiul nonconformismului, o vocație a vizionarismului curajos afirmat și, într-un plan mai general, încrederea în victoria finală a timpului și a imanentei asupra tradițiilor care încearcă să se prezinte drept eterne, imuabile și transcendent determinate. Tocmai alianța modernității cu timpul și încrederea ei durabilă în conceptul de progres au făcut posibil mitul unei avangarde eroice și conștiente de sine, aflată în lupta pentru viitor. Ideea avangardismului presupune că progresul este întotdeauna rezultatul unei revolte împotriva unui status-quo întepenit. Apogeul manifestării avangardismului a fost înregistrat aproximativ în perioada 1910-1940, însă elemente pregătitoare au putut fi observate și mai devreme, bunăoară elemente avangardiste în opera lui Tudor Arghezi, „*Mă lupt de o viață întreagă cu cuvintele. Am căutat să le supun și din materia plastică să modelez după gând și simțire, un veșmânt nou pentru o idee, pentru un sentiment*”, într-o etapă de incubație a avangardei propriu-zise, și, pe de altă parte, se

poate vorbi și de o destul de îndelungată dăinuire a mișcării de avangardă în perioada de după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Dintre atributele definiției ale mișcării de avangardă, cel mai specific este caracterul ei radical și deliberat novator. Avangardismul proclamă ostentativ și polemic necesitatea înnoirii, asumându-și, la fel de ostentativ, rolul de precursor, de deschizător de drumuri [4]. Ca premisă a înnoirii necesare, e proclamată respingerea totală a canoanelor artei tradiționale academice și, în general, a valorilor și normelor tradiționale, convenționale, conservatoare. Avangarda cultivă incongruențele, neprevăzutul, elemente pe care le întâlnim și în opera lui *Gellu Naum*, *Benjamin Fundoianu*, *Urmuz*, *Ilarie Voronca*. La mai bine de o sută de ani de la primele manifestări avangardiste suntem în situația unui nou țipăt munchhian colectiv, tocmai pentru că suntem în fața unei noi ordini sociale mondiale, suntem în fața anulării unor valori stabilite de secole. Modernitatea (inclusiv în forma sa extremă – avangarda) și tradiția vor fi mereu într-o luptă dură, iar noi trebuie, doar printr-o mobilizare comună, să menținem nivelul *aura mediocritas*, adică acel mijloc de aur, între etică, morală și estetică.

Referințe:

1. CĂLINESCU, Matei. *Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă decadentă, kitsch, postmodernism*. Iași: Polirom, 2005.
2. CĂLINESCU, Matei. *Conceptul modern de literatură*. București: Humanitas, 2017.
3. PRICOP, Lucian. *Dicționar de teorie literară*. București: Cartex, 2009.
4. BĂRNĂ, Nicolae. *Avangarda literară românească*. Chișinău: Știința, 2017.

Recomandat

Dorina ROTARI, dr., lector univ.

PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

ОСОБЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ ПОДРОСТКА, ПОДВЕРГАЮЩЕГОСЯ НАСИЛИЮ В ШКОЛЕ, ПУТИ ИХ КОРРЕКЦИИ

Елена АНДРЕЕВСКАЯ

CZU: 159.922.33:316.485:303.4(478)

elena42545@gmail.com

This article will describe the problem of the personality characteristics of a teenager who is subjected to violence at school and on the basis of the study it is necessary to draw up a correctional and developmental program. The problem of violence among adolescents and the main forms of its manifestation will be described in order to draw the attention of specialists to this problem.

Сегодня проблема агрессии является одной из самых острых в научном мире. Значительный рост численности агрессивных детей и подростков, склонных к проявлению актов жестокости и насилия, свидетельствует о том, что этот вопрос является актуальным не только для психологов и педагогов, но и для общества в целом.

Особенно опасны данные проявления в образовательной среде, так как ее участники, в силу возрастных особенностей, наиболее уязвимы и в последующем транслируют приобретенные ценности, стереотипы и формы поведения в жизнь общества в целом.

Проблема исследования состоит в том, что существует необходимость исследования психологических особенностей подростка, обеспечивающих его защищенность от деструктивных воздействий, присутствующих в межличностном общении субъектов образовательной среды.

Актуальность темы обуславливается присутствием буллинга в жизни подростков и исключительно негативными последствиями для всех участников. Причины участия подростков в травле в той или иной роли лежат не только в индивидуально-личностных особенностях буллеров и их жертв, но и в особенностях социального контекста

Цель исследования состоит в выявлении распространенности буллинга, его особенностей и форм среди школьников в выявлении особенностей агрессии подростков, переживающих насилие со стороны сверстников, исследовать и проанализировать психологические особенности проявления насилия детьми среднего школьного возраста

В данной работе мы тестируем **гипотезу** о том, что подростки, испытывающие насилие со стороны сверстников, обладают специфичной формой агрессии.

Предметом данного исследования является факторы, которые способствуют формированию различных форм насильственного поведения у подростков.

В ходе исследования планируется решить следующие задачи:

- Провести исследование на подтверждение наличия насильственного отношения подростков.
- Изучение особенностей переживания подростками насилия со стороны сверстников.
- Разработать рекомендации педагогам и психологам по предотвращению ситуации буллинга в образовательной среде.

В констатирующем эксперименте предполагается использование основных методик:

- Опросник диагностики показателей и форм агрессии А. Басса – А. Дарки.
- Метод опроса из родителей детей, имеющих трудности в адаптации, кто нарушает права своих детей- анкетирование.

Мы провели **исследование** на базе «Бендерский теоретический лицей №1» им Л С Берга. с участием 118 человек из них 57 человек – учащиеся 6х и 7х классов. 48 родителей учащихся, 13 человек учителя школы.

Диагностика агрессивных реакций подростков с помощью опросника уровня агрессивности А. Баса-А. Дарки показала следующие результаты: (Рис.1) физическая агрессия, повышенный уровень – 31 (54,3%); раздражение повышенный уровень – 26 (45,6%); негативизм средний уровень – 26 (45,6%); обида средний уровень – 49 (85,9%); подозрительность повышенный уровень – 32 (56,1%); вербальная агрессия высокий уровень – 28 (49,1%); чувство вины повышенный уровень – 29 учеников (50,8%). Таким образом, в классах преобладает отрицательный психологический климат, повышенный уровень вербальной агрессии, сниженный уровень эмпатии и самовосприятия учащихся.

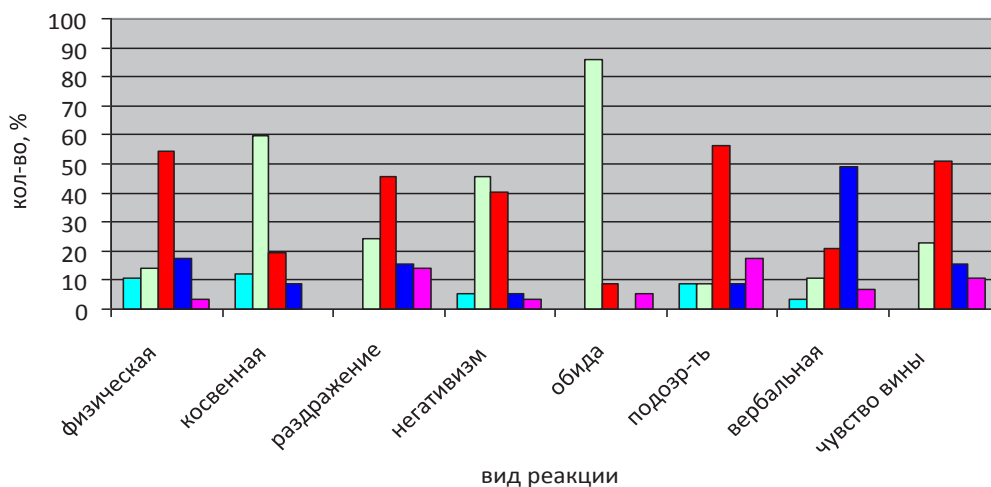

Рис.1 результатов опросника уровня агрессивности А. Басса и А. Дарки.

После реализации психокоррекционной программы были получены результаты: (Рис.2): вербальная агрессия – 26 (45,6%) ; обида – 13 (22,8%); подозрительность – 20(35%); раздражение – 9 (15,7%); физическая агрессия – 11 (19,2%); негативизм – 15 (26,3%); чувство вины – 9 учеников (15,7%).

Таким образом, снизились высокие показатели уровня физической агрессии, раздражения, подозрительности и чувства вины.

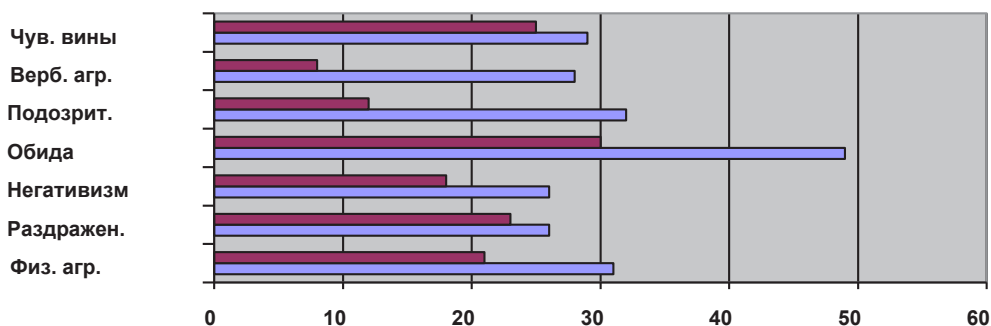

Рис. 2. Сводные результаты опросника уровня агрессивности А. Басса и А. Дарки

В заключение отметим следующее:

- После проведения лекций с преподавателями и родителями, они стали больше внимания уделять жалобам детей и незамедлительно реагировать на них.
- Произошло снижение уровня недоверия к другим, у подростков увеличился уровень самопринятия и эмпатии.
- Педагоги отметили улучшение успеваемости детей и социально-психологического климата в классе, родители отметили, что дети стали чаще рассказывать о деятельности в школе и своих друзьях.

В этом контексте мы предлагаем следующие рекомендации:

- Проводить мониторинг ситуации и систематическое улучшение сплоченности коллектива.
- Проводить индивидуальную работу с жертвами насилия для повышения уровня самопринятия.
- Проводить работу с агрессорами для профилактики деструктивного поведения и включения в группу риска.

Библиография

1. В АДЭСКЭЛИЦЭ З.; ЖОСАНУ, И.; МОЛДОВАНУ, Т.; ЕПОЯН Предотвращение насилия в образовательном учреждении. Методическое пособие /А. Кишинэу,2017.
2. АРПЕНТЬЕВА, М.Р. Проблема социального порядка и насилие в школах Проблемы современного образования. – 2016. - № 5. – 39-49 с.

*Рекомендовано
Жанна РАКУ, докт., проф. унив.*

CARACTERISTICI ALE AGRESIVITĂȚII ȘI ACCENTUĂRILOR DE CARACTER LA ADOLESCENȚII DELINCVENȚI

Victoria CREANGA

CZU: 159.922.863:316.624:303.4(478)

victoria.creanga@bk.ru

Aggressive behavior in adolescents is a phenomenon that continues to manifest itself in contemporary society. Over the years, the issue of aggression in adolescents has kept the concerns of sociologists, criminologists, teachers and psychologists awake. Aggression in delinquent adolescents is treated as a form of adolescent offensive behavior; with many facets, with a causal diversity and forms of manifestation, constituting the reaction to an opposition, real or only imaginary from others.

Comportamentul agresiv la adolescenți este un fenomen care continuă să se manifeste în societatea contemporană. Ne aflăm într-un spațiu al informațiilor în mișcare, de o mare diversitate, cu un bogat conținut, care uneori este lipsit de coerență și plin de informații cu conținut violent [1]. Comportamentul agresiv reprezintă una dintre cele mai studiate teme în psihologie și, datorită faptului că agresivitatea și comportamentul agresiv fac parte din viața unui adolescent, asemenea comportamente pot fi observate foarte ușor la tot pasul [2]. Cercetările și statisticile oficiale raportează o creștere a fenomenului agresivității la adolescenți, în ultimii ani, în mai multe țări ale lumii, inclusiv în Republica Moldova. Agresivitatea este tratată ca o formă a comportamentului ofensiv al adolescentului, cu o multitudine de fațete, diversitate cauzală și a formelor de manifestare, constituind reacția la o opoziție reală ori numai imaginară din partea celorlalți [3]. Pe fundalul interacțiunii copilului cu școala, familia, grupurile de prieteni sau de cunoștințe, pot apărea accentuări de caracter adaptativ, sau se pot contura caracterele dezadaptative, aflate în conflict cu normele sociale. Caracterul copilului este puternic influențat de-a lungul ontogenezei lui de dezvoltare psihogenetică și a mediului social în care acesta trăiește. Unele tulburări de caracter pot trece neobservate, în timp ce altele dacă rămân se transformă în tulburări de personalitate la vârsta adultă. [4].

Pentru a cerceta caracteristicile agresivității și accentuărilor de caracter la adolescenții delincvenți, ne-am propus să chestionăm 55 de adolescenți delincvenți – beneficiari ai „Complexului de servicii sociale pentru copii în situație de stradă”. Lotul de control este constituit din 55 de adolescenți – elevi ai Liceului Teoretic “Lucian Blaga” din Chișinău. A fost aplicat Chestionarul de Agresivitate (autori H. Buss și M. Perri) și Chestionarul Caracterologic (autori H. Leongard și H. Schmiechek).

Pornind de la faptul că ne-am propus să aflăm dacă nivelul de agresivitate al adolescenților delincvenți este mai mare decât al celor care nu sunt în conflict cu legea, în prim-plan evaluăm proporția subiecților în funcție de nivelul agresivității. Frecvențele și ratele procentuale sunt date pentru ambele grupuri.

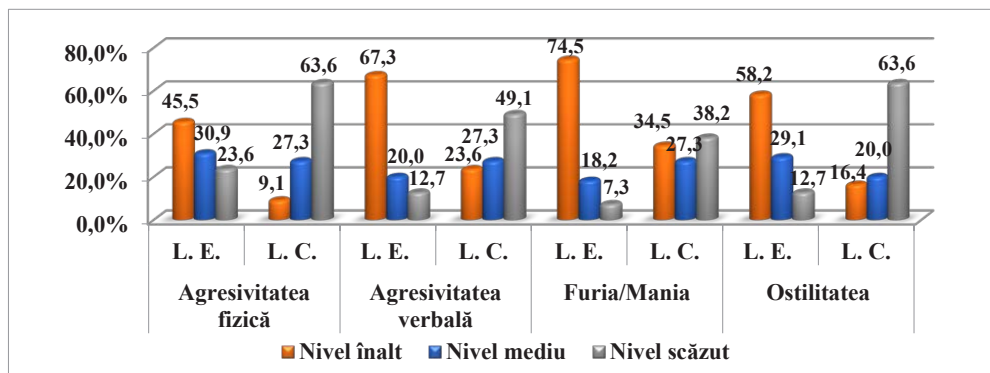

Figura 1. Nivelul agresivității, %

Din Figura 1 observăm că din numărul total de adolescenți delincvenți 45,5% au un nivel înalt al agresivității fizice, 30,9% nivel mediu și 23,6% nivel scăzut. Din totalul de adolescenți din grupul de control 9,1% au un nivel înalt al agresivității fizice, 27,3% nivel mediu și 64,6% nivel scăzut. 67,3% dintre adolescenții delincvenți au un nivel înalt al agresivității verbale, 20% nivel mediu și 12,7% nivel scăzut. 23,6% dintre adolescenții din grupul de control au un nivel înalt al agresivității verbale, 27,3% nivel mediu și 49,1% nivel scăzut. 74,5% dintre adolescenții delincvenți au nivel înalt al furiei/ mâniei, 18,2% nivel mediu și 7,3% nivel scăzut, pe când adolescenții din grupul de control 34,5% au nivel înalt al furiei/mâniei, 27,3% nivel mediu și 38,2% nivel scăzut. Din numărul total de adolescenți din grupul experimental, 58,2% nivel înalt al ostilității, 29,1% nivel mediu și 12,7% nivel scăzut, în timp ce 16,4% din numărul total de adolescenții din grupul de control au un nivel înalt al ostilității, 20% au un nivel mediu și 63,6% au un nivel scăzut.

În continuare, ne propunem să aflăm dacă există diferențe în ceea ce privește accentuările de caracter între adolescenții delincvenți și cei din lotul de control. În prim-plan evaluăm proporția subiecților în funcție de gradul de semnificație al trăsăturilor de caracter. Frecvențele și ratele procentuale sunt date pentru ambele grupuri. Menționăm că vă prezentăm doar o figură din cele trei.

Așadar, din totalul de adolescenți din grupul experimental 32,7% au accentuare de caracter de tip demonstrativ, 21,8% au tendință medie și la 45,5% accentuarea acestui tip lipsește. Din totalul de adolescenți din grupul de control 19,1% au accentuare a caracterului demonstrativ, 21,8% prezintă tendință medie și la 69,1% accentuarea nu este prezentă. 10,9% dintre adolescenții delincvenți au accentuare de tip hiperexact, 9,1% au tendință medie și 80,0% nu prezintă accentuare. 3,6% dintre adolescenții din

lotul de control au accentuare a caracterului hiperexact, 20,0% au tendință medie și 76,4% nu au accentuare a acestui tip de caracter. 30,9% dintre subiecții grupului experimental au accentuare de tip hiperperseverent, 23,6% au tendință medie și 45,5% nu au accentuare. 5,5% dintre subiecții grupului de control au accentuare a caracterului hiperperseverent, 29,1% au tendință medie și 65,5% nu prezintă accentuare.

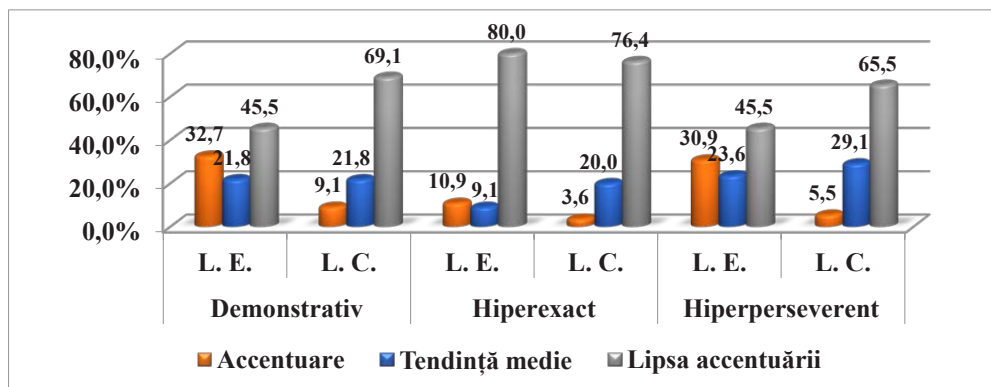

Figura 2. Trăsături de caracter, %

Astfel putem confirma că există corelații semnificative direct proporționale între agresivitatea fizică și tipul nestăpânit ($r=0,322$; $0,001$), între agresivitatea verbală și tipul demonstrativ ($0,199$; $r=0,037$) și între ostilitate și tipul anxios ($r=0,218$; $0,022$), a adolescenții delincvenți

În concluzie, adolescenții delincvenți au un nivel al agresivității mai înalt decât adolescenții ce nu se află în conflict cu legea.

Bibliografie

1. LOSÎI, E. Agresivitatea preadolescenților – comportament de risc pentru securitatea psihologică. În: *Studia, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”*, 2021, nr.41.
2. UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”. *Laboratorul proiectului „Formarea inițială și continuă a psihologilor în domeniul protecției copilului față de violență. Aspecte psiho-sociale în protecția copilului și familiei de violență*. Chișinău, 2016. 93 p.
3. LOSÎI, E. *Formele de manifestare a agresivității la preadolescenții din mediul urban și rural*. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, articol nr. 4(61) / 2020 / ISSN 1857-0224 / ISSNe 1857-4432.
4. VÎRLAN, M. *Aspecte psihosociale ale tinerilor delincvenți*. (materialele conferinței științifice naționale). Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2012. 366 p.

Recomandat

Raisa CERLAT, dr., lector univ.

RELAȚIA DINTRE TIPUL DE ATAȘAMENT ȘI SATISFAȚIA MARITALĂ LA TINERELE CUPLURI

Elena BRUMĂ

CZU: 159.942.5:173.1:303.4(478)

ps.bruma.elena2019@gmail.com

Researching the types of attachment and satisfaction in young couples is particularly important at this stage, as each couple tends to maintain a relationship as lasting and harmonious as possible throughout life. Knowing one's own patterns of behavior, especially emotionally in relation to others, but also the behavior patterns of the partner in the couple, contributes to a better mutual understanding, to increase empathy, treating with care and attention the needs of the other and ultimately determine increasing satisfaction with the romantic relationship in which the person is involved.

Introducere. În etapa contemporană, deși gradul de libertate a crescut considerabil în ceea ce privește obligațiile, angajamentul și intimitatea sexuală, studiile realizate din domeniu afirmă că acest aspect poate servi ca factor în diminuarea satisfacției maritale. Satisfația maritală se referă la evaluarea globală de către o persoană a componentelor specifice din relația sa de cuplu. Aceasta merită o atenție deosebită din partea societății, întrucât de ea depinde starea de bine a individului, atât la nivel psihologic, cât și biologic, aceasta, la rândul său, influențează considerabil productivitatea în muncă, nașterea și creșterea viitoarelor generații, dar și implicarea în alte activități sociale [apud 1].

Autorii, al căror nume este cel mai frecvent asociat cu teoria atașamentului sunt John Bowlby și Mary Ainsworth, primul fiind considerat „părintele” conceptului respectiv. Psihologul englez Bowlby afirmă că atașamentul este o componentă a programării genetice umane, la fel cum sunt hrana și reproducerea. Cercetătoarea Mary Ainsworth a clasificat atașamentul față de îngrijitorul principal ca fiind sigur (legătura afectivă sănătoasă cu mama) sau nesigur, ce poate fi anxios-evitant, anxios-rezistent. Tipul dezorganizat stabilit de cercetătoarea Mary Main (1990) la copiii al căror comportament nu se încadrează în celelalte tipuri. În acest caz, figura de atașament semnifică atât siguranță cât și o sursă de pericol, părintele fiind perceput ca înfricoșător [apud 2]. Tipurile respective de atașament se vor păstra și la maturitate, preluând următoarele forme: adultul atașat autonom, adultul cu atașament dezinteresat (indiferent), adultul cu atașament preocupant, adultul cu atașament dezorganizat (cu trauma nerezolvată) [apud 3].

Metodologia cercetării

Scopul cercetării: constă în determinarea relației dintre tipul de atașament și satisfacția maritală la tinerele cupluri.

Eșantionul cercetării a fost constituit din 40 de cupluri, cu vârsta de până la 5 ani, dintre care 20 de cupluri se află în uniune consensuală, iar 20 de cupluri sunt căsătorite cu vârsta cuprinsă între 21-30 de ani, din Republica Moldova.

În vederea realizării scopului propus, am formulat **ipoteza** precum că există o relație între tipul de atașament și satisfacția maritală în relația de cuplu.

Pentru determinarea relației dintre tipul de atașament și satisfacția maritală la subiecții cercetării, a fost aplicată Scala pentru determinarea Atașamentului la Adulți, elaborată de Collins și Read și Scala pentru măsurarea satisfacției maritale, elaborată de către D.M. Busby, C. Christensen, D.R. Crane, și J.H. Larson.

Rezultate și discuții

În vederea determinării relației dintre tipul de atașament și satisfacție maritală la tinerele cupluri, am utilizat coeficientul de corelație simplă Bravais-Pearson, rezultatele fiind prezentate în Tabel.

Tabel

Rezultatele privind corelația dintre tipul de atașament și satisfacția maritală la tinerele cupluri

	Satisfacție maritală	
	Coeficientul de corelație (r)	Pragul de semnificație
Atașament securizant	0,441	0,000
Atașament evitant	-0,238	0,034
Atașament anxios-ambivalent	-0,507	0,000

Datele din Tabel relevă prezența unei relații pozitive, adică direct proporționale puternice ($r=0,441$) între atașamentul securizant și satisfacția maritală la tinerele cupluri, această relație fiind una semnificativă ($p=0,000$), ceea ce denotă faptul că odată cu creșterea scorului la atașament securizant crește și nivelul satisfacției maritale. De asemenea, am identificat o relație negativă ($r=-0,238$; $p=0,034$) invers proporțională între atașamentul evitant și satisfacția maritală. O relație puternică invers proporțională am identificat și între atașamentul anxios-ambivalent și satisfacția maritală ($r=-0,507$; $p=0,00$), odată cu creșterea scorului la tipul de atașament anxios-ambivalent scade nivelul satisfacției în relația romantică. Persoanele cu un tip de atașament nesecurizant vor tinde să manifeste în relație mai multe trăiri negative, precum anxietatea, furia, gelozia, neîncrederea, pe când partenerii cu tip de atașament securizant vor întreține o comunicare armonioasă și constructivă, fiind atenți la nevoile și sentimentele altora.

Concluzii

- Atașamentul reprezintă legătura emoțională formată dintre sugar și îngrijitorul său, considerând comportamentele adultului adoptate în raport cu cel mic, oferindu-i într-o măsură mai mare sau mai mică grijă, atenție, securitate, receptivitate la trebuințele sale.

- Satisfacția maritală se referă la starea emoțională a persoanei din cuplul romantic de a fi mulțumit de interacțiunile și experiențele petrecute alături de cel drag.
- Există o relație între tipul de atașament și satisfacția maritală în relația de cuplu: o relație direct proporțională între tipul de atașament securizant și satisfacția maritală, o relație invers proporțională între tipul de atașament evitant și satisfacția maritală și, de asemenea, o relație invers proporțională între atașamentul anxios-ambivalent și satisfacția în relație. Persoanele cu un stil de atașament securizant vor manifesta un nivel de satisfacție în cuplu mult mai înaltă decât persoanele cu un stil de atașament nesecurizant, adică evitant și anxios-ambivalent.

Referințe:

1. ASOODEH, M. H., KHALILI, S., DANESHPOUR, M., LAVASANI, M. G. (2010). Factors of successful marriage: Accounts from self described happy couples. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5: 2042-2046 pp.
2. WALLIN, J. David. *Atașamentul în psihoterapie*. București: Editura Trei, 2010. 463 p. ISBN: 978-973-707-997-8.
3. ORHA, I., L. Teoriile Atașamentului. În: *Revista de Psihoterapie Integrativă*. Vol.5, no.1, Februarie 2016, pp.67-77.

Recomandat

Viorica ȘAITAN, dr., lector univ.

PERFEȚIONISMUL ȘI TULBURĂRILE DE ALIMENTAȚIE LA ADOLESCENȚI

Valeria ANGHELUȚĂ

CZU: 159.922.8:303.433.2(478)

angheluta.valeria36@gmail.com

The article presents the results of research on perfectionism and eating disorders in adolescents. The obtained results allowed the analysis of the peculiarities of perfectionism and eating disorders (anorexia, bulimia) in adolescents, depending on gender and level of education. At the same time, the relationship of interdependence between perfectionism and eating disorders (anorexia, bulimia) in adolescents was investigated.

Actualitatea și importanța problemei abordate. Adolescența este una dintre cele mai complexe și provocatoare perioade ale vieții omului.

Stanley Hall a definit adolescența ca fiind perioada de criză a personalității, atunci când ființa umană este în proces de formare a conștiinței și identității de sine [1]. Adolescentul parcurge o etapă încărcată de modificări ce intervin atât în cadrul cerințelor pe care i le solicită comunitatea, cât și de schimbările firești ale structurilor sale de personalitate [2]. Societatea contemporană creează standarde și norme care influențează procesul de formare al imaginii de sine, implicit a celei corporale. În cele din urmă, astăzi ne confruntăm cu o creștere substanțială a nivelului de perfecționism la adolescenți și, respectiv, a unei preocupări excesive față de imaginea corporală.

În cercetare, ne-am propus drept **scop** determinarea particularităților perfecționismului și tulburărilor de alimentație la adolescenți.

În calitate de **ipoteze ale cercetării**, am stabilit următoarele:

1. Există diferențe în ceea ce privește particularitățile perfecționismului și a tulburărilor de alimentație la adolescenți, în funcție de gen și treaptă de învățământ.
2. Există o relație de interdependență între perfecționism și tulburările de alimentație (bulimie și anorexie) la vârsta adolescenței.

Metodologie și rezultate. Demersul investigațional a inclus un număr de 100 de adolescenți: 27 de fete și 26 de băieți din mediul liceal, cu vârsta cuprinsă între 16-19 ani și 25 de fete și 22 de băieți din mediul universitar, cu vârsta cuprinsă între 19-24 de ani. În vederea cercetării perfecționismului și tulburărilor de alimentație (bulimie, anorexie), au fost utilizate următoarele teste și inventare: Scala Multidimensională a Perfecționismului Frost, Inventarul Bulimiei și Scala de Autoevaluare a Anorexiei Mentale.

În scopul evaluării nivelului de perfecționism la adolescenți, am aplicat Scala Multidimensională a Perfecționismului Frost (FMPS), rezultatele căreia sunt prezentate în Figura 1. Astfel, am constatat că majoritatea adolescenților au înregistrat, în aceeași măsură, un nivel înalt (47%) și un nivel mediu (47%) al perfecționismului.

Astfel, observăm că în rândul adolescenților se atestă un nivel sporit de perfecționism, ceea ce semnifică tendința de a seta standarde excesiv de înalte față de sine.

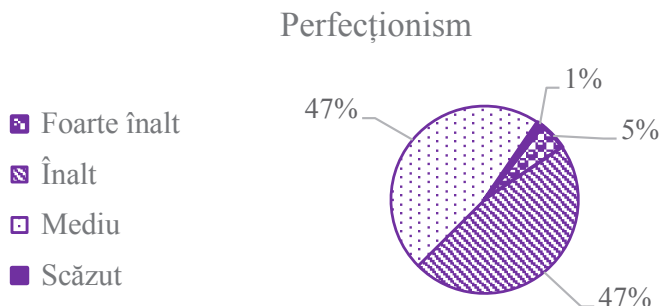

Figura 1. Nivelul general al perfecționismului

În scopul depistării bulimiei la adolescenți, am aplicat Inventarul Bulimiei lui Edinburg, ale cărui rezultate sunt prezentate în Figura 2.

Rezultatele ne-au permis să constatăm că majoritatea adolescenților au un comportament alimentar normal (63%), ceea ce denotă lipsa simptomelor bulimiei, adică absența episoadelor de mâncat excesiv și a pierderii controlului alimentar. 27% dintre subiecți au un comportament alimentar neobișnuit, fapt ce presupune generarea episoadelor de mâncat dintr-o stare de anxietate, tristețe, plictiseală care, pe o perioadă mai îndelungată, se pot transforma într-o manifestare comportamentală compulsivă. Doar 10% dintre adolescenți au înregistrat un comportament cu posibilă bulimie, acest fapt însemnând prezența unui control asupra numărului de calorii ale produselor consumate, motiv pentru care se întâmplă ca adolescentul să se simtă vinovat și furios.

Figura 2. Nivelul general al bulimiei

Pentru a identifica anorexia la adolescenți, am aplicat Scala de Autoevaluare a Anorexiei Mentale, datele obținute demonstrând că majoritatea adolescenților (99%) au lipsă de anorexie. Acest fapt ne vorbește despre lipsa simptomelor care ar indica un comportament alimentar cu un risc înalt spre anorexie sau însăși prezența ei.

În conformitate cu ipoteza cercetării, conform căreia *există diferențe în ceea ce privește particularitățile perfecționismului și a tulburărilor de alimentație la adolescenți, în funcție de gen și treaptă de învățământ*, am utilizat Testul t-inde-

pendent. Rezultatele ne demonstrează lipsa unor diferențe semnificative din punct de vedere statistic, în funcție de gen, atât în privința perfecționismului ($t=0,539$; $p<0,05$), cât și în cazul bulimiei ($t=0,530$; $p<0,05$) și anorexiei ($t=0,300$; $p<0,05$); și în funcție de treapta de învățământ atât în privința perfecționismului ($t=0,053$; $p<0,05$), cât și în cazul bulimiei ($t=0,578$; $p<0,05$) și anorexiei ($t=0,300$; $p<0,05$). Astfel, am infirmat ipoteza cercetării și am demonstrat că factorul de gen și cel al treptei de învățământ nu influențează semnificativ particularitățile perfecționismului și a tulburărilor de alimentație (anorexie, bulimie).

Pentru verificarea următoarei ipoteze, conform căreia *există o relație de interdependență (sau interferențe) între perfecționism și tulburările de alimentație (bulimie și anorexie) la vârsta adolescenței*, am utilizat coeficientul de corelație Spearman. Constatăm că între perfecționism și bulimie există o corelație statistică pozitivă semnificativă ($\rho=0,40$; $p<0,000$), acest fapt însemnând că cu cât nivelul perfecționismului este mai mare, cu atât și cel al bulimiei este mai ridicat. Rezultatul poate fi explicat prin intermediul caracteristicilor perfecționismului, dintre acestea menționăm, cu precădere, despre gândirea dihotomică („Totul sau nimic”), dar și standardele ridicate stabilite în termeni de aspect fizic, care-l face pe adolescent să oscileze între încercarea de-a urma o dietă strictă și apoi de-a mânca excesiv.

O corelație statistic ne semnificativă se atestă în cazul relației dintre perfecționism și anorexie ($\rho=0,084$; $p<0,01$), ceea ce presupune că valorile perfecționismului nu influențează valorile anorexiei. Acest rezultat poate fi explicat prin faptul că anorexia este un diagnostic mult mai dificil de stabilit, iar numărul adolescenților care suferă de aceasta este mai mic decât cei cu bulimie.

În concluzie, analiza particularităților perfecționismului și tulburărilor de alimentație la adolescenți ne-au demonstrat că în rândul adolescenților de sex feminin și celor de sex masculin, se atestă un nivel preponderent înalt al perfecționismului și un comportament alimentar neobișnuit și posibil bulimic. La fel, am demonstrat că factorul de gen și treapta de învățământ nu influențează semnificativ perfecționismul și tulburările de alimentație. Cu toate acestea, o corelație pozitivă semnificativă din punct de vedere statistic s-a stabilit între perfecționism și bulimie la adolescenți.

Referințe:

1. CONDOR, M., CHIRA, M. Criza personalității în adolescență. În: *Revista de cercetare educațională „Euromentor”*. București: Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, 2011, vol. 2, nr. 2.
2. VERZA, E., ȘCHIOPU, U. *Psihologia vârstelor. Cichurile vieții*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
3. POPESCU-NEVEANU, P. *Dicționar de psihologie*. București: Albatros, 1978.
4. *American Psychology Association: Manual de diagnostic și clasificarea statistică a tulburărilor mintale (DSM-V)*. București: Editura Medicală Callisto, 2016.

Recomandat
Raisa CERLAT, dr., lector univ.

MANIFESTĂRI ALE INTELIGENȚEI EMOȚIONALE ÎN FUNȚIE DE ORDINEA NAȘTERII LA ADOLESCENȚI

Lidia VRABIE

CZU: 159.922.82:303.433.2(478)

lidia.vrabie9@gmail.com

The study focuses on determining the relationship between birth order and emotional intelligence in adolescents. The research highlighted the contribution of the representatives who built the theoretical part regarding the order of birth aiming at the four categories and emotional intelligence. The results of the study show that there are no significant differences between the variables, but there are still some trends. A series of recommendations are proposed aimed at developing emotional intelligence and shaping the education of each child according to the order of birth.

Inteligența emoțională este o parte foarte importantă a vieții noastre care, de fapt, determină succesul nostru, relațiile noastre cu oamenii, bunăstarea noastră. Iulia D. Fodor relatează că inteligența emoțională are aplicații în toate domeniile vieții, deoarece a ști să lucrezi și să comunici cu oamenii este o abilitate de care nimeni nu se poate dispensa [apud 3, p.129]. Daniel Goleman a subliniat faptul că inteligența emoțională determină potențialul nostru de a deprinde fundamentele stăpânirii de sine, iar competența noastră emoțională arată cât de mult din acel potențial am acumulat sub forme care se pot traduce în abilități aplicabile practic [2, p.19]. Un rol important în formarea inteligenței emoționale îl are familia, deoarece aici copilul învață să se cunoască pe sine și să interacționeze cu alții. Există diferențe remarcate de către părinți, dar și de către specialiști în manifestarea copiilor din familii cu mulți copii și copiii singuri. Bunăoară, Alfred Adler a fost primul care a vorbit despre ordinea nașterii, enunțând că fiecare copil se dezvoltă într-un anumit fel, în funcție de poziția apariției lui în familie. Astfel, fiecare copil intră într-o familie nouă diferită de altele. Linda Blair în baza a peste 25 de ani de experiență clinică și cercetări în psihologie, a dezvăluit că ordinea nașterii afectează copilăria, respectiv viața adultă și relațiile, descriind cele patru ordini [1, p.16].

Scopul prezentei cercetări constă în determinarea relației dintre ordinea nașterii și inteligența emoțională la adolescenți.

Cercetarea a fost realizată cu implicarea a 99 de persoane, cu vârsta cuprinsă între 17-20 de ani. Toți implicații au fost împărțiți în patru grupe conform poziției lor în familie, în următorul mod: primul născut, mijlociul, ultimul născut și copilul unic. Drept rezultat, am obținut un număr de 37 de persoane având poziția de primul născut, respectiv 21 de persoane sunt pe poziția de mijloc, 26 de persoane sunt cei mai mici în familie, 15 sunt unici la părinți.

În baza teoriei lui Adler, am presupus că există o diferență între ordinea nașterii și nivelul inteligenței emoționale la adolescenți, fiecare grup manifestându-se diferit:

primul copil va fi mai axat pe înțelegerea și gestionarea emoțiilor altora decât pe ale sale; copilul din mijloc va fi mai atent la înțelegerea și gestionarea emoțiilor altora; ultimul copil va înțelege și gestiona mai bine propriile emoții decât primul copil; unicul copil mai dificil își va înțelege și gestiona propriile emoții și pe ale altora. Drept metodă de cercetare s-a utilizat *Chestionarul pentru determinarea nivelului de dezvoltare a inteligenței emoționale „Emin”* elaborat de Dmitry Lyusin.

Tabel

Media fiecărui compartiment al inteligenței emoționale,
conform ordinii nașterii în familie a adolescentului

Scala	Primul copil	Copilul din mijloc	Ultimul copil	Unicul copil
ÎP (înțelegerea propriilor emoții)	16,32	16,05	16,12	14,80
ÎA (înțelegerea emoțiilor altor persoane)	23,41	22,62	23,81	21,93
GP (gestionarea propriilor emoții)	13,03	13,00	11,65	12,87
GA (gestionarea emoțiilor altor persoane)	19,00	19,19	19,19	17,07
GM (gestionarea mimicii)	10,57	10,90	11,81	10,40
IEP (inteligenta intrapersonală)	42,57	41,81	43,38	38,33
IEA (inteligenta interpersonală)	39,92	40,38	38,81	37,67
ÎE (înțelegerea propriilor emoții și a celor din jur)	40,27	38,43	39,65	36,20
GE (gestionarea propriilor emoții și ale altora)	42,30	43,57	42,65	41,00
EQG (coeficient emoțional general)	82,51	82,24	82,19	77,07

Analizând Tabelul, ajungem la concluzia că nu se remarcă diferențe semnificative între adolescenții care au o anumită ordine a nașterii și dezvoltarea inteligenței emoționale. Rezultatele aplicării tehnicii ANOVA sunt următoarele:

- La scala Înțelegerea propriilor emoții (ÎP) nu există diferențe semnificative între cele patru grupuri, $F=0,487$, $p=1,000$.
- Între ordinea nașterii și Înțelegerea emoțiilor altor persoane (ÎA) la fel, nu există diferențe semnificativ statistice între grupuri, $F=0,738$, $p=1,000$.
- La scala Gestionarea emoțiilor proprii (GP) $F=0,672$, $p=1,000$, avem iarăși diferențe nesemnificative între grupuri.
- Între ordinea nașterii și Gestionarea emoțiilor altor persoane (GA) nu există diferențe semnificative, $F=1,253$, $p=1,000$. Totuși, identificăm o diferență,

chiar dacă este ne semnificativă, între primul copil (P), $m=13,03$, și unicul copil (Un), $m=12,87$, cu $p=0,589$; între cel mijlociu (M), $m=13,00$ și cel unic (Un) cu $p=0,599$, între ultimul copil (UI), $m=11,65$ și cel unic (Un) cu $p=0,517$, determinând faptul că adolescenții cu poziția de unicii copii în familie au o medie mai mică decât restul pozițiilor. Această deosebire dintre copii demonstrează faptul că copilul unic (Un) altfel gestionează emoțiile altor persoane, acesta neavând capacitatea bine formată de a evoca emoții altor persoane sau de a reduce din intensitatea emoțiilor altora, de asemenea, ei mai puțin utilizează manipularea cu implicarea celorlalți.

- Analizând scala Gestionarea mimicii (GM), am obținut $F=0,901$, $p=1.000$, în majoritatea cazurilor nu sunt diferențe semnificative, însă s-au format mici deosebiri între primul copil (P), $m=10,57$ și ultimul copil (UI), $m=11,81$, unde $p=0,858$. Astfel, ultimul copil (UI) înregistrează cea mai mare medie, ceea ce denotă că acești adolescenți au dezvoltat mai mult abilitatea de a-și controla expresiile faciale, manifestările externe ale emoțiilor.

În concluzie, susținem că inteligența emoțională nu rezonază cu ordinea nașterii, ipoteza noastră infirmându-se. Totuși, statistica descriptivă ne permite să conturăm anumite tendințe în cele patru grupuri de copii, referindu-ne la aspectele inteligenței emoționale, și anume:

- Primul copil înțelege propriile trăiri afective, precum și pe ale celorlalți, însă nu s-a învățat să acționeze conform celor simțite, poate fi instabil emoțional și dezorientat în decizii.
- Copilul mijlociu este capabil să-și dirijeze propriile emoții, să le perceapă pe ale sale și mai complicat îi este să le citească și urmărească în gesticularea altor persoane.
- Ultimul copil a înregistrat cele mai înalte nivele ale inteligenței emoționale, fiind cel mai dotat cu abilități de discriminare a emoțiilor dintre toți ceilalți copii.
- Unicul copil are cele mai multe diferențe de ceilalți, cu cele mai mici nivele ale scalelor inteligenței emoționale, recunoscând mai greu emoțiile altora, dar și propriile emoții.

Referințe:

1. BLAIR, Linda. *Ordinea nașterii*. București: Litera, 2012. 256 p. ISBN PDF: 978-606-600-848-8.
2. GOLEMAN, Daniel. *Inteligența emoțională*. București: Curtea Veche, 2018. 536 p. ISBN 978-606-44-0072-7.
3. RUSU, Elena. *Abordări conceptuale în studiul inteligenței emoționale*. Universitatea de Stat din Tiraspol, pp. 1-10; 121-130.

Recomandat

Valentina MIRON, drd., asistent univ.

MUZICA – INSTRUMENT INDISPENSABIL AL CADRULUI DIDACTIC ÎN ARTA DE A EDUCA

Valeria BOTOȘANU

CZU: 371.39:78

vbotosanu@gmail.com

This article reports on the importance of music for teachers, demonstrating the impact of music through its aspects-melody, rhythm, harmony-on the effectiveness of teachers' activity. As a toolkit some development strategies are described.

Despre rolul muzicii în calitate de instrument indispensabil în activitatea unui cadru didactic există mai puține studii aprofundate. Însă, din Antichitate muzica își are un rol al său aparte în gestionarea proceselor cognitive și afective. Renumiții pedagogi ai Antichității relatează despre rolul muzicii în dezvoltarea multilaterală a discipolilor. Pitagora privea muzica drept un remediu uimitor pentru corp, minte și afecțiunile psihice. Democritus spunea că „în multe boli sunetul flautului este un remediu suprem”. Aristotel descria melodia ca pe o forță care purifică sentimentele, iar ideea de ritm o considera sinonimă cu mișcarea (Poetica, catharsis). Platon, cunoscut pentru lucrarea *Republica*, afirma că ordinea mișcării este echivalentă cu ritmul muzical [3, p. 12]. Fericitul Augustin numea muzica ritmică „ars bene movendi”, adică *arta mișcării frumoase*.

La mijlocul secolului XX, deja exista noțiunea de *meloterapie* – metodă de tratare prin muzică. De exemplu: pentru liniște interioară – Franz Schubert – „Rozamunda” și „Ave Maria”. În cazul surmenajului intelectual – Johann Sebastian Bach – „Fugile”. Pentru reglarea nivelului tensiunii arteriale – W. A. Mozart – „Don Juan”, Franz Liszt – „Rapsodie maghiară” [1, p. 203].

Daniel Levitin scrie în celebra sa lucrare „Creierul nostru muzical” despre inevitabila influență a muzicii în activitățile de bază ale oricărui cadru didactic și în procesul de studiu al consumatorilor educaționali: „*Muzica, dintre formele de artă este considerată drept cea mai puternică modalitate de exprimare sau de asimilare a unei emoții. Tridimensională prin structură: melodie, ritm, armonie – dezvoltă concomitent gândirea analitică, motricitatea fină și inteligența emoțională*” [2, p. 47].

Muzica influențează multilateral atât persoanele adulte, cât și copiii. Influența poate fi:

- formativă, contribuind la formarea capacităților muzicale și activizarea sferii psihice;
- educativă, stimulând procesele de autocunoaștere și autodesăvârșire;
- estetică, cultivând o atitudine estetică față de fenomenele naturii, abilitatea de a percepe activ obiectele de artă, necesitatea de creare a frumuseții prin artistism, expresivitate, creativitate în toate domeniile vieții umane [1, p. 245].

Pentru a demonstra eficiența influenței muzicii asupra activității efective a unui cadru didactic, am elaborat un ansamblu de **strategii**, axate pe tridimensionalitatea muzicii: melodie, ritm, armonie, implementate în cadrul unui experiment psihopedagogic, desfășurat în IP LT Waldorf.

Strategia 1. Pentru dezvoltarea vorbirii melodice și expresive

„Tarzan și hora cu strigături”

Finalitate: gestionarea emoțiilor în momente de încordare musculară, de oboseală mentală.

Context profesional de utilizare a strategiei: ateliere de lucru mixte – părinți și elevi, mentorat, partea introductivă a unei ședințe etc.

Spațiu – într-un spațiu închis.

Timp alocat – 30 sec-10 min (în funcție de situație și intensitate emoțională).

Acțiuni: Imaginează-ți că ești în junglă.

Intonează vocalele: *A-E-I-O-U* – lung, larg, fără efort, fără grabă, cu un zâmbet interior, însoțit de mișcări ale mâinilor ce improvizează valuri.

Intonează silabele *HA-HE-HI-HU*, exercitând următoarele acțiuni:

- inspiră profund aer și reține 9-12 sec;
- expiră brusc și emite un sunet puternic cu silaba HA, însoțit de mișcări ca și la artele marțiale. Cu cât mai tare, cu atât mai bine. Este o „scuturare” de emoții.

Repetă aceste mișcări pentru fiecare silabă *HA, HE, HI, HO, HU*.

La final, relaxează-te, revenind la respirația obișnuită și zâmbește larg lumii.

Strategia 2. Pentru dezvoltarea ritmului „Ping-pong muzical”

Finalitate: socializare la nivel de ritm, tact, tempou, metru; gestionarea relațiilor prin dialog.

Context profesional de utilizare a acestei strategii: în cadrul atelierelor de lucru cu elevii; în momente de evocare la oricare lecție sau activitate extracurriculară.

Spațiu – atât afară, cât și în sală de clasă.

Timp alocat – 1-2 min.

Acțiuni: Stai în fața participanților în poziție dreaptă, ești liber. O altă variantă: participanții se împart în două rânduri și stau în poziție frontală.

Din start numești dirijorul – cel care va dirija acțiunea.

Se începe un dialog: *întrebare-răspuns* prin a lovi din palme, pe rând. Dirijorul bate din palme, partea oponentă răspunde în același mod.

Dirijorul intensifică bătăile, accelerând tempoul, intensitatea sunetului, modalitatea de a bate din palme.

Apoi dirijorul revine la tempoul inițial încetinind intensitatea bătăilor din palme.

Strategia 3. Strategia audiției active pentru dezvoltarea armoniei.

„Ascultă ce auzi”

Finalitate: sensibilizarea urechii externe, cultivarea gustului muzical, posibilitatea de autorevitalizare, direcționarea emoțiilor.

Context profesional de utilizare a acestei strategii: înainte și după sesiune cu părinții, înainte de vacanță pentru a fi mai clar în evaluarea propriilor realizări, înainte de o activitate.

Spațiu – în încăperi bine aerisite, într-un spațiu preferat, comod, relaxant.

Timpul alocat – 5-7 min.

Acțiuni: Decizi ce lucrare vei audia. Creezi o ambianță relaxantă – locul potrivit, timpul potrivit, fotoliul preferat. Ia o poziție comodă, dacă e lumină artificială – să fie opacă, ochii închiși, sursă de sunet calitativ (dacă audiezi cu căștile – să fie din cele exterioare).

Te întrebi ce simți în corp? Dacă este undeva tensiune, palpitații – acorzi atenție acelor părți ale corpului, imaginându-ți cum se relaxează, se calmează.

Reglezi respirația, astfel ca să devină calmă, neîntreruptă. Să simți cum fiecare inspirație aduce liniște, iar expirația – relaxare.

Faci o primă audiție a lucrării alese, fără a interveni cognitiv în proces.

La a doua audiție a aceleiași lucrări – imaginează-ți că ești eroul principal al acelei povești. De exemplu, permite-ți să fii o rază a soarelui, care pe parcursul piesei aduce întregul soare pe pământ.

La final de o astfel de „cură de tratament” sonoră, permite-ți să găsești recunoștință pentru faptul că ai găsit locul și timpul potrivit de a te reîntâlni cu sine și a te regăsi pe tine însuși.

În concluzii: Prin prisma tridimensionalității muzicii fiecare cadru didactic își poate spori considerabil gradul de eficientizare atât în plan personal, cât și profesional.

Referințe:

1. BRASS, R. *Horwege entdecken – Musikunterricht als Audiopadie*. Stuttgart: Zwischen-tone Buch-und Musikverlag, 2010. 237 p.
2. LEVITIN, D. J. *Creierul nostru muzical*. București: Humanitas, 2010. 324 p.
3. PLATON. *La Republica*, 2012. [Accesat 01.07.2022]. Disponibil: <https://www.um.es/noesis/zunica/textos/Platon,Republica.pdf>

Recomandat
Nina BÎRNAZ, dr., conf. univ.

STRATEGII DE EFICIENTIZARE A MANAGEMENTULUI ACTIVITĂȚILOR CU PĂRINȚII COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Adriana CHETRARU

CZU: 376.2.018.264

geolitos89@gmail.com

This work realizes a study of strategies applied in managing activities with parents of children with SEN. The theoretical part determines the conceptual genesis of the notion of managing activities with parents, highlights the role of the family, the legal field of implication for parents of children with SEN in the recovery process. The experimental part contains the diagnostic demarch which caused the conception and implementation of a formative program.

Actualitatea și importanța temei abordate. Trăim într-un context istorico-social a cărui caracteristică de bază este dinamismul. Asistăm la restartul politicilor internaționale și naționale în domeniul educației și la schimbarea dioptriei vizavi de atitudini și priorități, în plan general și referitor la copiii cu cerințe educaționale speciale (CES), în particular. Profilul conceptual al acestor schimbări este reflectat în acte normative aprobate la nivel internațional și ulterior național [1, p.14]. În acest context, pionieratul este deținut de „Programul mondial de acțiune în favoarea persoanelor cu dizabilități pentru decada 1983-1992”, rezoluție a Adunării Generale ONU din 1982, care include următorul deziderat „Legile cu privire la învățământul obligatoriu trebuie să includă copiii cu toate tipurile și gradele de dizabilități, inclusiv copiii cu dizabilități severe”. În Republica Moldova primul document care legiferează această idee este Strategia națională „Educația pentru toți” aprobată prin HG nr. 410 din 4 aprilie 2003 [2, p.14]. Inevitabil, procesul de implementare a educației incluzive este însoțit de o serie de blocaje, generate de logistica defectuoasă, infrastructura instituțiilor educaționale prea puțin adaptată la nevoile speciale ale copiilor și resursele umane antrenate, dar cea mai dificilă sarcină este răsturnarea stereotipurilor formate cu referire la copiii cu CES, inclusiv la părinții acestora [3, p.11]. Pentru a depăși toate dificultățile, este necesară conjugarea tuturor resurselor – cea mai importantă este familia.

Scopul și obiectivele lucrării – reprezintă elucidarea combinației optime, sub aspect cantitativ și calitativ, a strategiilor aplicate în managementul activităților cu părinții copiilor cu CES, în vederea acordării suportului calificat în creșterea, educarea, îngrijirea și integrarea socială a acestora. Printre obiectivele lucrării se numără următoarele: sistematizarea analitică a informației existente în literatura de specialitate cu referire la importanța și specificul managementului activităților cu părinții copi-

ilor cu CES; evidențierea trăsăturilor distinctive ale managementului activităților cu părinții copiilor cu CES implicați în procesul educațional; elucidarea aspectelor legale cu referire la rolul părinților (drepturi și îndatoriri) în recuperarea copiilor cu CES; conceperea și implementarea unui program formativ de eficientizare a activităților de parteneriat cu familiile copiilor cu CES; elaborarea recomandărilor pentru cadrele didactice implicate în activități de educație parentală cu familiile copiilor cu CES.

Metode de cercetare. În procesul investigațiilor au fost utilizate următoarele metode: teoretice – analiza, sinteza și compararea cercetărilor realizate în problema dată; ipotetico-deductive de interpretare și explicare a rezultatelor; empirice – observarea, chestionarea, convorbirea, experimentul de constatare, formativ și de control; statistice – calcularea mediei, compararea indicilor procentuali.

Primele programe de sporire a competențelor parentale apar în perioada interbelică, dar au caracter sporadic, lipsit de continuitate. Programe sistemice cu susținere guvernamentală apar în a doua jumătate a secolului XX în SUA, după care migrează în Europa și alte regiuni. Cele mai importante studii în domeniul managementului activităților cu părinții în R. Moldova au fost realizate în cadrul unor proiecte, implementate sub egida UNESCO, fiind finanțate de Uniunea Europeană.

Având la bază cercetarea teoretică, care a constatat în: determinarea descendenței conceptuale a managementului activităților cu părinții copiilor cu CES; fundamentarea teoretică a fenomenelor asociate activităților cu părinții; sublinierea rolului familiei în procesul de recuperare a copilului cu CES; prezentarea situației actuale în domeniul educației parentale pe plan național și internațional; conturul câmpului legal din perspectiva drepturi și îndatoriri ale părinților copiilor cu CES în asigurarea bunăstării acestora, s-a realizat studiul experimental. Experimentul este constituit din trei etape: diagnostică – colectarea și interpretarea datelor; formativă – conceperea și aplicarea unui program formativ; evaluativă – estimarea eficienței programului de formare, elaborarea recomandărilor. Pentru colectarea datelor au fost utilizate instrumentele elaborate de profesorul de sociologie la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Mircea Agabrian [4, p.119]. Rezultatele obținute în urma procesării datelor, indică faptul că majoritatea cadrelor didactice, indiferent de instituția în care activează, salută implicarea părinților copiilor cu CES în activitățile instituțiilor educaționale, dar nu o văd ca fiind un element permanent, cu drepturi depline. Cei mai sceptici sunt înșiși părinții. Informația din aceleași chestionare a stat la baza elaborării unui program de formare cu o structură modulară. Fiecare modul poate fi modificat/inlocuit în funcție de scopul formatorului și necesitatea formatului, subliniind faptul că caracteristica de bază a unui program, care are în centrul atenției familia în care crește și se educă un copil cu CES, este individualizarea. Un program foarte bun pentru anumiți părinți poate fi absolut ineficient și chiar cu impact negativ, în cazul altora.

Aplicând un program de formare relativ scurtă, elementele careia au fost asamblate pornind de la necesitățile și potențialul celor formați, arată schimbări pozitive importante în atitudini și opinii. Rămân a fi concepute programe ample cu selectarea minuțioasă, în limita opțiunilor existente, a tuturor componentelor programului:

locație, conținuturi, strategii, format, orientate spre satisfacerea necesităților grupului țintă și fiind urmărite rezultatele nu doar de scurtă durată, dar și cele de perspectivă.

Concluzii. Ca rezultat al cercetării date, am constatat că: managementul activităților cu părinții descinde conceptual din managementul general, trecând prin filtrul specific domeniului, asistența psihopedagogică a copiilor cu CES presupune includerea familiei acestuia într-un complex de activități de sporire a competențelor parentale; documentele de politici educaționale trasează parcursul general al educației parentale și o serie de acte normative asigură instrumente și mecanisme de implementare; programele parentale contribuie la formarea unui parteneriat durabil între familie și instituția educațională, calitatea acestor programe determină gradul de angajare a părinților în procesele desfășurate în instituția în care se educă copilul lor. Activitatea de cercetare teoretică, practică contribuie la extinderea bagajului de cunoștințe și experiențe în domeniul cercetat. Acest fapt ne face îndrăzneți să formulăm unele recomandări:

- În planificarea activităților destinate părinților țineți cont, că în final beneficiarii sunt copiii.
- Studiați minuțios baza legală care însoțește incluziunea educațională a copiilor cu CES.
- Fiecare activitate trebuie să aibă un caracter profund individualizat.
- Includeți părinții în programe de voluntariat în calitate de persoane-resurse. Un părinte cu o dificultate va asculta mai bine un sfat dat de alt părinte, care a reușit să depășească o situație similară.
- Flexibilitatea este unul din punctele forte al oricărui program de formare.
- Unii dintre cei mai fideli susținători ai programelor de educație parentală sunt finanțatorii externi, care își desfășoară activitatea sub egida UNESCO, oferind suport real, nu ezitați să apălați.

Referințe:

1. GORAS-POSTICĂ, V., GUȚU, Sv. Educația incluzivă în Republica în Republica Moldova: repere legislativ-reglatorii actualizate și inegalități perpetuate. În: *Studia Universitatis, Seria Științele educației*, 2018, nr. 5 (115), pp.13-17. ISSN 1857-2103.
2. BULAT, G., SOLOVEI, R. *Educația incluzivă*. Vol. I. Chișinău, 2016.
3. BULAT, G. RUSU, N. *Asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale*. Lumos Foundation, 2015.
4. AGABRIAN, M. *Școala, familia, comunitatea*. Institutul European, 2006.

Recomandat

Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr. hab., prof. univ.

STRATEGII DE ASISTENȚĂ METODOLOGICĂ ÎN ACTIVITATEA SPECIALIȘTILOR SERVICIULUI DE ASISTENȚĂ PSIHOPEDAGOGICĂ

Cătălina CODĂU

CZU: 37.015.3

codaucatalina25@gmail.com

In our research we aimed to study the process of methodological assistance in the work of the specialists of the Psycho-pedagogical Assistance Services, aiming at the elaboration of some recommendations for granting the methodological assistance for them. We have experimentally demonstrated that methodological assistance strategies carried out by the specialists of the Psycho-pedagogical Assistance Services are efficient if they fully reflect the logic of the methodological assistance process.

În sistemul educațional din Republica Moldova, în ultimii 10 ani, au fost implementate mai multe schimbări orientate spre ridicarea nivelului de calitate a serviciilor educaționale pentru fiecare copil și adult din țară. Educația incluzivă este una dintre schimbările de importanță majoră, deoarece asigură dreptul fiecărui copil la educație, drept garantat de Constituția Republicii Moldova. La nivel de raioane, procesul de educație incluzivă este susținut de către Serviciile de Asistență Psihopedagogică, care oferă servicii de suport educațional copiilor cu CES și familiilor acestora, dar totodată oferă sprijin și consultare actorilor educaționali implicați în procesul EI. Hotărârea de Guvern 732 din 16.09.2013 stipulează că una din direcțiile de activitate ale specialiștilor SAP este asistența metodologică: realizată în scopul consolidării capacităților și formării percepțiilor corecte în abordarea copiilor cu CES. Astfel, asistența metodologică este una din activitățile prioritare ale serviciului.

Tema propusă pentru cercetare provoacă în ultimul secol dezbateri în literatura de specialitate în planul teoretic și cel practic. Aceasta prezintă interes și constituie obiectul de studiu pentru diverși cercetători, care abordează multiple aspecte ale procesului. Aspectele abordate de către cercetători sunt diverse, dar acestea nu descriu procesul deplin al asistenței metodologice și nu evidențiază particularitățile strategiilor în baza cărora acest proces ar fi corect și eficient, de aceea ne-am axat pe scopul cercetării, care constă în elaborarea unor recomandări de acordare a asistenței metodologice pentru specialiștii Serviciilor de asistență psihopedagogică. Pentru atingerea scopului cercetării, am pornit de la ipoteza: strategiile de asistență metodologică, realizate de către specialiștii Serviciilor de asistență psihopedagogică, sunt eficiente dacă reflectă integral logica procesului de asistență metodologică. În acest sens, am analizat aspectele teoretice și practice ale asistenței metodologice; am determinat specificul asistenței metodologice realizate de către specialiștii SAP; am evaluat respectarea

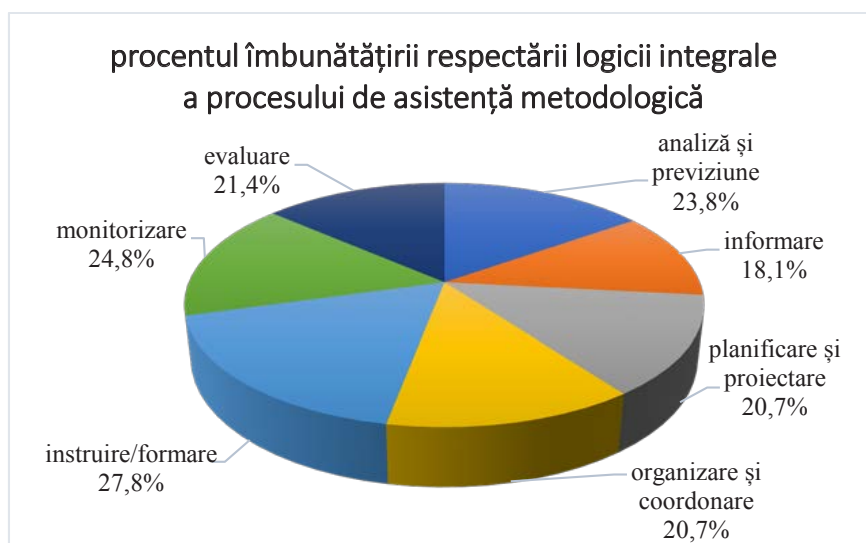
logicii, etapelor procesului de asistență metodologică în activitatea specialiștilor SAP; am elaborat și implementat programul de dezvoltare a competențelor profesionale necesare specialiștilor SAP în acordarea asistenței metodologice; am elaborat recomandări cu privire la acordarea asistenței metodologice pentru specialiștii Serviciilor de Asistență Psihopedagogică.

Experimentul psihopedagogic, a fost constituit din trei etape distincte de: constatare, formare și control. Baza experimentală a cercetării noastre a fost constituită din 35 de tineri specialiști din cadrul Serviciilor raionale/municipale de Asistență psihopedagogică de la noi din țară.

Baza teoretică a cercetării noastre este reprezentată de abordările teoretice ale procesului de asistență metodologică, prin care este definită asistența metodologică, sunt explicate caracteristicile, formele și funcțiile procesului. L. Falyushina definește asistența metodologică ca un sistem de activități intern organizaționale pedagogice și manageriale ale administrației și personalului unei instituții de învățământ, care vizează asigurarea îmbunătățirii continue a calificărilor pedagogice și competențelor profesionale ale unui cadru didactic, în scopul de îmbunătățire a calității procesului de învățământ [1, p.1]. Examinând literatura de specialitate, am constatat următoarele direcții de activitate în asistența metodologică: asigurarea suportului științific și metodologic pentru implementarea inovațiilor și modificărilor în sistemul educațional; acordarea suportului metodologic în rezolvarea problemelor profesionale; dezvoltarea și autodezvoltarea competențelor profesionale. Având în vedere funcțiile manageriale ale SAP-ului: managementul *intern*, ce presupune planificarea, organizarea și realizarea activității SAP și managementul *extern*, ce se referă la planificarea, organizarea și acordarea suportului/asistenței metodologice în planificarea, organizarea și realizarea activităților altor instituții [2, p.60]. Menționăm că activitatea de asistență metodologică este o componentă managerială a activității SAP. Ca urmare a activităților de asistență metodologică realizată cu diverse categorii de beneficiari, care asistă în procesul educațional al copiilor cu nevoi speciale, aceștia își dezvoltă continuu competențele profesionale în identificarea timpurie a necesităților copiilor, intervenția promptă, abordarea individualizată a copiilor, oferirea serviciilor de suport educațional, dezvoltarea creativității și capacității de rezolvare a problemelor etc. Totodată, ar permite îmbunătățirea calității și eficienței procesului instructiv-educativ pentru toți copiii [3, p. 84]. Analizând literatura de specialitate la subiectul abordat, am constatat că procesul de procesul de asistență metodologică poartă un caracter logic și cronologic și se realizează în șapte etape distincte: identificarea nevoilor de asistență a beneficiarului concret; informarea; identificarea conținutului, formelor, mijloacelor și strategiilor relevante și planificarea activității de asistență metodologică; organizarea și coordonarea activităților de asistență metodologică; realizarea activităților de instruire/formare; monitorizarea și mentorarea pe parcursul activității beneficiarului de soluționare a problemelor prin aplicarea instrumentelor oferite în cadrul asistenței metodologice; evaluarea impactului procesului de asistență metodologică, constatarea progreselor beneficiarului și reflecție asupra procesului pentru

îmbunătățirea activităților ulterioare. Eficiența asistenței metodologice depinde de calitatea parcurgerii fiecărei etape și respectarea integrală a acestor etape.

Determinarea variabilelor relevante pentru verificarea ipotezei, selectarea instrumentelor necesare experimentului psihopedagogic, a permis elaborarea și valorificarea programului de dezvoltare a competențelor profesionale necesare în acordarea asistenței metodologice. Programul fiind axat pe elementele: identificarea necesităților beneficiarilor, planificarea/organizarea activităților de asistență metodologică, monitorizarea activităților de suport metodologic și evaluarea impactului procesului de asistență metodologică.

Figură. Evoluția procentului de respectare a logicii integrale a procesului de asistență metodologică la etapa de control

Analiza rezultatelor valorilor medii obținute de subiecți la etapa de pretest și posttest, per dimensiunile evaluate prin aplicarea Chestionarului de evaluare a respectării logicii etapelor procesului de asistență metodologică, evidențiază că activitățile realizate în cadrul programului de formare au fost eficiente, deoarece formabilii au conștientizat cât de relevant este să respecte integral logica procesului de asistență metodologică și să exerseze strategii eficiente pentru realizarea procesului și satisfacerea nevoilor beneficiarilor. Analiza aspectelor teoretice și practice cu privire la asistența metodologică și interpretarea rezultatelor obținute după experimentul psihopedagogic și estimarea comparativă a rezultatelor, a oferit posibilitatea să elaborăm recomandările pentru acordarea asistenței metodologice. Pentru a oferi o prezentare mai analitică a recomandărilor, a fost elaborat un tabel care specifică fiecare dimensiune a asistenței metodologice, activitățile realizate de specialiștii SAP pentru fiecare dimensiune în parte și sunt exemplificate strategii relevante pentru acțiunile procesului

lui de asistență metodologică. Acest tabel poate fi utilizat ca o listă de control de către specialiștii Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică pentru monitorizarea calității procesului de asistență metodologică realizat de specialiștii SAP.

Referințe:

1. ANDREEVA, N. A. *Approaches to Methodical Work Organization at Preschool Educational Institution*, pp. 1-7 (online), (citat 05.03.2022). Disponibil pe: http://shgpi.edu.ru/files/nauka/vestnik/2017/3_35/17.pdf
2. BULAT, G., BALAN, V., BORTĂ, L. ș.a. *Educația incluzivă unitate de curs.*/ Ediție revizuită și completată. Chișinău: BonsOffices, 2017. 308 p. ISBN: 978-9975-87-298-0.
3. BULAT, G., SOLOVEI, R., BALAN, V. ș.a *Educația incluzivă: Suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul educației incluzive centrate pe elev.* Vol.I, Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 170 p. ISBN: 978-9975-3144-0-4.
4. Hotărârea de Guvern nr. 732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de Asistență Psihopedagogică. Chișinău, 2013.

Recomandat
Valentina CHICU, *lector univ.*

MANAGEMENTUL STRESULUI LA CADRELE DIDACTICE

Olga DRUMEA

CZU: 37.011.31:159.944.4

olgadrumea@gmail.com

Stress is still a current issue, although it has been studied ever for 100 years. Research in this area shows that stress at work is a phenomenon that affects almost all professions. Mostly affected by stress are service providers, including education. More and more researches are dedicated to these facts under several psychological, pedagogical, social angles.

Provocările societății contemporane, axate pe performanță și pe viteza executării sarcinilor, solicită un efort continuu din partea actorilor sociali în tentativa lor de a le face față. Actualitatea problematicii stresului ocupațional rezidă în faptul că principala categorie afectată sunt oamenii, un aspect ce nu poate fi nici neglijat, nici exclus. Multe studii de specialitate arată consecințele stresului asupra activității de muncă și evidențiază faptul că, în mediul profesional, angajații experimentează frecvent stări emoționale negative, situații de instabilitate emoțională, sentimente de pericol, anxietate etc. Printre meseriile puternic afectate de stres, cea de *cadru didactic* ocupă o poziție remarcabilă. Drept surse însemnate ale stresului educațional pot servi: suprasolicitarea cotidiană, dezacordul dintre consumul energetic-intelectual și recompensele morale și materiale, responsabilitatea mărită pentru fiecare elev, conflictele de rol, înlocuiri frecvente ale standardelor educaționale, nevoia implementării educației incluzive etc.

Cadrul didactic de azi, în multe cazuri, nu reușește să facă față actualului imperativ de optimă eficacitate în muncă și variază între două extreme – performanță în execuția sarcinilor cu riscul oboselii și dezvoltării sindromului burnout, sau păstrarea resurselor personale în condițiile unei activități mediocre. Pe de altă parte, dilema dintre potențialul personal și cerințele activității pedagogice se agravează prin carență la nivel de instituție educațională (investiție săracă, management inefficient, puține oportunități de creștere personală etc.) și la nivel de sistem educațional (inconsecvența reformelor, care delimitează cu resturi ale practicilor învechite, situație caracteristică societăților în transformare).

Stresul ocupațional al cadrelor didactice a intrat de mult timp în vizorul cercetătorilor din diverse domenii ca: psihologia, fiziologia, pedagogia, sociologia, medicina etc. Mai multe cercetări accentuează numărul alarmant al cadrelor didactice care relatează stres la locul de muncă. În comparație cu alte activități profesionale în care experiența și complexitatea executării angajamentelor se obțin pe parcurs, cadrul didactic se confruntă din prima zi de activitate cu situații la care este supus și un pedagog cu experiență, și în constantă măsură trebuie să posede un randament

crescut (în explicare, îndrumare, consiliere, evaluare, structurarea diverselor activități educaționale etc.), deoarece un elev nu așteaptă până când un cadru didactic va urca profesional odată cu el, ci are necesitatea de un cadru didactic sigur pe propria meserie. Gradul mărit al stresului și epuizării pedagogilor se răsfrânge direct asupra discipolilor și a celor din jur.

Cercetările efectuate în rândul cadrelor didactice relevă faptul că stresul ocupațional este asociat cu un număr de variabile, incluzându-le pe cele intrinseci profesiei, pe cele care se referă la particularitățile individuale și pe cele legate de mediul de activitate, de instituție [2, p. 54].

Cauzele apariției stresului ocupațional este generat de devalorizarea sistemului individual de valori, deficit al energiei psihice, dificultăți de autorealizare și pierderea ritmului vieții profesionale, neîmpăcarea cu sine în raport cu calitatea activității profesionale, deficitul relațional.

Din cele expuse mai sus, reiese că stresul ocupațional poate apărea sub influența factorilor intrinseci profesiei, individuali și determinați de mediul organizațional. Printre factorii care pot servi drept cauză în dezvoltarea stresului ocupațional putem enumera:

- *factorii generali* – genul, vârsta, stagiul profesional, starea civilă/statutul marital și tipul instituției de învățământ în care activează subiectul cercetat;
- *factorii organizaționali* – suprasolicitarea, ambiguitatea rolului, suportul social, satisfacția în muncă, stresul;
- *factorii personali* – imaginea de sine, locul controlului, tipul de temperament.

De menționat că prezența unui singur factor nu este suficientă pentru apariția arderii emoționale și, de regulă, această stare apare în urma acțiunii mai multor factori, circumstanțe și cauze [3, p. 28].

Starea de stres se manifestă prin diferite reacții:

- reacții fizice/fiziologice: dureri de inimă, apetit scăzut sau crescut;
- reacții cognitive: blocaje ale gândirii; deficit de atenție; tulburări de atenție și memorie;
- reacții emoționale: scăderea interesului pentru domenii care reprezentau înainte pasiuni;
- reacții comportamentale: scăderea randamentului activității profesionale desfășurate, tulburări de somn [1, p. 83].

În vederea gestionării reacțiilor la stres, intervine managementul stresului. Managementul stresului presupune, mai întâi, identificarea nivelului stresului, cauzelor și apoi optimizarea reacțiilor la factorii care generează stresul, prin aplicarea unor tehnici specifice. Managementul stresului presupune gestionarea și controlul emoțiilor, a reacțiilor în situații percepute ca dificile, generatoare de stres, având câteva aspecte esențiale:

- informarea cu privire la situații, surse care pot deveni factori stresori, facilitând anticiparea unor posibile strategii de înfruntare a situațiilor dificile;

- dezvoltarea, consolidarea stimei de sine, prin stabilirea unor scopuri realiste, posibil de atins, motivația pentru implicarea în rezolvarea sarcinilor;
- dobândirea (învățarea) unor abilități, metode și tehnici de luare a deciziilor optime și de rezolvare a problemelor, dobândirea unor tehnici de rezolvare a conflictelor, de colaborare pozitivă cu ceilalți menite să asigure succesul în activitate;
- suport social adecvat, prin gestionarea unor relații de parteneriat profesional cu persoane competente ce pot oferi sprijin, ajutor, consultanță [4, p. 12].

Pentru identificarea nivelului de stres, precum și a impactului său în activitatea profesională, a fost efectuată cercetarea empirică, la care au participat 30 de cadre didactice din învățământul general, selectate în mod aleatoriu. Genul respondenților a fost în exclusivitate feminin, cu vârsta cuprinsă între 21 și 63 de ani; vechimea în muncă s-a încadrat în intervalul 1-35 de ani. Mediul în care locuiesc și își desfășoară activitatea profesională a fost: 52% – urban, 48% – rural. Datele obținute în demersul de constatare demonstrează în mod elocvent următoarele: cadrele didactice examinate manifestă scoruri mari la stresul ocupațional. Rezultatele obținute arată că vârsta cronologică este un factor important, atunci când vorbim despre stresul ocupațional. S-a stabilit că perioada tânărilor adult este mai vulnerabilă față de arderea emoțională decât perioada adultă. S-a constatat un nivel ridicat al stresului la persoanele cu stagiul în muncă de până la 10 ani.

În baza studiului realizat, propunem următoarele *recomandări practice* pe mai multe direcții: elaborarea programelor de susținere a cadrelor didactice la debut de carieră, care ar include training-uri și sesiuni sistematice (organizate la nivel de direcții de învățământ), în cadrul cărora debutanții vor discuta pe marginea problemelor cu care se confruntă; înființarea unei „rețele de suport profesional” prin deschiderea unei linii de telefon, adresă e-mail, la care profesorii ar putea în mod anonim cere sfaturi, recomandări vizavi de situațiile stresogene, unde ar putea discuta despre simptomele, stările psihologice care îi alarmează; elaborarea unui material informativ care să fie oferit fiecărui cadru didactic nou-venit în instituție – Ghidul profesorului debutant – care ar conține informație referitor la stresul ocupațional și arderea profesională: cauze, simptome, consecințe, metode de profilaxie, metode de evaluare.

Referințe:

1. GORAȘ-POSTICĂ, V. Formarea de competențe profesionale în contextul actual al învățământului superior. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe ale educației”*, 2013, nr.5(65), pp. 31-36. ISSN 1857-2103.
2. BĂBAN, A. *Stres și personalitate*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2003.
3. CAPOTESCU, R. *Stresul ocupațional. Teorii, modele, aplicații*. Iași: Lumen, 2006. 118 p.
4. BRICEAG, S. *Stresul în mediul didactic: Remedii de profilaxie, gestionare și control*. Chișinău: Univers pedagogic, 2007. 72 p.

Recomandat

Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr. hab., prof. univ.

RELAȚIA DINTRE ATAȘAMENT ȘI GELOZIE LA CUPLURILE CONJUGALE

Mariana GRIGORIȚĂ

CZU: 316.356.2:303.4(478)

mrgrigorita2808@gmail.com

In this research we aimed to identify whether there are differences in the manifestation of attachment and jealousy depending on marital status and gender of subjects. We also identified whether there is a relationship between attachment and jealousy in conjugal couples.

Atașamentul și gelozia prezintă un interes major pentru psihologia familiei. Shaver și Hazan au ajuns la concluzia că stilul de atașament format în copilărie este același și la vârsta adultă [2]. După Freud, gelozia este compusă din: durere, rana narcisică, sentimente ostile față de rival și autocritică [1, p. 210].

În această cercetare, am avut scopul să studiem relația dintre atașament și gelozie la cuplurile conjugale, dar și să identificăm existența unor diferențe gender și de statut marital în manifestarea atașamentului și geloziei. La cercetare au participat 30 de cupluri, 15 căsătorite și 15 necăsătorite, dintre care 30 de femei și 30 de bărbați. Pentru determinarea nivelului de gelozie, respondenții au completat *Scala de gelozie* elaborată de Bringle, Roach, Andler și Evenback în anul 1979, iar pentru determinarea stilului de atașament – *Chestionarul AAS – Adult Attachment Scale*, elaborat de Collins și Read în 1990.

În continuare, ne-am propus să vedem dacă există diferențe în manifestarea atașamentului în funcție de statutul marital și genul subiecților. Rezultatele primite sunt prezentate în Figurile 1 și 2.

Analizând datele obținute, am constatat că nu există diferențe semnificative în manifestarea atașamentului securizant în funcție de statutul marital al subiecților, fapt determinat prin intermediul Testului t (căsătoriti $m=18,43$; necăsătoriti $m=17,27$; $t=1,342$; $p=0,185$). Datele obținute ne permit să afirmăm că persoanele căsătorite și cele necăsătorite manifestă atașamentul securizant în mod egal, datorită vârstei fragede a unor respondenți, dar și datorită stilului de atașament al partenerului. Totodată, am constatat că există diferențe semnificative în manifestarea atașamentului evitant în funcție de statutul marital al subiecților, fapt confirmat și prin Testul t (căsătoriti $m=16,23$; necăsătoriti $m=17,97$; $t=-2,164$; $p=0,035$), dar și a atașamentului anxios-ambivalent, fapt confirmat prin Testul t (căsătoriti $m=13,63$; necăsătoriti $m=16,30$; $t=-3,181$; $p=0,002$). Datele prezentate ne permit să afirmăm că persoanele necăsătorite sunt mai evitante și mai anxioase-ambivalente decât cele căsătorite, deoarece aceste persoane nu se implică suficient în relație, sunt distante, au tendința să creadă că par-

tenerul le va abandona, respectiv acestea găsesc mai greu sau chiar deloc un partener cu care să se căsătorească.

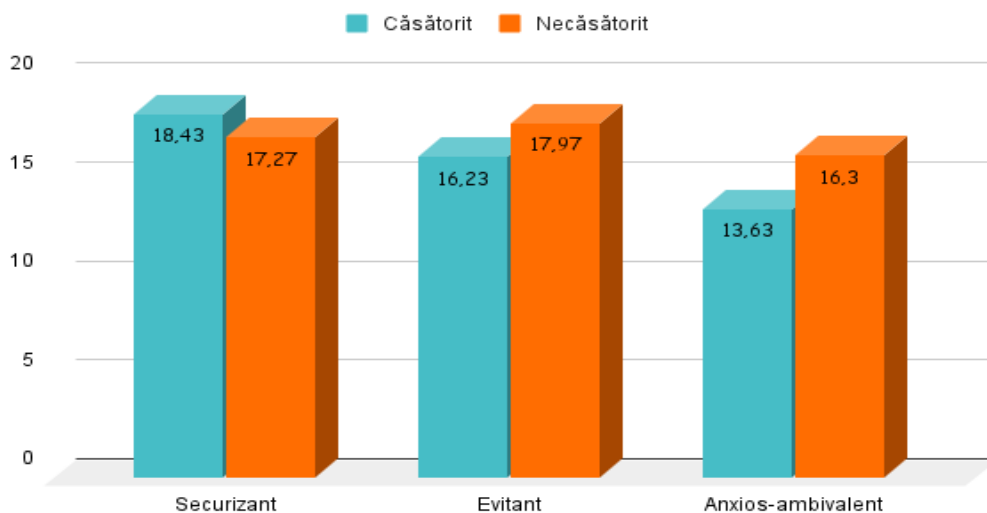

Figura 1. Reprezentarea grafică a mediilor obținute la atașament în funcție de statut marital

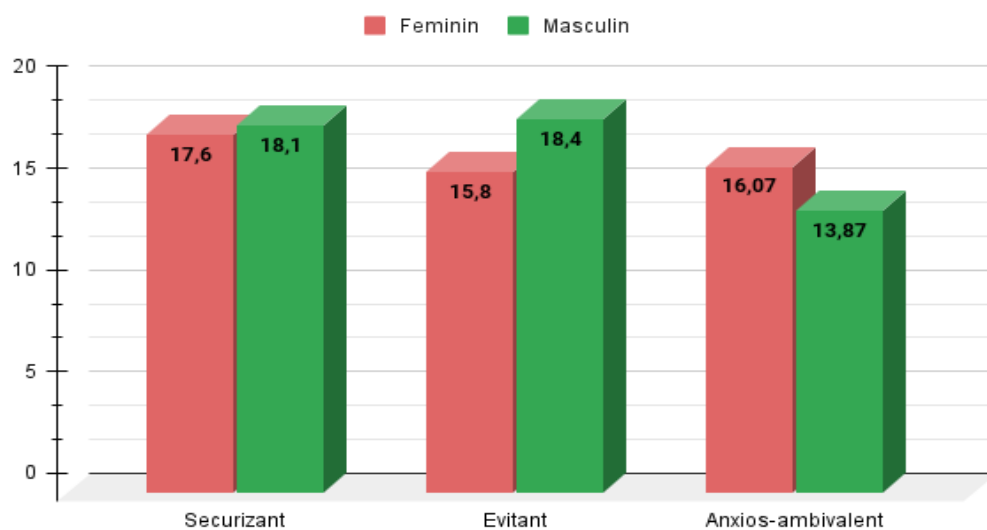

Figura 2. Reprezentarea grafică a mediilor obținute la atașament în funcție de genul subiecților

Analizând Figura 2, am constatat că nu există diferențe semnificative în manifestarea atașamentului securizant în funcție de genul subiecților, fapt confirmat și prin

intermediul Testului t (femei $m=17,60$; bărbați $m=18,10$; $t=-0,568$; $p=0,572$). Datele obținute ne permit să afirmăm că ambele sexe manifestă atașamentul securizant în mod egal, deoarece stilul de atașament securizant nu posedă particularități și caracteristici care ar putea să determine existența anumitor diferențe între bărbați și femei. Totodată, am constatat că există diferențe semnificative în manifestarea atașamentului evitant în funcție de genul subiecților, fapt demonstrat cu ajutorul Testului t (femei $m=15,80$; bărbați $m=18,40$; $t=-3,423$; $p=0,001$), dar și a atașamentului anxios-ambivalent, fapt confirmat prin Testul T (femei $m=16,07$; bărbați $m=13,87$; $t=2,554$; $p=0,013$). În conformitate cu datele prezentate, putem să afirmăm că bărbații sunt mai evitanți, iar femeile sunt mai anxioase-ambivalente, datorită particularităților distinctive de gen, conform cărora bărbații sunt mai reținuți, mai distanți, iar femeile mai anxioase în legătură cu tot ce se întâmplă în relație.

Tabel

Compararea intergrupuri în funcție de statut marital și gen la Scala de gelozie

	Mediile	Diferența mediilor	t	p
Căsătoriți	52,10	-14,900	-2,739	0,008
Necăsătoriți	67,00			
Femei	63,27	-7,433	1,304	0,197
Bărbați	55,83			

În Tabel ne-am propus să identificăm dacă există diferențe în manifestarea geloziei în funcție de statutul marital și genul subiecților. În urma analizei făcute, putem afirma că există diferențe semnificative în manifestarea geloziei în funcție de statutul marital al subiecților, fapt demonstrat prin Testul t (căsătoriți $m=52,10$; necăsătoriți $m=67,00$; $t=-2,739$; $p=0,008$). Datele obținute ne permit să afirmăm că persoanele necăsătorite sunt mai geloase decât cele căsătorite, deoarece o persoană geloasă va fi dificil de abordat în cadrul relației de cuplu, de aceea aceste persoane nu-și vor găsi cu ușurință un partener. În legătură cu manifestarea geloziei în funcție de gen, putem afirma că nu există diferențe semnificative, fapt constatat prin Testul t (femei $m=63,27$; bărbați $m=55,83$; $t=1,304$; $p=0,197$). Datele obținute ne permit să afirmăm că atât bărbații, cât și femeile manifestă gelozia în același mod, deoarece gelozia nu ține de gen, însă ține de: caracter, trăsături de personalitate, societatea în care a crescut individul etc.

În urma încercării de a constata dacă există o relație între atașament și gelozie la cuplurile conjugale, am identificat că există o relație între atașament și gelozie, fapt demonstrat prin intermediul testului Spearman ($r=0,605$; $p=0,000$). În funcție de rezultatele obținute, putem spune că se atestă o corelație pozitivă semnificativă între gelozie și atașament. Totodată, am identificat că există o relație semnificativă negativă între tipul de atașament securizant și gelozie, fapt demonstrat prin intermediul Testului Pearson ($r=-0,674$; $p=0,000$). Astfel deducem că persoanele cu un stil de atașament securizant manifestă un nivel mai scăzut de gelozie, deoarece aceste per-

soane se simt foarte bine în relațiile cu ceilalți și se pot apropia cu ușurință de aceștia. În același timp, afirmăm că există o relație semnificativă pozitivă între stilul evitant de atașament și gelozie, fapt demonstrat prin intermediul Testului Pearson ($r=0,427$; $p=0,001$), dar și între stilul de atașament anxios-ambivalent și gelozie, fapt confirmat prin intermediul Testului Pearson ($r=0,577$; $p=0,000$). Astfel deducem că persoanele cu un stil de atașament evitant și anxios-ambivalent manifestă un nivel mai înalt de gelozie, deoarece aceste persoane se implică mai puțin în relația de cuplu, au teama că vor fi abandonate, nu au încredere în ceilalți.

În concluzie, putem menționa că atașamentul și gelozia sunt două variabile de o mare importanță în domeniul psihologiei familiei, de aceea este necesar ca acestea să fie cercetate cât mai mult, atât împreună, cât și separat, în unison cu alte variabile ce influențează viața de familie a cuplurilor conjugale.

Referințe:

1. BAUMGARD, H. *Forme ale geloziei*. București: Trei, 2008, pp. 204-210. ISBN: 978-973-707-191-0.
2. HAZAN, C., & SHAVER, P. Romantic love conceptualized as an attachment process. În: *Journal of Personality and Social Psychology*, 1987; 52, pp.511-524.

Recomandat

Cristina DOLINSCHI, *asist. univ.*

FACTORI PSIHOLOGICI CARE DETERMINĂ COMPORTAMENTUL FAȚĂ DE MEDIUL ÎNCONJURĂTOR

Daniela CERNEI

CZU: 159.9:316.62:504

cerneid23@gmail.com

Environmental issues and climate change are one of the major social problems, given the long-term negative effects and consequences. Psychologists can help people and communities to adapt and mitigate these effects. Researchers show that climate change is not just an ecological issue, but a problem with profound psychosocial effects. Thus, the investigation of the psychological factors that determine the environmental behavior is essential in order to understand the reasons of engagement in pro-environmental actions.

Problemele de mediu au devenit o preocupare importantă pentru umanitate, mai cu seamă în ultimele decenii. Calitatea vieții este influențată de schimbările climatice, acestea afectând alimentele pe care le consumăm, apa pe care o bem și aerul pe care îl respirăm. OMS (2016) a estimat că în următoarele decenii schimbările climatice vor provoca aproximativ 250.000 de decese [1]. Pentru clarificarea unor soluții la problemele de mediu, este necesară conștientizarea cauzelor acestor probleme, iar pentru a evita consecințele negative legate de problemele de mediu, este nevoie ca oamenii să înțeleagă gravitatea acestor probleme.

Conștientizarea impactului mediului este un pas important în educarea unui comportament civic, ecologic responsabil. Campaniile sociale ce vizează acțiuni de conștientizare a mediului sunt axate pe înțelegerea gravității problemelor de mediu și orientarea către acțiuni corespunzătoare care ar conduce la consolidarea unor bune practici pentru un mediu durabil. Cercetătorii susțin că există o relație între conștientizarea individuală a mediului și comportamentul pro mediu. Un individ care are valori puternice pro mediu tinde să fie conștient de modul în care acțiunile sale afectează mediul.

În acest sens, cunoașterea factorilor care determină interesul față de problemele de mediu și intențiile de implicare sunt esențiale pentru a înțelege comportamentul pro mediu, ceea ce ne-am propus să studiem în cercetarea dată. Am ales ca grup de cercetare adolescenții, pentru a vedea în ce măsură ei, care constituie generația în proces de formare, sunt susceptibili la aceste probleme și care ar fi factorii care ar determina comportamentul și implicarea. La cercetare au participat 16 adolescenți (16-17 ani). În acest studiu, analizăm câteva aspecte legate de factorii care ar influența comportamentul de mediu, și anume, (1) gradul de interes față de problemele legate de mediu; (2) percepțiile privind gravitatea problemelor legate de mediul înconjurător și emoțiile aferente acestor percepții și (3) intențiile de implicare individuală și/sau socială în acțiuni de protejare a mediului.

Datele au fost colectate în baza unor interviuri calitative. Ghidul de interviu s-a axat pe trei aspecte: primele două se referă la factorii – „*interesul față de problemele mediului înconjurător*”, „*percepția gravității problemelor*” și „*emoțiile trăite*”, care ar determina comportamentul față de mediu – „*implicarea socială și individuală în acțiuni de protejare a mediului*” (al treilea aspect). Pentru prezentul studiu, am luat în considerare doar acești factori, având la bază datele unor studii care arată că implicarea depinde de interesul și gradul de cunoaștere a problemelor de mediu, precum și emoțiile generate de percepția gravității acestor probleme [2, 3, 4 ș.a.].

Analiza datelor atestă anumite preocupări ale adolescenților în legătură cu problemele de mediu, care necesită a fi susținute și consolidate în vederea dezvoltării unui comportament pro ambiental. Cele mai importante probleme de mediu, în viziunea adolescenților intervievați, sunt poluarea, lipsa unor zone amenajate pentru depozitarea și reciclarea deșeurilor și defrișarea zonelor verzi. Ei consideră că problemele de mediu sunt grave și chiar foarte grave și necesită implicare și acțiuni imediate în vederea soluționării acestora și prevenirii deteriorării mediului. Am delimitat trei categorii privind percepțiile legate de preocuparea colegilor lor în legătură cu problemele de mediu: „*un grad înalt de împărtășire a gravității problemelor și discuții frecvente cu semenii; un nivel mediu de împărtășire a problemelor, cu încercări de a-și convinge semenii și lipsa unei conștientizări a problemelor de mediu, în general, nu se discută*”. Adolescenții au indicat emoții negative în legătură cu degradarea mediului și lipsa de acțiune privind stoparea acestor evoluții periculoase pentru umanitate. Datele arată prezența unui interes pentru implicare și o motivație crescută în raport cu problemele de mediu. Justificându-și răspunsurile, subiecții menționează că, în general, problemele mediului sunt grave (de ex., mediul poluat), ceea ce implică un interes sporit: „*e o atitudine firească să fii îngrijorat*”, „*nu poți rămâne indiferent*”.

Privind cauzele care determină problemele de mediu, subiecții se referă la atitudini (de ex., nepăsare, indiferență, deresponsabilizare pentru consecințe etc.), acțiuni sau comportamente ale oamenilor care afectează mediul (de ex., defrișarea, poluarea, aruncarea deșeurilor la întâmplare, lipsa de implicare – „*așteaptă să facă altcineva în locul lor...*”, consideră că prin acțiunile lor nu produc prejudicii majore mediului etc.) sau acțiuni sociale (de ex., lipsa unor campanii sociale de sensibilizare privind problemele de mediu etc.). Adolescenții au indicat emoții negative, care variază de la *tristețe* și *îngrijorare*, până la *teamă*, *alarmare*, *spaimă* și chiar *furie* că nu sunt conștientizate gravitatea problemelor și daunele pe care le provoacă pe termen lung și că ei nu pot influența în vreun fel aceste evoluții periculoase pentru umanitate.

Lipsa motivației de implicare este explicată de subiecți prin faptul că oamenii nu au o percepție foarte clară a gravității problemei, deoarece lipsesc acțiuni de informare, emisiuni TV și dezbateri publice, prin care oamenii ar fi sensibilizați de nevoia implicării: „*să se vorbească cât mai mult ca oamenii să înțeleagă cât de gravă este problema*”. Uneori, subliniază subiecții, implicarea personală poate fi văzută ca fiind mai puțin importantă, însă prin eforturi colective se pot obține schimbările dorite, de ex., „*poate pare că este puțin să ridici o hârtie de pe jos, dar dacă fiecare ar face*

acest lucru, ar fi schimbări...". Subiecții mai consideră că oamenii vor fi cu adevărat implicați când problemele de mediu vor deveni extrem de grave sau când le vor percepe astfel.

În baza rezultatelor studiului, am formulat câteva recomandări. Pentru psihologii școlari – în vederea identificării unor soluții viabile la problemele de mediu, sunt necesare schimbări de atitudine și comportament, prin urmare, sunt necesare organizarea de training-uri și proiecte educative prin care adolescenții ar fi sensibilizați în vederea dezvoltării unor atitudini pro mediu. Pentru cadre didactice – așa cum studiul arată preocupări ale adolescenților față de problemele de mediu, este necesară implicarea adolescenților în acțiuni sistematice, astfel, consolidându-se un comportament pro mediu durabil. Pentru activiștii pro mediu – rezultatele arată că adolescenții se implică mai mult în acțiuni colective, împreună cu semenii lor, respectiv, sunt necesare de a fi organizate campanii sociale și diverse inițiative colective de voluntariat.

În mod evident, studiul are și anumite limite: este un studiu calitativ, cu scop explorativ, fapt care a implicat mai puțini subiecți și, prin urmare, datele nu pot fi generalizate pe o populație mai largă, fiind necesar în acest scop un studiu cu mai mulți subiecți; toți subiecții au fost din mediul urban, prin urmare, nu cunoaștem care ar fi rezultatele studiului, dacă ar fi implicați și subiecți din mediul rural; pentru acest studiu, am luat în considerare doar trei factori care ar influența comportamentul pro mediu (interesul, emoțiile și percepția gravității problemelor de mediu), studiile ulterioare ar trebui să ia în considerare multitudinea de factori care, la fel, ar influența implicarea în raport cu problemele de mediu.

În vederea unor studii ulterioare, considerăm necesară validarea unor scale standardizate, utilizate pe larg în studiile de peste hotare, pentru a fi utilizate și pe populația din Republica Moldova. Realizarea unor studii calitative cu voluntari implicați în ONG-uri și acțiuni de mediu ar permite studierea în profunzime a *experienței și motivației implicării*, dar și a condițiilor care ar putea produce *dezangajarea*.

Referințe:

1. ABUN, D. and RACOMA, A. P. Environmental Attitude and Environmental Behavior of Catholic Colleges' Employees in Ilocos Sur, Philippines. În: *International Journal Of Academic Research*, 2017, 4 (1), pp. 23-52.
2. COJOCARU, N. Preocupări privind schimbările climatice și problemele de mediu în contextul pandemiei: aspecte psihosociale. În: *Materialele conferinței internaționale „Psihologia aplicativă în fața provocărilor societale”* (Chișinău, 03 decembrie 2021).
3. MARINESCU, G. și STOICA, C. M. Comportamente pro-natură și sănătate. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Asistența psihologică la etapa contemporană: realități și perspective”*, 2021. Bălți: USARB, pp. 111-116.
4. SHUTALEVA, A. et al. Environmental Behavior of Youth and Sustainable Development. In: *Sustainability*, 2022, vol. 14, no. 1, pp. 1-26.

Recomandat

Natalia COJOCARU, dr., conf. univ.

PERFEȚIONISMUL LA LUCRĂTORII MEDICALI ÎN FUNCȚIE DE STAGIUL DE MUNCĂ

Nadiana ROȘCA

CZU: 159.923:616-051:303.4(478)

rcnadiana@gmail.com

This research presents a theoretical synthesis regarding perfectionism in medical field. The purpose of the research is to determine the specificity of the relationship between work experience and the manifestation of perfectionism in medical staff.

Conceptul de „perfeccionism” a fost studiat de mulți cercetători și filozofi de-a lungul timpului și continuă să fie studiat până în prezent, mai ales că se atestă o expansiune tot mai puternică a fenomenului [1]. Studii privind originile perfeccionismului și aspectele clinice ale acestei trăsături au fost făcute de autorii: Hewitt, Flett, Anthony, Fouladgar, iar despre aspecte ale manifestării perfeccionismului la medici: Gordon, Craiovan, Ильин, Thomas. Relevanța acestor cercetări rezidă în faptul că astfel se evidențiază potențiala suferință pe care o trăiesc perfeccioniștii.

În general, urmărirea idealurilor amplifică sentimentele de neputință. Mai mult decât atât, luând în considerare că perfeccioniștii au o nevoie constantă de a se simți în siguranță, odată cu pandemia epuizarea emoțională a cadrelor medicale care au un grad înalt de perfeccionism a crescut pe fundalul așteptărilor nerealiste înaintate către ei [2].

Hewitt și Flett au evidențiat trei dimensiuni ale perfeccionismului: *perfeccionismul orientat către sine*, care se manifestă prin setarea unor scopuri nerealiste către sine; *perfeccionismul orientat către alții*, adică cerința față de ceilalți de a avea succese remarcabile; *perfeccionismul prescripționat social* este percepția că există cerințe exagerate care vin de dinafară. Perfeccionismul general include toate cele trei dimensiuni [1].

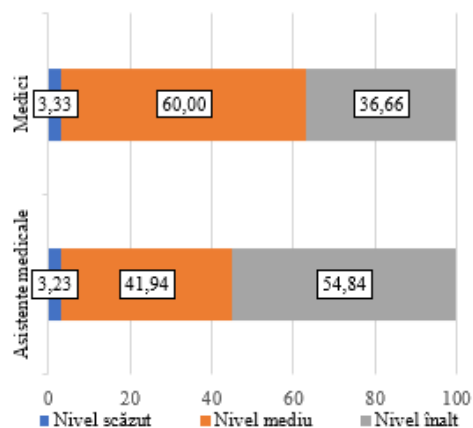
Luând în considerare faptul că petrecem majoritatea timpului muncind, munca influențează personalitatea angajatului, modelând-o, astfel încât să-și poată realiza sarcinile eficient, fenomen numit „de formare profesională”. Bunăoară, la cadrele medicale se dezvoltă în timp un set de mecanisme pentru a preveni epuizarea emoțională, care pot lua forma insensibilității față de pacienți, cinism, deconectarea emoțională [4]. De aici deducem că și perfeccionismul, ca oricare altă trăsătură de personalitate, se poate modifica în timp.

Din analiza studiilor despre perfeccionism în domeniul medical, Mary Thomas și Silvia Bigatti au observat că scorurile cele mai mari s-au înregistrat la perfeccionismul orientat către sine și cele mai mici la perfeccionismul prescripționat social în rândurile studenților de la medicină din Canada și SUA [apud 3]. În același timp, Henning și colegii săi au constatat că perfeccionismul prescripționat social cauzează cea mai mare suferință din punct de vedere psihologic studenților de la medicină [apud 3].

Scopul cercetării noastre este evidențierea specificului relației dintre experiența de muncă și manifestarea perfecționismului la cadrele medicale. Grupul de studiu este format din 122 de persoane – 62 de asistente medicale și 60 de medici, care activează în instituții medicale de stat, în regim ambulatoriu. Vârsta persoanelor implicate variază de la 24 până la 65 de ani.

Valoarea teoretică și practică a lucrării constă în analiza și sinteza lucrărilor relevante din domeniul psihologiei medicale; estimarea complexității problemei perfecționismului la cadrele medicale prin identificarea manifestărilor și consecințelor acestora; marcarea diferențelor în manifestările perfecționismului la cadrele medicale cu stagiul de muncă de până la 10 ani și cu stagiul de muncă de după 10 ani; evidențierea influenței stagiului de muncă asupra perfecționismului la cadrele medicale.

După cum se observă în Figura 1, care reflectă perfecționismul general al medicilor comparativ cu al asistentelor medicale, la asistentele medicale predomină perfecționismul general înalt, iar la medici – cel mediu. Valoarea medie a perfecționismului general la medici este de 196,63, iar la asistentele medicale este de 203,58, $t=1,94$; $sig=0.048$. Asistentele medicale manifestă astfel un grad de perfecționism general mai ridicat comparativ cu medicii.

Figură 1. Perfecționismul general la medici și asistente medicale

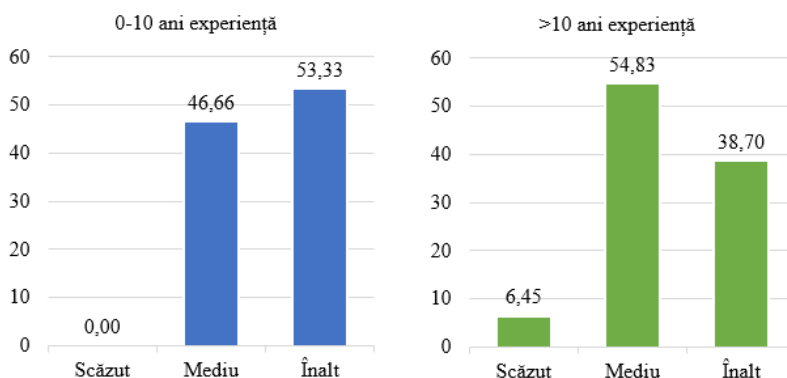

Figura 2. Perfecționismul general la cadrele medicale, în dependență de stagiul de muncă

Perfecționismul se manifestă diferit în funcție de stagiul de muncă al lucrătorilor medicali. Conform Figurii 2, în categoria de lucrători de la 0 la 10 ani de experiență

observăm că nu se înregistrează persoane care au un grad scăzut de perfecționism, ci doar persoane cu perfecționism mediu și înalt. Nivelul de perfecționism înalt prevalează la categoria de lucrători cu experiența, de până la 10 ani, iar la categoria de lucrători cu peste 10 ani experiență de muncă prevalează perfecționismul mediu.

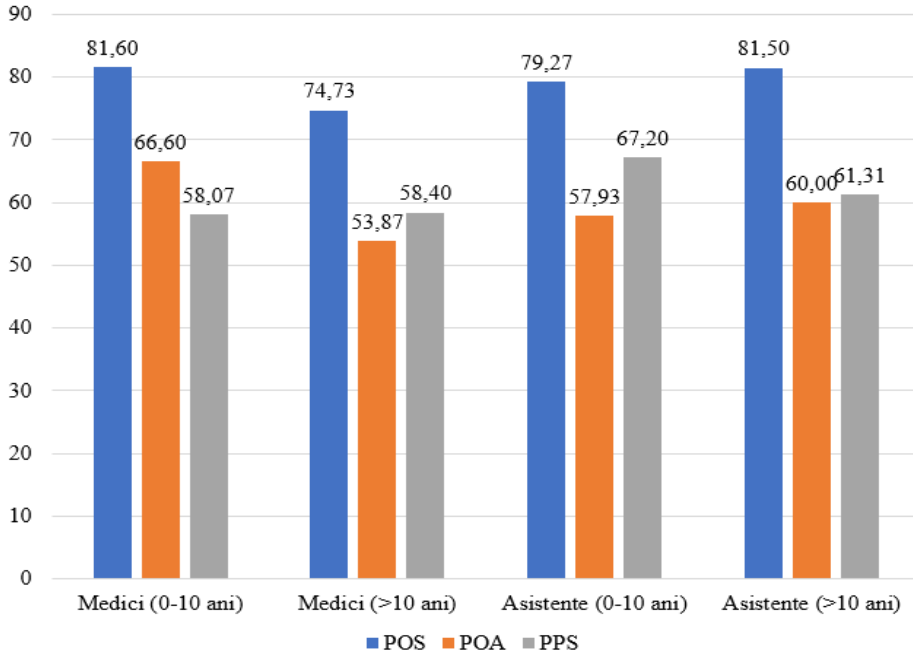

Figura 3. Perfecționismul orientat către sine (POS), orientat către alții (POA) și prescris social (PPS) la medicii și asistente medicale în funcție de stagiul de muncă

Manifestarea celor trei dimensiuni ale perfecționismului diferă în funcție de stagiul de muncă. În Figura 3 observăm niveluri înalte ale perfecționismului orientat către sine, ceea ce semnifică faptul că toate cadrele medicale au cerințe exagerate față de sine. De asemenea, medicii care au până la 10 ani de experiență au un grad înalt al perfecționismului orientat către alții, pe când asistentele din aceeași categorie au un nivel mai înalt al perfecționismului prescris social. O posibilă cauză ar fi relația de subordonare în care se află asistentele. Cu timpul, aceste valori scad, efect al deformării profesionale.

Concluzii:

1. Atât medicii, cât și asistentele sunt predispuși spre a manifesta trăsături perfecționiste, mai ales că le este modelată o identitate profesională care nu le permite să se înșele, orice decizie greșită ar putea avea consecințe grave asupra vieții și sănătății celor pe care îi îngrijesc.
2. Cadrele medicale manifestă un grad diferit de perfecționism în funcție de experiența de muncă pe care o au, iar printre medicii și asistentele medicale cu

experiența de până la 10 ani sunt cu mult mai multe persoane care au un nivel înalt și mediu al perfecționismului general.

3. Cadrele medicale cu un stagiul mai mare de muncă vor manifesta un nivel mai scăzut de perfecționism prescris social, în special asistentele.
4. Perfecționismul se va manifesta diferit la medici și la asistentele medicale – asistentele medicale manifestă un grad de perfecționism general mai ridicat, comparativ cu medicii, și au un nivel de perfecționism prescris social mai înalt decât medicii.

Referințe:

1. CURRAN, T., HILL, A., P. Perfectionism Is Increasing Over Time: A Meta-Analysis of Birth Cohort Differences From 1989 to 2016 In: *Psychological Bulletin*, 11 november 2017.
2. HEWITT, P., GORDON L. *The Perfectionism Pandemic Meets COVID-19: Understanding the Stress, Distress, and Problems in Living For Perfectionists During the Global Health Crisis* // *Journal of Concurrent Disorders*, vol. (TBD), no. (TBD), 2020 (pp. TBD).
3. THOMAS, M., BIGATTI, S. Perfectionism, impostor phenomenon, and mental health in medicine: a literature review In: *International Journal of Medical Education*, 2020, vol 11.
4. ИЛЬИН, Е. *Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень*. Питер, 2011. 224 с. ISBN 9785459003659.

Recomandat

Valentina MIRON, drd., asistent univ.

RISCURI PSIHOSOCIALE LA LOCUL DE MUNCĂ: AFECȚIUNILE MUSCULO-SCHELETICE

Aurelia ȘEREMET

CZU: 331.461

aurelia.seremet@gmail.com

The research aimed to identify and analyze situations of psychosocial risks which cause musculoskeletal disorders to the IT employees, who perform tasks 100% sedentary and with the full use of informational technologies, which involves office work and heavy computer use. Analyzing the data collected from interviews, several situations of physical and psychosocial risks related to occupational safety and health to which IT employees are exposed in the performance of their professional activity were identified. Thus, there is a necessity to develop and implement psychosocial intervention programs that would provide the development of skills and strategies to combat and prevent musculoskeletal disorders in the workplace.

Munca se află într-un proces continuu de schimbare: sunt introduse noi tehnologii, se produc modificări structurale ale pieței muncii, apar noi forme de organizare a proceselor instituționale. Mai mult, în prezent, munca este în proces de digitalizare în toate domeniile și la toate nivelurile. Acest fapt este însoțit și de o intensificare a muncii: atât angajatorii, cât și angajații se află într-o continuă competitivitate cu piața și cu ei înșiși în dorința acerbă de a demonstra rezultate și de a obține profit. Schimbările și provocările actuale legate de contextul muncii pot determina și apariția de noi riscuri psihosociale în raport cu securitatea și sănătatea angajaților, riscuri care trebuie prevenite în vederea asigurării unor locuri de muncă sigure și sănătoase.

Deseori solicitările de la locul de muncă sunt mult prea mari, depășind capacitatea de muncă a angajaților, ceea ce poate dezvolta ulterior probleme grave de sănătate (de ex., afecțiuni musculo-scheletice – AMS). AMS sunt riscuri asociate posturii, expunerii la mișcări repetitive sau poziții obositoare sau dureroase: poate fi afectat spaatele, gâtul, umerii, membrele superioare sau inferioare, problemele de sănătate variind de la disconfort și dureri minore, până la afecțiuni medicale mai grave, care necesită concediu sau tratament medical sau, în cazurile cronice, pot duce chiar la handicap și la renunțarea la activitatea profesională [1]. Trebuie să menționăm că AMS la locul de muncă sunt asociate nu doar cu riscuri fizice, ci și cu factori de risc psihosociale (de ex., insecuritatea locului de muncă și sprijinul social redus), cu efecte negative asupra stimei de sine, calității vieții și situației financiare [2].

În scopul evaluării riscurilor psihosociale, Agenția Europeană pentru Sănătate și Securitate în Muncă (EU-OSHA) analizează continuu date privind factorii de risc în raport cu securitatea și sănătatea la locul de muncă. Scopul acestor studii este de a spori gradul de conștientizare a modului în care schimbările de orice natură – tehnolo-

logice, societale, politice și economice – pot afecta securitatea și sănătatea angajaților și care ar fi condițiile ce asigură un loc de muncă benefic, inclusiv din punct de vedere psihologic [3]. Deși nu există o rețetă universală pentru a asigura un loc de muncă sănătos și prietenos, există mai multe modalități de prevenire a riscurilor psihosociale și de creare a unor condiții optime de muncă, și anume: dotarea spațiilor de lucru cu mobilier ergonomic, ecologic și calitativ; la necesitate – procurarea scaunelor ortopedice; în condiții actuale de pandemie – oferirea mobilierului la domiciliu, instruirea angajaților privind normele de securitate a muncii (distanța de la ecrane, pauze, aerisirea încăperilor, iluminare corectă, respectarea timpului de muncă, comunități și activități sportive compensate); în mod periodic, realizarea unor sondaje (email, telefon) privind starea sănătății fizice și mentale a angajaților; oferirea de asigurări medicale, inclusiv consilieri psihologice ș.a.

Specialiștii din domeniul IT pot fi, în mod esențial, afectați de diverse AMS. Întrucât prestează muncă intelectuală și creativă, ei au nevoie de timp îndelungat și de concentrare sporită pentru a crea produse ale muncii calitative și competitive. Din această cauză, în procesul muncii, ei deseori uită despre acele pauze de relaxare necesare și odată intrați „în transa” de creație, își amintesc prea târziu când simt dureri musculare intense provocate de efort și încordare îndelungată. Aceste riscuri pot fi mai mari în cazul telemuncii, când absorbiți de sarcinile muncii și neîncomodați de nicio convenție socială (vestimentație, obișnuințe, securitate a echipamentelor digitale, regim alimentar), angajații pot petrece zile în șir în propriul domiciliu, în comoditatea pijamalelor și a patului (nerespectând nicio măsură ergonomică), continuând să-și realizeze munca la calculator, dar absolut izolați social.

În scopul identificării AMS profesionale cu care se pot confrunta specialiștii din domeniul IT, am realizat o cercetare calitativă în bază de interviu [4]. În acest scop, a fost elaborat un ghid de interviu, axat pe următoarele: situații cu potențial de risc în producerea AMS, modul în care sunt percepute, efecte asupra productivității, mod de soluționare, rolul companiei, impactul pandemiei etc. Rezultatele cercetării arată că intervievații conștientizează că AMS la locul de muncă reprezintă o problemă importantă și gravă. Majoritatea subiecților intervievați văd o legătură directă între modul de desfășurare a activității – sedentar și AMS la locul de muncă, unii dintre ei afirmând cu certitudine că o importanță majoră în această problematică o are și mobilierul ergonomic, postura fizică corectă la masa de lucru. Mare parte a participanților la studiu consideră că organizația pentru care lucrează trebuie să adopte anumite măsuri pentru a limita interferența riscurilor psihosociale asupra calității muncii și vieții angajaților, inclusiv prin promovarea unui mod de viață mai activ din punctul de vedere al mișcării fizice. Suprasolicitarea și nivelul înalt de concentrare reprezintă alți factori de risc psihosocial cu care angajații din domeniul IT se confruntă frecvent, din nevoia de concentrare sporită pentru a reuși la îndeplinirea sarcinilor, cu specificul lor de creație intelectuală. Situațiile de risc sunt amplificate și de perturbarea regimului obișnuit de muncă (pauze la anumite intervale de timp), regimul fiind dezechilibrat de situația pandemică COVID-19.

În baza rezultatelor obținute în cadrul studiului, a fost elaborat un program de intervenție psihosocială, respectând principiile, etapele și structura unui asemenea program [5]. Scopul programului este îmbunătățirea stării de bine prin asigurarea unui mediu sănătos și echilibrat de muncă pentru angajați, ceea ce diminuează riscul apariției AMS la locul de muncă. Finalitățile programului de intervenție psihosocială vizează conștientizarea riscurilor și realizarea unor măsuri de contracarare a AMS prin: setarea unui regim de muncă eficient cu pauze active; formarea abilităților de gestionare eficientă a timpului și practicarea acestor abilități pe durata a cel puțin trei săptămâni până când devin obișnuințe; implicarea angajaților în crearea unui regim individual al zilei de muncă care să valorifice la maxim potențialul fiecărui angajat și în alegerea unui tip de activitate sportivă la nivel de grup sau individual, care va promova un stil de viață sănătos și activ.

În baza rezultatelor obținute, am formulat o serie de recomandări pentru *manageri* (să ofere condiții de muncă ergonomice angajaților și să-i informeze despre utilizarea corectă a mobilierului la locul de muncă, dar și la domiciliu), inclusiv *pentru angajații din domeniul IT* (o serie de acțiuni de care să țină cont pentru a preveni AMS). Așa cum specialiștii în RU și psihologii organizaționali au un rol esențial în prevenirea riscurilor psihosociale la locul de muncă, credem că programul de intervenție pe care îl propunem, elaborat în baza unor studii recente și a cercetării realizate de noi, poate fi de un real folos în depășirea situațiilor de dificultate cu care se pot confrunta angajații la locul de muncă.

Frecvența AMS la locul de muncă, atât în domeniul IT, dar și în alte domenii profesionale, necesită mai multe eforturi de comunicare și sensibilizare cu privire la prevenirea lor. În acest sens, sunt necesare studii și diseminarea unor informații necesare cu referire la această temă, prezentând cauzele acestei probleme, încurajând o abordare integrată pentru gestionarea problemei și oferind instrumente și soluții practice care pot fi utile la nivelul locului de muncă.

Referințe:

1. *Afecțiuni musculoscheletice*, 2020. [accesat: 23.06.2021]. Disponibil: <https://osha.europa.eu/ro/themes/musculoskeletal-disorders>.
2. *Campania „Locuri de muncă sănătoase” (2020-2022)*. [accesat: 23.06.2021]. Disponibil: <https://osha.europa.eu/ro/healthy-workplaces-campaigns>.
3. DI TECCO et al. *Prevention of musculoskeletal disorders and psychosocial risks in the workplace: EU strategies and future challenges*, 2022 [accesat: 21.02.2022]. Disponibil: <https://osha.europa.eu/>.
4. COJOCARU, N. *Cercetarea calitativă*. Chișinău: CEP USM, 2010.
5. COJOCARU, N. *Analiză și intervenții psihosociale în organizații (suport de curs nepublicat)*. Chișinău: USM, 2021.

Recomandat
Natalia COJOCARU, dr., conf. univ.

CUPRINS

ISTORIE ȘI FILOSOFIE

Elena BUZINSCHI

TOLERANȚA CA ATITUDINE PERSONALĂ ȘI FENOMEN CULTURAL ...3

Vasile MICLEUȘAN

METAMORFOZE ALE CONDIȚIEI UMANE ÎN FILOSOFIILE
CONTEMPORANE7

Нелли ШВЕЦ

ПРОБЛЕМА ОТНОШЕНИЯ К СМЕРТИ В СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ
АНТРОПОЛОГИИ И ПСИХОЛОГИИ10

Marina SEREDOVSCII

ÎNDOIALA METODICĂ, TEMEI FUNDAMENTAL AL GÂNDIRII
CRITICE.....13

Александра ОРЛОВА

СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ МАТЕРИ ОДИНОЧКИ.....17

Cătălina PLINSCHI

ARMATA ROȘIE ȘI VIOLENȚELE ASUPRA CIVILILOR
ÎN BASARABIA (1944-1945)20

Dumitru CONDREA

MORMINTELE GETICE DIN SEC. VI-III a. Chr. DIN SPAȚIUL
EXTRACARPATIC PRIN PRISMA METODEI STATISTICE.....23

LITERE

Luminița COLȚA

LA COMMUNICATION MULTIMODALE:
APPROCHE SEMIOTIQUE ET EDUCATIVE.....26

Anastasia GLAVATCHI

COLOR DESIGNATIONS AS AN ARTISTIC MODELING TOOL OF
SOCIAL SELF-IDENTIFICATION: ON THE MATERIAL OF ENGLISH-
LANGUAGE LITERATURE OF THE 20TH CENTURY29

<i>Cătălina GORGOS</i>	
LA DIMENSION CULTURELLE DU TEXTE PUBLICITAIRE : LE CAS DE LA PUBLICITÉ FRANCOPHONE	32
<i>Victoria GUȚU</i>	
LE PLURILINGUISME ET LE PLURICULTURALISME : ENJEUX COMMUNICATIFS, PRAGMATIQUES ET DIDACTIQUES.....	35
<i>Serghei MARUȘCEAC</i>	
HUMOR AS A SOCIOCULTURAL PHENOMENON IN THE ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGE	38
<i>Elena VLASIUC</i>	
THE PECULIARITIES OF THE LINGVO-CULTURAL CONCEPT “SINCERITY” IN ENGLISH AND ROMANIAN	41
<i>Drăgălina BURDUJA</i>	
IMAGINEA PĂRINȚILOR ÎN PROZA LUI VLADIMIR BEȘLEAGĂ	44
<i>Julia ABBAS</i>	
HISTORY AND CLASSIFICATION OF THE EQUIVALENT-LACKING FORMS AND STRUCTURES.....	47
<i>Cătălina ANDRONACHE</i>	
DIDACTICA ORALULUI LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ „LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ”	50
<i>Nichifor BUJOR</i>	
DIFFICULTIES OF TRANSLATING CHARACTER NAMES IN ANIMATED MOVIES FROM ENGLISH INTO ROMANIAN AND RUSSIAN.....	53
<i>Parascovia CAZACU</i>	
PRAGMATIC APPROACH ON TRANSLATING TOURISTIC TEXTS.....	56
<i>Anastasia CIOBANICA</i>	
ETYMOLOGY AND HISTORY OF LITERARY TEXTS TITLES.....	59
<i>Olga CÎVÎRJIC</i>	
CAUSES AND WAYS OF BORROWINGS FORMATION	62
<i>Patricia COTLĂU</i>	
INTERTEXT EMINESCIAN ÎN OPERA LUI MIRCEA CĂRTĂRESCU.....	65
<i>Ivan CURCUBET</i>	
PECULIARITIES OF RENDERING CULTURE-SPECIFIC ITEMS	

FROM ENGLISH INTO RUSSIAN IN THE “PEAKY BLINDERS” SERIES	68
<i>Daniela DUCA</i>	
INTERLINGUAL AND INTERSEMIOTIC TRANSLATION: ADAPTING LITERATURE TO FILM	71
<i>Andrea GABURA</i>	
“SEXISM AND RACISM IN THE DRAMA FILM ‘HIDDEN FIGURES’ FROM A TRANSLATION PERSPECTIVE”	74
<i>Liubov GARACIUC</i>	
SUBTITLES: DEFINITION, TYPES, PECULIARITIES	77
<i>Aliona GHERMEC</i>	
FEATURES OF THE US VERSUS UK PRESS	80
<i>Мария ГРАБОВСКАЯ</i>	
ЭКСЛИБРИС КАК ОСОБЫЙ ВИД САМОРЕКЛАМЫ	83
<i>Galina LUNGU</i>	
ПАФОС, ГРОТЕСК И ИРОНИЯ В ПРОЗЕ Н. В. ГОГОЛЯ И М. А. БУЛГАКОВА. СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	87
<i>Elena MALANICI</i>	
BIOGRAFISM ȘI PSIHOLOGISM ÎN OPERA GABRIELEI ADAMEȘTEANU	90
<i>Наталья МЕЛЬНИЦКАЯ</i>	
ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ И СВЕРХЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ В РОМАНАХ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО: ЖЕНСКИЕ И ДЕТСКИЕ ОБРАЗЫ.....	93
<i>Natalia MIHALACHI</i>	
EXPRIMAREA CROMATICII APROXIMATIVE: ASPECTE LEXICO-GRAMATICALE.....	96
<i>Ecaterina ORIOL</i>	
PHRASAL VERBS VERSUS IDIOMS	99
<i>Laura PALADI</i>	
DIFFICULTIES OF TRANSLATING TOURISM RELATED TERMINOLOGY (BASED ON EU DOCUMENTS)	102
<i>Viorelia PEREBINOS</i>	
MODALITĂȚI DE FORMARE A TERMENILOR DIN MINERALOGIE.....	105

<i>Sandrinia ROTARU</i>	
PECULIARITIES OF TRANSLATING LEXICAL ITEMS RELATED TO US CULTURE AND HISTORY IN MICHELLE OBAMA'S AUTOBIOGRAPHICAL NOVEL "BECOMING" FROM ENGLISH INTO ROMANIAN.....	108
<i>Кристина СИБИРЁВА (Сибирёв) (ГЕРАСИМЧУК)</i>	
РУССКИЕ И АМЕРИКАНСКИЕ ПАРЕМИИ В СРАВНИТЕЛЬНОМ АСПЕКТЕ.....	111
<i>Татьяна СТРУТИНСКАЯ</i>	
СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЯЗЫКА ОРИГИНАЛА И ПЕРЕВОДОВ НА РУМЫНСКИЙ ЯЗЫК СТИХОТВОРЕНИЙ С. ЕСЕНИНА, ИЗУЧАЕМЫХ В ШКОЛЕ	114
<i>Luiza VALICOV</i>	
MEDICAL INSTRUCTIONS: TYPES AND STYLE	117
<i>Viorica ATAMAN</i>	
MODERNITATE ŞI AVANGARDĂ ÎN LITERATURA ROMÂNĂ DE LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX.....	120
PSIHOLOGIE ŞI ŞTIINŢE ALE EDUCAŢIEI	
<i>Елена АНДРЕЕВСКАЯ</i>	
ОСОБЕННОСТИ ЛИЧНОСТИ ПОДРОСТКА, ПОДВЕРГАЮЩЕГОСЯ НАСИЛИЮ В ШКОЛЕ, ПУТИ ИХ КОРРЕКЦИИ.....	123
<i>Victoria CREANGA</i>	
CARACTERISTICI ALE AGRESIVITĂŢII ŞI ACCENTUĂRILOR DE CHARACTER LA ADOLESCENŢII DELINCVENŢI	126
<i>Elena BRUMĂ</i>	
RELAŢIA DINTRE TIPUL DE ATAŞAMENT ŞI SATISFAŢIA MARITALĂ LA TINERELE CUPLURI	129
<i>Valeria ANGHELUŢĂ</i>	
PERFEŢIONISMUL ŞI TULBURĂRILE DE ALIMENTAŢIE LA ADOLESCENŢI.....	132
<i>Lidia VRABIE</i>	
MANIFESTĂRI ALE INTELIGENŢEI EMOŢIONALE ÎN FUNCŢIE DE ORDINEA NAŞTERII LA ADOLESCENŢI.....	135

Valeria BOTOȘANU

MUZICA – INSTRUMENT INDISPENSABIL AL CADRULUI DIDACTIC ÎN ARTA DE A EDUCA.....	138
---	-----

Adriana CHETRARU

STRATEGII DE EFICIENTIZARE A MANAGEMENTULUI ACTIVITĂȚILOR CU PĂRINȚII COPIILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE.....	141
--	-----

Cătălina CODĂU

STRATEGII DE ASISTENȚĂ METODOLOGICĂ ÎN ACTIVITATEA SPECIALIȘTILOR SERVICIULUI DE ASISTENȚĂ PSIHOPEDAGOGICĂ.....	144
---	-----

Olga DRUMEA

MANAGEMENTUL STRESULUI LA CADRELE DIDACTICE.....	148
--	-----

Mariana GRIGORIȚĂ

RELAȚIA DINTRE ATAȘAMENT ȘI GELOZIE LA CUPLURILE CONJUGALE.....	151
--	-----

Daniela CERNEI

FACTORI PSIHOLÓGICI CARE DETERMINĂ COMPORTAMENTUL FAȚĂ DE MEDIUL ÎNCONJURĂTOR.....	155
---	-----

Nadiana ROȘCA

PERFEȚIONISMUL LA LUCRĂTORII MEDICALI ÎN FUNCȚIE DE STAGIUL DE MUNCĂ.....	158
--	-----

Aurelia ȘEREMET

RISCURI PSIHOSOCIALE LA LOCUL DE MUNCĂ: AFECȚIUNILE MUSCULO-SCHELETICE	162
---	-----

Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova
Seria „Lucrări studențești”
Științe umanistice
Științe ale educației

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Universitatea de Stat din Moldova. Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova / Universitatea de Stat din Moldova ; colegiul de redacție: Aurelia Hanganu (redactor-șef) [et al.]. – Chișinău : CEP USM, 2022 – . – (Seria „Lucrări studențești”, ISBN 978-9975-158-38-1). – ISBN 978-9975-142-54-0.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Științe umanistice. Științe ale educației. – 2022. – 170 p. : fig., tab. – Texte : lb. rom., engl., fr. etc. – Rez.: lb. rom., engl., fr. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 30 ex. – ISBN 978-9975-62-492-3 (PDF).

082:378.4(478-25)=00

U 56

Bun de tipar 28.12.2022. Formatul 70×100¹/₁₂.
Coli de tipar 14,2. Comanda 163.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009
e-mail: cep1usm@mail.ru, usmcep@mail.ru